

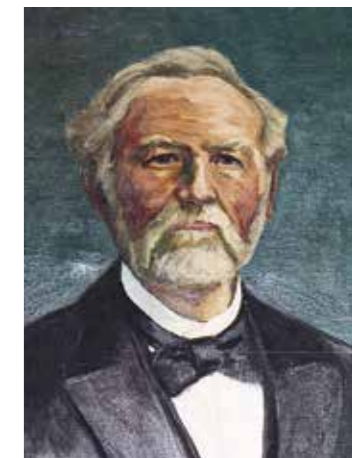
Oslo Turnforening 150 år i idrettens tjeneste

150 år i idrettens tjeneste

OSLO TURNFORENING 1855 - 2005

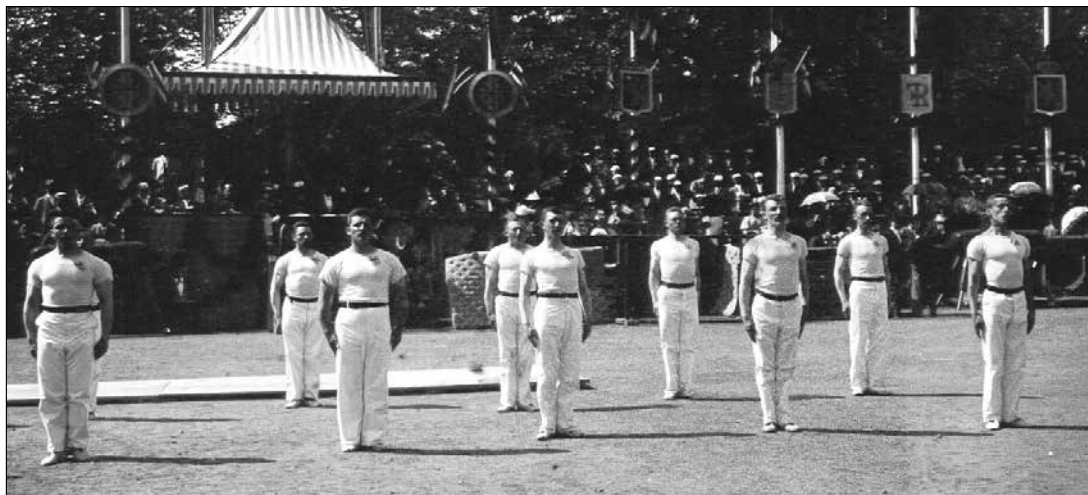
Joseph Stockinger
Oslo Turnforening sin grunnlegger

150 år

i idrettens tjeneste

OSLO TURNFORENING
1855 - 2005

Stramme karer. Herretroppen til Christiania Turnforening i det nasjonale stevnet i 1895.

Innhold

Foreningens første hundre år.....	side	5
Turnfester, stevner og oppvisninger.....	side	27
Forturnerskap og konkurranser.....	side	38
Kvinnegymnastikken frem til 1955.....	side	47
Årene fra 1955 til 1980.....	side	59
Årene fra 1980 til 2005.....	side	123

Forord

Det er gått 150 år siden den østerrikske bokbinder *Joseph Stockinger* og hans tyske håndverksvenner stiftet Christiania Turnforening. I løpet av dette halvannet sekel har foreningen hatt et omskiftende liv fullt av oppturer og nedturer. I enkelte perioder har det vært optimisme og stor aktivitet; i andre pessimisme og dyp fortvilelse over en anstrengt økonomi. Alle vanskeligheter er imidlertid overvunnet, og det er en sprek og stolt forening som nå i 2005 feirer sitt jubileum.

Foreningens styre bestemte seg på vårparten 2004 for å gi ut et historisk festskrift i anledning jubiléet. En redaksjonskomité bestående av *Inger-Lise Wilhelmsen*, *Ann-Mari Steinsland*, *Sverre Grimstad*, *Harald Jørgensen* og *Bjørn Mack*, med sistnevnte som redaktør, ble utnevnt.

Styret var klar over at tiden var knapp, og at det ikke ville være mulig å få boken ferdig til selve stiftelsesdagen 13. april. Realistisk sett kunne man håpe på at boken ville være ferdigskrevet ut på høsten, da med ord og bilder fra jubileumsmarkeringene som en innholdsmessig avslutning.

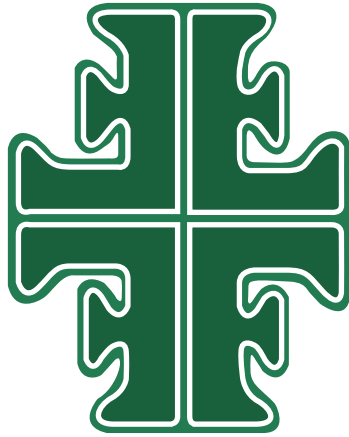
Det var også klart at redaksjonskomitéen skulle konsentrere seg om de siste femti årene av foreningens liv. De første hundre år av historien er skildret i to omfattende skrifter; de første 75 år med *Einar S. Ween* som redaktør, de 25 neste redigert av *Asbjørn Barlaup*. I denne boken skulle man nøye seg med å gi et resymé av årene fra 1855 til 1955. Ann-Mari Steinsland fikk oppdraget og gir en kortfattet gjennomgang av hendelsesforløp og begivenheter i de nevnte år.

Å skildre de tjuefem neste årene, fra hundreårsjubiléet i 1955 til 1980, har vært Bjørn Macks oppgave. Sverre Grimstad og Bjørn Mack har delt oppgaven med de siste 25 årene seg i mellom.

Redaksjonskomitéen, som hele tiden har jobbet godt sammen, vil takke alle som har gitt verdifull bistand i form av bilder og opplysninger.

På vegne av redaksjonen

Bjørn Mack

*Vær FRI for all lastverdig ferden.
Vær FRO om i lyst elle nød.
Vær FROM hvor du ferdes i verden.
Vær FRISK i ditt sind til din død.*

Foreningens første hundre år

Starten i Christiania i 1855

Christiania 1855, en by som bar tegn av å bryte ut av sine gamle rammer for å starte på en ny utvikling som en moderne hovedstad. En bykjerne hvor ennå ikke Stortingsbygningen var reist. Universitetet sto der med sin harmoniske fasade og Studenterlunden var begynte å forme seg som et vakkert parkanlegg. For de fleste borgere i Christiania var Skillebekk sikkert å betrakte som byens yttergrense. Det var et faktum at industrireisningen var i full gang i gamle Christiania. Bedrift etter bedrift var under utvikling nedover Akerselva. All denne virksomheten trakk fremmede til byen og blant dem utenlandske håndverkere.

Byen var stille, sensasjonsløs og preget av en besteborgelighet langt ned gjennom middelstanden og håndverkernes klasser. Noen form for fysisk utfoldelse var byens borgere slett ikke innstilt på utenom den de fikk på kjelebanen og i ballsalen.

Blant de utenlandske håndverkere var det tyskere, bosatt i Christiania, som tok initiativet til foreningen som i dag - i 2005 - feirer sitt 150 års jubileum. De hadde vært medlemmer av turnforeninger i sine hjemland. Felles språk og opprinnelse holdt dem sammen og de etablerte en forening hvis mål var underholdning, utvidelse av kunnskap, sangøvelser m. m. Nordmenn hadde også adgang.

Vi vet at foreningens første styre besto av herrene *A. Buchholtz*, *F. Schultze*, *A. Steger* og *Joseph Stockinger* (1828-1903). Sistnevnte var foreningens sekretær og det er denne mannen som for alle tider er hedret med betegnelsen turnsakens far i Norge. Dette til tross for at han ikke fullt ut behersket vårt språk - han var østerriker. Han var sjelen i stiftelsen av turnforenin-

gen og den som fra begynnelsen organiserte alt.

Geselliger Verein, en forening som ble stiftet av håndverkere hvor formålet skulle være «Gemytlig underholdning, Udvidelse af Kundskaber, Sangøvelser etc.», ble stiftet den 4. desember 1854. Allerede da ble det snakket om å opprette en turnavdeling. På generalforsamlingen 4. mars 1855 forelå det allerede statutter og turnregler for en slik gruppe.

Den 13. mars 1855 ble det avholdt en «almindelig Forsamling». De framlagte lovene forelå på tysk og forhandlingene foregikk også på det dette språket, noe som gjorde det vanskelig for alle de fremmøtte. Takket være at cand. jur. *J. Gjerdrum*, forklarte forsamlingen om «Gymnastikkens og Turningsens væsentlige Nytte og velgjørende Indflydelse», tegnet 39 medlemmer seg, en komite ble valgt, lovene ble revidert, apparater ble bestilt og anmeldelse ble sendt til politiet.

Her kan vi si at Christiania Turnforening og norsk turnsport ble til. Det ble avholdt seks generalforsamlinger stiftelsesåret. Fire av dem ble holdt i Christiania norske Theater i Møllergaten. Det er den treetasjers bygning helt til høyre i bildet. Hjørnebygningen til venstre huser nå Stortorvets Gjæstgiveri. Tegning av Lorentz Kleiser.

Etter dette kunne man kanskje tro at 13. mars 1855 burde regnes som foreningens stiftelsesdag, men Stockinger forteller i «Norsk Turnnotiser» av 1890 at det dessverre oppsto en strid som gjorde at mer en halvparten av de som hadde tegnet seg, trakk seg tilbake. Det var valg av øvelsesplass som var årsaken. Øvelsene foregikk i samme have som en kilebane og man fryktet at øvelsene skulle bli en dårlig etterlikning av grekernes diskoskasting.

Stiftelsesdagen 13. april 1855

En annonse i Christianiaposten, med både norsk og tysk tekst, ga den endelige opptakten til foreningens stiftelsesdag. Først var det et møte 3. april og deretter kom møtet 13. april. Dette møtet ble erkjent som foreningens stiftelsesdag.

Som nevnt tidligere ble dette landets første turnforening og den var av tysk opprinnelse. Det var arbeidets menn som førte den til oss. Foreningslivet i Norge på den tiden begrenset seg til noen få skytterlag og misjonsforeninger. De tyske arbeiderne tok med seg sine egne tradisjoner og turn ble en del av foreningsvirksomheten.

Det første lovhjemlende styret ble valgt på generalforsamlingen den 4. juni 1855.

Formann: *J. Stockinger*

Turnwart (overturner): *T. Dickberner*

Kasserer: *T. Hunger*

Schriftwart (tysk): *G. Wilson*

Schriftwart (norsk) *C. Drefoin*

Zeugwarter: *C. Beckmann* og *H. Nelke*.

Allerede etter tre måneder hadde styret gjennomført flere møter og foreningen gjennomført første opptreden. I tillegg til de ordinære turnøvelsene i det frie arrangerte de, etter tysk mønster, de såkalte «Turnfarten», det vil si fotturer i byens omegn. De mest søkte stedene var Kolsås, Mellomåsen, Varingskollen, Sørkedalen,

Tømte og Kikut, alle steder som ligger fra en til fire og en halv mils vei fra byens sentrum.

Allerede 4. september ble det avholdt ny generalforsamling hvor både *J. Stockinger* og *Fr. Knudsen* ble valgt til formenn. Styret ble utvidet med en person, tre av medlemmene gikk ut og fire nye kom inn. Allerede 1. oktober samme år, ble det på ny gjennomført generalforsamling og nye utskiftninger i styret ble foretatt. Nå overtok *J. Wilson* og ledet foreningen helt fram til desember 1857. Ikke mindre en seks generalforsamlinger ble gjennomført første året.

Det sies at de unge håndverkernes vandreliv kunne være årsak til denne utskiftningen. Under deler av *J. Wilsons* formannstid hadde foreningen lønnet forretningsfører. For å hjelpe til på finansene inviterte styret til ulike selskapheter og auksjonsfest. Etter 3 år meldte *Wilson* seg ut og forlot byen.

Allerede fra starten av hadde foreningen en målbevisst energiutfoldelse. Dette skyldes *Stockingers* greie og forutseende planlegging. Når vi ser på statutter som ble trykket i 1855 slår det oss at foreningen allerede da slår fast «gjennom Turnøvelser at utvikle og styrke det menneskelige Legeme». Det er imidlertid viktig å merke seg at det var kun «enhver agtet Mand der har fylt sit 18de aar» som var betinget til opptak. Videre var statut-

Bildet til høyre: Den østerrikske bokbinder Joseph Stockinger regnes som turnsportens far i Norge. Han ble den første formann i Christiania Turnforening. Etter bare to år forlot han Christiania og startet sitt eget firma i Arendal. Også i sørlandsbyen klarte han å vekke interesse for turnsaken. På selveste 17. mai 1857 startet han, sammen med ti av byens fremstående borgere, Arendals Turnforening. Han klarte også å få startet en turnforening i Grimstad.

I Arendal giftet Stockinger seg og ble boende i byen til sin død i 1903.

(Porterettmaleri av Roy Dagtorp).

tene og «Turn-Ordning» preget av et strengt disiplinært tilsnitt.

Grunnleggeren hadde en følelse av at Christiania Turnforening hadde en misjon å fylle i et samfunn hvor tradisjoner og fordommer satte strenge skiller mellom klassene. I anledning et ball som var tenkt avholdt av foreningen i 1855 ble det reist avgjørende betenkeligheter på grunn av «Etiketten blant Damerne». Ballet ble ikke avholdt, men det ble i stedet en auksjonsfest som ga et godt økonomisk resultat.

Den flotte turntavla fra 1857 ble reddet under turnhallbrannen i 1988 og henger i dag på veggen utenfor turnkroa i Turnhallen.

Pågangsmotet og kreativiteten blant medlemmene var stor. Ideer til apparater, aktivitet og litteratur ble hentet fra Tyskland. Fram til generalforsamlingen 1. september 1856 ble det vedtatt en del lovendringer som fikk konsekvenser for antall medlemmer i styret, varighet av styreperioden og valg av overturner. Det ble også besluttet at føring av forhandlingsprotokoller bare skulle være på norsk.

Norges første turnhall

Til å begynne med foregikk turnøvelsene i Wilsons have. Vinteren nærmet seg og det var behov for å komme inn under tak. Med velvillighet fra militære myndigheter fikk de komme inn på Festningens voltegerlokale. Fra 1. oktober var det trening (øvelsestid) hver søndag fra klokken 15-17, og fra klokken 20-22 hver mandag og torsdag, under ledelse av overturner *T. Dickberner*. På grunn av at lokalet ikke kunne varmes opp ble det tatt kontakt med skolebestyreren på Nissen skole som overlot lokalene i Rosenkrantzgaten til fri benyttelse. Senere flyttet man til Universitets gymnastikksal.

Arkitekt *Andreas Friedrich Wilhelm von Hanno* fra Hamburg, som kom til Christiania sommeren 1850 for å ta del i utsmykningen av Trefoldighetskirken, var et aktivt medlem i foreningen. Allerede ved den første oppvisning i 1855 meldte han seg inn. Han viste stor kreativitet og pågangsmot i arbeidet med å skaffe tomt til en egen turnhall.

Spørsmålet om å skaffe foreningen egne lokaler dukket tidlig opp. I planleggingsperioden ble det laget ulike behovsanalyser; alt fra medlemsmassens sammensetting, som i tillegg til menn også ville kunne være barn og kvinner, til hvordan foreningen kunne bidra med fekting og sykegymnastikk i tillegg til

turningen. 29. april 1856 fremla von Hanno et utkast til ny hall.

Allerede 6. august ble det avholdt et møte på Børsen hvor det ble opplyst at det var tegnet 4300 spd. tomten i Kristian IV gate ble kjøpt, planene var klare og med 263 medlemmer gikk foreningen inn i byggeåret 1857 med von Hanno som foreningens formann.

Norges første turnhall i Christian IVs gate ble innviet 6. desember 1857 med taler og sang av et mannskor. Bygningen ble foreningens bolig i 44 år.

Turnforeningens menn var våkne overfor alt som het idrett og forsøkte også å anlegge en skøytebane.

Parallelt med å bedre og styrke den idrettslige, samfunnsgagnlige aktiviteten ble det lagt ned mye arbeid på den organisatoriske siden. I denne prosessen ble turnforeningene en viktig brikke, et samlingspunkt for de idrettsforeningene som etter hvert ble etablert i Norge.

Foreningens første fane ble brodert av foreningens egne damer. Den ble tegnet av Wilhelm von Hanno. Motivet er det gamle velkjente korset som er dannet av forbokstavene til ordene, Frisk, From, Fri og Fro. Fanen ble innviet 6. mai 1861.

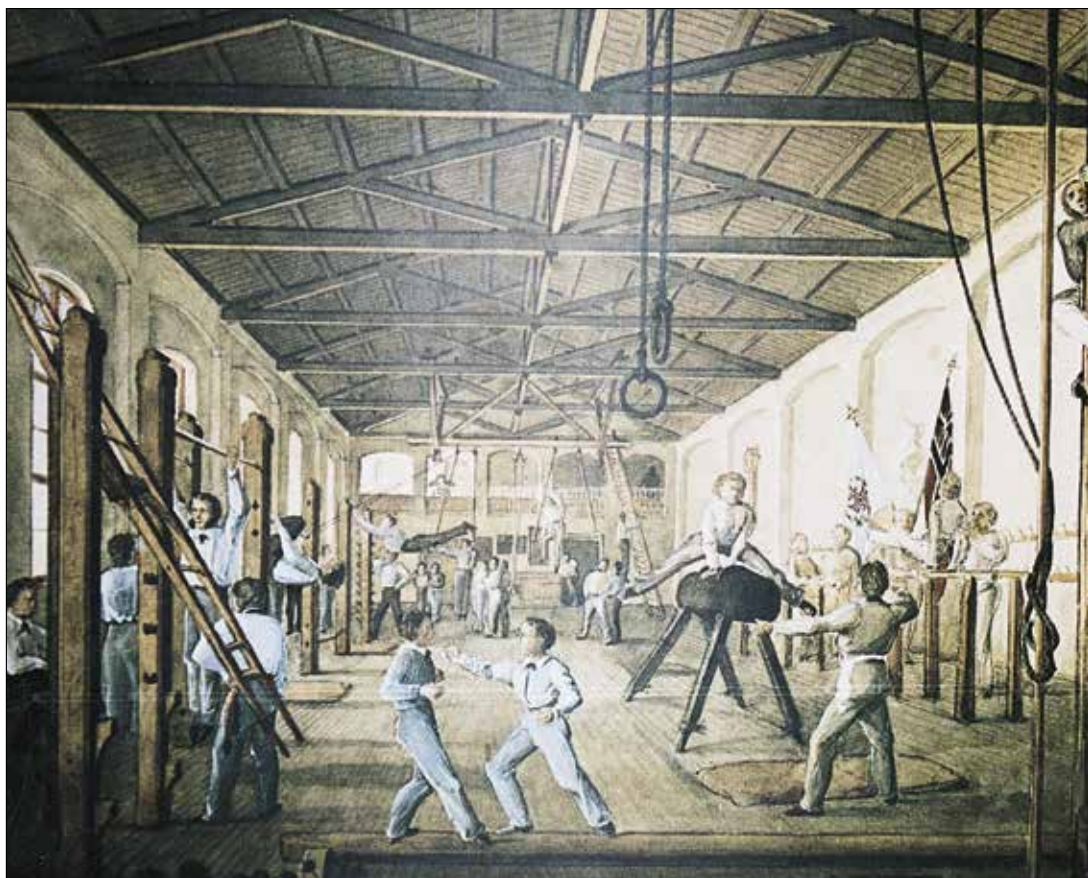
Von Hanno var leder i foreningen i seks år, fra 1858 og fram til 1864, med korte avbrekk hvor *J. Gjerdrum* og *B. Roggen* overtok. I denne perioden var de opptatt av å utvikle aktivitetene i foreningen, de hentet lærerkrefter fra Tyskland og de utdannet sine egne instruktører. Videre var de opptatt av at foreningene i Norge skulle ha kontakt og lære av hverandre. Dette var nok den første spiren til å tenke på muligheten av å stifte et forbund.

Allerede tidlig i foreningens virke ble det hentet kunnskap fra Tyskland. Ulike løsninger ble drøftet, prøvet og feilet. Til tross for at instruktørstillingen var lønnet og fri bolig fulgte med, ble det ingen vellykket og langvarig løsning med turnere fra Tyskland i denne stillingen.

Wilhelm von Hanno var den som fikk bygget Norges første turnhall i Christian IVs gate (bildet under). Von Hanno var utdannet kirkekunstner. 24 år gammel kom han fra Hamburg til Christiania for å foreta utsmykkingen av Trefoldighetskirken, men da kirkebyggets arkitekt Chateaufort ble syk ble von Hanno betrodd ledelsen av kirkens oppførelse. Von Hanno var også en dyktig tegner og maler.

Etter initiativ fra Joseph Stockinger, som nå var engasjert i Arendals Turnforening, opprettet Kirke- og Undervisningsdepartementet et stipend. Dette ble tildelt handelsbetjent *Peter Clausen*, medlem av Christiania Turnforening siden 1856 og

Wilhelm von Hannos akvarell fra interiøret og treningen i landets første turnhall.

forturner fra 1857. Etter gjennomført studier på ulike steder i Tyskland vendte han tilbake til Christiania og ble i 1862 ansatt som foreningens første norske turnlærer.

Von Hannos avgang skyldtes indre motsetningsforhold. Det var mye diskusjon om hvor overturneren skulle velges og hvem som skulle godkjenne valget, forturnerne eller generalforsamlingen. Videre var det også en del uenighet om avdelingenes sammensetning.

På generalforsamling 7. desember 1863, hvor von Hanno på grunn av sykdom ikke hadde anledning til å delta, nådde han så vidt opp til plassen som 4. suppleant og gikk dermed ut av styret etter å ha ledet foreningen fra 1858. Med

hans avgang gikk foreningen inn i en nedgangsperiode av lang varighet. Von Hannos erfaringer, initiativ, arbeidsevne og innflytelse kunne ikke lett erstattes. Sommeren 1864 forlot von Hanno foreningens styre.

På aktivitetssiden ble det besluttet å opprette pike og guttepartier for å vekke interessen hos den oppvoksende slekt. Christiania Skolekommisjon viste interesse for turnforeningens aktiviteter.

Tilbakegang

Vanskelighetene i foreningen tårnet seg opp. Kampen med skøyteidretten var en medvirkende til årsak til foreningens tilbakegang. Medlemstallet sank fra 354 i

1863 til 203 i 1866. Damepartiet og pikepartiene gikk inn og morgenpartiet for herrer ble ingen suksess.

Foreningens tiende år ble preget av økonomisk rot og vanskeligheter på flere måter. Nå fulgte en periode hvor det var formannsskifte hvert år. Etter samvittighetsfull innsats i foreningen overtok i desember 1864 foreningens overturner *Ole Johannessen* som styreformann. Han døde kort tid etter. I juni 1865 feiret turnforeningen ti år. Jubileet ble markert på turnfesten som ble holdt på «Skydebanen». På festen ble det påpekt at Christiania Turnforening i de første ti år av sitt virke med hell hadde arbeidet med å utvikle medlemmenes åndelige kraft og sunnhet, og at foreningen hadde hjulpet til med å oppdra kraftige og energiske menn.

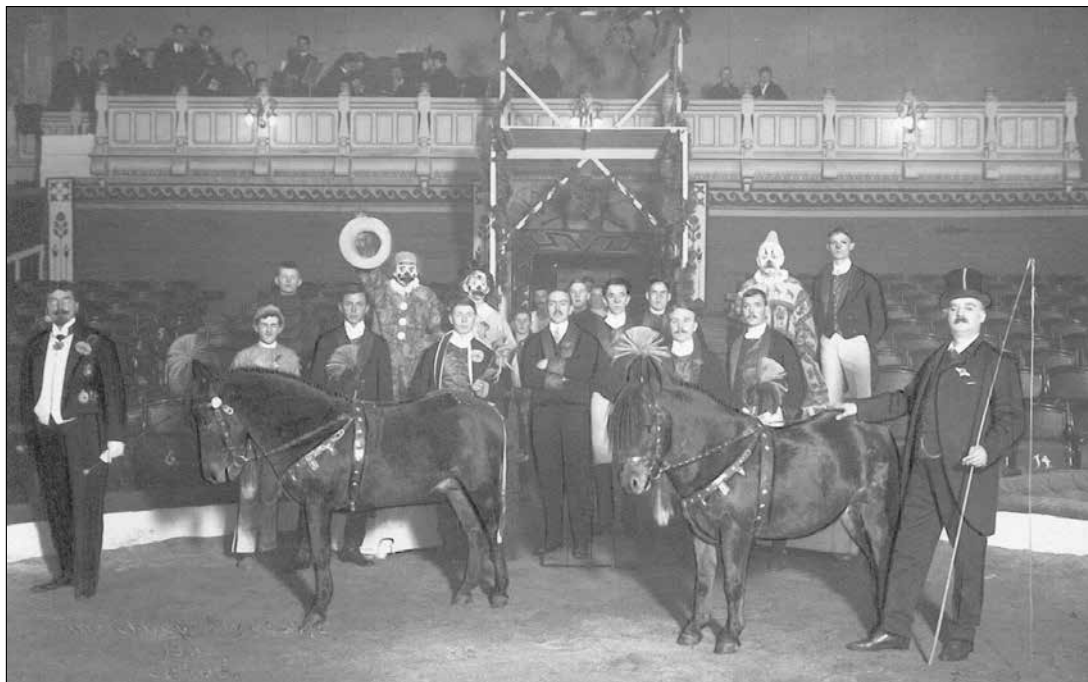
1865 ble et vanskelig år for foreningen. Interessen for skøyter var skapt og det var et voksende antall skytterlag i hovedstaden. Medlemstallet i foreningen gikk ned, både dame- og pikepartier ble tatt bort og forsøk på å igangsette morgenparti fungerte ikke. For igjen å vekke interessen ble det trykket opp et informasjonsskriv som blant annet informerte om nytten av å delta i foreningens aktiviteter «at Aanden oplives og forfriskes, Legemet styrkes og hærdes og et fyldig Samfundsliv utvikles gjennom hyppige Sammenkomster mellom Folk og

Tittelsiden til von Hannos vakre stambok fra stiftelsesåret 1855.

de forskjellige Stænder.» Det ble også sendt en henvendelse til byens skolebestyrer. Ingen av henvendelsene ga noe særlig resultat, men styret arbeidet energisk videre. Foreningens sangkor ble avviklet.

I formannsperioden til kjøpmann *Ivar J. Young*, fra 1869 til 1871, ble det jobbet iherdig med å få økonomien på plass. Etter ti magre år steg igjen medlemstallet. Ved hjelp av arrangementet «Cirque

Det første Cirque Turnique ble holdt i turnhallen vinteren 1877 og ble en stor suksess. Arrangementet ble gjentatt i 1882. Norsk Idrætsblad skrev: "Forestillingerne gjør storartet Lykke og er hver Aften blevne givne foir udsolgte Hus, en Paaskjønnelse fra Publikums Side, som de visselig fortjener; thi det hele Arrangement gjør et behagelig Indtryk".

I 1911 gjentok man suksessen i den nye turnhall i St. Olavs gate. Bildet er hentet fra *Cirque Aeroplansky*, også det en dundrende publikumssuksess.

J. Fischer var formann i en årrekke.

Turnique» skaffet foreningen seg inntekter. Deler av overskuddet gikk til å ommalende instruktør Clausens leilighet til egne rom for fortturnerne og for styret. I tillegg ble det også laget garderobe slik at medlemmene slapp å skifte i storsalen. Foreningen gikk nå inn i en periode med *J. Fischer* i formanns stolen. Han ledet foreningen i hele ti år. Etter en pause på tre år overtok han igjen etter *Marius Lund* og *C. F. Jenssen*, og var formann fram til sin død i 1897. Fra han var 34 år gammel var hans liv og interesse viet Christiania Turnforening. I hans tid var det også stor stabilitet i foreningens styre.

I *J. Fischers* første periode rundet foreningen 25 år. Jubileet i 1880 ble feiret med en høytidelig fest i turnhallen. Etter at turnerne hadde vist sin «Festturn» ble det holdt en rekke taler. På ny ble stamboken

overlevert og Kristofer Randers hadde skrevet en egen festsang til jubileet.

Turnfestene i og utenfor byen ble tatt opp igjen. En kan si at 1880-årene ble en periode hvor foreningens medlemmer fikk mer luft under vingene. I løpet av noen få år deltok foreningens medlemmer på turnstevner i utlandet; i Le Havre 1881, Stockholm 1882 og Antwerpen 1885.

Den stigende interessen for foreningens egne turnfester, som i disse årene ble et fast innslag i byens sommerforlystelser, var med på å gi foreningen en bedre økonomi.

I denne perioden ble det etter forslag fra fortørnerskapet opprettet foreningens fortjenestemedalje; «Mænd, der haver været medlem i 25 Aar, eller som på anden Maade haver gjort sig særlig fortjent af Foreningen.»

Foreningens turnhall ble etter hvert for liten. Ettersom årene gikk steg kravene og manglene ved lokalet kom fram. Det manglet dessuten redskapsrom og garderober, og en sånn luksus som bad var det ingen som tenkte på. Mye ressurser gikk også med til vedlikehold av hallen. Takreparasjoner fant sted både i 1869 og senere i 1877 og 1884.

Da damepartiet etter 20 års dvale igjen ble gjenopprettet i 1891, ble savnet etter garderober sterkere. Under mange overveielser i løpet av 1891 og 92 ble det i 1893 nedsatt en komite som aktivt vurderte salg og kjøp av tomt. På generalforsamlingen i 1895 ble det gitt klarsignal og en storstilt oppgave var fastslått. Målet var å skaffe foreningen en ny og verdig turnhall som for lange tider fremover skulle dekke foreningens eget behov for gymnastikk og turning for byens innbyggere.

Opplysninger om hva en moderne turnhall skulle inneholde ble innhentet og arkitektkonkurranse ble utlyst. Til fristens utløp 19. desember 1896 var det kommet

inn 16 utkast. 1. og 2. premie ble utdelt, men ingen av de premierte utkasten bød på en helt tilfredsstillende løsning. Man fant et tredje utkast og kom til slutt fram til en endelig løsning. Arbeidet ble satt i gang.

Opprettelsen av et turnforbund

Christiania Turnforening var sentral i prosessen som foregikk fra 1883-1886 med tanke på etablering av et forbund for turn og gymnastikk. Allerede i 1858 og 1864 var det forsøkt å skape interesse for et forbund. Men det hadde ikke lyktes.

I 1883 eksisterte det 32 turnforeninger i landet. Det samme året sto det en innbydelse i Norsk Idrætsblad om å melde seg inn i et norsk gymnastikkforbund. I Christiania Turnforening var det liten interesse for en innmeldelse.

Initiativet til å samle foreningene i en nasjonal organisasjon kom fra Fredrikshald Turnforening. Det første nasjonale stevne ble avviklet i Halden 1886. Under stevnet samlet man representanter fra de deltakende foreninger til et møte for å forsøke å bedre samarbeidet mellom lagene, men man klarte ikke å bli enige om hvordan et slikt samarbeid kunne organiseres.

Siden Christiania Turnforening hele tiden hadde holdt seg i bakgrunnen ble det Bergens Turnforenings energiske ledelse som førte forbundstanken videre. Sammen med innbydelse til den andre nasjonale turnfest i Bergen i 1890 utgikk det også en invitasjon til en representantforsamling for å behandle spørsmål om opprettelsen av et norsk turnforbund. Det møtte 32 representanter fra 19 foreninger og det ble vedtatt mot tre stemmer at en skulle etablere en landsorganisasjon. I lovforslaget var det lagt opp til at sete skulle ligge i Christiania, men ved en votering ble det mot 4 stemmer vedtatt at det skulle ligge i Bergen. Forbundets navn

ble Det norske Turn- og Gymnastikforbund. Representanter fra Christiania Turnforening og noen andre foreninger hadde ikke fullmakt til å melde sine foreninger inn der og da og det ble bestemt at de måtte sende dette skriftlig til forbundsledelsen. Ulike omstendigheter resulterte i at Christiania Turnforening først 23. mai 1894 ble innmeldt i forbundet. Spørsmålet hadde da vært behandlet i ti år.

Nye utfordringer

I 1891 var medlemstallet totalt 360 (yngre herreparti 240, eldre herreparti 55, gutteparti 32, pikeparti 33). Medlemskontingenten var kr 12 pr. år for herrene som turnet alle hverdager unntatt lørdag og kr 4 for de øvrige partiene.

Økonomien var fremdeles bekymringsfull og turnhallen ble leid bort til ulike aktiviteter. Fra 1879 var Den evangeliske kristelig Misson, Sesjonsmøtene, Clausens sykegymnastikkpartier og Teknisk skole blant de faste leietakerne av Turnhallen. Senere i 1891 ble turnlokalet også leid bort til Christiania Indremisjon til gudstjeneste på søndager, til sesjonsmøtene, Sørensens middelskole og Den tekniske Skoles gymnastikktimer. Tomten ble også leid bort, blant annet til Hoxmark, Brambani, Brandvesenet m.fl.

På turnstevnet i Göteborg 1893 deltok foreningens medlemmer i bryting.

Forbundet arbeidet med å få et system på de nasjonale stevnene. Etter at

Trondhjems Turnforening hadde svart nei til å påta seg det nasjonale stevnet 1884 gikk henvendelsen til Christiania Turnforening. Foreningen gjennomførte stevnet først i 1885. Forbundets sekretær, bokholder *Otto E. Olsen*, deltok i organisasjonskomiteen. Utfordringen til foreningen var blant annet å rette opp mye av misnøyen som oppsto etter stevnet i Bergen, der blant annet dommerens avgjørelser ble kritisert. Det var viktig å tilrettelegge konkurransen mellom foreningene slik at bedømmelsen kunne skje på en sikrest mulig måte.

Nansens hjemkomst i 1896 tok også foreningen del i. Hans polarkamerat *Hjalmar Johansen* var gammel forturner i foreningen og ble takket av foreningen for sin store bedrift i polarekspedisjonene. Hjalmar selv sa i sin tale: «Jeg fikk nok føle som aldri før hvor godt det kom med det at jeg var turner, og at jeg hadde utviklet mitt legeme, ti så meget tør jeg vel si til kamerater, at hvis ikke jeg hadde

Endel av troppen som i 1898 dro til København. Øverst fra venstre Leonora Michelsen, Guri Nissen og Thora Mejlænder. Nederste rekke Signe Nissen, Karen Platori, Helga Winsnes, Jenny Middleton og Borghild Smible.

Til venstre byggekomiteens arbeidsutvalg som besto av A. Frisch, F. G. Gundersen, Emil Petersen og G. Bull. Til høyre konsul Emil Petersen, komiteens leder og en av foreningens markante profiler i mange år. I 1917 ble han utnevnt til æresmedlem.

eiet et vel utviklet legeme så hadde jeg neppe nu stått her hos Eder.»

6. oktober 1897 døde J. Fischer. Han hadde lagt bak seg mange år i foreningens virke helt fra foreningens første barneår. Han gikk opp i gjerningen med en samvittighetsfullhet og en interesse som savner sidestykke. I gode og onde dager sto han last og brast med foreningen så lenge han forsto at han hadde tillit og ble møtt med respekt fra den fremstormende ungdom. Han fikk ikke oppleve innvielsen av ny turnhall.

Fischer hadde tatt fatt på sin andre lange periode som formann fra 1891 til 1898. I denne perioden ble mye av arbeidet i styret viet reisningen av den nye turnhallen. I 1901 forlot foreningen den gamle tradisjonsrike hallen i Christian den IVs gate. Medlemstallet var nå 394.

Allerede i 1894 ble det lagt frem forslag fra foreningens sekretær om å kjøpe St. Olavsgt. 25. Etter iherdig innsats av styret, byggekomiteen og medlemmer ble det i møte 9. desember 1897 besluttet å gå i gang med bygging.

Under den lange byggeperioden var det stadig stigende byggepriser. De kalkyler som var beregnet holdt av den grunn ikke og en endte opp med en byggegjeld på kr 58000,-. Ved hjelp av turnmarked og private bidrag lyktes det å dekke utgiftene i 1901 og 1902. Da foreningen i 1903/04 ikke maktet å betale renter av pantelån måtte Forsvarsdepartementet tillyse auksjon, og i 1906 fikk departementet eiendommen til brukelig pant. Foreningen gikk over til å bli leier av bygningen mot en årlig leie som svarte til renter av pantegjelden. Foreningen arbeidet aktivt for å bli ettergitt eiendomsskatt for årene 1902-1906 og forberedte forhandlinger med Forsvarsdepartementet om en ordning som ville føre til at foreningen kunne beholde eiendommen. Det hele endte godt. Det store fremstøtet for turnsaken i byen, og den uforskyldte tilstanden som var oppstått, innledet i virkeligheten politikerens erkjennelse av at det nå var blitt berettiget å yte samfunnsmessig støtte til turn- og idrettsarbeidet i byen. De viktige beslutninger som den gang ble

tatt av Stortinget, og bystyret dannet det store gjennombruddet for turnforeningen med lysning mot bedre tider både økonomisk og sportslig.

Statens Gymnastikkskole (SGS), som ble etablert i 1870, leide lokaler i Turnhallen helt fra 1902 og frem til 1966. Turnhallen besto av tre gymnastikkhaller av varierende størrelse. I Turnhallens andre etasje var det lokaler som ble brukt til teoriundervisning.

På generalforsamlingen i 1898 ble gullsmed A. Frisch ny leder av foreningen. Frisch ble sittende som leder i hele syv år, fra 1899-1905. Aktiviteten i foreningen var stor og foreningens tropper deltok på ulike oppvisninger og stevner. Medlems-tallet var i vekst. Det var opprettet flere partier i tillegg til de tradisjonelle: Turnparti, gymnastikkparti, eldreparti, dameparti a, b og c, gutteparti og passive, dessuten "billige" damepartier i turnhallen og på Grunerløkka skole. Foreningen holdt i 1898 fire oppvisninger, tre i Turnhallen og en i Festningens gymnastikksal. Den siste var et ledd i et propaganda-arbeid og ble gitt for en rekke innbudte medlemmer av regjeringen, Storting og bystyre m.fl. Forturnerskapet deltok ved Akerhus-festlighetene til inn-

tekt for slottets gjenreisning. Foreningen jobbet dette året med å få økonomien på plass med tanke på byggingen av ny turnhall. Politikeren og lederen Frisch var medlem av kommunestyret og var et viktig bindeledd mellom turnforeningen og kommunen. Ved flere anledninger kunne han overfor de folkevalgte muntlig fortelle om foreningens formål og virke.

Den nye turnhall

I oktober 1901 var det avskjed og minnefest i de gamle lokalene, lokaler de hadde brukt siden 1857. 10. november var det innvielsesfest i de nye lokalene. Etter at turnerne hadde marsjert inn og tatt plass bak tribunen ble en sang diktet av M. B. Landstad sunget av Kristiania Handelstands Sangforening og formann A. Frisch innledet sin tale med følgende ord. «Det er i dag en stor merkedag for Christiania Turnforening. Det er en høitidsstund for foreningens medlemmer, for den bestyrelse og for den formand nu i dette øieblikk, et hjem som vi haaber gjennom mange aar og gjennom mange slægtled maa formaa at samle om sig, ikke alene den oppvoksende ungdom, men samle seg om gamle og unge, kvinder og mænd, ikke blot til leg, men til alvorligt arbeid for vor store sak.»

Etter turnoppvisninger i den store sal var det dessertbord i første etasje og en rekke taler. Bankschef Nicolaysen, stortingsrepresentant Berner, konsul Emil Petersen og borgermester Christie var blant de som hyllet foreningen med sitt nye hus.

Det skulle vise seg at det ikke bare ble fryd og gammen med den nye hallen. Bygget ble dyrere enn antatt. Det ble derfor en hard kamp over flere år for å beholde bygningen. Byggegjeld, pantegjeld og driftsutgifter var mer enn det foreningen klarte å innfri. Ved hjelp av bidrag fra Oslo kommune og Staten, private bi-

A. Frisch ledet foreningen i syv år.

drag og målbevisst økonomisk arbeid av medlemmene lyktes det å få budsjettet til å holde både i 1906 og 1907. *Emil Petersen* hadde nå overtatt som foreningens formann.

Frich var leder i foreningen fra 1899 til 1905. I denne perioden, nesten 50 år etter at foreningen ble stiftet, fikk kvinnene innpass i styret. En lovendring i 1902 ga damekomitéens formann plass ved styrebordet. Dette var for damene en viktig forbedring. Damekomiteens formann, frk. *Honoriatrice Dietrichsen*, ble valgt inn i styret i 1903. Etter henne fulgte frk. *Kirsten Ravnsborg* som var medlem av styret fra 1904 til 1908, med avbrekk av 1907 da frk. *Kitty Bugge* var medlem. I 1910 fikk frk. *Elisa Platou* plass i styret. Hun ble sittende helt fram til 1920 med avbrekk i 1911 og 1917.

På grunn av et behov for ytterligere hjelp til instruktørene startet damene i 1903 et avdelingsførerlag etter de samme prinsipper som herrenes fortturnerskap.

Den 29. mars 1909 tok en dyktig instruktør farvel. Peter Clausens liv var knyttet til turnsakens og foreningens historie like uløselig som Joseph Stockingers. Men i motsetning til Stockinger levde og virket Clausen midt i blant foreningens medlemmer helt til det siste. Hans utfoldelse som aktiv turner og som turnlærer er ofte nevnt. Med sin utdannelse fra Tyskland og sitt opphold i Stockholm ble han skaperen av det norske turnsystemet, som jo er en blanding av svensk gymnastikk og tysk turn. Ved hans begravelse paraderte fortturnerskapet under florumkranset fane.

Fra og med 1910 kan en finne frem til daterte, trykte årsberetninger, som etter hvert ble utvidet til å bli en håndbok for foreningens medlemmer. Fortturnerskap, damekomiteen og idrettskomiteen avga sine årlige rapporter. Man fikk et overblikk over alle partienes virksomhet, og man kunne følge utviklingen og de øko-

Peter Clausen

nomiske og idrettslige resultatene. Samtidig fikk man en føling med hvordan foreningslivet og foreningsånden holdt sitt inntog i huset.

Hederstegnet "Turnerringen", en oval gullplate med de 4 F'er i hvit emalje, ble innstiftet for å oppmuntre til fremmøte. Til og begynne med tillot man ikke et eneste fravær, men senere gikk man over til å tillate fire fravær pr. år. Av økonomiske grunner ble den i 1913 erstattet av en nål med det samme utstyr, men nålen vant ikke bifall og derfor gikk man tilbake til å bruke medalje.

Etter forslag fra Emil Petersen ble foreningens første filialer opprettet på Grunerløkka og Majorstuen. Utstyr ble lånt fra hovedforeningen, og som et bidrag fra hovedforeningen hadde to fortturnere plikt til å arbeide i filialen. Høsten 1912 ble det første fortturnerkurs for filialene arrangert. Nå var løpet lagt for varig virksomhet i to av byens utkanter.

Johan Sverre var en høvding i norsk idrett. Han var en av idrettslederne under OL i Aten 1906, der Norge tok to gullmedaljer, ved skytteren Skatteboe og ved den 20 manns store turntroppen. Sverre rykket snart opp som president i turnforbundet og gikk senere helt til topps som leder for Norges Riksforbund for Idrett. Sverre ble æresmedlem av Christiania Turnforening i 1912.

Oskar W. Bye ble formann i 1916 og beholdt ledelsen av foreningen i ni år. Under en stortiltt seremoni i 1924, med 700 turnere fra alle partier oppstilt i Turnhallen, ble han utnevnt til æresmedlem.

Markante lederskikkelser

Hele *Johan Sverres* virke i turnforeningen og for turnsaken bar preg av at han fremfor noe annet hadde satt seg som mål å bygge opp hele turnsakens anseelse og samfunnsmessige anerkjennelse. I 1912 ble Johan Sverre valgt til president i Norges Turnforbund og frasa seg stillingen som formann i foreningen. Før sin fratredelse hadde han skjenket foreningen en gave: En komplett samling av innrammede fotografier av foreningens formenn.

Sverre foreslo at kaptein *Rieck* skulle overta etter ham og fungere perioden ut. Kaptein Rick kunne dessverre ikke delta i styremøter den høsten og *Oskar W. Bye* måtte overta roret. På generalforsamlingen 3. april 1913 ble kaptein *C. Gulbrandsen* valgt. Med tanke på det forestående nasjonale stevne i 1914 var det et godt valg. Gulbrandsen ble formann i to perioder. Det ble to aktive år med forberedelser og gjennomføring av det nasjonale stevnet, ulike oppvisninger i foreningen, ny fane ble bestilt, medlemsmerke og eget æresdiplom for foreningen ble vedtatt og den første komiteen for Sportsstuen ble nedsatt. På ny ble de gamle turnfestene gjenoppfrisket, denne gang på Hovedøya. Det var også stor aktivitet på konkurransesiden.

Fra 1916 og fram til 1924 var *Oskar W. Bye* formann i foreningen. I denne perioden var damekomiteens representert i styret ved *Elisa Platou* (1916, -18, -19 og 20), *Hymmi Mehlum* (1917,-21,-22 og 23) og frk. *Tillisch* (1924).

Foreningen var fremdeles like aktiv og deltok i ulike oppvisninger og stevner både hjemme og ute. Det første kretsturnstevne ble arrangert på Dæhlenengen søndag 22. mai 1921. Samme år var det turnerferd til Island. Ideen til reisen kom fra foreningens leder *Oskar W. Bye*.

Det var også stor aktivitet på konkurransesiden, og i den første landskampen som ble arrangert mot Danmark deltok gymnaster fra foreningen under ledelse av løytnant *Sverre Grøner*.

Samfunnsansvar

Foreningens engasjement i forhold til ungdom og fysisk aktivitet var stort. I 1917 henvendte den seg derfor til Kristiania magistrat og formannsskap og inviterte til et samarbeid for å fremme ungdommens fysiske oppdragelse. Tilslutningen til foreningens partier viste at den obligatoriske gymnastikkundervisningen som var innført i skolen begynte å bli synbar, og at trangen til å fortsette systematisk legemsutvikling ble sterkere hos den oppvoksende slekt.

Utviklingen i foreningen hadde medført at tilgangen på medlemmer var stor. Turnhallen, som foreningen hadde fått kommunal støtte til å bygge, ble for liten. Enten måtte den nekte å ta i mot flere medlemmer eller den måtte søke etter mer plass. Foreningen ønsket at skolens gymnastikksaler ble utstyrt med nødvendige turnapparater som kunne brukes i undervisningen.

Som en konklusjon på en henvendelse til Kristiania magistrat og formannsskap ble det satt opp følgende fem punkter:

1. Skolens gymnastikksaler og bad stilles til gratis avbenyttelse for frivillige gymnastikk-kurser under felles ledelse, hvori kommunestyret er representert.
2. Det gis bevilgninger til innredning og drift av disse.
3. Den planlagte idrettsbygningen på Bislet må forbeholdes til utøvelse av innendørs idrett av en hver art på grunn av mangel på andre lokaler.
4. Eventuelt gis bevilgning til innred-

ning av garderøber og bad i Turnhallens kjeller.

5. Som det ideelle ut fra tidens krav, en oppførsel av enkle, men store idretts-haller ved alle idrettsplasser.

Som en oppfølging av denne henvendelsen inviterte foreningen bystyret til en øvelsesaften på de forskjellige partiene. Etter dette besøket fikk foreningen melding om at skolens gymnastikksaler ville bli stilt til rådighet for utvidelse av filialer for foreningen.

Da foreningens styre imidlertid ikke ventet at dette store løft var modent for løsning, nøyde det seg med inntrengende å henstille til det ærede kommunestyre å foreta en hurtig forbedring av forholdene av de nevnte alternativer.

I denne perioden ble det også aktivt arbeidet for å få ned pantegjelden til Forsvarsdepartementet på turnhallen i St. Olavs gate. I mars 1920 ble resten av pantegjelden ettergitt og eiendommen ble stilt til full råderett for foreningen.

I 1920 overtok Elisa Platou instruksjonen på B-partiet og på tirsdagsøvelsene for avdelingsførerne. Dermed hadde kvinnegymnastikken nådd målet; det var kvinnelige instruktører på alle damepartiene.

Det kom et energisk fremstøt fra skistuekomiteen vedrørende tomten ved Kobberhaugtjern. Flertallet gikk inn for kjøp og bygging av en skistue under forbehold om samtykke på generalforsamlingen i september 1923. Det ble bifalt under de betingelser at aksjekapitalen på minimum kr 25 000,- først måtte skaffes. Denne beslutning medførte at den mangeårige formann Oskar W. Bye frasa seg gjenvalg fordi han ikke var enig i beslutningen. Han mente at foreningen burde konsentrere seg om sine oppgaver innen byens grenser.

På generalforsamlingen i 1925 ble foreningens gamle hederskronede navn skrinlagt. På foreningens 70 årsdag den

Torleif Torkildsen var en markant leder i Oslo Turnforening. Han satt i formannsstolen fra 1925 til 1938.

13. april fant foreningen ut at den burde ta konsekvenser av bystyrets beslutning om å forandre hovedstadens navn fra Kristiania til Oslo. 70 årsdagen ble feiret med en original mønstring med oppvisninger av samtlige partier.

I 1926, på 25 års dagen for innvielsen av turnhallen i St. Olavs gate, ble A. Frish utnevnt til æresmedlem. Bygningens arkitekt *Henry Bucher* ble hedret med foreningens fortjenestemedalje i sølv.

I denne perioden startet foreningen opp med julefest for foreningens medlemmer med barn.

Det var stor aktivitet på konkurransesiden. Foreningen påtok seg å arrangere den andre landskampen mot Danmark i 1927. Senere ble det arrangert en internasjonal konkurranse med deltakelse fra Finland og Belgia. Også Danmark, Tyskland og Tsjekkoslovakia var invitert men meldte forfall.

Dametroppen reiste til Gøteborg og ga oppvisning under ledelse av Elisa Platou.

Senere kom Gøteborgs gymnaster på gjensitt.

Også innad i foreningen ble det arbeidet godt. Det ble nedsatt en lovkomité for å bringe foreningens lover mer i overensstemmelse med en moderne organisasjon. Skistuekomiteen arbeidet for å skaffe kapital og forberede skistuas reising. Spørsmålet om utvidelse av Turnhallen var like aktuelt. Et kjøp av nabotomten Pilestredet 29 ble drøftet.

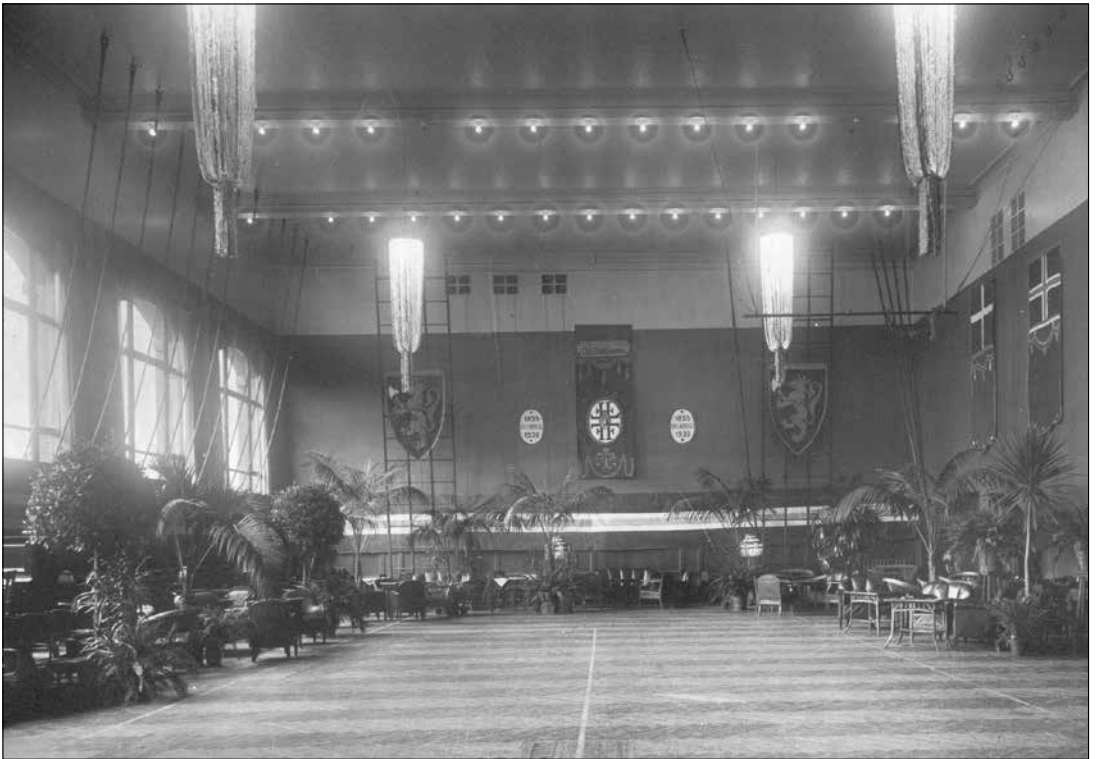
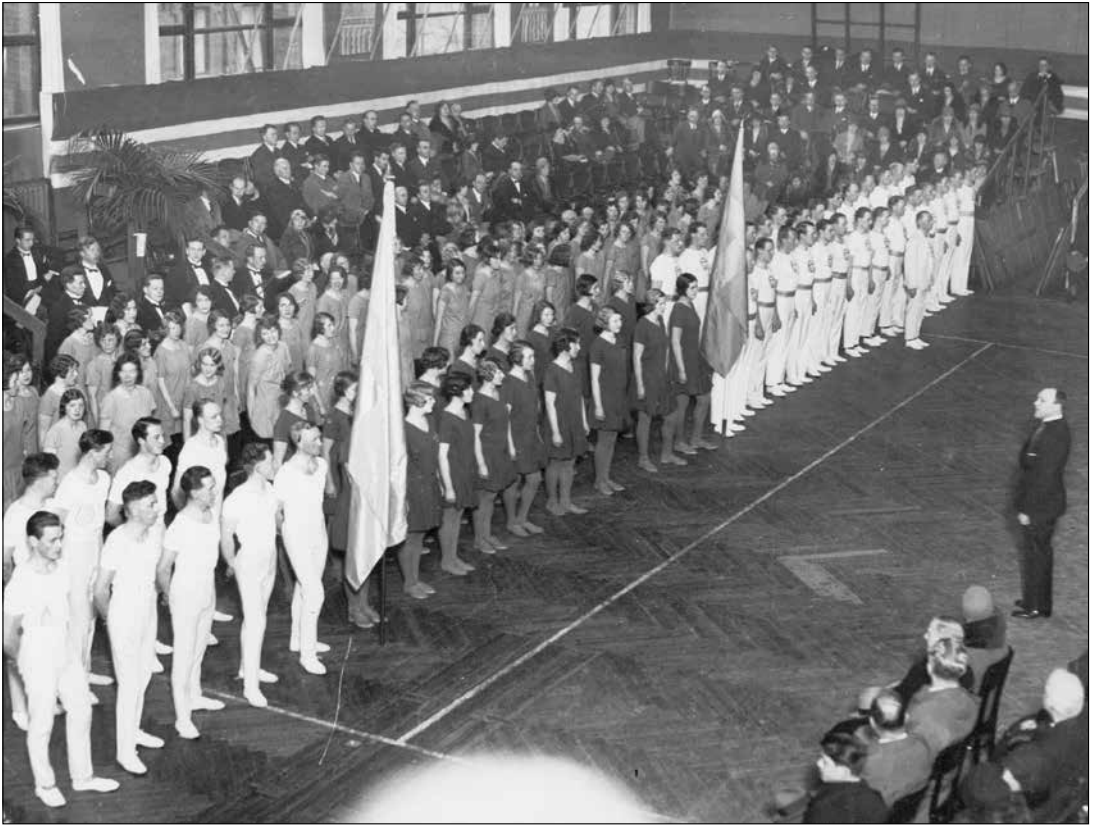
Torkildsen overtar

I 1925 ble overrettssakfører *Torleif Torkildsen* valgt til Byes etterfølger. Han hadde sittet i styret i fire år hvorav de siste to som viseformann. Han ble betegnet som en av foreningens kloke og initiativrike ledere og ble stående i hele 14 år som formann, noe som frem til da var den lengste perioden en formann i Oslo Turnforening hadde hatt sammenhengende. I denne perioden hadde foreningen et jevnt og stabilt arbeidstempo.

I 1930 ble foreningens styre styrket ved dannelsen av foreningens råd. Medlems-tallet hadde en tilvekst på rundt 500 medlemmer hvert år. Det idrettslige nivået i foreningen var høyt, og gymnastene gjorde seg gjeldende både i turnkonkurranser og oppvisninger. I tillegg gjorde flere av idrettspartiets utøvere seg gjeldende i andre idrettsgrener.

75 års jubileet ble en minnerik begivenhet med oppvisninger av egne og utenlandske tropper og utflukt til Frognerseteren for foreningens medlemmer. Om kvelden var Turnhallens store sal fylt med 400 feststemte deltakere. Det fortelles at utenom bordets gleder ble det fremført en prolog av M. B. Landstad, lest av opera-

BILDENE til høyre er fra 75-års feiringen. Øverst fra defileringen, nederst en for anledningen vakkert pyntet hall.

Styret i jubileumsåret 1930. Øverst fra venstre Reidar Tønsberg, overturner, A. Amundsen, materialforvalter, Carl Pedersen, sekretær og A. F. Walby, 1. varamann. Forrest fra venstre Emil Petersen, husinspektør. Frieda Jensen, styremedlem. Torleif Torkildsen, formann. Laura Stabell, formann i damekomitéen og L. Foltmar, viceformann.

sanger Karl Johansen. Med på festen var også turnpresidentene i Sverige, Danmark og Norge.

Begynnelsen av 30 årene brakte ikke bare jubel og glede. Den økonomiske verdenskrise rammet også foreningen. Kommunens 30 års gamle skattefrihet og rabatt på det elektriske lys, som Oslo Turnforening hadde nytt godt av, ble borte. Heldigvis gled det fort over og i 1933 fikk foreningen sine kommunale privilegier tilbake. På grunn av stor arbeidsstans i 1931 ble det svikt i foreningens kontingentinnbetaling.

I 1931 ble turnhytta, Kobberhaughytta i Nordmarka, tatt i bruk. Medlemmene ble oppfordret til å benytte den, men driften gikk ikke så godt som en hadde forventet. Diskusjonen om Pilestredet 29 pågikk fremdeles. Styret jobbet iherdig med saken.

Med hederlige resultater i en rekke kon-

kurranser feiret Idrettspartiet sitt 25 års jubileum i 1935. Idrettspartiet, som ble startet i 1910, hadde den gang både friidrett, svømming, skisport, bryting og boksing på programmet.

I 1938 frasa Torleif Torkildsen seg gjenvalg. Han hadde da vært med i styrearbeid siden 1922, som formann fra 1925. *Cato Aal* overtok i de neste to år. Krigen satte nå en stopper for foreningens arbeid.

De onde år

Så kom krigen og med den noen onde år med bitre skuffelser og tunge tap for foreningen.

Etter invasjonen ble lokalene i Turnhallen «rekvirert» og en tid fremover var de fylt av tyske militære og norske nazistiske organisasjoner. Til og begynne med lyktes det å få frigitt turnsalene og garderobene slik at øvelsene kunne komme i gang høs-

ten 1940. I slutten av mai 1941 kom bruddet da tre nazistiske medlemmer forlangte å overta foreningen. Selv om daværende formann dr. *Cato Aal* og sekretær *Realf Robach* protesterte, måtte nøklene til bygningen og hvelvet overlates på stedet. Under press fortsatte foreningens sekretær ut oppsigelsesperioden på tre måneder. Etter hvert som NS-overtakelsen ble kjent, strømmet utmeldelsene inn. Nesten hundre prosent av medlemmene meldte seg ut av foreningen. NS-styret forberedte det nye semesteret. Sekretær Robach ble beordret til å holde kurs for nye forturnere, noe det lyktes ham å sabotere. En av de mest kjente og profilerte instruktørene som meldte seg ut, var Elisa Platou. Hun uttalte i klare ordelag sin mening overfor det nye regimet i turnforeningen og til de medlemmene som fortsatte å trene i Turnhallen.

Under denne tiden ble god kameratslig og patriotisk turnerånd satt på prøve. Forturnerskapet kom sammen mer eller mindre regelmessig på ulike møteplasser. Utover forsommeren 1941 turnet forturnerne med liv og lyst på plenen utenfor en

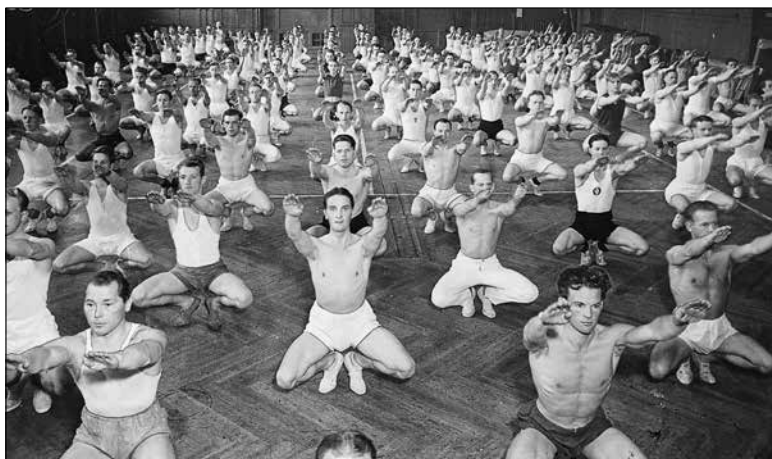
leid villa på Grimsøya inntil NS-myndigheten oppdaget hva som foregikk. De stoppet det hele. Effekter som var «lånt» fra turnhallen måtte leveres tilbake.

Brannsjef Clausen ved Grefsen brannstasjon sørget for at turnerne fikk en nytt treningssted. Han innregistrerte dem som frivillig hjelpemannskap. Treningen fortsatte der inntil brannsjefen måtte flykte til Sverige. Etter en periode med trening på Foss skole, ble turnerne igjen innregistrert som hjelpemannskaper, denne gangen av brannsjef Hagen ved hovedstasjonen. Treningen fortsatte i stasjonens prektige gymnastikksal sammen med brannmennesenes egne øvelser.

Damene drev også sin illegale trening, mest småpartier, og de holdt kontakten ved like ved private sammenkomster.

Et ikke lite antall av turnforeningens medlemmer mistet livet i kampen for fedrelandet hjemme eller ute.

Statens Gymnastikkskole (SGS) som hadde hatt sin virksomhet i Turnhallen allerede fra den ble bygget, fortsatte sin virksomhet i Turnhallen. Det hadde vært lang tradisjon for at lærer og elever ved

Det var ingenting å utsette på oppslutningen om treningen i Turnhallen i årene før krigen, noe dette bildet fra "Det store turnpartiet" i 1937 viser. Til høyre: Doktor Cato Aal var formann i Oslo Turnforening fra 1938 til 1946. Her er han som 73-åring i et stilig sprang over bukken.

SGS også var instruktører i foreningen. Eksempelvis hadde skolens direktør *Sverre Grøner* vært hovedinstruktør i foreningen helt fra 20-tallet. For utenforstående som var innom Turnhallen var det lett å blande gymnastikk-skolens lærere og elever med instruktører og deltagere på enkelte av foreningens partier. Under krigen ble dette brukt både av Grøner og av lærerne ved SGS for å imøtegå klagene fra NS-folk som var innom Turnhallen. Det ble pekt på mulighetene for misforståelser og forvekslinger.

Bildet er fra det høytidelige åpningsmøtet i Turnhallen den 3. juni 1945. Etter møtet paraderte 900 turnere gjennom Oslos gater for å markere friheten.

Frigjøringen

Så kom frigjøringen med fest og jubel for Oslo Turnforening som for alle andre. Foreningens formann dr. Cato Aal, var ennå i Sverige. Den 9. mai dro derfor viseformann, *Carl Alfred Pedersen*, sammen med Realf Robach til Idrettsforbundets kontor og hentet sin tillatelse til å overta Turnhallen. Etter et offentlig opprop til turnere om å melde seg inn i foreningen igjen, strømmet innmeldingene inn like raskt som de strømmet ut i 1941. Allerede i idrettsparaden 3. juni marsjerte 900 turnere fra Turnhallen etter først å ha overvært et åpningsmøte som knyttet fortid og nåtid sammen.

Turnhallen befant seg i en tilstand som ikke egnet seg til trening. Det var rot og skitt overalt med gulv som aller mest minnet om fjøsgolv. Først 23. september 1945, etter omfattende vasking, pussing og sliping, kom treningen i gang. Dermed var livet tilbake til det vanlige i Turnhallen. Medlemstallet var allerede

høsten 1945 oppe i 4290 og dermed tilbake til det nivået det hadde før krigsutbruddet.

Kongens hjemkomst 7. juni 1945 hører med blant de store begivenhetene. Det var Oslo Turnforening som fikk oppdraget med å arrangere idrettens fargerike motakelse på Youngstorget.

Bånd ble knyttet sammen igjen og tradisjoner ført videre. Allerede i 1946 kunne bykampen med København tas opp igjen. Det ble holdt to konkurranser det første året, en i Oslo og en i København.

Forturnerskapet feiret sitt 90 års jubileum med en internasjonal konkurranse. Senere deltok turnere fra Oslo Turnforening i en landskamp i Finland og Oslo fikk turnerbesøk fra Island. Litt spesielt var det at Islands-troppens oppvisning var på dagen 25 år etter Oslo Turnforenings første besøk på sagaøya.

I beretningen for 1947 fortelles det at det hadde vært et vellykket arbeidsår for foreningen. Aldri tidligere hadde den hatt

Bilde under: Kong Haakon var tilstede da foreningen hyllet ham med en parade i Turnhallen 4. mai 1948. Det store pikepartiet i sin oppvisning.

Krigen var slutt. Foreningslivet blomstret. Treningen gikk med liv og lyst i Turnhallen. Her er foreningens elitetropp som deltok i et kvinneidrettsstevne på Jordal i 1946. Fra venstre Aase Nore Gamborg, Berit Bjørnstad, Bergljot Sandvik Johansen, Gunvor Haug, Liv Havnnes, Ellen Arntzen, Gerd Eckhoff, Inger Johanne Ørbeck Johansen og Bodil Midtstuen. Liv Finsen var ikke med da bildet ble tatt. Troppens instruktør var Aase Ingolfsrud.

så mange eliteturnere med et stort og spennende øvingsutvalg og høy dyktighetsgrad som det året.

Viceformann Carl Alfred Pedersen overtok foreningen i 1945.

” Det skulle vise seg at ånden innen Oslo Turnforening ikke bare besto av overfladiske minner fra glade fester og fargerike oppvisninger. Den stakk dypere enn så. Den omfattet fremdeles det sterke fedrelandssinn som var en av grunnpilarene fra dens skapelsestid. Det store flertall av foreningens ledende kvinner og menn og de tusener av menige turnere var aldri i tvil om retningen. I dag er det en glede å kunne konstatere at Oslo Turnforening, sammen med hele det norske turnfalangs, kom til å danne en sterk og urokkelig enhet i det samlende oppbud som ble kalt den norske idrettsfront.

Redaktør ASBJØRN BARLAUP om innstillingen under krigen. Fra festskriftet ved 100-årsjubileet.

Turnfester, stevner og oppvisninger

Foreningen startet tidlig opp med turnfester. Disse festene besto av oppvisninger som ble kombinert med festligheter for byens befolkning. Allerede 29. juni 1856, ett år etter at foreningen var stiftet, ble den første turnfest arrangert på Lindøya. Dette stedet skulle bli samlingsplassen i mange år fremover.

Den andre turnfesten ble også arrangert på Lindøya. Stortinget var innbudt og det ble anslått at det var 400 mennesker tilstede. Programmet var variert og besto av:

1. Alminnelige friøvelser
2. Avdelingsøvelser ved apparatene
3. Forturnøvelser og
4. Frivalgsøvelser (for voksne).

Sangen var også en sentral del av festen. Senere dannet foreningen et eget sangkor.

I 1858 måtte turnfesten avlyses på grunn av for få deltakere. I 1859 var det igjen klart for en turnfest og arrangementet fant sted i et strålende sommervær med 4-5000 tilskuere. I tillegg til ulike oppvisninger var det taler og sang. Før oppvisningen startet holdt daværende formann *Gjerdrum* tale. Han avsluttet sin tale med: «Og saa mine Herrer Turnere, vil jeg lade dem begynde Øvelserne, idet vi alle erindre vort Valgsprog: Frisk, Fri, From, Fro. Til dagen hadde Henrik Ibsen skrevet en sang.

I 1860 ble festen lagt til Blekøya. Hortens Turnforening deltok også. Dårlig vær preget denne festen. Året etter var været bedre og turnere fra Horten og Sarpsborg deltok samt en turnlærer fra Trondheim. De to neste årene ble det ikke arrangert turnfester.

Foreningens 6. turnfest fant sted 28.

juni 1863 på Christianias Skydebane ved Gjerdemyren. Også denne gang var en rekke autoriteter innbudt med kommunestyret, universitet, byens skolestyrere og sangforeningen i spissen. Det var festtaler, sang,

En livsglad Flok

Vi er en lystig og livsglad Flok
med Mod og manddomsfriske Tanker,
bag Stuevæggen vi længe nok
laa indefrosset og for Anker.
Nu er der Sommer over Bygd og Kyst,
og der er Sommerglæde i vort Bryst.
Fjorden er blaa
udad vi maa
at drikke Luft blandt Blomsterranker.

Lad Livet true med Vee og Værk,
den svarte Alflok vi skræmmer.
Vi har en Lægedom saa mild og stærk
med Helsebod for Sjæl og Lemmer.
De gode Aander er med os i Pagt,
mod Fiendeleiren gaar vi uforsagt,
Landsen er fældt
fremad, som Helt,
med Seierskor af friske Stemmer.

Ja, derfor leve vort Broderlag
og trives vakkert gjennom Tiden
vi staa som Hærmænd for Lysets Sag, -
Gud signe Maalet og Striden.
Vor Tid er Daadens og den trænger
Mænd
med klare Tanker og med Sværd om
Lænd.

Gjælder det saa,
vel da, lad gaa,
vor Flok er stærk, skjönt den er liden.

Henrik Ibsen.

oppvisninger og dans. På grunn av uenighet i styret, ble det ingen sommerturnfest i 1864, men derimot et arrangement i Turnhallen 5. desember samme år.

I 1865 ble den 7. turnfest avholdt på Skydebanen med blant annet deltakere fra Tønsberg, Horten og fra Qvams skole. For første gang ble det også satt opp en egen gutteavdeling. Denne turnfesten ble også benyttet til å markere at Christiania Turnforening de første 10 årene hadde arbeidet godt med tanke på utvikling av medlemmenes kraft og sunnhet. I tradisjonens tro var det også fremføring av en sommerfrisk sang.

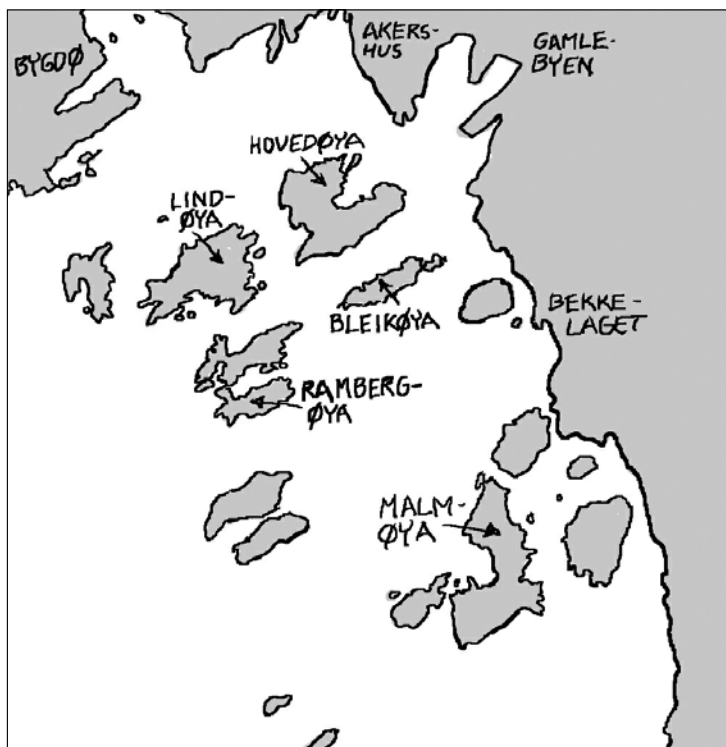
Denne turnfesten ble den siste på mange år. Først i 1876 ble friluftsfestene gjenopptatt og gjennomført på Blekøya. Turnfestene var også populære for publikum. Tilskuertallet var i 1876 ca. 4300

mennesker. Dette steg for hvert år for å kulminere i 1882 med 12000, hvor det deretter gikk nedover til 8000 i 1886.

I 1877 ønsket foreningen velkommen til det første «Cirque Turnique», en forestilling som nærmest kunne sammenliknes med en sirkusforestilling med gymnaster som både var klovner og akrobater. På grunn av at noen ikke anså denne type arrangement å være helt i overensstemmelse med foreningens mål, gikk det hele fem år før neste forestilling ble satt opp. I 1882 strømmet folk til «tivoliet» i turnhallen i Chr. IVs gate. Det var fulle hus hver kveld. Overskuddet fra arrangementene ga grunnlag for et byggefond til den nye turnhallen som ble innviet i 1901. I 1878 ble stevnet lagt til Tivolihagen med det samme program som tidligere.

I 1881 deltok foreningen på turnstevne i Le Havre. Blant de ca. 3000 gymnastene

som deltok var den lille norske troppen den eneste fra de skandinaviske land. De øvrige nasjoner var Frankrike, Holland, Belgia og Sveits. Troppen gjorde seg fordelaktig bemerket allerede i prosesjonen, med hvite drakter med nasjonalfarget skjerf, med turnfanen og det norske silkeflagget i teten. Turen til Le Havre hadde ikke alene skaffet foreningen anseelse, den hadde også gitt ledelsen adgang til å innhente lærdommer og skaffe seg forbindelser. Året etter, 1882, deltok foreningen i den fjerde svenske turnfesten. Den norske troppen viste både Liniegymnastik med god presisjon og apparatturn i tre avdelinger, Hævplan-

Turnfestene ble de første årene holdt på øyene utenfor Oslo og samlet tusenvis av folk.

avdelinger, Hævplanke, Ribevæg og Skranke. Deretter utførte de på linje Sprang paa Langhest, andet paa Tverhest. Deretter ble de fordelt på tre avdelinger som foretok øvelser i Svingstang, i Touge og i Ringe. Programmet sluttet med frie sprang. Bedømmelsen ga troppen følgende kritikk: «vacker hållning och et lycadad bedömande at førena sant pædagogiske rörelsesformer med högt uppdriven konstferdighet voro her fremtredande.»

Turen til Stockholm ga et etterspill i foreningen som skapte bitterhet mellom bestyrelsen og fortørnerskapet. Det hele gikk ut på at fortørnerskapet ønsket innflytelse på uttak av tropper til utlandet. De neste utenlandsferdene foreningen deltok på gikk til Antwerpen i 1885 og Paris i 1889. I Paris deltok bare ni mann fra foreningen sammen med deltakere fra Arendal, Drammen, Fredrikshald, Fredrikstad, Moss, Skien og Tønsberg. Siden foreningens instruktør, turnlærer Clausen, var forhindret fra å delta, ble troppen på atten mann ledet av bokhandler *E. Sem*, Fredrikshald.

Den 1. nasjonale turnfest i Norge ble arrangert i 1886 av Fredrikshald Turnforeningen på Fredriksten. 14 foreninger deltok. Det fortelles at Christiania Turnforenings oppvisning var meget vellykket. Dens frittstående gymnastikk vakte stor oppmerksomhet ved sin rikholdighet og smukke utførelse.

Også ved den 2. nasjonale turnfest i Bergen i mai 1890 var foreningen representert. På grunn av meningsforskjeller innen fortørnerskapet unnlot flere av de flinkeste turnerne å melde seg på. Troppen besto av 21 mann, mest yngre turnere.

De tradisjonelle turnfestene ble gjennomført både i 1888 og 1889. Disse årene på Cykleklubbens bane ute på Skøyen med henholdsvis 5000 og 2000 tilskuere tilstede. I 1891 var det på ny turnfest, denne gang på Rambergøya, som var leid av

Sommersang

Med mandige jublende Toner
vi drage paa Turnpladsen ind,
mens Trærnes løvrige Kroner
let vaie i Sommerens Vind
og hviske os venligt imøde
et Sprog, som vort Hjerter kan gløde:

Frisk og Fri
fro og from

Ja, her i det delige grønne
her vil vi kjæmpe et Slag,
ei saadan at Blodet skal strømme,
som naar vore Fædre tog Tag.
Nei! Fredeligt Kræfterne prøve
og Lemmerne styrke og øve:

Frisk og fri
fro og from

Men skulde en Fiende true
det elskede Fødelands Kyst,
da ville vi heller ei grue
for Kampens den blodige Dyst,
med Sværdets vi skulde forsvare
vort Norge i Nød og i Fare:

Frisk og fri
fro og from.

Ti Aar er alt henrundne siden
vort Turnerbroderlag kom istand,
det blomstrede op gjennem Tiden
og spredte sig ud over Land.
Dets trivsel vor Stræben skal være,
saalænge vi Turnmærket bære:

Frisk og fri
fro og from.

Kristiania Skytterlag. Hele 10000 tilskuere var tilstede.

I 1892, 93 og 94 ble det igjen arrangert turnfester på Rambergøya. I 1892 med deltakelse fra Moss og Drammen. I 1893 samlet turnfesten 6000 tilskuere og man kunne notere et økonomisk overskudd på kr 532,05. I 1894 var turnfesten besøkt av

Norske turnere danner pyramide ved den internasjonale turnfest i Stockholm i 1891.

7000 tilskuere og med et overskudd på kr 943,50. I 1896 ble det igjen arrangert fest på Rambergøya. Denne ble imidlertid den siste på mange år. Festen ble besøkt av 4000 mennesker, men foreningenes anseelse led under det folkelivet som utfoldet seg etter oppvisningene.

Stevner i utlandet

I 1891 deltok foreningen på en internasjonal turnfest i Stockholm sammen med det Norske Turnforbund med en tropp på 27 mann. Troppen ble ledet av turnlærer Clausen. Det fortelles at troppen med dens enkle drakter tok seg godt ut og at frittstående-programmene ble gjennomført med god presisjon. Trampolinesprangene over hest gikk godt. Ved dette stevne deltok dametropper fra an-

dre land. Etter dette stevnet tok *Emil Petersen* initiativ til på ny å få i gang damepartier i foreningen.

5. mai 1892 ble det holdt en oppvisning i Turnhallen av 14 damer i nærvær av 400 tilskuere. Dette var den første oppvisningen kvinnene hadde. Den ble ledet av frk. *Aagot Freng* og programmet besto av Frittstående øvelser, Lav bom, Ribbevegg, Tau (klatring), Slingrestige, Sprang over tau, Gjennomsprang på tverrhest og frittstående med metallstaver.

I 1895 ble det Norske Turn- og gymnastikkforbunds turnfest arrangert i Kristiania. Foreningen deltok på stevnet med et tropp på 42 mann og var stevnets tallrikeste. Turndragten besto av hvite benklær med røde renner, hvite trikottrøyer og nasjonalfarget belte. Leder var premierløytnant *Louis Bentzen*.

Fra den nasjonale turnfesten i Christiania i 1895.

Neste gang det Norske Turn- og gymnastikkforbund arrangerte en nasjonal turnfest ble den lagt til Trondheim i 1899. Her deltok foreningen med en tropp på 24 turnere samt en dametropp med 14 deltakere, begge under ledelse av kaptein Bentzen. Det neste nasjonale stevnene ble lagt til Kristiansand i 1903.

I 1898 og 1900 ble foreningens egne turnfester holdt i Turnhallen og Festningens gymnastikksal. I påfølgende år gikk man derfor inn for å holde propagandaoppvisninger på Festningen og i Turnhallen.

Den 15. april 1905 feiret foreningen sitt 50 års jubileum med en festoppvisningen og etterfølgende soaré i Turnhallen. Turnernes sangkor fremførte på en presis og fortreffelig måte festsangen som var forfattet av M. B. Landstad.

I 1907 var det klart for ny turnfest. Denne gangen på Hamar, og i 1910 gikk turen igjen til utlandet, denne gang til Tyskland. Størsteparten av høstsemesteret 1910 gikk med til forberedelsene til «Turnernes Flyveuke», et arrangement som foregikk i turnhallen fra 5. til 15. januar 1911. Hele turnhallen ble tatt i bruk. Den andre store begivenheten dette året ble det 7. nasjonale stevnet i Stavanger. Foreningen deltok både i enkeltmannskonkurranser og med oppvisningstropper. Etter hjemkomsten hadde foreningen sin sommerturnfest på Festningsplassen, i nærvær av 6000 tilskuere.

I juli 1909 ble de gamle tradisjonen igjen tatt opp og man gjenoppfrisket sommerstevnene ute i fjorden med en turnfest på Malmøykalven. To år senere, i 1913, var det klart for ny turnfest og denne gang på

Hovedøya. Oppvisningen ble gjennom-ført, men på grunn av dårlig vær sviktet publikum. Det ble besluttet å gjenta festen søndagen

Festsang

Mel. Fanevagt

Turnerbrødre! lad oss mindes
her i festens glade stund,
dem der bandt saa end vi bindes,
dem der lage verkets grund.
Alt, de gav af kraft og varme,
fryder os med tro idag,
freidigt og paa sterke arme
løfter vi til seir vor sag.

Turnerbrødre! lad os hædre
ærligt disse staute mænd,
turnertankens gamle fædre
gaar i al vor færd igjen.
Hver gang nogen af os senkte
fanen i mismodsstund,
freidig mot de atter skjænkte
saa vi ble paa egen grund.

Hvad vi vil er folkets lykke
i dets kraft bor jo dets fred,
og for dette stolte smykke,
turnerbrødre, tro vi stred.
Femti lange aar er svundet,
femti aar i tab og seir,
fredigt til vor sak er vundet
slaar vi om vor fane leir.

Turnerbrødre! lad det flamme
over al vor unge id,
turneregens gamle stamme
værner vi i al vor strid,
saa i ly av den vort yrke
og vor længsel blomstre kan.
Frie mænd der gi'r sin styrke
villigt hen for folk og land.

M. B. Landstad

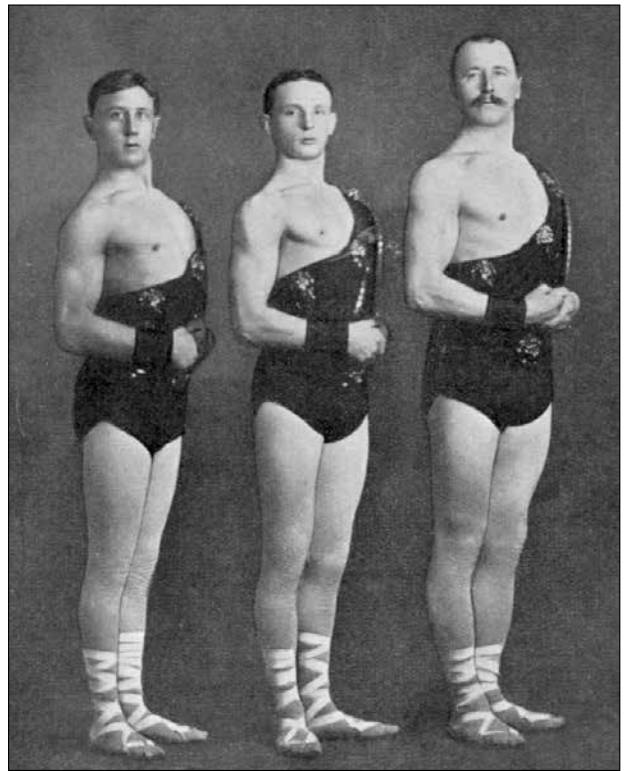
etter - og da ble det en turnfest av dimensjoner i flott sommervær. Tilskuertallet var på rundt 8000. Det neste store arrangementet, som forøvrig hadde lagt mye beslag på bestyrelsens tid, var det 8. nasjonale turnstevne, som i anledning av jubileumsåret 1914 var overlatt til foreningen. I tillegg til 41 foreninger fra Norge var det en ganske fyldig utenlandsk deltakelse hvor både Sverige, Danmark, Finland, Tyskland og Belgia var representert. Stevnet inneholdt både oppvisninger, foreningskonkurranser og enkeltmannskonkurranser. Christiana Turnforening stilte med stevnets største konkurransetropp, 24 mann, mens kvinnene møtte med 20 damer, en tropp som ble vurdert som utmerket god og ble nr. 1 i konkurranse med Bergen og Fredrikstad.

Flyveuken

Som nevnt tok foreningen i 1911 opp sin sirkustradisjon. Formann *Johan Sverre* appellerte til byens borgere om å slutte opp om "Turnernes Flyveuke", som årets sirkus skulle hete, inspirert av baron Cederstrøms besøk på Etterstad. Sverre anmodet folk om å slå et slag for turnforeningen for på den måten å grunnfeste dens økonomi for fremtiden. Og han lyktes. Publikum strømmet til Turnhallen, og arrangementet ble den suksess man hadde håpet på både økonomisk og PR-messig.

Hele Turnhallen i St. Olavs gate var tatt i bruk. Den lille turnsal bar navnet "Rosenhallen". Her ble det danset. I 2. etasje var det basar med luftposthus og mye mer. I foreningens 75-års festskrift står det at man i "Latterkabinettet", der man for ti øre kunne få se sine gode og dårlige sider, lo så mye at man gjerne betalte 20 øre for å holde opp igjen. I idrettssalen voktet St. Peter i egen person inngangen til "Den syvende himmel". Her var det varieté.

Kong Haakon var tilstede under åpningen. Han ble ledsaget til kongelosjen av selveste baron Cederstrøm (i maleren *Henrik Backers* skikkelse) og overvar forestillingen som talte 70 artister og et amatørorkester på 18 mann. Direktøren hette "herr Aeropolansky" i *Sigurd*

Øverst et bilde fra varieteen under Flyveuken 1911. Under til venstre litt av plakaten. Til høyre tre av akrobatene, Herbrand Loftshus, Georg Brustad og K. Joh. Haagensen.

Christiania Turnforenings tropp under det første kretsturnstevnet i 1921.

Nielsens skikkelse. Det var et allsidig program, alt fra klovner og akrobater til "flyvende hunder" og "veldresserte ponnyer".

I et arkivrom i Turnhallen er Otto Authéns referat fra Flyveuken bevart, det hele ført med sirlig håndskrift og med innlimte bilder, tegninger, avisutklipp av annonser og reportasjer, og det flotte, trykte menykortet. En hel flaske champagne av dyreste merke kostet kr 12,-, en flaske av den beste Bordeauxvin rundt halvparten. Referatet er skadet etter turnhallbrannen 1988, men en tykk, rødbrun perm har reddet det fra de verste skadene. Vi siterer fra en avisomtale: "Cirkus Aeroplansky hadde fuldt hus til sin gallaabningsforstilling. Foruten kongen med følge, utenriksministeren, et par generaler m. v., bemerkedes en velkjent sirkusdirektør her i byen, som var kommet for å gjøre studier."

Et intervju med selveste Cederstrøm kostet avisen på seg:

- Har baronen planer?
- Aeroplaner? Ja, selvfølgelig!

- Nei, nei...

- Aa. Nu ska ni høra. Jag kommer möjligt at upptreda her som tryllare, och vil troligen holde et foredrag om heksedans på Bloksberg. Forøvrigt vil jag imorgon foreta et flygforsök med diktaren Wildenways pegasus.

Nye stevner og oppvisninger

I 1915 var det klart for nye markeringer og nye oppvisninger i anledning foreningens 60 års jubileum.

Ved det 9. nasjonale turnstevne i Trondheim i 1918 deltok også foreningen. Året etter inviterte Dansk Gymnastikforbund til jubileumsstevne. Her deltok en dametropp fra Norge under ledelse av Elisa Platou. Med unntak av to besto troppen av Christiania Turnforenings gymnaster.

Først i mai 1921 ble det første kretsturnstevnet arrangert på Dæhlingen. Samme år dro for første gang norske turnere til Sagaøen, Island, med en norsk

Kong Haakon sammen med turnere ombord på Stavangerfjord under hjemreisen fra Stavanger.

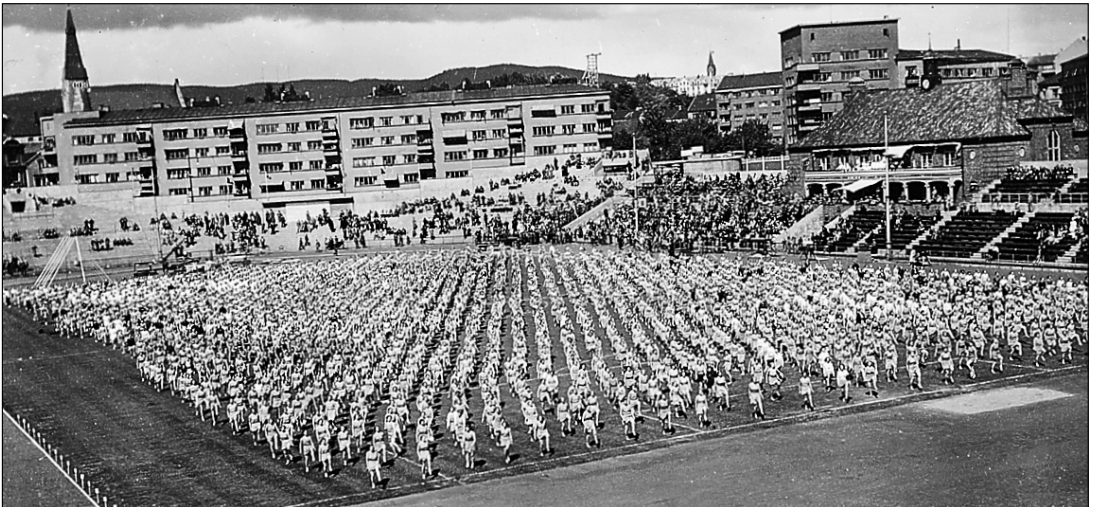
tropp under ledelse av turninspektør *Sverre Grøner*.

De nasjonale stevnene hadde kommet for å bli og foreningen deltok i Bergen i 1922. Her markerte herretroppen seg med en fin annenplass i foreningskonkurransen. For damene ble det dette året ikke arrangert konkurranser. I 1930 gikk turen til Trondhjem og 1934 ble det nasjonale stevnet arrangert i Stavanger.

At Kong Haakon hadde funnet seg venner blant Oslo Turnforenings ledere er det mye som tyder på. I hvert fall lyktes det Torleif Torkildsen å få ham med på reisen til Stavanger. Torkildsen hadde leid

amerikabåten Stavangerfjord til turen. Båten var samtidig et flytende hotell under hele stevnet. Til Stavanger reiste kongen sammen med 1200 turnere fra Oslo, Akershus, Østfold og Vestfold.

Stemningen ombord var fantastisk og en opplevelse for livet, fortalte Sarpsborgs kjente turnleder *Thorleif Utne*. "Med 1200 unge turnere, ca. halvparten av hvert kjønn, ble det en kontakt og et samvær som jeg ikke tror nåtidens ungdom får oppleve". Det var dans på båten hver kveld. Tre orkestre spilte. På dekk var det montert turnapparater, og det var daglig trening og oppvisning med Kong Haakon

Øverst marsjerer turntoget inn på Bislet under landsturnstevnet 1938.
Under fra oppvisningen på stadion.

som ivrig tilskuer. Ivrig tilskuer var kongen også under hele stevnet.

I løpet av disse årene deltok også foreningen i andre arrangementer. I 1936 deltok herretroppen i en oppvisning på Lorensberg i Gøteborg. Året etter kom gøteborgsdamene på gjenvisitt til Norge. Turnere fra Oslo Turnforening deltok også på en oppvisningstropp som ble sendt til olympiaden i Berlin i 1936.

Det nasjonale stevnet i Oslo i 1938 ble en minnerik opplevelse for de vanlige medlemmene i foreningen. Styret var i sterk tvil om hvorvidt de skulle påta seg et slikt krevende arrangement. Ikke minst var innkvarteringen en vanskelig sak. Stevnet måtte på grunn av forholdene i Oslo avvikles på en tid - 26.-28. mai - da skolene fortsatt var i bruk og ikke kunne brukes til formålet. Men med sterk velvilje fra de militære myndigheter som stilte lokaler og materiell til disposisjon, samtidig som Christiania Dampkjøkken tok seg av bespisningen, ble denne del av stevnearrangementet brakt lykkelig i havn.

Etter hvert som påmeldelsene kom inn ble det klart at stevnet ville få en tilslutning som man ikke var vant til under norske forhold. Vi siterer fra årboken:

Anmeldelsene strømmet inn og de i forveien gjorde beregninger med hensyn til deltagerantallet holdt ikke stikk, og da man nådde opover mot 5000-tallet - med piketroppen 5600 - ja så korset man sig, det var over all forventning og gjorde ikke saken lettere.

Alt blev imidlertid så godt tilrettelagt som det var mulig. Risikoen for at det hele ikke skulde gå godt var stor. Vakkerert vær var hovedbetingelsen for suksess både sportslig og økonomisk, og man turde ikke tenke på konsekvensene i tilfelle regnvær.

Det har imidlertid lett for å gå godt, og det gikk bra. I stevnedagene var gu-

Sverre Grøner var sentral i norsk turnsport i årene før krigen. Under Det 13de Nasjonale gymnastikk og turnstevne i Oslo 1938 var han formann i dommerkomiteen.

derne med oss og det ble pent vær alle dager.

Ved Lingiaden i Stockholm i 1939 deltok 7500 turnere fra en rekke land. De norske deltakeren fikk god presse, i første rekke Oslo Turnforenings dameelite under ledelse av Elisa Platou.

Krigen satte en stopper for den organiserte aktiviteten i foreningen. Etter frigjøringen startet foreningen opp igjen, og allerede 1947 deltok dameelitetroppen på den Finska Festspelen i Helsingfors. I 1950 sto Lillehammer som arrangør av det 14. nasjonale stevne med hele 5500 deltakere

Igen var det klart for oppvisninger i Turnhallen. Anledningen denne gangen var Turnhallens 50 års jubileum i 1951. Tre år senere, i 1954, hadde Oslo Turnforening en fyldig tropp med i det nasjonale stevnet i Halden.

Forturnerskap og konkurranser

Til å begynne med var det gymnastikk- og turnøvelsenes nytteverdi som var utgangspunktet for tilbudet til herrene i foreningen. Etter hvert ble det konkurrert i ulike idrettsøvelser, frittstående og i apparater. Ved nasjonale turnstevner ble det arrangert foreningskonkurranser og etter hvert også individuelle konkurranser.

I de første statutter som ble trykket allerede i 1855 står det: «Igjennom Turnøvelser utvikle og styrke det menneskelige Legeme.» Øvelsene ble den første tiden ledet av bokbinder *Hunger*, som hadde sin utdanning fra turnforeningen i Leipzig. Han fikk hjelp fra blant annet fortturneren *Dickberner* og *O. G. Holm*, sistnevnte svensk av fødsel. Etter gammel god tysk skikk begynte og sluttet øvelsene med sang.

Allerede i 1856 ble det bestemt at en skulle forsøke å hente en turnlærer fra Tyskland. *Hunger* hadde i forbindelse med en studietur til Leipzig satt seg i forbindelse med tyske autoriteter på turnsakens område. *Jacob Gerlach* fra Altona ble ansatt som foreningens første instruktør. Han kom til Christiania, fikk en fast årlig lønn, fritt hus, lys og brensel. Ved hans tiltredelse ble det omlegging av øvelsesdagene. På grunn av misnøye med *Gerlach* ble han senere avløst av turnlærer *K. Seidemann* fra Leipzig, som også var utdannet fektelærer. Etter kort tid måtte han også dra og *Dickberner* overtok.

Bindingen til foreningens tyske opprinnelse, *Vater Jahn*, var stor. I 1857 ble det imidlertid besluttet å oppheve 12 friplasser som var forbeholdt tyske håndverkere. Videre ble også apparatnavnene etter hvert fornorsket.

Det var imidlertid et stort ønske om at "Christiania Turnforening ville behage at

undersøge, om det ei skulde være muligt, at en videnskabelig dannet norskfødt Mand kunde, paa det offentlige Bekostning, blive uddannet ved Undervisningsanstalt for Turnlærer, for, efter Cursus, at fungere som Turnlærer ved Christiania Turnforening og tillige uddanne saadanne unge Mænd til Turnlærer, der havde lærerstanden som deres Livstilling."

Det ble opprette et statsstipend bifalt ved kongelig resolusjon av 20. juli 1861. Dette stipendet ble tildelt *Peter Clausen* som hadde vært medlem siden 1856 og fortturner fra 1857. Han dro til Dresden og Berlin hvor han gjennomgikk et kurs i sykegymnastikk. *Peter Clausen* vendte tilbake i slutten av september 1862 og ble fra 1. oktober samme år ansatt som foreningens første norske turnlærer.

J. Wilson var en foregangsmann i foreningen. De første øvelsene foregikk i hans have. Han var foreningens formann i årene fra desember 1855 til januar 1858.

Athen-troppen som vant gull i olympiaden i 1906.

Et fortunnerskap ble etablert etter tysk mønster. Allerede tidlig oppsto det kompetansetvister mellom bestyrelsen og fortunnerskapet. I 1863 ble Seidmanns

Forturnere i Christiania Turnforening 1906.

tabeller oversatt og revidert av forturnerne, som den gang anbefalte at de skulle benyttes, mens styret var i mot. De ble brukt en periode, men på grunn av at medlemmene ble lei av dem, ble det avgjort at "bestyrelsen ikke var berettiget til gjennom Tabeller eller Lærebok at paase Systemets Gjennemførelse".

Foreningen jobbet aktivt for å få nye medlemmer og for å vekke interesse for foreningen. I presentasjonen av foreningens tilbud ble det blant annet presisert: "Men det er endnu langt fra, at Erkjendelsen af at Legemsøvelsernes Betydning og Gavn er trængt igjennem til Alle. Ubekendskap til eller Ligegyldighed for disses gavnlige Indflydelse vil endnu træffes - end ogsaa hos mange, hvis daglige Syssel medfører en stadig Stillestaaen eller Stillesidde, og for hvem netop Modvegt bestaaende av systematiske Legemsøvelser, vilde være særligdeles gavnlige om ikke absolutt nødvendig." På denne tiden hadde turnforeningen sine øvelser mandag, onsdag og fredag hvor det var adgang for enhver voksen mann. Det var også Morgenherreparti og Ettermiddags-herreparti.

I mai 1864 blir lærerboken «Ledetraad ved Undervisning i Gymnastik m.v. til bruk ved Skytterlag, Seminarier og Almueskoler» ved Premierløytnant, C. I. Anker, utgitt. Boken ble anbefalt av Bestyrelsen for Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbruk. Turnforeningens ledende mann på den tiden, instituttbestyrer Roggen, kritiserte boka som mindre heldig. Han mente at man har oversett Turnen og satt fokus på folkegymnastikk. Videre ble det poengtert at den manglet liv og munterhet. Foreningen bar ennå preg av gymnastikkens tyske opprinnelse.

I forbindelse med 10 årsjubileet sa J. Gjerdrum i sin tale for dagen: «Christiania Turnforening har i de første 10 Aar av sin Virksomhed arbeidet med Held til Udviklingen af sine Medlemmers aandelige Kraft og Sundhed, og at den har hjulpet med ikke ringe Mon til at opdrage en Slægt af kraftige, energiske Mænd, dygtige baade for Haandens og Aandens Gjerning i Livet.»

De neste 10 årene i foreningen bar gymnastikken fremdeles preg av at «legemet skal styrkes og hærdes og et fyldig samfunnsliv utvikles gjennom hyppige sammenkomster mellom Folk og de forskjellige Stænder». Fekting ble innført som øvelse i turntiden.

Etter fattig evne søkte foreningen å følge med i gymnastikkens utvikling. Det ga et ganske godt bilde av kameratskap og solidaritetsfølelse innen foreningen når man leser hvorledes turnlærer Clausens permisjon for å studere sykegymnastikk i Stockholm i 1872 ble mottatt både av styret og de eldre medlemmene. Penger ble samlet inn og Clausen forpliktet seg til å undervise i svensk gymnastikk ved sin hjemkomst.

Under stevnet i Stockholm i 1882 deltok Christiania Turnforening under ledelse av turnlærer Clausen. Man hadde en følelse av at Christiania Turnforening ble ventet

på med en spesiell interesse. På forhånd hadde foreningen sendt inn hvilke øvelser turnerne skulle utføre i apparatene. De visste at de ikke helt holdt seg etter det Lingske systemet. Først viste de Liniegymnastikk med utmerket presisjon, deretter ble troppen fordelt på tre avdelinger ; øvelser i svingstang, i touge og i ringer. Programmet avsluttet med frie sprang. Man visste jo naturligvis at her i det Lingske gymnastikkens hjemland ville det bli mange kritiske blikk på vår oppvisning. I følge den svenske presse var vår linjegymnastikk noe tvilsom, mens fremragende autoriteter uttalte at marsjene, samt til dels linjegymnastikken, var bra og at redskapsturningene gikk kvikt. Det eneste man hadde vanskelig for å forstå var trampolinesprangene som «minnet for meget om sirkus». Dessuten klandret man at det ved de selvvalgte øvelser i svingstang "ikke blev lagt den fornødne vekt på smukk og gymnastisk ren holdning." Bedømmelsesnemnden ga troppen følgende kritikk. «Vacker hållning och lyckad bemödande forena sant pedagogiska rörelsesformer med hög uppdriven konstferdigheter voro her fremtredande".

Dessverre skulle Stocholmsferden få et etterspill, som atter skapte bitterhet mellom foreningens bestyrelse og dens fortturnerskap.

Konkurranseturningen

Mandag 21. desember 1885 arrangerte foreningens fortturnerskap en konkurranse for aktive medlemmer med det mål for øye å bevare og styrke interessen for turningen, samt skjerpe blikket for en korrekt og smukk utførelse av øvelsene. Det var første gangen man fikk til dette, og som alltid når en prøver noe nytt, er det ikke alltid resultatet blir slik en ønsker seg.

Øvelsene var fastsatt femti dager i forvei-

Deltakere på Tysklandsreisen i 1910. Bak fra venstre R. Robach, J. Waarum, G. Annerlov, R. Lefdahl, C. Pedersen, Egede-Larsen, Solheim, A. Amundsen og S. Stormoen. Midterste rekke E. Ingebretsen, A. Chr. Lund, S. Dietrich, Emil Petersen, J. Jensen, Sig. Nielsen, Einar S. Ween og Otto Authén. Foran Peter Hol, Edwin Paulsen, Rolf Johansen og Chr. Evensen.

en etter forslag fra turnlærer Clausen og vedtatt av fortturnerskapet. Konkurransene ble delt opp i to avdelinger:

- a) **den eldre**, omfattet fortturnerskapet, fortturneraspirantene og andre erfarne turnere, og
- b) **den yngre**, for turnere innmeldt i foreningen etter 1. januar 1885.

Det deltok i alt ca. 20 medlemmer. Den eldre avdeling turnet i åtte apparater: Bom, høydesprang uten springbrett, tau, lengdesprang uten springbrett, skranke, hest på tvers uten springbrett, den yngre avdelingen på seks apparater. Det ble konkurrert i bom (armapparat), høydesprang uten springbrett (høyde 1,50), tau (armgang mellom to tau), lengdesprang uten springbrett (lengde 5,20 m), skranke, hest på langs uten springbrett, svingstang, hest på tvers uten springbrett.

Bedømmelseskomiteen ble oppnevnt av fortturnerskapet. Den besto av turnlærer

Clausen, viseoverturner *Maglesen* og fortturner *Carl Bernick*. I eldste avdeling ble det delt ut gull-, sølv- og bronsemedalje, mens i yngste avdeling ble det premiering av 1. og 2. plass. Det ble lagt vekt på "smukk utførelse av øvelsen, samt rent tilsprang og smukt nedsprang."

Neste konkurranse ble holdt i 1886 da med tre klasseinndelinger: Fortturnere, eldre og yngre. I tillegg til å konkurrere i apparatene ble frittstående også tatt med i konkurranseprogrammet.

Ved de nasjonale stevnene inngikk både felles frittstående gymnastikk og foreningsvise oppvisninger. I tillegg var det fortturneroppvisninger uten bedømmelse, oppvisning i fekting og sabelhugging, sammen med siste nytt: Gymnastiske leker eller folkeleker. For å gi en rettesnor ved foreningsoppvisningene ble det gjort oppmerksom på at disse burde inneholde «Innledningsbeve-

Foreningens herretropp i den nasjonale turnfesten i 1914.

gelser, hovedbevegelser og avslutningsbevegelser».

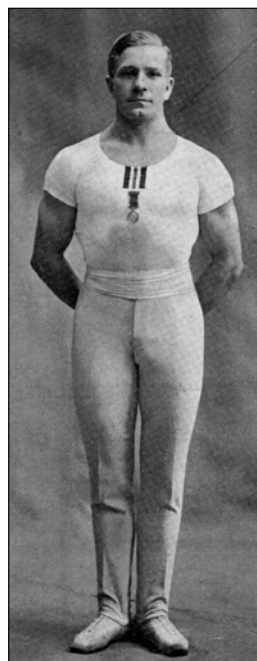
Vi går inn i året 1891 og foreningen har yngre herreparti, eldre herreparti og gutteparti. Apparater som ble benyttet for armøvelser var: Entretau, bom, trapez, reck, ribbevegg, ringer, skranke.

Turndrakten på denne tiden var: Hvite turnbenklær med 1 cm rød rand i siden, turntrøye med korte ermer, kantet med rødt om hals og ermer, hvite turnstøvler, rødt belte, hvit lue med rød snor og turnmerke på nasjonalkokarden, turnerskjorte med matroskrave kantet med nasjonale bånd samt blått slips. Turnskjerf: overturnere hvitt og forturnere rødt. Skjerfet skulle bæres ved prosesjoner.

Konkurranssevirkosomheten ble holdt i hevd. I 1890 gjorde man den forandringen at øvelsene ikke ble bekjentgjort før selve konkurransedagen. I 1891 deltok for første gang guttepartiet i konkurranser. I årene 1893 og 1894 var aktivitetene de samme og nå kom kvinnene også med. Under forberedelsen til det store stevnet i 1895 i Christiania ble øvelsene drevet med stor iherdighet i foreningen, For å lette turnlærer Clausens store arbeid ønsket

bestyrelsen å engasjere løytnant Louis Bentzen til å instruere linjegymnastikken slik at Peder Clausen kunne konsentrere seg om apparatøvelsene.

Under stevnet turnet Christiania Turnforening i tredje gruppe. Idrætsbladet skrev: «De mange vanskelige fritstaaende øvelser fik en rask, smuk og korrekt udførelse, det var en fornøielse at se hvilken fremgang Christianiaturnerne har gjort med hensyn til holdning og stillingens korrekthet, kun skulde vi ønske mere avance i deres marsch, de har muligens tyngden for lidet forover. Deres øvelser var vanskelige, men udførtes med kraft og

Petter Hol var i særklasse Norges beste turner de første årene på 1900-tallet.

stil. I svingstang udførte hele afdelingen «kjæmpeslængen» og i ringe «engelskmanden» begge dele smukt. De viste en udmerket armgang i bom. Sprangene var smukke med god holdning, og de bedste man fik se under hele festen. Udvalget var rikholdigt, de havde faaet plads for en mængde af de vanskeligste sprang. De frie sprang var gode, derimod ikke sprangene over buk. De fremviste en smuk voltige»

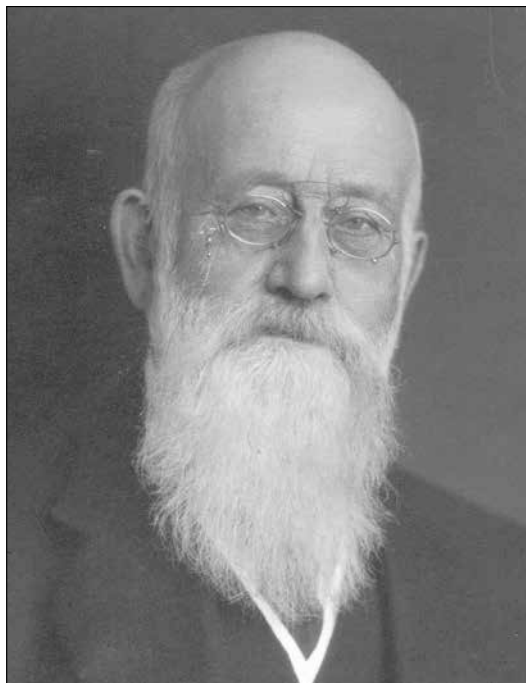
Foreningens tropp talte 42 mann og var stevnets tallrikeste. Turndrakten var hvite benklær med røde render, hvite trikottrøyer og nasjonalfarvet belte. Leder var Louis Bentzen.

I 1903 arrangerte foreningen forturnerkurs både for herrer og damer. Det deltok 38 herrer hvorav 16 forturnere. 24 av dem tok eksamen.

Aktiviteten var stor og i 1905 ble lover for Christiania Turnforenings vandrepokal vedtatt. I 1908 tilfalt pokalen C. A. Andersen med fire seire av åtte, Petter Hol oppnådde tre seire og Carl Alfred Pedersen en seier. De tre nevnte herrer var alle med på troppen som sørget for norsk gull i Athen 1906. Det var også Oskar W. Bye som ni år etter ble formann i foreningen.

Det var likevel en annen i foreningen som må tilskrives mye av æren for Athen-troppens prestasjon. Som instruktør klarte Louis Bentzen i løpet av en måneds trening før avreisen å få de tyve gymnastene til å utføre sitt program med en utrolig presisjon. Guttene trente da også med liv og lyst. Da alt så mest lovende ut oppsto et problem. Bentzens frue ble syk. Bentzen måtte bli hjemme og kunne ikke bli med til Hellas. Turninspektør Johannes Dahl overtok treningen og ledet den til dagen før lekenes åpning. Da kom Bentzen til Athen. Han hadde reist med tog gjennom hele kontinentet, og han ledet troppen på generalprøven og under konkurransen.

I desember 1906 ble ordenen Den høie

Thomas Fearnley senior tok initiativet til konkurransen om Fearnley-pokalen.

Hest stiftet. Etter hvert ble det anskaffet ordensregalier og ordensdrakter til fast seremoniell og tradisjonsfestet ramme om disse forturnerfestene.

I 1907 ble det på ny arrangert forturnerkurs. 35 av foreningens forturnere, underforturnere og menige deltok. Kurset ble ledet av turninspektør Johannes Dahl. Året etter ble den tyske turnlæreren *Julius Kohlberg* fra Hamburg ansatt for å tilføre turnerne nye impulser, og for ytterligere å supplere kjennskapet til den del av systemet som opprinnelig var mottatt fra Tyskland, men som i årenes løp var godt glemt. Hans virksomhet innledet en oppgang i turnferdighetene som satte spor etter seg langt utover egen forening. Hans øvelsetabeller ble senere oversatt til bruk for forturnerne under avdelingsledelsen.

I årene som fulgte ble det arbeidet iherdig med å bringe system og ensartenhet inn i selve turnarbeidet. Det ble opprettet et turnråd som skulle for-

berede turntekniske saker innen foreningen. Det ble laget en plan for virksomheten fra 1909 til 1913, men da rådet i 1913 ikke fikk noe oppdrag fra styret opphørte virksomheten av seg selv.

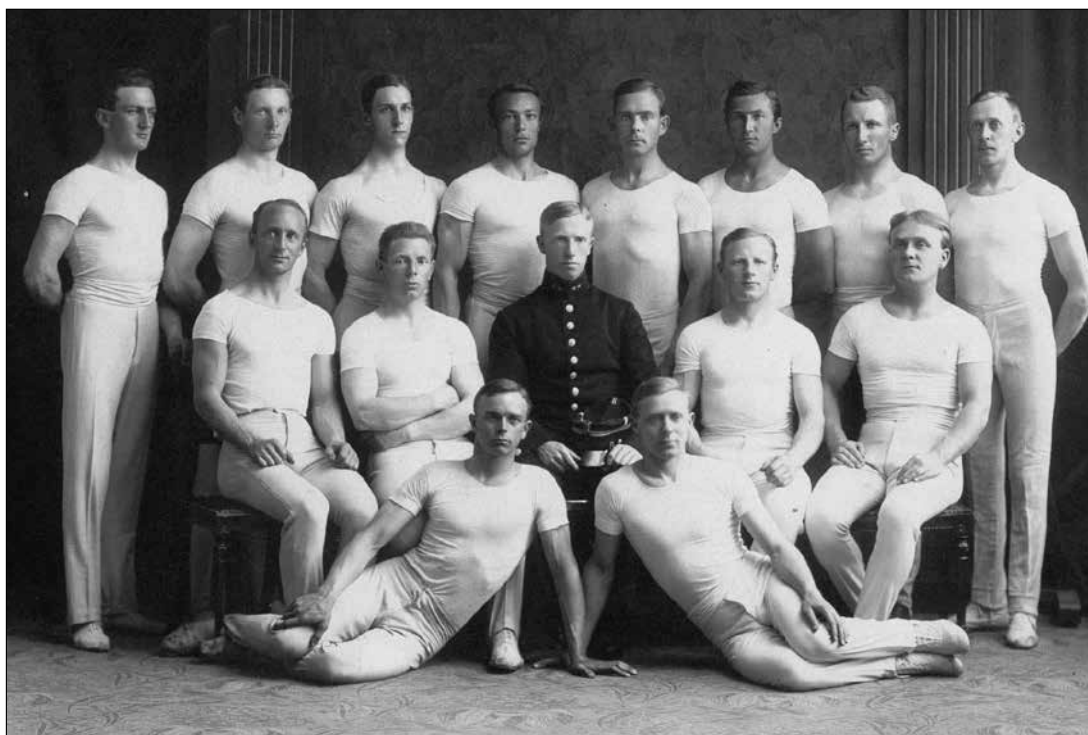
Peter Clausen døde den 29. mars 1909. Med sin utdannelse fra Tyskland og sitt opphold i Stockholm ble han skaperen av det norske turnsystemet, som jo er en blanding av svensk gymnastikk og tysk turn.

Av de 27 turnerne på troppen som tok sølv i olympiaden i London i 1908 var 15 fra Christiania Turnforening.

En konkurranse mellom Handelstandens Gymnastikkforening i København og Christiania Turnforening fant sted i Danmark i 1913. Det ble konkurrert i frittstående øvelser, bomøvelser (omlagsgang på krokete arm) og armapparatene

svingstang, ringer og skranke. Det var også en hoppgruppe hvor danskene viste sine bekjente høydehopp og nordmennene gjennomførte sine trampolinehopp som ble mottatt med øredøvende bifall. Christiania seiret med 16 poeng mot danskernes 15. Revansjkonkurransen fant sted i 1914. Begge foreningene viste god gymnastikk. Dommerkomiteen hadde en vanskelig oppgave, dels på grunn av systemenes forskjellighet, dels på grunn av begge troppenes jevnhet. Det var desimalene som avgjorde utfallet. Seieren gikk til Christiania.

Under det nasjonale stevnet i Christiania i 1914 ble det igjen arrangert foreningskonkurranser. Det var også lagt inn en internasjonal enkeltmannskonkurranse på stevnet, en konkurranse foreningens gymnaster uteble fra.

Christiania Turnforenings Nordlandstropp i 1916. Øverste rekke fra venstre: Th. Semb, H. Brustad, R. Hals, T. Torkildsen, R. Lefdahl, O. Solheim, T. Jensen og A. Amundsen. I midten R. Robach, O. Authén, A. Thue, E. Bønsnæs og E. Ingebretsen. Foran R. Tønsberg og R. Jacobsen.

Å sørge for å holde rekrutteringen i orden var en av Forturnerskapets viktigste oppgaver. På bildet gir det eldste guttepartiet oppvisning.

Pokalkonkurranser

I 1915 ble det igjen satt opp en vandrepokal i foreningen. Den fikk kort levetid da den tre ganger i trekk ble vunnet av Torleif Torkildsen.

For å holde interessen oppe ble det gjort forsøk på en kontinuerlig konkurranse for fortunnere og menige med premiering etter plassering i stedet for den vanlige poengberegningen. Dette fordi det ofte var forskjellige dommere på apparatene. I 1917 ble det igjen satt opp en vandrepokal i fortunnerklassen, denne gang av styret.

Thomas Fearnley var gjennom en årrekke en verdifull inspirasjonskilde for konkurranseånden i Oslo Turnforening. Fearnleypokalen ble satt opp av hoffjegermester Thomas Fearnley første gang i 1920 og skulle vinnes tre ganger. Selv var Fearnley fortunner fra 1860 og rakk å stille opp pokalen tre ganger før han døde. De to neste pokalen ble gitt av hans sønn skipsreder Thomas Fearnley.

De fire første pokalene ble vunnet til odel og eie av *Sverre Andersen* i 1924, *Helge Svarstad* i 1932, *Odd Bye Nielsen* i 1938 og *Rolf W. Johansen* i 1948. Den 5. pokalen vant *Ulf Stockinger*, sønnesønn av Joseph Stockinger, til odel og eie i jubileumsåret 1955. Ulf Stockinger ble valgt til overturner temmelig nøyaktig 100 år etter at hans oldefar innledet sine bestrebelser for å få i gang Christiania Turnforening.

Under 60 års jubileet i 1915 var det i tillegg til Fearnleys vandrepokal satt opp mange gavepokaler. Dette skapte grunnlag for en idrettslig kappelyst innen fortunnernes rekker og ga et betydelig løft av ferdighetsnivået.

Fra starten på NM i individuell konkurranse for herrer i 1907 og fram til 1955 fikk Oslo Turnforening hele 15 norgesmestere i kl. A, av 35 mulige. De første årene 1907, 1911 og 1914 ble mesterskapene arrangert i forbindelse med de nasjonale stevnene. Turneren som vant het Petter Hol og var fra Christiania Turnforening.

Den første landskamp Danmark - Norge ble arrangert i 1920 i København. *Sverre Grøner* var leder for den norske troppen som seiret i landskampen. Under OL i Antwerpen 1920 deltok Norge med tropp i gruppen «fritt system». Foreningen var representert med 5 deltakere på troppen, og i tillegg deltok *Petter Hol* i enkeltmannskonkurransen.

Norgesmesterskapet i 1921, 23 og 24 ble vunnet av *Reidar Tønsberg*. *Helge Svarstad* tok seieren i 1926 og *Kåre Viken* tok sitt første av i alt 7 mesterskap i 1929. I de øvrige mesterskapene turnet han for Lillehammer og Ålesund TF. Den siste perioden før krigen ble dominert av *Odd Bye-Nielsen* med fire mesterskap på rad fra 1936 til 1939, mens *Rolf W. Johansen* tok seieren i 1940.

Umiddelbart etter krigen startet mesterskapene opp igjen. *Rolf W. Johansen* vant NM i 1946 og 1949, mens *Georg Johannesen* tok tittelen i 1947 for Oslo Turnforening. Han fikk senere med seg fire mesterskap for Sarpsborg Turnforening.

Under landsturnstevnet på Lillehammer i 1950 var det norgesmesterskapet kl. A og B som samlet størst interesse. Konkurransene ble fint ledet av *Olav Ingolfsrud*. Beste Oslo Turn-gymnast ble *Thor Etholm* med en 11. plass i klasse A.

Det gikk hele sju år før Oslo Turnforening igjen fikk en norgesmester i kl. A, denne gangen ved *Arvid Haakensen*. Han hadde tidligere vunnet kl. junior i 1955 og kl. B i 1956. I klasse B gikk seieren til Oslo Turnforening i 1953 ved *Odd Wormnes*, 1954 ved *Thore Pettersen* og i 1955 ved *Leif Gulbrandsen*. Klasse junior, som ble opprettet i 1952, ble første året vunnet av *Bjørn Amundsen* og i 1954 av *Ove Denvik*, begge fra Oslo Turnforening.

Bildene til høyre viser to av foreningens norgesmestere, **Reidar Tønsberg** og **Odd Bye-Nielsen**.

Kvinnegymnastikken frem til 1955

Da foreningen ble stiftet 13. april 1855 var det en forening av menn for menn. I statuttene fra 1855 lyder paragraf 3 «Til Optagelse, som medlem, er enhver agtet Mand berittiget, der har fyldt sit 18de aar.»

I 1855, samme år som foreningen ble stiftet, kom Camilla Collets første roman ut, «Amtmannens døtre». Med denne romanen startet en lang, dristig og utholdende kamp mot mannssamfunnet, for kvinnes frigjøring og likestilling.

Allerede i 1858 forsøkte styret i foreningen å starte pike- og damepartier. Totalt 81 kvinner ble registrert. Det viste seg at partiene ikke var levedyktige og de ble derfor nedlagt samme år. Det var på den tiden en motvilje mot at kvinner skulle drive med gymnastikk. Hvem vet om ikke dette var til hjelp for de 30 modige kvinner som i 1858 dannet sitt eget parti? En kan spørre seg om det var motviljen mot at kvinnene skulle bruke sin tid til gymnastiske øvelser, øvelser av militær kommandokarakter, i store skitne saler, samt trekke i skjørt som viste strømpelaggen nesten til knærne, i stedet for å konsentrere seg om å holde sine hjem i orden og ta vare på familien, som gjorde at kvinnene ikke riktig helt kom i gang?

Damepartiet som ble opprettet i november 1862 ble også nedlagt. Det samme skjedde etter et nytt forsøk i 1866. Kvinnes trang til kroppskultur var ennå liten. I perioden 1868-71 var det på ny virksomhet med rundt tyve kvinnelige medlemmer. Så lå virksomheten nede i to år, for så å bli tatt opp igjen i 1874 under ledelse av Peter Clausen. I første halvår deltok 15 damer, mens 19 deltok annet halvår. Fram til 1877 økte antallet til 72 for deretter å gå jevnt nedover igjen.

Med den mannsdominansen som hadde

hersket i foreningen i 25 år var det ikke like enkelt å godta kvinnens inntreden. De var i mange år en ubetydelig faktor i foreningens liv. Ved de nasjonale stevnene som ble arrangert i Norge i 1886 og 1890 var det ingen dametropper som deltok.

Først i 1891 var tiden moden for kvinnes deltakelse i gymnastikken. Ved den internasjonale gymnastikkfest i Stockholm deltok Norge med en tropp bestående av mannlige turnere fra Christiania, Arendal, Bergen, Drammen, Fredrikstad, Fredrikshald og Moss. Ved dette stevnet deltok kvinner fra andre land, og i sin omtale av kvinnes innsats ved samme stevne, uttalte Emil Pedersen: «Saa meget staar fast at damernes opvisning var den interessanteste del av festen, og vil ha den viktigste eftervirkning.»

Umiddelbart etter denne uttalelsen tok Petersen initiativ til at det ble opprettet et nytt dameparti i foreningen. Femti damer var interessert og frk. *Elisabeth Lampe* (1840-1922) var partiets første instruktør. Hun var utdannet ved Stockholms Centralinstitut. Øvelsen begynte i oktober 1891 og det ble turnet mandag, onsdag og lørdag.

Nå var endelig tiden moden for kvinnes deltakelse i gymnastikken. Allerede høsten 1892 ble det opprettet enda et parti for damer. Partiet hadde sine øvelser om ettermiddagen. I 1893 fulgte et tredje parti, et aftenparti. En hadde nå tre damepartier med til sammen 150 deltakere i alle aldre fra unge piker til vel «meriterende, middelaldrende husmødre» som Elisabeth Lampe skrev i en beretning. Og hun fortsatte: «Det var en glæde leilighedsvis at høre ældre, ja gamle damer lovprise gymnastikkens virkning og opmuntrende indflydelse.»

Alle partier hadde 3 øvelsestimer pr uke.

Sang til turndamene

Mel. For Norge, Kjæmpers Fødeland

Det var en skik i gammel tid
i fædres store dage,
at prøve kræfterne i strid,
at hædres uden klage.
Da lærte hver en gut i nord
at spænde strammest buesnor,
at springe rapt som pil fra jord,
den skik vi gjenoptage.
Den unge pige lærte kun
at væve og at sømme;
hun ble saa bleg og træt om mund
og gav seg hen til drømme.
Det var kun hende undt at se,
hvordan de andre kjæmpede,
og rakte blindt den seirende
med ømme smil sine farve.
Men se, den tid er svunden hen
og glemt av dumme skikke.
Vi kjender henne knapt igjen,
hun længer drømmer ikke.
Paa kindet blusser rosen rød,
i øiet lyser modets glød,
en arm saa kraftig pinedød!
og slike sterke skuldre!
Thi hun vil ogsaa være med
at styrke ungdomsblodet
og vinder sunhed, kraft derved
og øger dobbelt modet.
Velkommen er hun i vor ring,
det giver tonen rette sving.
Lad se, hvem gjør de høi'ste spring,
hvem løfter kjækkest hodet.
Som fælles i vor dyst og lek
saa fælles tungt vi bære.
Ei mand, ei kvinde kaldes vek;
vi alle nordmænd ere.
Du, Norge, du vor hjemlands jord!
du gamle, sterke, friske mor,
vi vise skal, at kraft her bor,
at alle vil din ære.

A-partiet var for fruer og eldre damer, B-partiet for viderekomne og C-partiet for nybegynnere.

Kvinnene organiserer seg

Da kvinnene gjorde sin inntreden i foreningen i 1891, var de i enda mange år en liten, ubetydelig del av foreningen. Dameparti A har aldri vært ledet av en mann. De øvrige partiene, B og C, ble ledet av menn, kapteinene *Bentzen* og *Fabritius*. På en glimrende måte klarte de å tilpasse den tids manngymnastikk til kvinnene, noe oppvisningene på den tiden var et synlig bevis på.

Etterhvert ønsket en kvinnelige instruktører for samtlige damepartier, men det skulle ennå gå mange år med mannlige instruktører for damene. Frk. *Aagot Freng* overtok pikepartiet etter Peter Clausen. Pikepartiet ble imidlertid nedlagt i 1894.

I september 1892 fratrådte *Elisabeth Lampe* som instruktør, men fortsatte som formann for damekomiteen - en komité som besto av formann, sekretær og et styremedlem - og som skulle ivareta partiens interesse. I 1894 hadde komiteen fire medlemmer. Dette ble i 1895 økt til fem medlemmer, noe som ble beholdt flere år fremover.

Elisabeth Lampe utdannet en rekke kull av elever ved lærerinneskolen og senere lærerskolen i Kristiania. Hun var i første rekke en fremtredende sykegymnast og hennes «Tabeller for Kvinder» var vel så krevende som «kaptein Bentzens tabeller», om enn med noe færre øvelser i hvert program. Tross dette ble kvinnegymnastikken i lengre tid en avdempet manngymnastikk.

5. mai 1893 ble det arrangert en oppvisning i Turnhallen av 14 damer i nærvær av 400 tilskuere. I følge «Norske Turnnotiser» nr. 5 av 1893 hadde det vært vanskeligheter med å få denne oppvisningen i stand da flere av partienes damer

Christiania Turnforenings dametropp først på 1900-tallet sammen med sin instruktør kaptein C. F. B. Schøyen. Bak fra venstre Hanna Waaler, Hymmi Mehlum, Ragnhild Christoffersen, Bergljot Brustad, Luise Melsom, Mabel Holm, Ida Sørлие, Ninni Hansen og Birgit Würschmidt. Foran fra venstre Eina Mehlum, Nina Bahr, kaptein Schøyen, Sigrid Weng og Bergljot Solberg.

ikke ønsket å delta i en presentasjon for publikum. Oppvisningen, som ble ledet av frk. *Aagot Freng*, besto av frittstående øvelser, armheving og armgang i bom, stillinger på bom, spennbøyninger med kneoppbøyning og strekning i ribbevegg, klatring og armhopning i tau og sprang over tau, samt gjennomsprang på tverrheste og frittstående øvelser med metallstaver.

Med kvinnenens inntredelse i foreningen var det naturlig at også det selskapelige liv ble viet større interesse enn før. I 1893 deltok kvinnene for første gang i turnforeningens soaré. Om det står det ikke noe i årsberetningen, men vi tar med en sang, funnet i Emil Petersens samlemappe, som viser hvordan damene

ble hilst velkommen i turnerarbeidet.

Under det tredje nasjonale stevnet som det norske turn og gymnastikkforbundet arrangerte i Kristiania i 1895, hadde damepartiene sine oppvisninger i den store gymnastikksalen. Tribunene var fullpakket av tilskuere, hvorav blant annet mange av gymnastikkens ledende menn. Det lå spenning i luften, dette var den første offentlige opptreden av kvinnelige gymnaster i byen. Oppvisningen ble avgjort en suksess. Hver enkelt av de opptredende foreninger viste utmerket gymnastikk og høstet brakende bifall. I særlig gunst kom Stavanger-damene på grunn av den gratie og kvinnelige ynde som preget deres bevegelser.

Høsten 1895 overtok Frk *O. Nickelsen* da-

meparti A, mens løytnant Bentzen overtok B og C partiet. For å utbre kunnskap om gymnastikkens store betydning for folkehelsen, ble det etter initiativ av fru *Sofie Voss*, født Horn, satt i gang et billig parti for «ubemidlede kvinner av enhver stand» med øvelser to ganger pr. uke. Det første halvåret av 1897 meldte det seg 116 deltakere. Til å begynne med var aktiviteten i Turnhallen, men da oppslutningen viste seg å bli stor, søkte man og fikk gratis lokaler på Grünerløkkens skole til enda ett parti. Partiene ble straks svært populære, men driften av dem var kostbar for foreningen.

Året 1896 var Kong Oscar på besøk i Turnhallen for andre gang. «Damerne i sine korte mørkeblaa dragter med indfældinger lignende balkavalerer, herrene i sine hvide udringede klæder med farvede bæltter, lignet baldamer.»

I 1898 deltok 16 glade piker under Bentzens ledelse i en internasjonal turnfest i København og vendte hjem med en sølvmedalje til foreningen. Den danske dommeren, *Clod Hansen*, ga denne beskrivelsen av den norske dametroppen: «En ualmindelig Samling af smukke, sundt utseende og kvikke, unge Damer af Middelhøide. Holdningen saavel som den hele gymnastiske Optræden forekom imidlertid lidt mangelfuld, idet man fant endel Slaphed og Ubestemsomhed i det heles Karakter og navnlig i Hovedets og Benenes frie, lette og dog sikre Føring, hvilket i første Linie sikkert hindrørte fra, at pågjældende national Opvisning. Saa meget mere skyldes man disse Damer Tak for, at de havde vovet sig hermed og bidraget saa væsentlig til Festens Atraktion. «Naar Resultatet af de norske Damers Opvisning i flere Henseende faldt saa smukt ud, da skyldes det sikkert mere end noget andet deres udmærkede, dyktige og intelligent Leder som bevidst eller ubevidst havde formaaet med stor Snillhed at dække over megen Brist paa

Evnen hos Eleverne saavel som ved Systemet.» Benyttelsen av trampoline for damer anså C. Hansen for mindre heldig sett fra et rent hygienisk synspunkt «ligesom det Spring hvortil den særlig anvendtes heller forekom ganske usaarlig set fra samme Synspunkt.»

I 1899 deltok 15 damer ledet av løytnant Bentzen i det store turnstevnet i Trondhjem. Dommerutvalget for dametroppene uttalte om Christiania Turnforenings tropp: «Man vil særlig fæste opmerksomheten ved den koncise optræden, ved dens gode og vakre marsch og ved troppenes holdning i det hele. I sin store helhed var formene og bevægelsen smukke og damerne gav fuldt indstryk av at beherske sit legeme. Hævbevægelserne kunde man ønsket noget roligere og vakrere udført. Sprangene udførtes smukt (særlig skal «Tigerspranget» fremhæves) om end nedspranget gjennemgaande var noget tunge. Nedsænkningen fra «paa taa hæv» var ogsaa for tung.» Mens herrene fikk premier for sine prestasjoner, fikk damene kun utdelt en erindring om festen.

I 1889 begynte det forberedende arbeide til ny turnhall, en sak hvor damene tok livlig del i innsamlingen av penger. Etter at foreningen i 1901 flyttet over til sin nye, prektige turnhall i St. Olavs gate med bedre arbeidsforhold, store, luftige saler og utmerkede redskaper, økte interessen for kvinnegymnastikken jevnt.

I perioden 1899 til 1905, nesten femti år etter at foreningen ble stiftet, fikk kvinnene innpass i styret. I 1902 fikk damekomiteens formann sete i turnforeningens styre. Dette var for damene en viktig forbedring.

Man innså snart at instruktørene trengte hjelp til sitt arbeid med de store partiene og etter forslag fra damekomiteen ble avdelingsførerlaget stiftet i 1903 etter stort sett de samme prinsipper som herrenes fortørnerskap. Det ble vedtatt at hvert

parti skulle ha sin overavdelingsfører med sete i damekomiteen og avdelingsfører og aspiranter i tilstrekkelig antall. Det ble satt i gang utdanning av avdelingsførere for damepartiene, noe som etter hvert ble en viktig del av foreningens virksomhet.

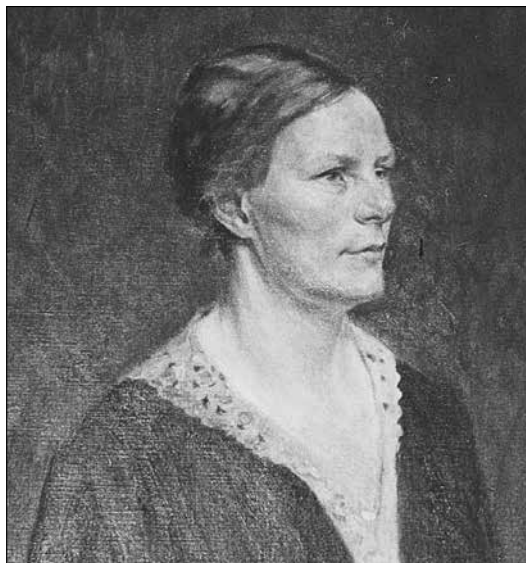
Damekomiteens formann, dr. *Honorina Dietrichsen*, ble valgt inn i 1903. Etter henne fulgte frk. *Kirsten Ravnsborg* som var medlem av styret fra 1904 til 1908, med avbrekk av 1907 hvor frk. *Kitty Bugge* var styremedlem. I 1910 fikk frk. *Elisa Platou* plass i styret og ble sittende helt fram til 1920 med avbrekk i 1911 og 1917.

Høsten 1909, etter kaptein *Klingenberg*s fratreden, ble frk. *Beate Lampe* ansatt som instruktør. Hun kom direkte fra eksamensbordet og hadde ingen erfaring. Damene var ikke tilfredse. I september 1910 overtok derfor kaptein *Fabritius* ledelsen av parti B på den betingelse at han skulle trekke seg tilbake dersom en kvalifisert dame meldte seg. Alle var nemlig enige om at det ideelle ville være at en dame instruerte damene. *Fabritius* forsto å skjøtte stillingen sin på en måte som innbrakte ham anerkjennelse fra alle som ønsket at kvinnegymnastikken skulle søke sine egne veier bort fra det maskuline.

Stevner og oppvisninger

Tilbudet var der, men hvor var damene? I foreningens beretning fra 55 års jubileet 1910 kan en lese at Norsk Idrætsblad beklager at tilgangen til damepartiene øyensynlig ikke var stor nok til å kunne mønstre en ensartet oppvisningstropp. «Det er en skam for vor by som har saa mange kjække unge damer, at ikke flere har fundet vei til den sundeste og mest utviklende av al idræt - turningen.»

Under det 7. nasjonale stevnet i Stavanger 1911, hadde dametroppen ennå ikke den ensartethet i bevegelser og drak-

Elisa Platou ble styremedlem i 1910. Hun ble en kvinnegymnastikkens store pionerer i Norge.

ter som en ønsket, men under foreningskonkurransen fikk en se enkelte tropper som viste både vakker og karakteristisk damegymnastikk, hvor instruktørens individualitet gjorde seg sterkt gjeldene. Foreningens damer viste for første gang stavgymnastikk. I konkurranse med Bergen vant Christiania Turnforenings dametropp.

Damepartiene hadde sitt 20 års jubileum 19. oktober 1911. Sammen med 10-årsdagen for innvielsen av Turnhallen ble dette markert med en soupé i store sal for en rekke av statens og kommunens representanter som hadde stått ved foreningens side i trengselår og bidratt til å bevare bygningen for foreningen.

Fra de olympiske leker i Stockholm 1912 skrev *Einar S. Ween*: «De første norske som kom i ilden var vore damer, som med sit rent gymnastiske program leverte en smuk opvisning. Særlig vagte balanceøvelsene paa bom oppmerksomhet. Jeg kan imidlertid ikke frigjøre mig fra det inntrykk, at de svenske og finske troppers oppvisning virket mer kvindelig. Strængt

gymnastisk set var imidlertid den norske trop sikkerlig den som stod høiest. Ved utmarschen ble vore damer hyldet av begeistrede danske kolleger, likesom de av sine svenske turnsøstre ble overrakt en blomsterbuket i norske farger. En opmersksomhet som ble sat særdeles stor pris på."

Foreningen hadde lang tradisjon med turnfester på øyene i Oslos skjærgård. Fra en oppvisningen på Hovedøya i 1913 skrev Norsk Idrætsblad: « Aldrig vet vi at ha set en større og kjækkere dametropp end ved denne anledning, hvilket ikke mindst damene selv har æren av. Og hvis dette skal bety et omslag i opfatningen av gymnastikkens nytte for kvinden blandt vore bys damer, gratulerer vi den skare som søndags presenterte seg på Hovedøya, og som paa en saa smuk og tiltalende maate ved sin opvisning vandt sit publikum.» Troppen ble ledet av kaptein *Fabritius* og besto av 65 damer.

Under det niende nasjonale stevnet i 1914 i Kristiania var igjen kvinnene på plass. Synspunktene på den kvinnelige gymnastikken var varierende. Vi henter et

klipp fra hva «Norsk Idrætsblad skrev: «Damerne kom, saa og - ja hvad skal vi si - vi ville saa gjerne ha sagt vandt, men uttrykker er ikke korrekt. Hertil bidro de uensartede drakter, forskjelligfarvede gymnastikksko etc. For mange, især for den store masse virker fællesgymnastikken som det imponerende billede av gymnastikkens resultat, som et anime-rende eksempel til efterfølgelse. Men da maa der lægges mere vekt paa å faa denne saa vakker og stilfuld som mulig. Derved tjenes saken, og derved opdrages utøverne i formsans og estetisk opfatning. Damernes marsch var bra, utførelsen av enkelte bevægelser ikke altid saa bra. Ledernes kommando heller ikke her saa rolig som ønskelig. Da damerne marscherte ut av Stadion rullet bifaldet over deres hoder. De forskjellige feil var glemt under det glædelige indtryk av, at det ogsaa paa turningens omraade kan hete: Kvinder selv stod op at strede, som de vare mænd.»

Under samme stevne var det kvinnelige tropper fra Danmark og Finland. De danske damene viste en vakker gymna-

Norges første kvinnelige OL-tropp i Stockholm 1912.

Christiania Turnforenings dametropp gir oppvisning under det 9. Nationale Turnstevne i Trondheim 1918

stikk som var mer preget av plastikk og ballett enn av gymnastikk. Under balanseøvelsen på bom ble det vist en smidighet og mykhet som man sjelden så. Ved dette stevne ble det for første gang anledning til å se de finske damene under Elli Bjørkstens ledelse. Den finske troppen viste et vakkert bilde hvor alle bevegelser røpet selvbeherskelse, ro, ynde og formsans.

I 1915 gikk man inn i foreningens eget 60 års jubileum. Et pikeparti ble opprettet med utmerket opplutning. I 1916 feiret damepartiene sitt 25 års jubileum med en vakker fest i lille sal. Tilstrømningen til damepartiene økte og i 1918 var det over 600 kvinnelige medlemmer.

Kvinnegymnastikkens banebryter

Kvinnegymnastikkens rivende utvikling i de andre nordiske landene nådde også Norge. 1910 overtok Elisa Platou formannstillingen i damekomiteen etter fru

Stamsø. Elisa kom til foreningen som medlem i 1906. Hun var da nyutdannet gymnastikklærerinne fra Arvidsons gymnastikkinstitutt i Stockholm. 1920 ble et merkeår i så måte. Nå overtok nemlig Elisa Platou B-partiene og tirs-dagsøvelsene for avdelingsførerne. I årsberetningen for 1919 og 1920 leser man i rapporten: "Gymnastikken på B-partiet har i høstsemesteret gått med liv og lyst under frk. Platous ledelse. Endelig mener vi å ha fått frk. Platou der hun med rette hører hjemme, instruktør for Norges største dameparti. Vi har endelig nådd målet: Kvinnelig instruktør for alle våre damepartier."

I 1921 deltok frk. Platou på kurs hos Elli Bjørksten og ble påvirket av den stil og de prinsipper hun jobbet ut fra. I 1924 skrev *Johanne Tillisch* i sin rapport fra damepartiene: «I høstsemesteret har B-partiet fått musikk til sine øvelser. Det var et eksperiment, for det er ikke tvil om at musikken er en fare. Det vil lett gå ut over

Oslo Turnforenings "Gøteborgstropp" 1927. Gymnastene er Solveig Jacobsen, Vilfrid Wessel, Ingeborg Rasmussen, Edith Evjenth, Ellen Grande, Elsa Drolsum, Sørine Hansen, Johanna Tillisch, Carla Olsen, Babben Rahn, Sigrid Pedersen, Aase Halvorsen, Laura Stabell, Mary Nilsen Høigaard, Margit Schumacher, Aagot Bjørkman og Frieda Jensen.

det rent gymnastiske i øvelsene. For oss falt forsøket meget heldig ut, men det kommer vel av, at vi hadde de beste krefter vi overhodet kan få: frk. Platou som leder og fru *Hildur Hvistensten* ved pianoet. Hver eneste øvelse var grundig gjennomarbeidet og innlært før vi fikk musikk til." I mange år fremover ble pianist en viktig brikke og støttespiller for kvinnegymnastikken.

Den tidligere stillingsgymnastikken ble avløst av bevegelsesgymnastikk hvor hver eneste øvelse var grundig gjennomarbeidet og innlært før det ble satt musikk til, musikk som føyet seg etter gymnastikken. Denne retningen utgikk fra Finland og Sverige med frøknene Bjørksten og Falk som ideens bærere. Hele deres arbeid hviler på den svenske gymnastikkpedagog *Pehr Henrik Lings* grunnlag samtidig som de stiller de samme strenge krav om formrenhet i stillinger og bevegelser. Man søker nå bevegelsens rene form gjennom en rekke rytmiske bevegelser innenfor stillingens yttergrenser. Tidligere kjente man også noe av rytmens makt i gymnastikken,

men den var på langt nær utnyttet som nå. Det var derfor naturlig at rytmens plass i den nye gymnastikken krevde musikk i salen.

Elisa Platou var en banebryter i den moderne kvinnegymnastikken. Det er nok ingen enkeltperson som har hatt så stor betydning for gymnastikkens utvikling som hun. Som en tro elev av Elli Bjørksten klarte hun på en utmerket måte å bearbeide det nye fra Finland og Sverige til karakteristisk og fullgod norsk gymnastikk.

Sammen med fru *Bang*, som også hadde vært i Helsingfors hos Elli Bjørksten, fortsatte de arbeidet med kvinnegymnastikken i foreningen.

I 1924 ble damenes nordlandstur gjennomført. En tropp på ti damer med Elisa Platou som instruktør og frk. Tillish som reiseleder. De holdt oppvisninger på åtte steder fra Trondhjem til Tromsø. Hensikten var å gjøre propaganda på den nye kvinnegymnastikken.

I januar 1927 ble det opprettet formiddagsparti for damer. Oppslutningen var så stor at det måtte deles. Høsten det

samme året ble det opprettet et pikeparti med øvre aldersgrense 12 år.

I 1928 var damene minst like tallrike som herrene: 1324 iberegnet småpikene og ti livsvarige medlemmer. Ved det sjuende kretstevne i Oslo ledet Elisa Platou 300 damer. Det nye den gangen var at øvelsene ble utført til musikk fra et musikkorps.

Under Lingiaden i Stockholm i 1939, et arrangement til minne om Pehr Henrik Lings død hundre år i forveien, deltok 7500 turnere fra en rekke land. De norske deltakerne fikk god presse, i først rekke Oslo Turnforenings dameelitetropp. Troppens oppvisning ble betegnet som en av Lingiadens vakreste.

Elisa Platou virket som instruktør for avdelingsførerene helt fram til krigsutbruddet i 1940. Siste gang man så henne var foran en tropp under den store idrettsparaden på Bislett etter frigjøringen i 1945. Hun ble da utnevnt til æresmedlem.

I Norges Gymnastikk og Turnforbunds 50-årsberetning, 1890-1940, finner vi Elisa Platous egne ord om kvinnenens gymnastikk. «Her hos oss tror jeg at jeg trygt kan si at Elli Bjørkstens system er enerådene i våre turnforeninger. Måtte vi aldri glemme den takk vi skylder Elli Bjørksten, hun er skaperen av vår barne- og kvinnegymnastikk.» Videre skriver hun: «All ting er selvsagt i utvikling, og således må det også være med gymnastikken. Nye retninger fremkommer, det gjelder da at vi forstår å oppta det som har virkelig verdi, og at vi alltid holder rett kurs, både innad og utad.»

Individuelle konkurranser

Etter krigen besto damenes oppvisnings- og konkurransetropper for det meste av elitegymnaster. Flere trente for å delta i individuelle konkurranser, noe som til da ikke var vanlig for kvinnene. Studerer vi

den historiske konkurranseutviklingen på kvinnesiden ser vi at det allerede i 1914, under det nasjonale turnstevnet, ble avviklet en foreningskonkurranse. Christiania Turnforening møtte med 20 damer. Bergen og Fredrikstad stilte også med dametropper. Mens herrene turnet i fire felter, anvendte damene kun to og valgte selv sitt program. Bedømmelsen foregikk også etter et helt annet system enn herrenes. Idrettsbladet «Sport» skrev følgende: «Christiania Turnforening møtte med 20 damer. Programmet sto i aar adskillig høiere, end det før har gjort og fik ogsaa en udmerket udførelse. Arrangementet var fikst og ombytningerne gik præcist. I det hele tat syntes instruktøren at ha troppen fuldstændig i sin haand.»

Allerede før stevnet var en foreningskonkurranse blitt avviklet i Fredrikstad. Denne må betegnes som begynnelsen på konkurranseturning for kvinner i Norge. Det deltok fire foreninger i klasse 1 og syv i klasse 2.

Spørsmål om individuelle konkurranser for kvinner ble stilt allerede i 1934, men først vedtatt i 1951. Det var mange argumenter i debatten, for og i mot.

I beretningen fra 1934 går det frem at Elisabeth Platou på det sterkeste frarådet konkurranse i gymnastikk for damer. Hun var redd for at konkurranser i apparatgymnastikk skulle skje på bekostning av linjegymnastikken. Frk. Platou var klar i sitt standpunkt og fremhevet at gymnastikk er tropp, stil og eleganse, mangfold, samspill og samfølelse. En harmoni som den enkelte ikke skulle rykkes ut av.

Mellom den første forsiktige drøftingen og det første norske mesterskapet gikk det innpå tyve år. Debatten foregikk først og fremst på forbundstingene. At mange av tidens toneangivende kvinner var mot, mens de som var for holdt det for seg selv, var nok en av årsakene at det tok så lang

tid. Motiver for motstanden var høyst forskjellig. Både på tinget i 1940 og i 1947 var det debatt om kvinnenens mulighet til å delta i individuelle konkurranser, uten at en kom fram til en klar avgjørelse. I Sarpsborg i 1948 kom en litt videre. På Lillehammer i 1950 var det tekniske endringer, mens den sist motstanden falt i Trondheim i 1951. Forslag om NM var fremmet. Etter uoffisielle konkurranser i Lillehammer i 1950 og i Stavanger i 1951 fant det første offisielle norgesmesterskapet sted i Moss 30. mars 1952.

Mens tingrepresentantene drøftet berettigelsen av individuelle konkurranser for kvinner var aktiviteten allerede i gang i flere foreninger. I Oslo Turnforening var det stor aktivitet. Allerede i 1946 benyttet elitetroppen muligheten til å vise seg fram ved ulike anledninger.

Aase Ingolfsrud var en av trenerne for elitedamene i årene etter krigen.

Gymnastene gikk selv aktivt og engasjert inn for oppgaven og den 18. april 1948 arrangert Oslo Turnforening en nasjonal konkurranse. Det ble konkurrert i obligatoriske øvelser. Konkurransen ble vunnet av *Inger Johanne Ørbeck* fra Oslo Turnforening. Andreplassen ble tildelt *Elsa Folkestad* fra Viking, Bergen, og deretter kom Oslo Turnforenings egne damer på rad og rekke med *Bergljot Sandvik Johansen* på 3. plass, *Liv Finsen (Hagen)* på 4., *Ellen Arntzen* på 5. og *Karin Linden Jacobsen* på 6. plass.

Det ble arrangert uoffisielle NM i 1950 på Lillehammer og i Stavanger i 1951. Resultatlisten viser at seieren i både klasse A og B gikk til Oslo Turnforening. Liv Finsen vant klasse A begge årene og i klasse B vant Ellen Arntzen i 1950 og *Kari Øverland* i 1951.

Liv Finsen ble den første norgesmester i Moss i 1952.

Øverst: Oslo Turnforenings pikeelitetropp gir oppvisning på Bislet i 1948. Under foreningens dametropp som ble norgesmestre under landsturnstevnet i Halden i 1954. Fra venstre Marit Johnsen, Liv Finsen Hagen, Karin Jacobsen, Unni Ottesen, Bergljot Sandvik Johansen, Inger Helen Benedictov, Ingrid Engebretsen, Lill Ericsson Skovholt, Laila Darvik, Gunvor Haug og Einfrid Engmark. Troppens instruktør var Helga Vogt Wergeland.

Fem av gymnastene på det norske kvinnelandslaget mot Belgia i 1954 var medlemmer av Oslo Turnforening. Bakerst fra venstre Unni Ottesen, Grethe Werner og Bergljot Sandvik Johansen. Foran Dagny Skarset (Bergen), Karin Lindén Jakobsen, leder Helga Vogt Wergeland, Ragna Sørensen (Bergen) og Liv Finsen.

Det første offisielle NM ble arrangert i Moss 30. mars 1952. Seieren i kvinner klasse A gikk til Liv Finsen fra Oslo Turnforening. I 1953 vant Grethe Werner, senere *Evjenth*, og i 1954 tok *Marit Johnsen* sitt første av i alt 5 NM i klasse A. Tidligere, i 1952, hadde hun vunnet NM i klasse C. Klasse B hadde også sin første konkurranse i 1950. Også denne klassen ble vunnet av gymnaster fra Oslo Turnforening; Ellen Arntzen i 1950, Kari Øverland i 1951 og i 1952 Eva Cordtsen Hagen. Inger Helene Benediktow ble mester i juniorklassen i 1953. Det var det første året junior-NM ble arrangert.

For at kvinnene i foreningen skulle ha flere konkurranse-oppgaver ble det allerede i 1948 satt opp en vandrepokal som skulle vinnes tre ganger for å få den til odel og eie. Det var Cato Aals pokal.

Ikke mindre enn et halvt år etter det første offisielle NM deltok Norge i de olympiske leker i Helsinki i 1952. To av deltakerne var fra Oslo Turnforening, Grethe (Werner) Evjenth og Bergljot Sandvik Johansen. Norgesmesteren Liv Finsen ble dessverre skadet og kunne ikke delta. I OL ble det konkurrert i frittstående, bom, hopp og skranke. De som ønsket det kunne bytte ut skranke med svingende ringer.

De individuelle konkurransene i turn for kvinner hadde kommet for å bli. Øvelsesutvalg og apparater utviklet seg. Den gymnastisk kvinnelige ynde, som noen var redd skulle bli borte, fikk sitt spillerom både på bom og i frittstående. De svingende ringer ble snart byttet ut med skranke. De kvinnelige konkurransene virket berikende på turnsporten.

Årene fra 1955 til 1980

Ved starten av jubileumsåret 1955 var alt klappet og klart til det første 100-årsjubileet i norsk idretts historie. Oslo Turnforening var inne i en sterk periode. Den nasjonale begeistring og samholdsfølelse som fulgte etter frigjøringen i 1945, og som i stor grad kom idretten til gode, varte ved. Både voksne- og barnepartiene var fullsatte. Konkurranseturnere av begge kjønn var blant de beste i landet. Nye talenter ble tatt hånd om av dyktige trenere og forturnere. Det sydet av entusiasme, engasjement og optimisme i Turnhallen i St. Olavs gate. Foreningens formann, *Karl Ottersen*, hadde ingen vansker med å finne kvalifiserte folk til komiteer og utvalg. Mange av hans medarbeidere hadde lang erfaring fra turn- og foreningsarbeidet. Da han den første april dagen i 1955 dro til Arendal for å legge ned en krans på *Joseph Stockingers* grav, kunne han reise med god samvittighet og i bevissthet om at de kommende jubileumsarrangementene var forberedt på beste måte.

Ordfører Brynjulf Bull og Oslo Turnforenings formann Karl Ottersen under festmiddagen i Rådhuset.

Søndag morgen den 2. april møtte han opp ved den bautastein som norske turnere hadde reist til Stockingers ære. Foran en forsamling av Arendals Turnforenings unge og eldre medlemmer hyllet han dypfølt mannen som hadde stiftet Norges to eldste turnforeninger. Etter at Ottersen hadde lagt ned en laurbærkrans smykket med de norske farger ble fedrelandssangen sunget, og formannen i Arendals Turnforening, *Leif Henrichsen*, takket for den oppmerksomhet Oslo Turnforening viste Joseph Stockingers minne.

Jubileumsdagen

Også selve stiftelsesdagen den 13. april begynte med kranspålegging. Ottersen fremførte foreningens hyllest og takk for det banebrytende arbeid konsul *Emil*

Petersen hadde nedlagt gjennom en årrekke, og la ned en laurbærkrans på hans grav på Vestre Gravlund. Petersens enke, medlemmer av familien og flere av foreningens styremedlemmer overvar høytideligheten.

Kl. 12 var det mottakelse i Turnhallens Hvite sal. Tilstede var jubileets gjester, representanter for forbund og kretser, innen- og utenbys foreninger, pressen med flere. Karl Ottersen åpnet med å utdele foreningens gullmedalje til *Thomas Fearnley*. Skipsrederen hadde hedret foreningen med en større pengegave til innkjøp av apparater og utstyr, og han hadde bebudet at omkostningene ved fremtidige utdelinger av Fearnley-pokalen ville bli bekostet av familien. Deretter fulgte gratulasjoner på rekke og rad. Først

Fra festmøtet i Rådhushallen.

ut var den islandske minister i Norge, *Bjarni Asgeirsson*. Han overbrakte en islandsk falk i porselen på vegne av all islandsk idrett. Han kunne fortelle at Oslo Turnforenings tropp som besøkte Island i 1921 var den første utenlandske idrettsrepresentasjon på Island overhodet.

Så var det taler og gaveoverrekkelser fra det finske gymnastikkforbundets *Einari Terävirta*, det svenske ved *Olof Kihlmark*, turnpresident *Brynjulf Gard*, representanter fra andre idretter, fra kretser og lag. Også fra landets nordligste utpost, Svalbard Turn, kom det en gave.

På foreningens forskjellige partier hadde det vært en utstrakt pengeinnsamling. Blant gavene var det blant annet et piano, en lysekrone og et veggur. *Edith Evjenth* overbrakte på vegne av avdelingsførerlaget seniorklubb en byste av Emil Petersen. Bysten er nå plassert på styrommet i Turnhallen.

For foreningens ledende kvinner og menn var jubileumsdagen hektisk. Direkte fra mottakelsen i Turnhallen vandret de til Rådhuset der kommunen hadde stilt hallen til rådighet for jubilanten som - ifølge ordfører *Brynjulf Bull* - hadde hatt en slik betydning for alle aldersgrupper i byen, fra de små traskende barn til de raske, eldre herrer som ser ut som de er 20 år yngre enn de virkelig er.

Festmøtet begynte klokken 14. Tilstede var foreningens høye beskytter *Hans Majestet Kong Haakon*, *Hans Kongelige Høyhet Kronprins Olav*, stortingspresident *Oscar Torp*, biskop *Johannes Smemo*, generalløytant *Helge Løvland*, NIFs formann *Arthur Ruud* og mange flere prominente personer. Turnere av begge kjønn dannet espalier med en flaggborg. Byorkesteret under sin leder *Arvid Fladmoe* innledet med å spille *Oscar Borgs* turnermarsj, hvoretter ordfører *Bull* ønsket velkommen.

Fra festmiddagen i Turnhallen.

Deretter leste skuespiller *Knut M. Hansson* den flotte jubileumsprologen skrevet av *Otto Authén*. *Authén* var Oslo Turnforenings store poet. Han var en dyktig skribent som på en imponerende og festlig måte skildret foreningsmiljøet både i prosa og poesi.

Karl Ottersen var først ute i en lang rekke med taler. Han takket kong *Haakon* for den interesse han alltid hadde vist foreningen, og ga deretter et resymé over virksomheten i de hundre år som var gått siden starten i 1855.

” Oslo Turnforenings pionerarbeid har båret frukter som ingen i sine vildeste drømmer hadde tenkt. Ut fra foreningen er hele den organiserte idrett vokst, ofte i motgang, i strid og i kamp, men alltid i fremgang, slik at idretten i dag er en av hovedpilarene i vårt samfunn.

ORDFØRER BRYNJULF BULL
I SIN TALE I RÅDHUSET

Om kvelden jubileumsdagen holdt Oslo Kommune en middag i bankettsalen i Rådhuset for de uten- og innenlandske gjestene og for hovedpersonene i jubileumsarrangementene.

Festmiddag og kavalkade

To dager etter fikk foreningens menige medlemmer delta i feiringen. Festmiddagen i eget lokale ble en sammenkomst med god stemning. Turnhallen presenterte seg i det flotteste festskrud. Gjestene ble i porten møtt med brennende fakler. Det var kransede dekorasjoner hele veien opp til 3. etasje. Den Store Sal var dekorert i hvitt og blått. Alle foreningens gamle trofeer var tatt frem, pusset opp og sammen med jubileumsgavene stilig plassert på Storsalens fondvegg.

Tilstede var flere av foreningens mest markante ledere, blant dem de to daleven-

Prolog

ved Oslo Turnforenings 100-års jubileum

Turn er det lekende, luftige, lette som minner om svalen i stup eller sving. Turn, det er høyt over hinder å sprette spenstig som hjorten tar gjerdet i spring. Turn er den sikre, stilige, blændende kroppsføring frem og tilbakevendende, rytmisk i faser til klimaks stigende, alltid imot det fullkomne higende.

Slik kan det gjøres i ungdommens dager, når musklene svulmer av cellenes saft og turneren lik en Apollo, fager, dristig gjør bruk av sin overskuddskraft, smidig og slank i svingstang seg slyngende eller i ringer behersket gyngende, før han slipper og fortsetter svevende, hvirvler helt rundt, men kommer ned levende.

Turningsens hensikt er dog ikke dette på festplasser syne frem ferdighet flott, nei, hovedsaken er ryggen å rette og myke opp ledd i en stivnende skrott, for at fysikken igjennom årtiene ved gymnastikken, rask og befriende kan holdes i hevd og skape den sydende livskraft som fryder hver aktivt ydende.

Vår første samling om turnernes merke, den skjedde i Norge ved håndverkets menn, menn som kom sørfra med livsviljer sterke, de var som en gryende vår revet hen og under Joseph Stockingers fengende inspirasjon ble alle de stengende hindringer ryddet bort for de byggende til turnhall var reist på grunnvoll betryggende.

Det samme seg gjentok firti år efter, da turnsakens oppsving gav overfylt sal, en ildsjel utløste slumrende krefter til kjempeløft for sitt livs ideal, vår hall i dag er beviset slående for Emil Petersen vidt formående vilje til dåd og fremtidig blivende eksempel på én som alltid var givende.

Foreningens formål det er jo å gjøre turneren freidig og frisk, from og fri, jo flere vi frem under fanen kan føre dess mere til gagn for vårt land vil det bli, i hundrede år har vi holdt det gående med motto over vårt virke stående: Mennesket er som et tempel skinnende, legemet og sjelen sammenbindende.

Med ønsket det gode og håpet det grønne hos dem som strever i fedrenes ånd, at samfunnet selv nå vil oss påskjønne ved tilskudd fra byens og statens fond, så stevner vi fortsatt frem i det styrkende arbeid for øket innsats i yrkene, la gymnastikken i bygd og i byene bli slik som våren - den livsfornyende.

Otto Authén.

Otto Authén

var Oslo Turnforenings husdikter fremfor noen. Hans prolog til 100-årsjubileet ble lest av skuespiller Knut M. Hansson under mottakelsen i Rådhuset.

Authén ble æresmedlem av foreningen i 1961, og ble i den anledning portrettmalt av Gunnar Wefring.

Thor Etholm illustrerer turnung i Wilsons have i Pilestredet 1855.

de æresmedlemmer, Elisa Platou og Einar S. Ween. Tilstede var også 87-årig *Chr. Stockinger*, sønn av foreningens stifter. Etter en god middag med taler og sanger ble det utdelt flere fortjenestemedaljer. Skipsreder *Thomas Fearnley* hadde fått sin gullmedalje tidligere på dagen - i Rådhuset. Nå kunne *Sverre Iversen* og *Realf Robach* motta utmerkelsen. Åtte medlemmer fikk medaljen i sølv. Og så ble det danset til langt ut i de små timer.

Om jubileumskavalkaden i Folketeatret 17. april siterer vi fra årsberetningen:

Det ble en forestilling som ga et utmerket bilde av foreningens liv gjennom årene ved tablåer og i høy grad "levende bilder" representert ved våre turnere fra de yngste til de eldste, samt herre- og dameeliten. Skuespiller Jack Fjeldstad var instruktør og klarte å få

orden på de små og store amatørskuespillere. Da forestillingen begynte gikk alt etter noter. Liv og bilder vekslet og en fikk se de mest betydningsfulle epoker av foreningens historie. Byorketret under Arvid Fladmoe's taktstokk spilte under forestillingen.

Kavalkaden ble godt mottatt av presse og publikum. Den ble innledet med et forsøk på å gjengi det møtet med håndverksvenner som førte til stiftelsen av Christiania Turnforening hundre år tidligere. Deltakere var *Paal Clasen*, *Thor Etholm*, *Arne Sletten* og *Ulf Stockinger*, sistnevnte forkledd som sin egen oldefar, i fippskjegg og hvit parykk.

Internasjonalt på Jordal Amfi

Etter alt dette kunne det kanskje ha vært hensiktsmessig med en liten pause? Det var det ingen mulighet for. Arrangementene sto nærmest i kø utover i jubileumsåret. Norgesmesterskapet for kvinner ble avviklet i Turnhallen 23. april. Det var bare ti deltakere, men i følge årsrapporten var de til gjengjeld alle kjekke og spreke. "Det fulltallige publikum fikk se kvinnelige turnere som gjennomførte sine øvelser med sikkerhet og gratie". Begge mestrene kom fra Oslo Turnforening. Marit Johnsen vant kl. A, Inger Helene Benedictow B-klassen.

Den neste helgen var det mennenes tur til å kjempe om norgesmesterskapstittelen. *Alf Olsen* fra Stavanger ble mester foran Drammens *Odd Lie*. Også *Ulf Stockinger* og *Odd Wormnæs* viste fine takter og ble nr. 3 og 4 på "hjemmebane" i Turnhallen. *Leif Gulbrandsen* ble mester i B-klassen.

Kanskje må den internasjonale konkurransen på Jordal Amfi 17. juni betegnes som den gyldne krone blant de mange arrangementene? 4000 tilskuere var fulle av begeistring over å få se verdens beste turnere i aksjon. Morgenbladet skrev:

“Stevnet på Jordal Amfi ble en formidabel sportslig suksess. De to sovjetrussiske elitegymnastene *Victor Ivanovitsj Tsjukarin* - olympisk mester - og *Albert Asarjan* - europamester - tok fra første stund publikum med storm. Og man kan uten forbehold slå fast at flottere turn er aldri blitt vist her i Norge. Bare synd at ikke flere fikk oppleve denne imponerende oppvisningen der også de finske og svenske deltakerne fulgte godt med i leken. Den storvokste Asarjan gikk denne gang av med seiren, men ytterst knepent foran sin like fremragende landsmann. Finske *Kalevi Viskari* og svenske *Jean Cronstedt* var ikke langt etter prestasjonsmessig. Som ventet ble de to nordmennene litt borte i dette celebre selskapet, men til

Albert Asarjan imponerte.

gjengjeld fikk de høste all den lærdom de kunne tenke seg. Arrangementet var stilfullt fra ende til annen, og speakeren, *Olav Marthinussen*, ga publikum den beste orientering”.

Fra Norge deltok Odd Lie fra Drammen og Oslo Turns egen Odd Wormnæs.

Formannsskifte

Også idrettspartiet satte i stor grad preg på jubileet. Foreningen var overlatt arrangementet av et større internasjonalt friidrettsstevne i dagene 14.-15. juli. Tribunen på Bislett var godt besatte, og tilskuerne fikk med seg en verdensrekord i hinderløp ved finnen Karvonen. Også norgesmesterskapet i orientering i Skedsmo i oktober gikk i Oslo Turnforenings regi. Sitat fra Turnliv: “Ved begge disse stevner tok våre medlemmer energisk del i arrangementene, og vi kunne innkassere nye arrangør-seire.”

Henry R. Bækken ble formann

Innimellom alle jubileumsarrangementene ble det også tid til å avvikle generalforsamlingen. Etter å ha sittet i formannsstolen i fem år sa Karl Ottersen takk for seg. Han trengte en hvile etter å ha hatt ansvaret for jubileet. Hvilen ble ikke langvarig. Fire år etter påtok han seg på ny formannsvervet, og i 1963 ble han valgt til president i Norges Gymnastikk- og Turnforbund.

Henry R. Bækken overtok som foreningens leder. Han var også formann i 1947/48. Med et medlemstall på rundt 5000 og en solid kontingentinngang skulle man kanskje tro at det var enkelt å drive foreningen økonomisk. Det var det ikke. Siden krigen hadde foreningen stått på økonomisk svake føtter. Mye skyldtes nazistenes inngrep i midlene under krigen, men også at selve turnhallbygget trengte sårt til vedlikehold, spilte inn. “Først skal vi jubilere, så blir det striskjorte og havreløse” - uttalte Ottersen til pressen.

Turnhytta på Kobberhaugen (bildet) ble overdratt til Oslo og Omegn Turistfore-

ning. Interessen blant medlemmene var liten, og styret fant det riktig å la turistorganisasjonen drive den fullt og helt. Selv om salget var vedtatt på generalforsamlingen, følte nok de av foreningens medlemmer som benyttet seg av hytta, et visst vemod når overdragelsen var et faktum.

Islandstroppen

Under jubelmarkeringen kom det islandske forbundet med en invitasjon. Det ønsket en tropp fra Oslo Turnforening velkommen til å gjeste sagaøya. De beste kreftene i foreningen ble satt i sving. *Thorleif Tollefsen* og *Helga Vogt Wergeland* fikk i oppdrag å lage et program for åtte av de beste herrene og like mange damer, og det ble trent godt frem til avreise 13. august 1955.

Troppen besto av *Unni Ottesen*, *Einfrid R. Svensen*, *Lill Ericsson*, *Liv Finsen Hagen*, *Marit Johnsen*, *Brita Olsen*, *Inger-Helene Benedictow*, *Karin Jacobsen*, *Rolf Henriksen*, *Sverre Døhlen*, *Thore Pettersen*, *Arvid Haakensen*, *Øivind Iversen*, *Odd Wormnæs*, *Jan Erik Henriksen* og *Sigmund Koren*. Som ledere reiste *Karl Ottersen* og *Realf Robach*. *Jon Hauge* var med som pianist.

Turen ble meget vellykket. *Odd Wormnæs* hadde som alltid med sitt kamera, og vel hjemme laget han et minnealbum med bilder og tekst. Han skrev at deltakerne, som en solskinsdag møtte opp for å ta flyet til Reykjavik, var fulle av spenning. De færreste hadde flydd før. "Noen av oss

fikk dotter i ørene, men så steg vi da også til 3000 meter på ca. 10 minutter. Verst var det forresten da vi skulle ned igjen. For ikke å snakke om lufthullene da. De fikk mange til å skifte kulør, og enda flere til å hyle. Men moro var det lell..."

Odd Wormnæs

Dette var den første norske turntroppen som gjestet Island siden 1921. En av de aktive fra den gang, *Realf Robach*, var også med nå som hedersgjest.

Om det første inntrykket av Reykjavik skrev *Wormnæs*: "Da vi så oss omkring ble vi nok litt forbauset, for byen så heller fattigslig ut. Vårt første blikk falt nemlig på de rare, halvrunde husene amerikanerne satte opp under krigen, og de var ikke pene. En buss kom og hentet oss, og vi ble kjørt til *Mælaskolinn*, en tipp-topp moderne skole der jentene og guttene fikk klasseværelsene ved siden av hverandre. Det var selvsagt opphav til veldig mye gøy etter hvert. Etterpå var det velkomstmiddag med laks og mange taler."

Dagen etter skulle troppen ha oppvisning om kvelden. Da turnerne fikk se hallen trodde de nærmest det var en spøk. Den så falleferdig ut. Dørene så ikke ut til å kunne åpnes i det hele tatt. Men da de kom inn ble de behagelig overrasket, for der var den ganske innbydende. Oppvisningen gikk fint. "Det var bare én kølle og én ball som gikk i dørken, men det kom av at Islands president var der. Ingen av gutta datt ned fra håndstående."

Dagene ble en blanding av turning, sightseeing, mottakelser og mye moro. Deltakerne ble tatt med til Universitetet, som var pent, men etter norske forhold knøttlite. På den stor sightseeing-dagen skinte solen. Det var flaks, for det var første gang på to måneder at solen viste seg i Reykjavik. *Varmtvannsanlegget* ble besøkt, et naturens lune som sørger for at alle innbyggerne hadde varmt vann som holder 70-80 grader, og ellers det meste av Islands severdigheter. Den siste oppvis-

BILDENE PÅ NESTE SIDE:

Øverst: Deltakerne går i land i Reykjavik etter flyturen. Under: Det ble danset - og spist godt. Tredje rekke: Jentene trener på den lille scenen i Tivoli. Nederst: En hvil på lavaen.

Foto: Odd Wormnæs.

ningen skulle være på Tivoli, men det ble nærmest storm og mye regn, så den ble holdt inne på en bitteliten scene.

Ellers var besøket hos Islands president, Ásgeir Ásgeirsson, spesielt og minneverdig. "Vi følte det som en ære å bli invitert. Vi snakket hyggelig med presidenten og fruen, og det var slett ikke sånn stivbent konversasjon som vi hadde tenkt oss. Det ble mye prat om deres norgesbesøk like før, og selvsagt om betydningen av nordisk samarbeide".

Dagene var begivenhetsrike. Alle trivdes, da kanskje med unntak av morgestundene. Odd Wormnæs refererte:

Morgen, ja, det var et vemmelig ord for de fleste av oss. Og nå tok slagmarken seg noe annerledes ut. Rommet, som om natten hadde gjenlydt av hyl, latter og klunking om hverandre, kunne nå bare frembringe en svak snorking, og nå og da en hes, uforståelig mumling. Solen kom og tittet inn, men ingen reaksjon av den grunn. Det måtte i så fall være at snorkingen tiltok. Da med ett lød det gjennom luften et skrik som kunne gå gjennom marg og ben:

NÅ ER'E MORRAN!!!

Dette hørtes jo forferdelig ut, men hva hendte? Ingenting! Det var ingen som lot seg merke med det.

Hjemturen gikk med båten "Hekla" i et ufyselig vær. Det var trette og litt medtatte gymnaster som kom til Bergen og dro videre til Voss der en ny oppvisning sto for døren. Dog var de ikke trette og mer medtatte enn at de maktet å imponere publikum som fylte tribunene og applauderte begeistret så lenge oppvisningen varte. Gula Tidend skrev: "Oslo Turnforening er, som kjent munde vera, veteraner på sitt område; og dessa me fekk sjå på idrottsplassen her, var vyrdelege ut-sendingar for laget sitt."

Senere på høsten holdt Islandfarerne en oppvisning på Badet i Sandefjord. Også

der ble tilskuerne og den lokale presse begeistret over prestasjonene. Sandefjord Blad avsluttet slik: "Måtte Oslo Turns Islandstropp atter få komme til Sandefjord. Måtte de atter en gang få vise frem sitt repertoar som i dag må være det ypperste i norsk turn. La Oslo Turnforening få vise sin bredde på Stadions grønne gress en varm vårsøndag. Måtte et tusentallig publikum få se unge piker og gutter mestre sin kropp til det ytterste i øvelser fylt av ynde og skjønnhet, kraft og spenstighet."

Når idrettsfolk er ute og reiser forsterkes samholdet og fellesskapet. Reiser to tropper med gymnaster av begge kjønn sammen på oppvisningstur blir samhørigheten forsterket. Opplevelsene sitter fastlimt i hukommelsen og minnene varer gjerne livet ut. Ikke minst ga turen til Island grobunn for fellesfølelsen. "Islandstroppen" ble nærmest et begrep i foreningen. Deltakerne har holdt sammen i alle år etter. Damene har hatt sine årlige treff, og selv om noen er blitt borte etter hvert forsøker de å holde møtetradisjonen i hevd. Herrene ble invitert når det var "jubileum". Da det i 1980 var 25 år siden turen, i 1985 (30-årstreff) og i 1995 (40-årstreff) var hele reisefølget samlet.

Forturnerskapet feirer 100 år

Jubileumsåret 1955 ble på alle måter vellykket. De forskjelligartede arrangementene ble gjennomført til toppkarakter og promoverte sport og forening på en strålende måte. I årsberetningen står dette: "De festlige begivenheter understreket den sterke posisjon foreningen inntar i folks bevissthet og den velvilje og forståelse som de offentlige myndigheter har for vår virksomhet."

Nå fikk foreningens ledere ingen anledning til å hvile på sine laurbær. Allerede året etter ble et nytt jubileum markert. Det var fortunnere som i stor grad besatte

Fra jubileumsfesten til Den Høye Hest. Stormester Einar S. Ween ønsker velkommen.

foreningens lederverv. Nå skulle de feire seg selv. Forturnerskapet ble innstiftet i 1856. Jubileet skulle feires med både høytid og fest. At også "Den Høye Hest" - fortturnerskapets svært så spesielle sammenkomst - rundet de 50, forsterket festgleden. Året 1956 var nesten ikke begynt før gallakledte fortturnere og innbudte gjester - over 100 i tallet - innfant seg i den hvite salen. Blant gjestene 7. januar kan nevnes rådmann *Halvor Eika*, NIF-formann *Arthur Ruud*, turnpresident *Brynjulf Gard* og ikke minst Oslos nyvalgte ordfører, *Rolf Stranger*, som her hadde sin første representasjonsoppgave.

Det var et festlig dekket bord, en utsøkt meny fra eget kjøkken, det var taler, sanger og hilsninger. Otto Authén, med sitt vidd og sine frodige innfall, bandt det hele sammen.

Den store jubileumsmottakelsen ble holdt 14. mars. 130 hvitkledte fortturnere med røde og blå skjert marsjerte opp foran overturner Ulf Stockinger som hilste dem med en kort tale. Foreningens formann, Henry R. Bækken, overrakte en hyllest til jubilaranten i fyldige ordelag.

” Forturnerskapets oppgave er å støtte foreningens virksomhet og spesielt arbeide for å utvikle turnferdigheten blant foreningens medlemmer.

UTDRAG FRA FORTTURNERSKAPETS LOVER

Turnpresident *Brynjulf Gard* hilste fra forbundet og delte ut forbundets gullmedalje til tre av de eldste fortturnerne: Einar S. Ween. Realf Robach og Otto Authén. Det var gaveoverrekkelser og oppvisninger.

Lørdagen etter var det fest med damer på KNA-hotellet.

Heller ikke dette jubileet unngikk avisenes oppmerksomhet. Arbeiderbladet skrev:

Forturnerskapet har alltid vært kaldt foreningens ryggrad - en ganske prangende betegnelse som likevel ikke er uten berettigelse. Fortturnerne har gjennom klubbens lange historie alltid dannet den solide stammen som både idrettslig og administrativt har satt sitt preg på foreningens virke utad og innad. Det er da også betraktet som en stor heder å bli fortturner. General *Olav Helset* sa en gang i en takketale i Forturnerskapet:

- Jeg har ofte greid å gjennomføre de ting jeg har satt meg i hodet. Jeg greide for eksempel å bli president i Norges Idrettsforbund, jeg greide også å bli general i den norske hær - men jeg greide aldri å bli fortturner i Oslo Turnforening.

Rekrutteringen

Midt på 50-tallet var det et stort antall gutter på partiene. De trente under Thorleif Tollefsens ledelse. "Tollef" var en kyndig og populær trener. Han kom fra det gode turnmiljøet i Salhus utenfor Bergen og hadde solid trenererfaring da han flyttet til Oslo for å begynne på Statens Gymnastikkskole som holdt til i Turnhallen. Det var flere av skolens tilreisende elever som hadde turnbakgrunn og som foreningen hadde nytte og glede av som instruktører og hjelpeinstruktører på sine forskjellige partier.

En av dem som begynte i turnforeningen

på den tiden var *Jan Olsen*. Jan var en av de mange guttene som utviklet seg til å bli dyktige konkurranseturnere. Om sin inntrøden i Oslo Turnforening som 6-åring i 1952 forteller han:

Vi var mange gutter på partiet, og det var som om vi inngikk i et slags system helt fra vi kom inn gjennom smijernsportene og møtte tante Pose, *Signe Christiansen*, som sto der med sine runde briller og var som en streng mor for oss. Hun kontrollerte oss og vi ble geleidet ned i kjellergarderoben. Der nede ble det mye støy og rot. Men Signe og vaktmester Olsen tok dette med stor ro.

Så opp vindeltrappen til 3. etasje. Der ble vi møtt av voksne som stilte oss opp i gangen utenfor Forturnerværelset. Så åpnet de blå dørene seg og vi var i full aktivitet i storsalen. En sal med to gallerier, ett stort til foreldrene og ett vi trodde var til kongen. Langveggen med sine tau helt oppe fra taket og ned til gulvet. Ribbeveggen parallell med St. Olavsgate. Radiatorene som varmet opp den store salen. Alle apparatene som sto under galleriet. Alle loddene i gulvet

hvor vi tok opp bom, svingstang, stativer. Det sorte pianoet og det store instruktørpodiet. Det fantastiske parkettgulvet.

Alt var så stort for en gutt på seks år. Vi fikk utfolde oss og alt virket så velorganisert.

Thorleif Tollefsen var hovedtrener for guttene.

I løpet av 1950-årene fikk Thorleif Tollefsen og hans mange medhjelpere frem en hel rekke dyktige gutteturnere. Å hjelpe frem nye talenter og på den måten sørge for kontinuitet i rekrutteringen var en av de viktigste fortturneroppgavene. I de største foreningene ble de mest interesserte talentene tidlig oppnevnt til "gutteturnere". Også de fikk sine skjertif, og også de fikk sine plikter i treningssalen.

I denne perioden kom også juniorene over den vanskelige kneika og hevdet seg i konkurranse med de beste herretturnerne i Norge. *Jonny Engedahl*, brødrene Jan og Rolf Henriksen og ikke minst Arvid Haa-

Stolte gutter blir oppnevnt til fortturnere og får sitt skjertif og sitt diplom. Bildet er fra 1955.

Arvid Haakensen

kensen var i sterk fremgang. Gleden i foreningen var stor da unge Arvid kom hjem fra Bergen i 1957 som nybakt norgesmester i kl. A. I årene som fulgte ble han stilt noe i skyggen av stortal-entet fra Jæren, *Åge Storhaug*, men han

var i flere år landets nest beste turner. Andre turnere fra det gode konkurransemiljøet i perioden må nevnes. Ove Denvik, Thore Pettersen, Odd Wormnæs, Sven-Erik Lilja og Leif Gulbrandsen var gymnaster som gjorde seg gjeldende på nasjonalt nivå.

En av foreningens tidligere norgesmestere, Rolf W. Johansen, tok i begynnelsen av 1956 initiativ til en oppvisning for barna på Marienlyst skole. Oslo Turnforening stilte opp med pike-, gutte- og elitetropper, men ingen av disse klarte i den grad å sette fart på barna som det crazytroppen gjorde. En av instruktørene, Paal Clasen, hadde samlet en gjeng turnere som utkledd, utstoppet og sminket til det ugjenkjennelige gjorde de mest fantas- tiske krumspring over kassen. I Turnliv skrev overturner *Ulf Stockinger* at dette vel var det merkeligste troppsprogram som noen gang var vist. Tilskuerne lo så det ikke var ørenslud å få så lenge opp- visningen varte, skrev han, og spådde at troppen ville få mange oppgaver i tiden fremover. Det fikk han selvsagt rett i. Crazygutta til Paal begeistret publikum i oppvisninger og på stevner i mange år.

I 1958 flyttet Thorleif Tollefsen til Kolbotn og sluttet som guttetrener. Han fortsatte å trene herreeliten. En ny bergenser, *Atle Bolstad*, begynte på gymnastikkskolen og tok over guttetreningen sammen med *Arne Ruud*.

Best i Norge!

Hva så med damene? Kom de helt i skyggen av gutta? Nei, slett ikke. I disse pionerår for norsk konkurranseturn for kvinner var det gymnastene fra Oslo Turnforening som dominerte. Også de bar frukter av det gode miljøet på herresiden og fikk hjelp av trenerne til gutta. Både Thorleif Tollefsen og Atle Bolstad var sterkt medvirkende til fremgangen på damesiden. Nok en trener, *Ragna Sørensen*, kom fra Bergen og tok sin utdanning på gymnastikkskolen. Hun var en dyktig og drivende instruktør som overtok troppstretningen etter Helga Vogt Wergeland.

Den klart beste turner i Norge i denne perioden var stilige Marit Johnsen. Hun ble norgesmester hele fem ganger: 1956, 58, 59, 60 og 61. Etter at hun hadde gitt seg som aktiv ble hun av en amerikansk tropp som gjestet Norge invitert til USA. I USA ble hun værende i seks år. Også der tok hun aktivt del i turnarbeidet som trener,

Vinneren av Holtapokalen, Åge Storhaug, og av Unionpokalen, Marit Johnsen, bæres på gullstol av toerne Jorunn Instefjord og Arvid Haakensen. Bildet er fra Skien 1959.

Trenerne Karin Jacobsen og Atle Bolstad sammen med sine konkurransegymnaster som deltok i NM under Landsturnstevnet i Trondheim 1958. Fra venstre Karin, Anne-Lise Lilja, Tove Gundersen, Karin Røise, Anlaug Gulbrandsen, Lisbeth Ruud og Atle Bolstad. Forrest Bodil Stabell, Grethe Lunner og Vera Sletner.

Marit Johnsen

leder og dommer. Selv om Marit vant fem NM-titler manglet hun ikke konkurranse i Norge. Flere lag begynte å få frem gymnaster på norsk toppnivå. Konkurranseturn for kvinner hadde fått en flying start.

Utover i 1960-årene var det mange som kivet om å bli norgesmester og landslagsdeltaker.

Etter hvert som konkurranseaktiviteten økte vokste også behovet for dommere. Det ble avholdt dommerkurs i forbundets regi. Mot slutten av sine aktive perioder gikk flere av gymnastene over til dommergjerningen. Marit Johnsen var en av dem. Også Lill Ericsson, Bergljot Sandvik Johansen, Liv Hagen og Karin Jacobsen plasserte seg i dommerstolen under konkurranser utover i 1960-årene.

Landsturnstevnet i Trondheim

Sommeren 1958 gikk Landsturnstevnet av stabelen i Trondheim. Det ble noen kalde og regnfulle dager i Domens by. For Oslo Turnforenings del varmet de gode resultatene. Gymnastene kunne reise hjem med koffertene fulle av medaljer og pokaler. Marit ble en suveren norgesmester. Leif Gulbrandsen ble mester i frittstående, *Alf Lind* i ringer.

Herretroppene gikk til topps både i kl. A og kl. B. Kvinnetroppen i kl. A, ledet av Ragna Sørensen, ble knepent slått av naboklubben i Oslo, Hermes, som den gang hadde fått frem noen av landets beste gymnaster. I kl. C vant Oslo Turnforenings tropp ledet av *Karin Frydenberg*.

At Thorleif Tollefsens to tropper vant er ikke til å undres over når vi ser navnene på deltakerne, alle dyktige konkurranse-turnere, mange av dem deltok også i det individuelle mesterskapet. Navn på A-troppen står i billedteksten. B-troppen be-

På bildet til venstre Oslo Turn-troppen som vant NM under Landsturnstevnet i Trondheim 1958:

Bak f. v. Arvid Haakensen, Thore Pettersen, trener Thorleif Tollefsen, Sven-Erik Lilja og Svein Erik Cedervall.

Foran Rolf Henriksen, Leif Gulbrandsen, Rolf W. Johansen og Paal Clasen.

sto av *Per Ove Asbjørnsen, Jan-Erik Henriksen, Jonny Engedahl, Knut-Dag Grennes, Knut Thoresen, Jahn Goksør, Alf Lind og Karl Breng.*

Stor konkurranseaktivitet

Det manglet ikke på konkurranseopp-gaver. Foruten de norske mesterskapene og landskamper ga de årlige pokalkonkurransene motivasjon til hard trening. Den mest populære var kanskje Holta/Union i Skien. Den lille hallen var hvert år stappende full av publikum. Leif Gulbrandsen husker at han sto i sidevater med hele overkroppen inn blant publikum og pustet en ung dame inn i øret.

I Bergen konkurrerte man om Bergenskruset, i Drammen om grosserer Yttries minnepokal og om Aksel Syvertsens pokal. Oslo Turnforening arrangerte hele fire pokalkonkurranser på slutten av 1950-tallet. Det ble kjempet om Gulli og Rokk-pokalen, Marwell Hauge-pokalen, Cato Aals pokal og Fearnley-pokalen. I tillegg startet man med populære onsdagskonkurranser for foreningens egne små og store turnere. Nye talenter begynte å hevde seg nasjonalt. *Knut Thoresen* ble i 1959 juniornorgesmester, bare 16 år gammel.

Japan var på denne tid verdens leden-

de turnnasjon. Høsten 1959 dro fem av de beste japanske turnerne på Europaturné. I Turnhallen var det fullt hus. De ga først en oppvisning før det ble konkurrert i full sekskamp. Turnliv skrev:

Her fikk vi se lek og atter lek med apparater og kropp. Svetten silte av de gule ansiktene og enda var de helt uberørte. Nesten tre kvarter boltret de seg før sekskampen. I samtlige apparater ble det vist øvelser og kombinasjoner av høyeste klasse. Disse japanske turnerne hadde samme arbeidsmetode og det var vanskelig å finne noen individuell skilnad på dem. De var nærmest som én mann i alt de foretok seg.

I konkurransen deltok også Åge Storhaug og Sveriges William Thoreson. Selv om begge turnet helt opp mot sitt beste måtte de se samtlige japanere foran seg på resultatlisten. Takashi Mitsukuri gikk til topps individuelt.

To år etter var det en annen japansk turner som imponerte stort i Turnhallen. Yukio Endo gjestet Oslo og stilte i konkurranse med danskene Thomsen og Madsen, svenskene Lindevall og Wirhed og fem nordmenn. Endo var suverent best. Knut Thoresen ble nr. 7 i det celebre sel-skapet.

Kong Olav overtok

Kong Haakons død den 21. september 1957 ble mottatt med sorg. Den populære monark var ikke bare "foreningens høye beskytter" i navnet, men også i gavnet. Han og andre medlemmer av kongefamilien stilte til stadighet opp for Oslo Turnforening og for norsk turnsport forøvrig. På den måten kastet de glans over arrangementer av forskjellig art.

Kunne det tenkes at Kong Olav ville overta beskytterrollen? Gleden var stor da den nye kongen sa seg villig til å stå som foreningens høye beskytter - nøyaktig 50 år etter at hans far hadde sagt seg villig til det samme.

I gledesrusen inviterte styret kongefamilien til et besøk i foreningen. Onsdag den 29. oktober 1958 kom kong Olav og prinsesse Astrid. Storsalen var smykket med kongens emblem, blomster og norske flagg. Representanter fra stat, kommune og idrett var tilstede sammen med et stort utvalg av foreningens egne medlemmer med de to æresmedlemmene Elisa Platou og Einar S. Ween i spissen.

Etter at *Ivar Storsveen* hadde holdt en hilsmingstale og Olav Marthinussen hadde lest Otto Authéns prolog gikk det slag i slag med oppvisninger. Sitat fra Turnliv:

Gunvor Haugs minste småpiker i bast-skjørter lekte seg inn i alles hjerter med en gang. Så fulgte *Brita Olsens* pikeavdelingsførere, *Thorleif Tollefsen* med små og store gutteforturnere, herreparti A under *Hein Thorstensen*, *Paal Clasens* juniorer i trampolinesprang, avdelingsførernes Trondheimstropp under *Karin Frydenberg* og til slutt dame- og herreeliten ledet av *Ragna Sørensen* og *Thorleif Tollefsen*. Det ble en feiende kavalkade som ga et levende bilde av turnforeningenes omfattende program.

Prinsesse Astrid og Kong Olav V var hjertelig tilstede.

Den vellykkede oppvisningen ble avsluttet med en takk til Kongen ved rådets ordfører *Erling Hagen* og med "Ja, vi elsker".

Økonomi og byregulering

Førte den store aktivitet og tilslutning - og de gode sportslige resultatene som ble oppnådd i Oslo Turnforening den siste halvdel av 1950-årene - til optimisme og tro på en fortsatt vekst for foreningen? Det var som før nevnt ett problem som skaffet styret hodebry: Økonomien! *Henry R. Bækken* skrev i Turnliv at de store vedlikeholdsutgiftene var baksiden av medaljen. Turnhallen som ble bygget i 1901 begynte ikke bare å bli nedslitt, den slukte også - med sin store høyde under taket og med sine svære trappeopp ganger - en masse brensel.

Om forsiden av medaljen skrev han: "Bare det å si "Huset vårt" er en stor ting. Mens andre foreninger er henvist til skoler og leide lokaler, holder vi det gående i gode og onde dager. Vi kan når som helst arrangere en konkurranse eller invitere gjester."

Foreningen ble mer og mer avhengig av leieinntekter for å klare utgiftene. I 1957

Ivar Storsveen, formann i 1957-59. Til høyre Ulf Stockinger, overturner i årene 1956-1958.

overtok *Ivar Storsveen* formannsstolen. Han skrev i årboken at det var Oslo Kommunes driftsbidrag som muliggjorde nødvendige vedlikeholdsarbeider og restaureringer.

En annen inntektskilde var dansetilstellingene. Turnhallen var et populært treffsted for hovedstadens ungdommer, men det var ikke alle i foreningsledelsen som var like begeistret. Det ble gjort et vedtak om at idrettsarrangementer skulle ha fortrinnsrett fremfor utleie til dans, og Ivar Storsveen påpekte at han gjerne skulle sett at man fant andre former for utleie enn de mange danseaftener som slet sterkt på gulv og inventar og som heller ikke ga foreningen særlig stor fortjeneste.

Nå var det ikke bare økonomien som skaffet hodebry. Ikke før hadde begeistring fra det store jubileumsåret lagt seg før alarmerende nyheter kom fra byplankontoret. Man arbeidet med en ny gateregulering, den såkalte Hausmannslinjen. Den gikk ut på å forlenge Frederiksgate over St. Olavsgate 25 og Pilestredet 29. Reguleringen ble fremmet i 1957 og stadfestet av departementet. I planen var Turnhallen forutsatt revet, og foreningens annen eiendom, Pilestredet 29, ville også gå tapt. Foreningens protest overfor myndighetene vant ikke frem. Tvert i mot ble foreningen forpliktet til ikke å gå til påkostninger av bygningene.

Foreningen måtte avfinne seg med at Turnhallen skulle rives. Arbeidet ble konsentrert om å finne en passende erstatningstomt. Det ble holdt en hel rekke forhandlingsmøter med kommunen utover i 50- og 60-årene uten at det lyktes å komme til noe resultat i tomtespørsmålet.

I 1958 overtok *Arne Sandvold* som overturner, og året etter påtok *Karl Ottersen* seg på nytt formannsvervet, dog bare for ett år. I 1960 ble *Thor Barve* valgt til formann.

Profilen i miljøet

Svært mange medlemmer gjorde en beundringsverdig innsats og var med å dra lasset i disse aktive år. Det er på sin plass å trekke frem noen av dem. Nå skulle man tro at det var en som deltok i styre og stell - eller som utmerket seg med sin innsats med aktivitetene - som først blir nevnt av dem som opplevde turnhallmiljøet i tiden før og etter 1960. Det er bare å tro om igjen. Den første som nevnes er: **Garde-robedamen!**

Signe Christiansen blir i et Turnliv fra 1959 presentert slik:

Hun er alle steder på én gang, løper fra den ene garderoben til den andre fra tidlig på ettermiddagen til sent på kveld. Hun ønsker velkommen og hilser personlig på alle på en slik måte at man får inntrykk av at akkurat mitt ve og vel ligger henne spesielt på hjertet.

Edith Evjenth var den som i første rekke sto i spissen for avdelingsførerlaget. Høsten 1959 kunne hun feire et lite jubileum. Hun hadde da vært aktiv avdelingsfører i 40 år. Siden hun ble valgt i 1919 hadde hun med stort pågangsmot gått inn for oppgaven med å lede avdelingsførerne ved siden av de mange andre verv hun påtok seg i foreningen. Nå syntes hun det kunne være nok. Andre fikk overta. Turn-

Avdelingsførerlaget under foreningens 100-årsjubileum 1955. Edith Evjenth midt på rad 2.

liv" takket henne for innsatsen og håpet de nyoppvalgte ville bli inspirert av hennes glød og gå inn for sine verv med den samme altopplukende interesse.

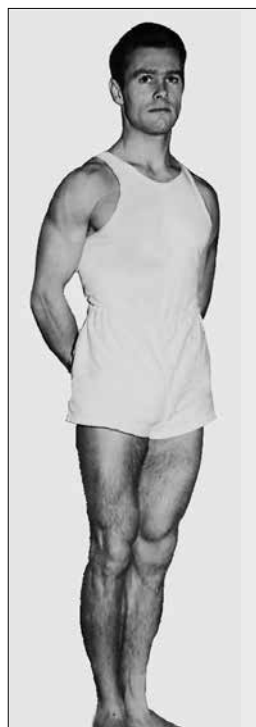
Edith begynte i turnforeningen i 1917. To år etter ble hun avdelingsfører, og i årene fra 1920 til 1940 overavdelingsfører. I 1962 ble hun tildelt foreningens fortjenestemedalje i gull.

Flere medlemmer gjorde seg gjeldende også på forbundsplan. *Randi A. Paulsen* var i flere år med i forbundsstyret og i ledelsen for kvinneveteranene i Norge. På forbundstinget 1970 i Haugesund ble Karin Jacobsen og Arne Ruud valgt inn i forbundsstyret. Begge var svært aktive i foreningen, først som konkurransetøvere, senere som trenere, dommere og ledere.

Også Rolf W. Johansen var med i forbundets styre en periode. Lille-Rolf tilhørte som turner norgeseliten. Han ble norgesmester i 1940, og han gjentok bedriften i to av de første NM-årene etter krigen. Rolf var i mange år svært aktivt

med i forturnerskapsarbeidet. Det var konkurranseturn som sto hans hjerte nærmest. I 1964 ble han tildelt foreningens fortjenestemedalje i gull.

Også Inger-Helene Lundgaard (Benedictow) interesserte seg mest for konkurranseturn og var i flere år med i forbundets tekniske komité.

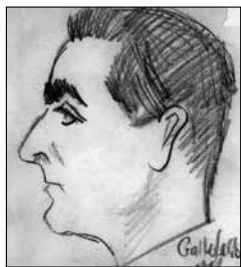

Randi A. Paulsen (til venstre) og Rolf W. Johansen (over).

A-partiet jubilerer

Like før det nye decennium satte inn kunne A-partiet feire sitt 100-års jubileum. Av de mange mosjonspartiene var herreparti A det som gjorde seg mest gjeldende. Det ble holdt årlige fester der medlemmene ikke bare hygget seg sammen, de samlet også inn penger til et støttestofond til foreningens drift. At mosjonistene brydde seg om foreningens ve og vel forteller de mange utklippbøkene de ga ut og som er et oppkomme av historiske nedtegnelser. Disse bøkene er verdifulle for historieskivere og har vært en betydelig kilde for denne jubileumsboken.

Instruktørene på A-partiet var gjerne tidligere konkurranseturnere. Olav Marthinussen meddelte like før jubileumsfesten A-karene at han dessverre måtte gi seg som instruktør. Ikke bare ledet han den populære morgengymnastikken i radioen, han var også fast speaker under konkurranser, stevner og oppvisninger ved siden av at han drev sitt eget fysikal-

Hein Thorstensen i
Lars Gallefoss strek

ske institutt. Tiden strakk ikke til for flere oppgaver. En annen av de kjente konkurranseturnerne, *Hein Thorstensen*, tok over partiet. Også han måtte snart gi seg da han i 1961 ble gitt ansvaret for all konkurransetrening i Oslo Turnforening. Han takket for seg med å håpe at dette ikke behøvde å være et farvel med det selskap som alltid var forbundet med foreningens "grand old party".

Den 27. november 1959 ble hundreårsfesten avholdt under mottoet: Humøret opp! Vi siterer fra Turnliv:

Festformannen ønsket oss velkommen til bords på sin spirituelle måte og så

Fra A-partiets jubileumsfest 1959.

sang vi et lite velkomstvers for å prøve stemmen. Overlot så bordet til toastmasteren, en kjempekar, godt over to meter fra fotsåle til flossens tak. Til å holde orden på hopen brukte han også i år en gongong på 6 store kubjeller, de lød som brystne kirkeklokker. Han unte oss å fortære vår svinerygg i ro ved første servering, men så ble det allsang og mere gris, og så kom den sørlandske som ene høne blant alle disse tilårskomne haner som etter beste evne forsøkte å gjøre sin oppvartning. Hun så ut til å stortrives med sitt maskuline harem, og i veltuernerte vendinger deklamerte hun litt ros og ris til den kaklende hop. Stor kakling etterpå.

Bedårende katt - og lefsefest

For å bringe litt orden i regnskapet: Også de mange damepartiene feiret seg selv med årlige festligheter. På Dameparti F's julebord 1959 rettet *Ingeborg Brunæs* opp-

Avdelingsførerlagets riddere og kommandører under 60-årsfesten 8. oktober 1963. Stormester Lilly Bølling i midten øverst.

merksomheten mot damenes mangel på en orden som kunne bli utdelt ikke bare for legemlige kraftprestasjoner, men også for åndelig arbeid til alles beste. Herrene hadde jo sin egen "Den Høye Hest"-orden. Hun foreslo at damene straks innførte sin med navnet "Den Bedårende Katt". Katten var da et langt mere spretent og lekende dyr enn den stivbente og sta hesten. Hvorfor tar ikke gutta damene med? - spurte hun - og for å vinne oppslutning om ideen fremførte hun en prolog. Her er et utdrag:

*Men nå er det altså vi lurere på det,
hvorfor tar de ikke damene med?
Her i foreningen vår vi finner
så mange kjekke, fortjente kvinner!
Hvem er det som strever alt hva de evner
og møter opp tallrikt på kretsstevner?
Hvem pynter opp, og hvem stiller flest
når Oslo Turn skal holde en fest?*

*Men tenk om en dag alle damene slutter!
Hva ble en forening med bare gutter?
Tror dere kanskje at herrene makter
å trippe yndig i lyseblå drakter?*

*Eller stille på Bislet en kjempetropp?
Å nei da, jeg tenker de måtte gi opp!*

*Derfor er det altså vi mener
at hvis noen overhodet fortjener
å få medaljer og virak og fest,
da er det oss damer, fordi vi er flest!
La herrene bare tro de er best,
la dem sitte der på sin høye hest.
Jeg foreslår at vi i denne kveld,
lager en orden helt for oss selv!*

*Vi har tenkt over navnet,
det fin's mange bra,
men noe med **hest** vil vi ikke ha!
Den stivbente ku måtte vi kassere,
den logrende bikkje kunne passere,
men så var det altså vi kom på at
navnet må bli:
DEN BEDÅRENDE KATT!*

Nå kom "Den bedårende katt" aldri lenger enn til å bli en fornøylig idé. Avdelingsførerlaget hadde allerede innført sin orden, "Balansen", også den med utnevning av riddere og kommandører.

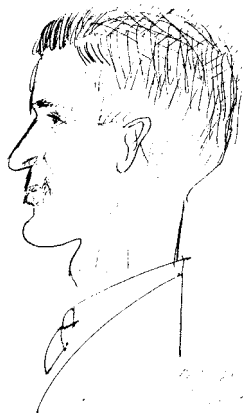
Det var "Lefsefesten" som var det store, tradisjonsrike hyggetreffet for damene.

Festen ble holdt hvert år etter avdelingførerlaget årsmøte. Den første lefsefesten ble holdt allerede i 1906, det samme året som Herrenes Forturnerskap innførte sin hesteorden.

Den store overraskelsen på lefsefesten 1959 var utvilsomt innslaget der seks av damene demonstrerte hvordan morgengymnastikk *kan* utføres. Olav Marthinussen ledet det hele, og i følge Turnliv var han ikke lite lattermild da han etter blomsteroverrekkelsen uttalte at det var første gang han hadde *sett* sin morgengymnastikk. "Ja, hvem vet, kanskje er det slik den arter seg utover vårt vidstrakte land når hans velkjente røst klinger i mikrofonen annen hver morgen?" - skrev Turnliv.

At Olav Marthinussen var kjapp i replikken forteller denne historien. Under juleoppvisningen det samme året var Turnhallen som vanlig stappende full. Utenfor svingdøren sto tre betuttede små-

rollinger som ikke kom inn og fikk se noe. *Thor Barve* leiet da ungene inn i salen og til den massive vegg av rygger ropte han: "Å, la disse barna slippe til!". Straks repliserte "stemmen" i mikrofonen: "og hindre dem ikke, thi sådanne hører Turnforeningen til..."

Olav Marthinussen
tegnert av Gallefoss

En glansfull 10-årsperiode

Et nytt decennium med nye gleder og skuffelser. Gledene var i flertall. 1960-årene skulle bli det mest glansfulle tiåret noengang, ikke bare for Oslo Turnforening, men for hele norsk turnsport. Dyktige gymnaster, med supertalentet Åge Storhaug fra Klepp på Jæren i spissen, be-

Sven-Erik Lilja, landslagsturner i 60-årene.

gynte å oppnå sterke resultater internasjonalt, noe som førte til at mediene viet turn oppmerksomhet i økende grad. NRK stilte opp med sine kameraer og kommentatorer i landskamper og mesterskap. Turn ble snart en stor, populær TV-idrett.

Mange av Oslo Turnforenings gymnaster deltok i nasjonale og internasjonale konkurranser i denne perioden. I landskampen mot Danmark i Horten 1962 gjorde *Ine Nordanger* en strålende debut og ble nr. 2 i firekampen. Marit Johnsen ble nr. 4. Av foreningens øvrige gymnaster som gjorde seg gjeldende på nasjonalt nivå i denne perioden kan nevnes *Grethe Benneche*, *Liv Mette Torang*, *Kirsten Bergersen*, *Tove Brita Eriksen*, *Karin Christiansen*, *Anlaug Gulbrandsen*, *Inger Lise Ericsson* og *Solveig Delerud*.

På herresiden var Rolf Henriksen, Knut Thoresen, Sven-Erik Lilja og Harald Wigaard fast på landslaget. Flere av guttene fra Tollefsens stall fortsatte å konkurrere utover på 60-tallet. Av de nye som hevdet seg på nasjonalt nivå kan nevnes *Tore Sol-*

heim, Jan Olsen, Harald Jørgensen og Thore Pettersen.

Størst oppsikt vakte Harald Wigaard. Hans fremgang var fabelaktig. Han oppviste da også en uvanlig treningsflid. Jan Olsen memorerer: "Harald Wigaard var et hakk foran oss andre. Den slanke og målbevisste gutten fra Lambertseter turnet som en gud i alle apparatene. Hans treningsvilje var enorm. Mens vi andre sto pent i kø og ventet på tur, lurte Harald seg til stadighet opp i apparatene innimellom. Slik målbevisst trening blir det resultater av."

Resultatene lot ikke vente på seg. I 1961 og 1962 vant han junior-NM i suveren stil. Snart var det bare Åge Storhaug som var bedre i Norge. I 1963 fikk han også sitt internasjonale gjennombrudd. Under EM i Beograd turnet han en prikkfri og klikkfri sekskamp og kvalifiserte seg for finalen i bøylehest. Paal Clasen refererte:

Harald er kald og rolig og kjent som flegmatiker, men at han skulle holde hodet så kaldt i den heksegryta der nede, det var mer enn vi hadde drømt om. I de fem dagene oppholdet varte trente han systematisk, levet enkelt og stille og la seg tidlig om kveldene. Ingenting skulle få forstyrre hans innsats når dagen kom. Det var tropisk varme dernede, men det så ikke ut til å influere på Harald i det hele tatt. Så kom selve sekskampen lørdag, hvor Harald gled gjennom apparatene uten en eneste klikk og hvor innsatsen i bøylehest kvalifiserte ham for finalen. At Harald burde fått bron medaljen i bøylehest, det er skråsikkert, men navnet til Chaklin hadde han jo ikke.

I begynnelsen av 1960-årene ble opplegget for gutteturnerne forandret. Nå skulle *alle* foreningens gutter konkurrere, ikke bare gutteforturnerne. I regi av tre-

nerduoen Leif Gulbrandsen og *Thor Gulli* ble det våren 1960 avviklet en konkurranse der 250 gutter fra 6 til 14 år deltok.

Jahn Goksør og Harald Jørgensen i Frognerparken.

Sommerstid trente elitegymnastene av begge kjønn i Frognerparken. Folk som vandret i parken stoppet opp og så på treningen. Turnerne ble nesten en turistattraksjon. Tilskuerne applauderte når gymnastene utførte sine voltserier på maten og sine akrobatiske øvelser i apparatene.

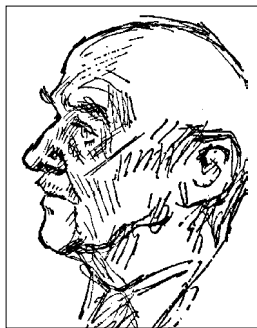
I januar 1963 tiltråtte *Gunnar Sverre Pettersen* som foreningens sekretær. Han var ingen ny mann i foreningen; begynte på guttepartiet allerede i 1915 og gikk siden gradene fra gutteforturner til overturner, et verv han hadde da han gikk over i sin nye stilling som heltidsansatt. Arne Ruud overtok overturnerrollen.

Med Gunnar Sv. Pettersens store interesse for turnsporten, med sin intime kjennskap til foreningens virksomhet, og - ikke minst - med sine store administrative evner var han riktig mann på riktig plass som Oslo Turnforenings daglige leder. Han hadde i flere år vært formann i Barne- og Ungdomsutvalget, hadde i ti år tatt hånd om juleoppvisningene og hadde vært med i mange andre arrangementskomiteer.

Idrettspartiet jubilerer

Ikke før var det nye tiåret startet før et nytt jubileum ble markert. Idrettspartiet fylte 50 år og feiret seg selv med en stilig fest 23. april 1960. I Turnliv skrev Real

Robach: "Når en kom inn i festsalen ble en møtt med et syn som kan sammenliknes med et eventyr av Walt Disney. Vårens blomster i rike mengder rundt om i salen,

Idrettspartiets stifter Einar Sand tegnet av en annen av partiets medlemmer, Harald Nilsen.

malerier av æresmedlemmene prydet veggene og dertil 87 festkledte, staute gutter av de forskjellige generasjoner fra begynnelsen og frem til i dag."

Festen begynte med at et portrettmaleri av gruppens stifter, *Einar Sand*, ble avduket.

Sand var selv tilstede, 87 år gammel. Han holdt en sprudlende takktale full av humoristiske innslag.

Under festsoupeen ble det holdt en del taler. Foreningens formann Karl Ottersen hilste fra styret. *Trygve Stokstad* ga en orientering av gruppen gjennom de forløpne 50 år. Det var en historisk oversikt over opp- og nedgangsperioder som konkluderte med at gruppen nå har lovende juniorer som en fremtidig ville få glede av.

Avisene viet jubiléet oppmerksomhet. Arbeiderbladet skrev:

Idrettspartiet i Oslo Turnforening er 50 år i dag. Det er vel første gang at en underavdeling i et norsk idrettslag få jubileums-omtale i avisene. Det skjer nå ikke bare fordi turnforeningens idrettsparti har nådd en så respektabel alder, men mer fordi partiet har satt så sterke spor etter seg at det er verd å minnes eksemplet. Oslo Turnforenings navn er knyttet med heder ikke bare til norsk turnidretts historie. Turnforeningen har betydelig andel i den rike veksten i forskjellige andre spesialidretter. På boksportsens område har turnforeningen både hatt norgesmestre

Øverst et bilde fra Holmenkollstafetten. Rune Holme veksler med Lorens Noremsaune. Under fra boksetrening i Turnhallen.

og olympiske representanter, og navn som *Georg Brustad* og *Trygve Stokstad* nevnes alltid med respekt i idrettskretser. Også i friidrett bidro foreningen gjennom sitt idrettsparti til en rik vekst, spesielt knyttet til årene mellom 1928 og 1939. I 1932 vant Oslo Turnforening friidrettsforbundets banner og foreningen kan endog skilte med seier i Holmenkollstafettens eliteklasse. Og selvfølgelig med mange norgesmestre. Det er ganske innlysende at turnforeningens fremgangsrrike virksomhet presset friidrettens spesialklubber til forsterket innsats.

Stevner og Skottlandstur

Norrønafolket det vil fara. Det vil i høyeste grad turnfolket. Reiseaktiviteten var stor i begynnelsen av 1960-årene. Det ble valfartet til konkurranser og stevner i inn- og utland. En historieskriver må nøye seg med å nevne noen få av de mange reisene, og da er det naturlig å trekke frem stevnene først. I den 3. Internasjonale Gymnaestrada i Stuttgart 1961 deltok 24 herreveteraner fra Oslo Turnforening.

Sommeren 1962 gikk Landsturnstevnet av stabelen i Bergen. Oslo Turnforening dro vestover med en fyldig tropp. Konkurranseturnerne innfridde til overmål forventningene. De to herretroppene vant hver sin klasse. Det gjorde de to dame-troppene også.

På forhånd var man mest spent på om elitetroppen skulle klare å vinne i konkurranse med syv dyktige tropper. Den nye formannen i avdelingsførerlaget, *Björg Avnskog*, skrev i Turnliv: "Skulle elitetroppen klare å hale seieren i land, eller skulle det bli 2. plass som i 1958? Det hersket en viss nervøsitet i garderoben. Så kom trop-

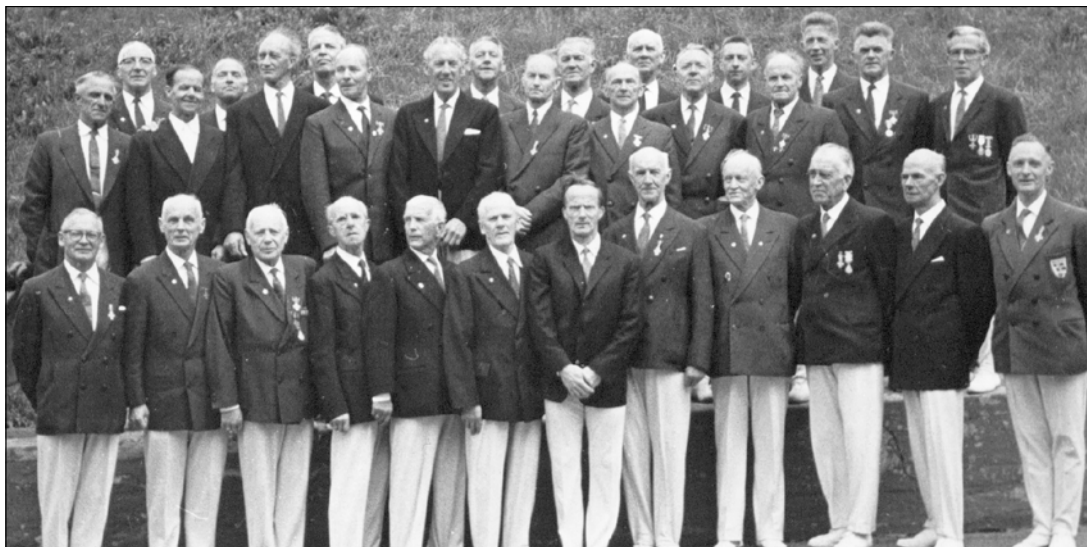
pen ut på banen i sine lekke, nyanskaffede røde drakter, et så flott syn mot den grønne gressmatten som lå badet i solskinn at vi hørte et gisp av beundring fra publikum. Og jentene turnet for livet, de visste hva det gjaldt, de utførte sitt gymnastikkprogram med presisjon og eleganse, de utførte sine bom- og hoppøvinger som aldri før, de oppførte seg slik jeg hadde håpet og ventet. Ja, jeg sto der som en riktig stolt hønemor."

I de individuelle mesterskapene gjorde *Åge Storhaug* fra Klepp rent bord og vant samtlige 6 apparater i Vikinghallen. Hele 17 mannlige turnere fra Oslo Turnforening deltok i NM-konkurransene.

Jorunn Christensen fra Fana gikk til topps i kvinnes mesterskap foran *Marit Johnsen*. Sammen med *Marit* vant *Solveig Delerud* og *Inger-Lise Ericsson* lagmesterskapet.

I tillegg til konkurranseturnerne stilte foreningen med deltakere på de to dame-troppene og på veteran-troppene.

Sommeren 1963 dro Oslo Turnforening med en kvinne- og en herretropp på turnturné til Skottland. Man var invitert til å

Oslo Turn-veteranene som deltok i Landsturnstevnet i Bergen 1962. Fra venstre Johs. Iversen, F. Vennesland, Kristoffer Olsen, Bj. Høgdahl, Ragnvald Norvalds, Gudbrand Stenberg, Viggo Skar, H. A. Sander, J. Vormdal, M. Hoem, S. Sæther og Gunnar Sverre Pettersen.

Norske vikinger sammen med borgermesteren i Langs, H. J. Acheson.

delta i "Largs Festival of Sports". Festivalen feiret blant annet at det var 1000 år siden vikingene kom til det nordlige Skottland. Troppen besto av 9 jenter og 9 gutter. *Little Rørholt* var reiseleder og instruktør for dametroppen. Leif Gulbrandsen ledet og deltok selv på heretroppen.

Reisen gikk med motorskipet "Braemar" til Newcastle, videre med buss til Largs. Gymnastene fikk en hjertelig mottakelse av en mann med det passende etternavn Turner. De to første dagene gikk med til trening på Inverclyde, rekreasjonssenteret der turnerne var inkvartert. Den tredje dagen flyttet Mr. Turner apparatene ned

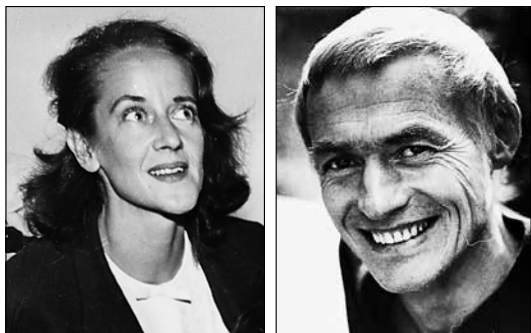
til Strandpromenaden for at flest mulig skulle få se på treningen. Leif fortalte: "Den ettermiddagen var vi innbudt til borgermesteren, og vi overrasket med å møte opp i Vikinghabitt! Borgermester Acheson holdt en vakker tale og forærte pikene en sølv-nål med topas, guttene fikk sølv-mansjettknapper med canelstone. *Little Rørholt* holdt senere på kvelden en utmerket tale og overrakte våre gaver, flaggstander og foreningsmerker, til Largs mer prominente personer."

Sol under oppvisningen som ble avsluttet med en crazyoppvisning. 2000 skotter moret seg, lo og applauderte. Dagen etter dro troppen på en ti timers busstur tvers over Skottland til Peterhead. Også her ble det en hjertelig mottakelse. Borgermester og bystyret spanderte drinker og snacks. Jentene ble ikledd bystyrets kapper og hatter og fotografert. Så var det dans etterpå.

Lørdag var det prosesjon gjennom byen. På en lastebil sto jentene i sine turkise drakter og guttene som vikinger. Leif skrev i sitt referat til Turnliv: "Vi sto alle på en lastebil. Apparatene som var skaffet tilveie var forhistoriske, og jeg foretrakk å lage en demonstrasjon av hvordan disse

Deltakerne på Skottlandsturen.

Litle Rørholt og Leif Gulbrandsen ledet hver sin tropp i Skottland.

kunne brukes - under ypperlig assistanse av speakeren. Han fortalte blant annet til publikum at jeg spurte ham om apparatene var brakt til Skottland av norske vikinger i år 1000."

Vinterstid 1963 dro foreningens kvinnelige konkurranseturnerne til Vest-Berlin. De var invitert til en lagkonkurranse mot Olympischer Sport Club. I tre av apparatene var lagene jevngode, men i skranke hadde de norske jentene mye å lære. Dermed ble det klar tysk lagseier, noe som gjentok seg da det tyske laget kom på gjensitt til Oslo senhøstes det samme året. Konkurransen ble overført i TV. Grethe Benneche kom på andreplass individuelt etter Gundela G. Huth, men det var kanskje *Karin Christiansen* som tiltrakk seg mest oppmerksomhet. Hun turnet så flisene føk da nedre skrankeholme brakk, men hun gikk opp igjen og turnet til beste karakter av de norske, 9,15.

Herrenes elitetropp deltok i Lingveckan i Göteborg i april. 12 mann dro av gårde. Turen ble svært fornøyeelig, refererte Gunnar Sverre Pettersen:

Oppvisningene foregikk i et av Göteborgs største innendørslokaler, nemlig den gamle Cirkusbygningen. Over manesjen var det lagt et lemme-gulv, og da den bare kort tid i forveien var blitt benyttet til ordentlig sirkus med ville dyr, så var det ikke fritt for annet enn at sirkusodøren hang igjen i

hele bygningen. Men for oss som var fostret opp i "Den Høye Hest"s stall, virket dette bare inspirerende! Manesjen var dessverre for liten til at vi kunne få full utfoldelse. I troppsprogrammet måtte vi kutte ned deltaker-tallet av hensyn til plassen. Vi holdt to oppvisninger. Begge ble vellykkede.

Med til Skottland var Litle Rørholt, Anlaug Gulbrandsen, Berit Olsen, Astrid Paulsen, Rita Røvig, Kari Kåvin, Inger-Lise Andersen, Grethe Sørensen, Sidsel Strand, Leif Gulbrandsen, Jonny Engedahl, Jahn Goksør, Rolf Henriksen, Harald Jørgensen, Svein Engvik, Per Engvik, Tor Løvdal og Jan Olsen.

Vårens vakreste...

Kretsturnstevnene ble som regel avviklet på Bislet i mai. Som vanlig slo kretsen sammen barn og voksne til et "Stor-stevne", og som vanlig møtte turnerne frem ved Turnhallen for derfra å marsjere gjennom byen med faner og flagg og klingende spill før paraden stilig og flott marsjerte inn på stadion. I et noe kjølig vær i 1962 fikk Oslo Turnforenings små og store konkurranseturnere æren av å avslutte et allsidig og variert program. Tilstede var Aftenposten-journalist Charles B. Middelthon. Han skrev humoristiske petit'er under signaturen CM:

Dametroppen paraderer på Karl Johan

Veterantroppen marsjerer inn på Bislet. Forrest til venstre Oslo-veteranenes instruktør Viggo Skar.

I går var det turnernes dag på Bislet, og vi må erklære oss enig med onkel Hagbarth når han sier at det egentlig er dette stevnet som fortjener betegnelsen "Vårens vakreste eventyr". En betydelig svakhet ved Holmenkollstafetten i så måte, er at den kun er basert på mannlig deltagelse. Turn er ikke så ensidig - den har på sine store oppvisninger et innslag av kvinnelig ynde som på en helt annen måte appellerer til skjønnhetssansen og så videre.

Oppvisningen igår har overbevist oss om én ting: enhver virkelig god og omsorgsfull ektemann burde melde sin forlovede inn i turnforeningen, hvis fire F'er står for: FLINK, FLOTT, FENOMENAL, FORFØRENDE.

Til minne

Den 23. mars 1961 døde en av foreningens tidligere formenn, dr. *Cato Aall*. Aall

var ekte Christiania-gutt. Han skulle bli en av landets fremste idrettsledere, var bl. a. president i svømmeforbundet og i tennisforbundet. Formann i Oslo Turnforening var han i årene 1938-41 og 1946. Aall ble i 1947 utnevnt til ridder av St. Olavsorden. Han ble 85 år gammel.

10. juni 1963 gikk en annen av foreningens markante skikkelser bort. Realf Robach ble 77 år gammel. Han hadde vært medlem i Oslo Turnforening i 57 år da han døde.

Robach ble tidlig en dyktig turner, han deltok bl. a. på den norske troppen som vant bronse under olympiaden i Stockholm 1912. Han var overturner i 1918-20 og i flere år formann i turnkretsen der han med sikker hånd ledet de omfattende

Realf Robach

kretsstevnene på Bislet. Men det er først og fremst som foreningens heltidsansatte sekretær - en oppgave han hadde fra 1932 til 1955 bare avbrutt av krigstiden - han vil bli husket. Otto Authén skrev i sin nekrolog: "I sine venners minne vil han stå som mannen med den noble karakter, det lyse sinn og en usvikelig troskap mot de idéaler som preger en turners ferd gjennom livet."

Glansåret 1964

I foreningens historie ble året 1964 ett av de mest glansfulle, ikke minst på grunn av *Harald Wigaards* overraskende finaleplass i bøylehest i Tokio-OL, en prestasjon som fikk ekstra oppmerksomhet fordi den skaffet Norges eneste poeng i lekene. Men det var også andre ting som gjorde året spesielt.

På Norges Gymnastikk- og Turnforbunds ting i Sandnes i mai sto to av foreningens medlemmer i forgrunnen. Brynjulv Gard, eller *Bill* som han populært ble kaldt, hadde da vært forbundets president i hele 17 år. Bill var egentlig marineoffiser fra Horten, men etter at han flyttet til Oslo var det naturlig å melde seg inn i Oslo Turnforening. Han ble i 1962 hedret med foreningens fortjenestemedalje i gull. På tinget i Sandnes ønsket han gjenvalg.

Valgkomitéen innstilte ham, men tingrepresentantene syntes han hadde sittet lenge nok og ønsket en fornyelse. Jens Borge entret da talerstolen og foreslo Karl Ottersen som president. Resultat: Ottersen 43 stemmer. Gard 29 stemmer. For første gang i forbundets 75-årige historie hadde Tinget kastet en president, ikke fordi presidenten hadde gjort en dårlig jobb - Brynjulv Gard var sterkt respektert av alle - men fordi man følte behovet for en kursendring. Sporten var inne i en rivende utvikling som krevde en ny lederstil og en president med kraft og mot til å ta fatt på oppgavene.

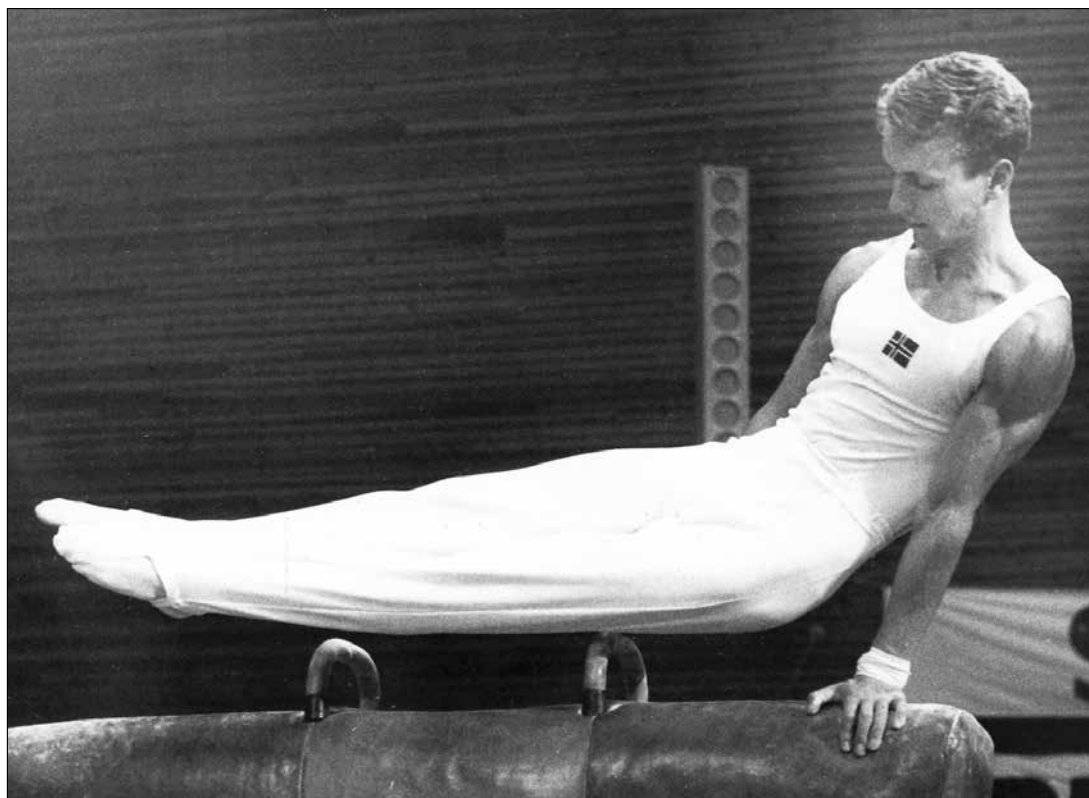
Den nye presidenten takket selv sin forgjenger i det første Turnliv etter tinget:

Jeg har fulgt Brynjulv Gards arbeide gjennom disse årene, og har sett hvilken kolossal innsats han har gjort for forbundets vekst og trivsel. Når vi nå sier ham en beskjeden takk er det ikke uten en viss vemod. Jeg må åpent innrømme at det ble en brå avgang, men jeg håper vi i gjerning skal få vist hvor stor pris vi setter på ham og hvilken repekt vi har for det han har utført.

En av de første oppgavene Karl Ottersen fikk gleden av å utføre var som reiseleder for Åge Storhaug og Harald Wigaard til Olympiaden i Tokio.

Fire av Oslo Turnforenings markante medlemmer. Fra venstre Brynjulv Gard, turnpresident fra 1947 til 1964. Videre Thor Barve, foreningens formann i årene 1960-68. Gunnar Sverre Pettersen var i flere år leder av Barne- og Ungdomsutvalget og senere foreningens fast ansatte sekretær. Helt til høyre Ellen Grande, fremtredende i avdelingsførerlag og blant kvinneveteranene.

Harald Wigaard i bøylehest - stilig og elegant.

Triumfen i Tokio

Med den økende medieinteressen for turn, og med de gode internasjonale plasseringene til Åge Storhaug og Harald Wigaard, kunne ikke OL-komiteén komme utenom norsk turndeltakelse i Tokio. Turnforbundet håpet på å få med et helt herrelandslag til den japanske hovedstaden, men ble skuffet. Kun Åge og Harald ble tatt ut.

Før olympiaden dro Harald, født på selveste 17. mai tyve år tidligere, til Bergen sammen med sin tvillingbror *Olav* for å utøve sin førstegangstjeneste. Statens Gymnastikkskoles militærlinje var flyttet til det nye sjøforsvarssenter på Haakonsvern. Her fikk Harald god anledning til å trene under dyktige instruktører med *Lui Håland* i spissen. Etter endt utdanning ble han igjen i Bergen som kvartermester på

Haakonsvern for å forberede seg best mulig til sin olympiske deltakelse.

Skolen i Bergen ble et samlingssted for den norske turneliten. I kullet etter Harald reiste hans yngre bror *Ivar* - også han en dyktig turner - og *Jan Olsen* vestover. Her trente de sammen med bl. a. landslagsgymnastene *Tore Lie* fra Bergen Turnforening, *Trygve Gjerstad* og *Thorbjørn Ingvaldsen* fra Laksevåg.

For å skaffe Åge og Harald best mulig konkurransetrening før OL inviterte forbundet til en landskamp mot Romania. Åge var imidlertid skadet og kunne ikke delta. Det rumenske laget var soleklare favoritter, men da konkurransen begynte viste det seg at deres turnerne langt fra var noen overmennesker. I enkelte apparater ytet det norske laget god motstand. Med en startklar Åge Storhaug kunne Norge like godt ha sikret seg landskamp-

seieren. Harald Wigaard vant individuelt. Nå må det nevnes at det norske laget heller ikke vant "kampen" ved dommerbordet. Fra Turnliv siterer vi: "Apropos poeng så må vi nok en gang få fremholde at de norske turnerne nok også tapte litt ved at de norske dommerne var for snille. Eller kanskje vi heller skal skrive at de hele tiden dømte ut fra sin overbevisning. For rumenerne var jo ikke så vidsynte. De ga sine turnere plusspoeng så fort de så en sjanse til det".

Tidligere det samme året hadde Norge tapt klart for svenskene for andre år på rad. Rolf W. Johansen skrev etter landskampen i Bergen at det spesielt i frittstående var klasseforskjell mellom de to lagene. "Sverige vant en meget fortjent seier, og vi kan ikke annet enn å glede oss over de mange gode prestasjoner de viste, spesielt i frittstående gymnastikk. Særlig William Thoresson og Stig Lindevall er typiske eksponenter for den fullendte symfoni i øvelsesoppbygging og utførelse" - skrev Lille-Rolf i Turnliv.

Harald var godt trent og i form da han dro til Tokio. Det samme kan ikke sies om Åge som hadde vært mye skadet i tiden før olympiaden. At Harald kvalifiserte seg til finalen i sitt spesialapparat bøylehøst kom totalt overraskende på de tilstedeværende norske journalister. De oppholdt seg på helt andre arenaer der man forventet at norske utøvere skulle hevde seg i medalje- og poengkampen. Da det ikke skjedde, dro noen til turnarenaen for å se bøylehøstfinalen. En av dem, Aften-

Harald og Åge slapper av før konkurransen i Tokio

postens Jan Fr. Løchen, skrev at Metropolitan var fylt til randen av et entusiastisk publikum. Det hersket en ganske særegen stemning:

I det vi kom hørte vi rytmefast, firhendig pianomusikk, og vi studerte et øyeblikk på om vi var kommet til en ballettskole i stedet for den gymnastikk vi ville overvære. Men nei, så snart vi var kommet opp på tribunen, så vi at det var to unge, japanske pianister som spilte på et flygel - utstyrt med høyttalere - for å akkompagnere de seks finalister i bøylehøst som akkurat da var i ferd med å marsjere inn. Det var ikke det minste vanskelig å få øye på Wigaard blant de seks, han var bort i mot et hode høyere enn de fleste av konkurrentene, og til overmål hadde han sin røde, norske overdel på seg, som skilte seg fargemessig ut i like stor grad som håret.

Wigaard turnet som tredjemann, og de få nordmenn som var til stede var naturlig nok spente, kunne det tenkes at han kunne avansere ytterligere en plass eller to? Vi trodde sant og si ikke det etter å ha sett Wigaards øvelse. Den var for all del ikke dårlig. Han gjennomførte tvert i mot fint, med god høyde, men det ble en del småklikker underveis som naturligvis måtte trekke karakteren ned.

Haralds femteplass i bøylehøstfinalen ga som før nevnt Norge de eneste poengene i hele lekene. Om den bragden skrev Per Jorsett:

Unge Harald Wigaard, som iblant kan vise det helt store i bøylehøst, ble Norges store lyspunkt i Tokio-lekene. Han klarte akkurat det man optimistisk hadde kalkulert med som mulig - å kvalifisere seg til finalen i sitt spesialapparat - og dermed sørget han for vår eneste plassering i sommerlekene 1964. I gleden over denne bragd forsoner vi oss lettere med at Åge Storhaug ikke var helt i slag etter en plagsom og langvarig skade og turnet et stykke under sin vanlige standard.

På portrettet øverst overværer Oslo Turnforenings stifter Joseph Stockinger et stolt øyeblikk i foreningens historie. Formann Thor Barve hedrer Harald Wi-gaard med gaver og blomster etter hjemkomsten fra Tokio. Haralds mor tar del i begivenheten.

På det lille bildet nede til høyre slår Kronprins Harald av en prat med Harald under mottakelsen i den norske ambas-saden i Tokio.

Haralds flotte innsats i Tokio ble selvsagt mottatt med begeistring blant Oslo Turnforenings medlemmer. Ved hjemkomsten ble Harald, Åge og reiseleder Karl Ottersen straks invitert til en frokost i Turnkroa. Foreningens formann, *Thor Barve*, fortalte at samtlige av foreningens 5000 medlemmer hadde sendt sine varme tanker til Tokio. Ikke minst foreningens unge medlemmer, og særlig de på Lambertseter - bydelen Harald bodde i - var stolte over å være tilknyttet samme forening.

Flere av foreningens gamle, ærverdige medlemmer var tilstede under frokosten.

En av dem, Einar S. Ween, grep ordet og mintes sin deltakelse i De Olympiske Leker i Athen 1906 der den norske tropen vant gullmedaljen.

Turnliv ga ut et ekstrasnummer. "Turnkronprins Harald W. skrev Norge på poengtabellen" - var en av titlene. En annen var denne: "Harald, du har bragt glans over din idrett og over Oslo Turnforening!" Da Harald i et intervju ble spurt om hva fremgangen skyldtes, svarte han at han var lang i armene, og det ga ham en fordel vis-a-vis konkurrentene. Tittel: "Yngst i verdensklassen, men lengst i armene".

Elisa Platou til minne

At svært mange av foreningens medlemmer oppnådde høy levealder ga en bekræftelse på at riktig og rikelig trening gir en helsemessig gevinst. Våren 1963 døde to av forgrunnsfigurene. *Einar Sand*, stifteren av idrettspartiet, ble 91 år gammel. A-partiets eldste deltaker, *Marius Ormestad*, gikk bort like før han fylte 90 år.

I november 1964 døde den store banebryteren for norsk kvinnegymnastikk, Elisa Platou. Hun ble 79 år. Elisa ble Oslo Turnforenings første kvinnelige æresmedlem, utnevnt i 1945. Hun var også hedret med Kongens fortjenestemedalje i gull og med Norges Gymnastikk- og Turnfor-

Elisa Platou tegnet av Aftenpostens Øyvind Sørensen.

bunds gullmedalje. I forbindelse med Oslo Turnforenings 100-årsjubileum i 1955 ble hun portrettintervjuet av Aftenposten. På spørsmålet om hva som var det største behovet innen dagens kvinnegymnastikk svarte hun: "Lederpersonligheter som har det pluss, den inspirasjon, ved siden av den nødvendige faglige dyktighet, som vil løfte faget fra å være teknikk til å bli livskunst."

At kvinnene hadde begynt å konkurrere likte hun ikke. Det ble så lett å gi oppmerksomheten til de få "stjernegymnastene." Undervisningen av alle de andre var minst like viktig. I sine minneord skrev *Ellen Grande*:

Som instruktør var Elisa Platou en kraft og en gledesspreder, som ga av sine rike evner og sin kjærlighet til gymnastikken og sine elever. Alle vi som opplevde å stå under hennes kommando var glad i henne og i vår gymnastikk, og vi er rike på gode minner om Elisa Platous vitale personlighet og smittende humør. Gjennom henne lærte vi også hvilke viktige verdier disiplin og respekt er, verdier det er godt å ta med seg ut i livet.

Herrenes Forturnerskap

Man skulle kanskje tro at begeistringen og gleden over Harald Wigaards olympiske prestasjon ville gi seg utslag i en ny giv i Herrenes Forturnerskap. Slik ble det ikke. Tilslutningen til fortturnerskapets sammenkomster ble stadig svakere. En mulig forklaring var fjernsynets enorme påvirkningskraft. Førte det nye TV-mediet til at folk ble passifisert og fikk vansker med å komme seg ut av godstolen?

For å forsøke å bedre fremmøtet til fortturnermøtene ble det arrangert temakvelder. Våren 1965 holdt dr. Birger Tvedt et inspirerende foredrag om kroppen, hvordan man skulle ta vare på den for ikke å

Lorentz Gulli ble utnevnt til æresmedlem.

bli dvask, samt symptomene som viser seg når vi blir gamle. *Bjarne Holt-Larsen* holdt et glimrende foredrag fra Tokio, fra livet omkring de olympiske lekene og om livet for deltakerne i verdensbyen. Foredraget ble ledsaget av lysbilder.

På årsmøtet i 1964 sa Arne Ruud takk for seg som overturner. Men før han gikk av hadde han fått gjennomslag for en ny nasjonal konkurranse for jenter og gutter i alderen 12-16 år. "Det var store partier og mange lovende talenter i Turnhallen. Jeg syntes de hadde for få oppgaver og foreslo overfor Leif Gulbrandsen og de øvrige trenerne at de unge turnerne burde få en ny årlig konkurranse å gå inn for", forteller Arne. Vinnere av den første konkurransen om OsloPlaketten var *Unni Holmen* og *Lars Kolsrud*. Konkurransen ble en suksess og har siden vært arrangert årlig.

Jens Borge ble på Generalforsamlingen 1965 valgt til ny overturner, men det var en annen forturner som ble midtpunkt på årsmøtet. Etter at budsjettet var vedtatt marsjerte turnerne inn fra hver side. Formann Thor Barve tok ordet og sa at vi i foreningen møter mennesker som har en

egen evne til å gjøre mer enn andre, de har et godt humør, de sprer glede om seg, og vi er lykkelig som lærer disse menneskene å kjenne. "Vår forening har flere av denne utmerkede type innen sin midte, men det er spesielt én vi i dag vil hedre", sa han og ba *Lorentz Gulli* om å komme frem.

Etter å ha nevnt de mange oppgaver og verv Gulli har hatt i foreningen - han hadde tatt store løft og vært et lysende forbilde for sine idrettskamerater - ble han utnevnt til *æresmedlem* av Oslo Turnforening.

Konkurranser og reiselyst

Konkurransaktiviteten var usedvanlig stor midt på 60-tallet. I løpet av året 1965 deltok foreningens turnere i pokalkonkurranser i Stavanger, Sauda, Haugesund, Bergen, Trondheim, Skien, Ålesund, Drammen og Fredrikstad - foruten i de årlige konkurransene hjemme i Oslo. I tillegg kom landskamper og mesterskap.

Det norske herrelandslaget var i sterk fremgang og vant alle fire landskampene det nevnte år. Ikke minst gledet seieren over Sverige i Larvik - den første seieren over svenskene på fem år. Forbundets president Karl Ottersen mente at det var hver enkelt deltakers kampvilje og på den måten laginnsatsen som imponerte mest.

Senere det samme året beseiret Norge Danmark i Århus, Nord-Tyskland i Sarpsborg - ja, til og med Romania ble slått i Bukarest, riktig nok med knepne 15 hundredeler. Harald Wigaard og Knut Thoresen deltok i alle fire landskampene, Sven-Erik Lilja i to.

Det var Norge som

Knut Thoresen var landslagsdeltaker på midten av 60-tallet.

Veteranenes Svalbard-tur

høstet mest laurbær også i det nordiske mesterskapet som ble avviklet i København i november. For første gang ble det dobbelt norsk i den individuelle konkurransen. Åge Storhaug vant. Harald Wigaard fulgte ham helt til døra og var under poenget bak i sekskampen. Sverige ble lagmestre. Finland ble nummer to. Det norske laget kom på tredjeplass.

Også damene møtte Danmark i landskamp. De kopierte gutta og vant en knusende seier. Alle seks norske deltakere slo beste danske i sammendraget, og Norge vant med over 9 poeng. Norgesmesteren, *Sigrun Sørensen* fra Mysen, ble beste gymnast fulgt av *Torunn Isberg* fra Moss, *Ann-Mari Hvaal* fra Sandefjord, *Jill Kvamme* fra Bergen og Oslo Turnforenings *Gerd Tamnes* og *Ine Nordanger*. Landskampen ble avviklet i Turnhallen i Oslo.

Nå var det ikke bare de beste konkurranseutøverne som fartet rundt. Sommeren 1964 dro herreveteranene på sin store Nordkapp-tur. Året etter tok *Wenche Berg* og *Leif Gulbrandsen* med de beste jente- og gutteturnerne til Skottland på en større oppvisningsturné.

Foreningen hadde med en stor delegasjon til Gymnaestradaen i Wien sommeren 1965. Dameelitetroppen under *Litle Rørholts* ledelse fikk representere Norge i Nordisk Aften og holdt en flott oppvisning for 16.000 tilskuere. Med på troppen var *Marit Johnsen*, *Marit Kalland*, *Berit Olsen*, *Mariann Lilleåsen*, *Grete Sørensen*, *Rita Simonsen*, *Liv Kvam* og *Inger-Lise Ericsson*.

Etter alle disse gledelige resultatene skulle man kanskje tro at den idrettslige situasjonen i Oslo Turnforening var på topp i denne perioden, og at man var såre fornøyd. Det stemte ikke helt. Bredden av dyktige konkurranseturnere hadde plutselig skrumpet inn. Heldigvis hadde foreningen en solid rekruttering med mange flotte talenter på gang. Det ga tro på fremtiden.

Som nevnt arrangerte Norges Turnveteraner en Nord-Norge-turné sommeren 1964. Fra Oslo Turnforening deltok 22 aktive veteraner, som sammen med fruer og bekjente utgjorde en stor familie på 50 personer. Fra Stavanger til Honningsvåg reiste man med "Gann" - et vakkert skip som hadde tilhørt *Barbara Hutton*. Båtturen tok 12 dager. Oslos deltakere fikk reisen Oslo-Stavanger i tillegg.

Gunnar Sverre Pettersen skrev en fyldig reiseskildring i Turnliv. Til Stavanger kom Oslos deltakere tidlig på morgenen, og da båten ikke skulle gå før kl. 22.00 på kvelden var en sightseeing-buss bestilt. Sjåføren - en underholdende mann som var god venn av en av Stavanger-veteranene - kjørte rundt hele Jæren, fra kommune til kommune. I en av kommunene var det 8000 innbyggere og 16000 sauer - og det blir 24.000 tilsammen - fortalte han. Stopp ved alle severdighetene, blant dem *Arne Garborgs* skriverstue "Knudaheio" og den berømte låven til *Åge Storhaug* på *Klepp*. En bedre lunsj ble inntatt på *Sola Strandhotell*.

Neste morgen ankom båten Bergen, der de mange veteranene med styrets formann *Rolf Sundt* og instruktør *Alf Bøe* i spissen - de fleste med fruer - kom ombord. To døgn tok turen til Mo i Rana, der den første oppvisningen skulle foregå. "Vi dro i land til en nødvendig fellestrening om formiddagen for den nesten 70 manns sterke oppvisningstroppen. Den ble holdt innendørs i en stor og prektig skoleaula, og gikk meget fint. Selve oppvisningen fant sted utendørs kl. 18 om ettermiddagen. Med flott musikkorps i spissen marsjerte vi i paradeantrekk gjennom stedet og opp til Stadion. Da hadde det regnet litt. Banen var delvis våt og leirete. Jeg var ikke helt fornøyd med våre prestasjoner, men kritikken i lokalavisen dagen etter var overveldende" - skrev

“Gann” på Tromsø havn. Til høyre: Midnattssolen ble beundret og fotografert fra båtdekket.

Gunnar Sv. Pettersen. Neste morgen ankom man Bodø i regn. Etter middagen ombord ble turnerne kjørt til stadion for trening. Da det fortsatt striregnet ble alle sittende i bussene og se på den oversvømmende banen som mest lignet en innsjø. Ledelsen ble enige med arrangørene om å avlyse hele “svømmestevnet.”

I Narvik dagen etter var det oppholdsvær. På stadions gamle grusbane gikk treningen med liv og lyst. Hele programmet ble gjennomgått flere ganger, noe som førte til at ettermiddagens oppvisning på den flunkende nye gressbanen ble meget vellykket. “Det eneste vi hadde å besvære oss over var at banemesteren ikke tillot at gresset ble nyslått for oss. Det var noen centimetre for høyt, og gjorde f. eks. tilløpet til trampolinesprangene nokså tung; men til gjengjeld dannet sikkert den lubne gressmatten en lekker bagrunn for de hvitklede turnveteraner.”

Også i Tromsø regnet det, og også her måtte oppvisningen avlyses. Dermed ble det god tid til å bese byen. Om formiddagen fraktet fjellheisen veteranene opp på Fløyfjellet, der panoramautsikten var mektig imponerende.

Ved avreisen om kvelden blåste det stiv kuling rett i mot den kaien vi lå ved. Det var derfor spennende å følge manøvreringen akterut ut fra kaien, for

så straks etter å slå full fart forover for å få styrefart til i stiv kulings medvind å komme vel under den riktige buen av Tromsøbroen. Men det gikk bra. Etter værmeldingene som kapteinen bekjentgjorde ved aftensbordet, ville vi få riktig styggevær om natten, og de fleste gruet seg. Men, hva opplevde vi? Jo, straks midnattstimen var passert, løyet vinden, og de beksvarte skyene ble liggende bak oss, og i løpet av de neste timene fikk vi kanskje reisens største opplevelse, med klar midnattssol ute over åpne havet, og med de sneklede Lyngsalpene rødme opplyst i bakgrunnen. Denne høytidsstunden kunne man ikke kaste bort med å sove, og alle fotograferte for å forsøke feste synsinntrykkene til filmene for senere vederkvegelse for sinnet.

Ankomst Honningsvåg søndag 28. juni om morgenen. Fem busser fraktet deltakerne tvers over Magerøya til reisens mål. På Nordkapp-plataet var det surt og kaldt, og det regnet.

To døgn tok turen til Mosjøen, der den siste oppvisningen gikk av stabelen. Det ble den best gjennomførte. Det deilige været sørget for publikumsrekord.

Hjemreisen fortsatte til Bergen, Stavanger og Oslo. En opplevelsesrik tur var blitt historie.

Omorganisering

Oslo Turnforenings mange kvinnelige gymnaster hadde i mange år vært organisert i en damekomité og et avdelingsførerlag, med damekomiteens formann som leder for begge. Det var et organisasjonsmønster som var langt flatere i sin form enn det mer hierarkistiske Herrenes Forturnerskap, og hadde i mange år fungert godt. Etter at konkurranse-turn ble innført også for kvinnene fremkom det imidlertid et krav om at også damene måtte få et fortturnerskap med en overturner i spissen for å ta seg av de nye og mer kompliserte oppgavene konkurranseaktivitetene medførte. Et slikt forslag ble som ventet omdiskutert. De eldre medlemmene, som i alle år hadde levd med det etablerte system, og som var tradisjonstro, forsto ikke helt nødvendigheten av noen fornyelse og omorganisering.

Etter flere års livlig diskusjon innad i foreningen sto et forslag på saklisten under Generalforsamlingen 1966. Åse Skarpaas Berg begrunnet forslaget. I de siste to år hadde damene arbeidet for å finne en bedre ordning når det gjaldt hele organiseringen av arbeidet med de kvinnelige konkurranse- og eliteturnere, og med organiseringen av den alminnelige pikegymnastikk som ble drevet på de partiene der apparater inngikk i treningen. Arbeidsmengden hadde i de senere år blitt så stor at det ville gå for langsomt når

Åse Skarpaas Berg

alle sakene skulle behandles i to instanser, damekomité og avdelingsførerlag. Damekomitéens formann fikk på den måten en arbeidsbyrde som fort kunne bli for komplisert og i største

Oslo Turnforenings konkurransetropp 1961. Fra venstre Marit Johnsen, Karin Christiansen, Solveig Delerud, Wenche Baanrud, Kari Kåvin, Inger-Lise Ericsson og Ine Nordanger.

laget. Det var ikke gymnastene tjent med. Skarpaas Berg redegjorde videre:

Damene synes det er fornuftig og hensiktsmessig, og ikke minst arbeidsbesparende, at Damenes Forturnerskap, det tidligere Avdelingsførerlag, får seg underlagt alt arbeid med konkurranse- og eliteturn for piker og damer og tilsynet med de partier som driver apparatturn. Dessuten, det ikke minst viktige, arbeidet med organiseringen av alle våre pikepartier. Avdelingsførerlaget mener det må være absolutt riktig at damenes overturner får sete i styret. Damene mener at Damekomiteen fortsatt må bestå, men til dels med annet virkeområde. Først og fremst skal Damekomiteen ha tilsynet med alle mosjonspartiene. Dessuten skal Damekomiteen aktivisere medlemmene til beste for vår forenings arbeide og for foreningens trivsel. Det siste har vært et meget forsømt område i de senere år. Damekomiteen kan være

Oslo Turn-gymnastene Ine Nordanger (bildet) og Gerd Tamnes var på landslaget midt på 60-tallet. Ine giftet seg med Jan Goksør, også han en av foreningens dyktige turnere.

med å administrere forskjellige økonomiske tiltak som kan bli aktuelle. Damene finner det riktig at damekomiteens formann fortsatt har sete i styret.

Forslaget ville medføre, hvis det ble vedtatt, at styret ble utvidet med ett styremedlem. Det var også innen styret delte meninger om forslaget, men et flertall gikk inn for det. Lovene måtte forandres, og et nytt, omfattende lovforslag var lagt frem for forsamlingen. Det ble vedtatt med 100 mot 16 stemmer.

På generalforsamlingen ble Thor Barve gjenvalgt som formann. *Finn Baggerånås* tiltråtte som ny overturner og *Inger Hektoen* ble damenes første overturner.

TV og Paal Clasen

Gjennom TV-overføringene fikk turnsporten en enorm oppmerksomhet. Som markedsfører og interesseskaper viste

fjernsynet seg å ha en makt som langt overskred det man var vant til. Når turnkonkurransene ble servert med Paal Clasens friske og ofte litt frekke kommentarer satt folk over det ganske land som naglet foran TV-apparatene.

I et Turnliv fra 1965 skriver *Erling Moe* at Paal er uvøren, ikke feilfri, men sjarmerende original:

Det er vel ingen annen idrett som i den grad passer til fjernsyn som turn og gymnastikk. Her kan en ikke slurve eller lure seg unna. Fjernsynet avslører nådeløst et hvert forsøk på noe slikt. Med sine utfyllende forklaringer til de forskjellige øvelser, har Paal Clasen gitt oss alminnelige tilskuere en aldri så liten innsikt i disse, slik at vi med utbytte kan følge med.

Paal Clasen er sjarmerende original i sin uvørenhet, umiddelbar og kanskje ikke helt feilfri, men la oss beholde ham slik han er. Vi trenger tross alt slike typer i norsk idrettsliv. Typer som evner å bevare sin egenart og ikke drukner i formalistisk, kjedelig ufeilbarlighet.

I 1964 intervjuet redaktøren av *Turnliv*, *Trygve Borge*, "skruen" Paal Clasen. Redaktøren begynte med å fortelle at han til stadighet på Langerudbussen kunne høre damer i 60-årsalderen diskutere hvorvidt en forskrudd engelskmann var et B- eller C-moment. På spørsmålet om Paal føler seg forpliktet til å være morsom siden han er sønn av Lyktemannen (Frimann Dahl Clasen, populær radiomann. Paal vokste opp hos sine besteforeldre. Hans bestefar var den kjente dikteren Theodor Caspari. Paals foreldre ble skilt da han bare var halvannet år gammel) fikk han dette svaret: "Nei. Folk må gjerne kritisere språkføringen og mislike historiene mine, men når det gjelder turn så har jeg dekning. Det jeg sier om øvelsene er riktig. Men jeg innrømmer at jeg muli-

Paal Clasen

gens burde parfymere uttrykkene litt, men kommentarene går altså på direkten. Og det går så fort, så fort, at jeg sier “syk, hårreisende bedømmelse” i stedet for å bruke tid på å lete etter penere uttrykk.”

Kanskje var det spontaniteten som først og fremst gjorde den rappkjefte kommentatoren så populær? En svenske spurte en gang Paal om man ikke brukte TV-linjer i Norge. Du *skriker* vel det hele hjem på direkten, du?

Ingen tvil, Paal Clasen gjorde turn til allemannseie. I sine erindringer fra sitt lange medlemskap i Oslo Turnforening forteller Jan Olsen denne illustrerende historien: “Turnerne ble landskjente. Det fortelles at Sven-Erik Lilja skadet ankelen

” Paal Clasen har hatt sine utallige tilhengere som har satt pris på litt friskt krydder midt opp i alt alvor og sakkunnskap, og det er hevet over all tvil at nettopp Clasen har bidratt til å gjøre turn til en slags folkesport i hjemmene.

John Olsen i “Varden”.

under en TV-overført landskamp i København. Reisen hjem gikk med danskebåten. Da de gikk fra borde i Oslo kom vaskekona ombord bort og sa: Hei, Lilja, det var synd du ikke kunne ta avspranget ditt i svingstang i går.”

Minnen om Paal som TV-kommentator vil for mange “stå som en påla” i hukommelsen. Vi må likevel ikke glemme hans innsats for sitt forbund og sin forening. Han begynte å turne da han var 16 år gammel. Etter å ha sett en oppvisning løp han i begeistringsrus ned til Turnhallen og prøvde seg straks på de mest halsbrekkende øvelsene i apparatene. Dem falt han ned fra i et halvt års tid før ferlighetene begynte å komme. Det ble etter hvert norgesmesterskap og landskamper. Turnhallen ble hans annet hjem. Etter å ha gitt seg som aktiv utøver ble det trener- og instruktør oppgaver. Han var sterkt delaktig i den gode gutterekruteringen i Oslo Turnforening. Han var en populær instruktør på herreparti D. Det var trangt i salen av svettende og syngende mannfolk når han hadde kommandoen. Mange vil huske ham som trener på Hortensleirene sommerstid.

Paal Clasen benyttet også sin kjendisstatus til å skaffe sponsorer og midler til konkurranseturneringen. Norsk turnsport har mye å takke ham for.

Nå må det nevnes at Paals klubbkame-

Paal Clasen instruerer på Hortensleiren.

Arne Ruud fortsatte som sidekommentator i TV også etter at Paal Clasen sluttet i 1969. Her er han (til venstre) sammen med Rolf Hovden.

rat Arne Ruud også har sin fortjente del av TV-suksessen. Han satt ved siden av Paal under overføringene og holdt rede på karakterer og poengsummer slik at seerne hele tiden var ajour med plasseringene både individuelt og lagmessig. Paals rappe improvisasjoner og Arne med sin sans for tall og system utfylte hverandre perfekt og ble en folkekjær duo.

Einar S. Ween til minne

Den 25. januar 1967 døde en av foreningens æresmedlemmer, Einar S. Ween, 87 år gammel. I sine minneord skrev Otto Authén at Ween satte så sterke spor etter seg at hans navn og gjerning ville lyse med varig glans i Oslo Turnforenings historie:

Fra første stund utfoldet han frodig initiativ og med sin entusiasme og overbevisning om turningens og gymnastikkens betydning for det enkelte individ gjennom hele livet, bidro han kraftig til å gjøre også andre begeistret

og derved ble det gjennomført en mengde saker og foretakender til fremme av kroppskulturen, både den fysiske og mentale.

Ween var en av foreningens første forturnere. Han tok med seg turntradisjonen fra von Hannos første hall i Chr. IVs gate til den nye i St. Olavs gate. Han engasjerte seg på svært mange felter i foreningsarbeidet. I okkupasjonstiden samlet Ween foreningens medlemmer til ukentlige møter i "Kraftselskapet Fortuna".

Ween var redaktør av Oslo Turnforenings Festskrift i anledning 75-årsdagen 1930. Om det skrev Authén at det var den innsatsen han satte høyest av alt det Ween utrettet. "Beåndet og varmtfølende gir han her skildringen av de kvinner og menn som i denne tid sto i brodden og løftet turnfanen med dens manende idealer om å vise vilje til å skape et lykkelig og arbeidssomt folk med god helse. Det er en saga over foreningens liv med gledens høydepunkter og motgangens bølgedaler, hvor på man på ny har reist seg i tross og med ukuelig optimisme. Weens 75-års festskrift er som en bauta over alle som har kjempet og seiret og gitt oss ettermælets skjønnhet i vår bevissthet."

Einar S. Ween

Avdelinger i bydelene

En av mosjonistene, *Arne S. Horn*, tok med stort engasjement del i foreningsarbeidet. Han var en mann full av tiltakslyst og godt humør. Da han i begynnelsen av 1960-årene flyttet til Lambertseter så han straks manglene i treningstilbudet i sitt nye nærområde. Burde ikke Oslo Turnforening vite sin besøkestid og starte partier i skolenes gymnastikksaler rundt om i drabantbyene oppe i åsen mot øst der det nå bodde tusenvis av mennesker? - spurte han seg selv, fikk styret med på ideen og gikk med stor glød og dyktighet inn for å realisere den. I løpet av kort tid hadde foreningen flere avdelinger rundt om i bydelene, og på de nye "skolepartiene" krydde det snart med barn og voksne i alle aldre.

Den første avdelingen ble startet på Munkerud skole på Nordstrand i 1963. Senere ble det opprettet avdelinger på Lambertseter, Karlsrud, Manglerud, Bjølsen, Veitvet og i andre bydeler.

Avdelingen på Munkerud ble raskt Oslos største lokallag i nærmiljøet. *Bjørn Lyse* var en av de første instruktørene i foreningen. Han fikk god hjelp av sin mor *Vera*. Den som i første rekke hadde ansvaret for driften var *Esther Strand*. Hun forteller at det var stor aktivitet og et spennende liv i foreningen allerede fra begynnelsen av. "Semesterkonkurranser og

ikke minst juleoppvisningen var årets høydepunkt. Det var stappfullt i den lille gymnastikksalen på Munkerud Skole, varmt og trangt med liten gulvplass for utøverne. Men stemningen var fantastisk."

Allerede det første året hadde partiene på Munkerud over 500 medlemmer, noe som førte til at Oslo Turnforenings medlemstall passerte 4000. Både idrettslig og økonomisk var opprettelsen vellykket.

Guttene utviklet seg til å bli dyktige turnere som på beste forturnervis også tok del i foreningsarbeidet og sørget for ny rekruttering. I 1976 startet avdelingen en egen sommerleir på Rygge. Leiren har siden vært avholdt hvert år. For å gi publikum litt mer moro og variasjon på oppvisninger og stevner stiftet de beste herreturnerne på slutten av 70-tallet en egen crazytropp, sikkert inspirert av det Paal Clasen og flere andre i moderforeningen hadde drevet med før. Rare påfunn og dristige sprang vartet "Flying Desperdos" opp med. Disse akrobatiske klovnene ble så populære at de fikk opptre i forskjellige TV-programmer, og de holdt gjesteopptredener på oppvisninger og stevner. Desperadosene ble en slags gallionsfigur for avdelingen på Munkerud. De holdt på med abegøyene i 25 år.

I 1980 skrev en av representantene for skolepartiene, *Jack Warren Larsen*.

Det må være tillatt å si at opprettelsen av skolepartiene og den senere drift har vært vellykket. Det er ingen tvil om at våre partier har bidratt til å bedre miljøet i drabantbyene, og det er også klart at de lokale idrettslagene har hatt glede av en stor tilgang på gutter og piker med en solid grunntrening fra Oslo Turnforening.

Arne S. Horn tok initiativet til opprettelsen av bydelsavdelingene. Esther Strand var den drivende kraft på Munkerud. Ola Haugen driver fortsatt sitt mosjonsparti på Manglerud.

Den store aktiviteten på skolepartiene fikk behørig spalteplass i Turnliv. *Ellen Grande* refererte fra juleoppvisningen på Munkerud Skole 1966:

Salen på Munkerud er liten men lys og pen, der var stablet inn to rader med stoler og benker for de minste, så gulvplassen var i minste laget, men alle tok alt med godt humør. Ingen har lov til å gå med sko på inne i salen, så det var noe visst koselig og uhøytidelig at alle mammaene og pappaene tasset inn uten sko og fant sin trange plass på stolradene, ja, selv skolens overlærer viste sin interesse for oppvisningene og kom stilt inn på hoselesten.

Om programmet skrev *Ellen Grande* at det var variert og godt, *Liv Hauge* med sine trippende småpiker, *Henny Olafsens* store piker, *Oddmund Lien* med sine gutter, julenissene iført rød trikot, jakken var pyntet med hvitt og selvsagt nisselue med svinsende dusk - den største nissen hadde dessuten et praktfullt helskjegg. De to største nissene var brødrene *Espen* og *Paal Eckbo*. Jubel da de to viste matteøvelser av høy klasse. Et populært innslag var frittståendeeturningen til *Grethe Olafsen* og *Unni Holmen* - henholdsvis 15 og 14 år.

Juleoppvisningene var utvilsomt årets høydepunkt. På Lambertseter var *Liv Spolén-Nilsen* en drivende kraft i svært mange år. Hun var instruktør på jentepartiene, og hun var som oftest også drivfjæren i juleoppvisningene. Det var hun

Liv Spolén-Nilsen, ildsjel på Lambertseter.

også i 1971, leser vi i Turnliv. Over 300 unge turnere deltok. Salen var fylt av forventningsfulle foreldre som villig applauderte for gode prestasjoner. En gruppe musikanter fra skolens korps medvirket

Øverst Flying Desperados i aksjon under Oslo Turnforenings 120-årsoppvisning 1980. Under takker formann Inger Hektoen fire av de fem desperados'ene for et fint show. Fra venstre Ola Ygre, Bohan Rodeiko, Inger Hektoen, Øyvin Fleicher og Svein Olav Lothe. Terje Nesjem var ikke tilstede da bildet ble tatt.

med juletoner som høynet stemningen. Programmet var allsidig og variert, alt fra de minste jentene som fremførte et sjarmerende nisseprogram med musevise-sang - til jazzballett i West Side Story-stil. Unni Holmen, som dagen før hadde blitt nordisk mester, stilte trofast opp sammen med herreturnerne *Gunnar Hansen* og *Lars Troldmyr*. Det var gym, apparatturn, minitramphopp, crazyoppvisning m. m.

I begynnelsen av 1980-årene skilte bydelsforeningene lag med Oslo Turnforening. Det var enklere å drive som egne foreninger. Nå i jubileumsåret 2005 er det bare mosjonspartiet på Manglerud som fortsatt tilhører moderforeningen. En aktiv trimgjeng på rundt 15 i alderen 60 til godt over 80 år møtes stort sett to ganger ukentlig til trening under "evigunge" *Ola Haugens* ledelse.

Dobbelt tap for foreningen

Mot slutten av de glansfulle 60-årene begynte en slitasje å gjøre seg gjeldende. Slitasjen gjaldt ikke bare bygget i St. Olavs gate, men var også av menneskelig art. Flere av de fortunerne som gjennom svært mange år hadde stått i spissen for foreningsarbeidet, var nå kommet opp i en alder da det var naturlig å trekke seg tilbake og la nye krefter overta. Dette gikk ut over de sportslige aktivitetene og førte til at antallet konkurranseturnere skrumpet inn. De aktive selv måtte i stor grad også ta på seg lederansvaret. "De som følger med i resultatlistene, finner til stadighet de samme navnene i et så lite antall, at de sikkert synes det er påtakelig lite til en stor forening å være" - sto det i årsrapporten 1966. En stor bredde i ungdommen sørget imidlertid for en viss optimisme.

Om foreningens fremtid fortalte Thor Barve på generalforsamlingen at det særlig var to saker som opptok ham. Tomtespørsmålet var ennå ikke løst og så ikke ut til å bli løst i nærmeste fremtid. At Statens Gymnastikkskole ville fraflytte lokalene i løpet av året ga også grunn til bekymring. Nye inntektskilder måtte finnes. Ingen enkel oppgave. Det var ikke

Harald Wergeland

små beløp på inntektskontoen som nå måtte dekkes på andre måter.

At gymnastikkskolen flyttet fra Turnhallen ga ikke bare et økonomisk tap, men var i høyeste grad også negativt for det idrettslige miljøet. Som før nevnt hadde gymnastikkskolen i mange år tilført foreningen dyktige in-

struktører og gymnaster. Turnere fra hele landet utdannet seg på skolen, og flere av dem påtok seg treneroppgaver i foreningen. Slik blomstret miljøet. At skolens rektor, *Harald Wergeland*, var et kyndig og engasjert turnmenneske, gjorde sitt til at forholdet mellom skolen og foreningen alltid var det beste.

Flere av elevene på Statens Gymnastikkskole kom fra foreningens egne rekker. En av dem, Leif Gulbrandsen, tok seg av de beste talentene på guttesiden. Leif kom sent i gang som turner. Da Oslo Turnforening startet igjen etter krigen var han blitt 18 år. Han forteller:

Så kom fredsdagene og idrettsbevegelsen kom i gang igjen. Jeg var den gutten i gata som gikk lengst på henda og kunne slå flest hjul etter hverandre. Det var derfor naturlig at jeg tok kontakt med Oslo Turnforening i St. Olavs gate.

Det ble turnpartiet for menn. Partiet ble ledet av *Olaf Ingolfsrud*. Han kjørte et knallhardt oppvarmingsprogram, deretter ble vi delt inn i avdelinger med fortunerere. Forturneren var en stram kar med rødt skjerf rundt livet. Han fungerte som instruktør og mottaker. Jeg husker godt at jeg var stolt av vår fortuner. Han var flink og imponerte med håndstående i ringene.

Det var satt opp en øvingsrekke og ferdighetskrav. En dag ble jeg så oppnevnt til underfortuner. Som blå gutt fikk jeg være sammen med en fortuner i arbeidet på avdelingene. Jeg fikk også trene en dag mere i uka. En gang i måneden var det fortunermøte under ledelse av Lorentz Gulli som var overturner. Diskusjonen kunne gå friskt.

Som turner var Leif av de elegante og oppfinnsomme. Ikke minst i frittstående fikk han øse av sin kreativitet. Hans program var krydret med overraskende øvel-

Til venstre er Leif Gulbrandsen trener på kretsleiren på Skarnes 1969. Til høyre er deltakerne på Skottlandsturen 1965 fotografert i Larges. Trenerne Wenche Berg og Leif Gulbrandsen ytterst i fremste rekke. Med på bildet er blant flere Unni Holmen, Grete Olavsén, Kari Schau, Grethe Benneche, Mette Westby, Hein Gulbrandsen, Lars Trollmyr, Terje Larsen, Paal Eckbo, Ingar Lilleåsen, Bjørn Oppegård, Lars Kolsrud, Jan Ørnholt og Magnar Engebretsen.

ser og stilfulle vendinger. Som trener kombinerte han kreativiteten med det fortunersystemet han var opplært i og med de faglige kunnskaper han fikk med seg fra sin gymnastikkskoleutdannelse.

Under Leifs instruksjon sto talentene frem på rekke og rad. I 1966 ble *Paal Eckbo* norsk juniormester. Året etter kopierte *Lars Kolsrud* den bedriften. I 1967 ble Oslo Kommune invitert til å delta i Hafniaden i anledning Københavns 800 års jubileum. Invitasjonen omfattet et jentelag i håndball samt fire gutteturnere. Uttatt på bylaget ble fire fra Leifs store guttestall: *Jan Ørnholt*, *Lars Trolldmyr*, *Espen Eckbo* og *Lars Kolsrud*. Da sistnevnte måtte melde forfall ble *Trond Våreid* tatt ut på laget. Guttene vant lagmessig foran Helsingfors, Zürich, Manila, Roma, Rønne og København. Jan Ørnholt ble beste gymnast individuelt.

I 1960-årene sto Leif Gulbrandsen på med turnsport året rundt. Også turnforbund

og krets gjorde seg nytte av hans treneregenskaper. Han fikk ansvaret for landslaget. Han benyttet feriene til å instruere på turnleire. I 1965 var han leder for Åge Storhaug og Harald Wigaard under EM i Antwerpen, mesterskapet der Åge kunne triumfere med en sølvmedalje i hopp og en femteplass sammenlagt.

En av de trenerne som kom til Oslo og begynte på Statens Gymnastikkskole var bergenseren *Atle Bolstad*. Han hadde hånd om de beste jentetalentene med *Unni Holmen* i spissen frem til han dro fra Oslo i 1963. Da overtok en av Oslo Turnforenings egne, *Vera Sletner*, som hovedtrener for jentene. Hun var en av de mange turnere som var "arvelig belastet". Hennes far *Anker Sletner* var i flere år før krigen visepresident i Norges Gymnastikk- og Turnforbund. Han var medlem av Tøyen Turnforening.

Vera sto på med sin trenergjerning i hele 18 år. Først på 70-tallet giftet hun seg med

Ann-Mari Hvaal kom fra Sandefjord og begynte på Statens Gymnastikkskole. Hun var Norges beste gymnast midt på 60-tallet. Til høyre er hun sammen med Åge Storhaug, begge norgesmestre under Landsturnstevnet på Gjøvik 1966.

Thorbjørn Ingvaldsen, tidligere landslags-turner fra Laksevåg. I flere år utgjorde de et sterkt trenerpar i Oslo Turnforening.

Ikke bare *trenere* fra andre foreninger i Norge begynte på gymnastikkskolen og tok del i treningsarbeidet i Turnhallen. Noen av elevene var *aktive utøvere*. De trente i Turnhallen og stilte opp i konkurranser for Oslo Turnforening. En av dem var Ann-Mari Hvaal. Hun kom fra Sandefjord Turn- og Idrettsforening. I 1965 begynte hun på Statens Gymnastikkskole. Året etter meldte hun seg inn i Oslo Turnforening. Da Ann-Mari flyttet til hovedstaden var hun allerede en av landets beste turnere. I 1966 gikk hun fra seier til seier i de nasjonale pokalkonkurransene, og det samme året ble hun norgesmester under Landsturnstevnet på Gjøvik. Hun deltok i tre landskamper det året. Mot Vest-Tyskland gikk hun til topps. I de to landskampene mot Sverige og Danmark ble det tredjeplasser. Den største opplevelsen for Ann-Mari var kanskje VM i Dortmund der hun ble beste

norske gymnast. Ann-Mari giftet seg med sin trener *Olaf Steinsland*, også han bergenser og elev ved gymnastikkskolen.

Nå må Ragna Sørensen nevnes. Også hun kom fra Bergen og begynte på gymnastikkskolen. Hun var en dyktig instruktør for Oslo Turnforenings dametropp på slutten av 1960-tallet.

Atle Bolstad og Thorleif Tollefsen introduserte skranketurn for kvinner i Norge. På bildet instruerer Atle i Turnhallen.

Årene 1968 og 1969

I året 1968 kom et nytt tilbakeslag. Friidrettsgruppen, som i alle år hadde gledet med flotte resultater og stor aktivitet - og som hadde fine talenter på gang - ble oppløst. Gruppens styre nedla på sitt ekstraordinære årsmøte 16. oktober sine verv med henblikk på å danne en egen friidrettsklubb. Resultatet ble imidlertid at gruppens aktive og ledere meldte seg inn i Oslo Idrettslag.

Idrettspartiets styre forsøkte i det lengste å finne en løsning på uoverensstemmelsen med Oslo Turnforenings hovedstyre, men lyktes ikke. Idrettspartiet fortsatte med orientering og ski på programmet.

Også foreningens økonomi var anstrengt. Det var ikke penger nok til å anskaffe nye turnapparater. Under norgesmesterskapet for juniorer i Turnhallen måtte turnerne turne frittstående på det harde tregulvet. Arrangøren hadde ikke sett seg råd til å kjøpe en matte til 15.000,- kroner. En av foreningens landslagsturnere, Bergljot Sandvik Johansen, kom til å nevne dette for Dagbladets sportsredaktør Eigil Dahl. Det resulterte i redaktørens sviende artikkel der han spurte: Er Oslo Turn lammet i sitt eget museum?

Nå er det slutt på tålmodigheten til de titusener av turnelskere i vår hovedstad. Nå kan vi ikke bare høre om planer, men snarest bli invitert til å overvære det første spadestikket til landets desidert største og beste turnhall.

Hvis så ikke skjer, er det fare for at turnsportens far her i landet, gamle Stockinger, stiger opp av sin grav, overtar rivingen av museet i St. Olavs gate og sørger for en fornyelse som hans etterfølgere burde greid for mange, mange år siden.

De tre beste av foreningens gutteturnere på midten av 1960-tallet. Fra venstre Jan Ørnholt, Lars Kolsrud og Paal Eckbo.

På generalforsamlingen 1968 overtok *Arne Sandvold* som formann. En oppmuntrende sak fikk han med seg: Oslo kommune ga beskjed om at Turnhallen kunne bli liggende der den var. Spøkelset "Hausmannslinjen", som i 11 år hadde gått igjen på møterommene og skapt usikkerhet om fremtiden, måtte utsettes. Dermed var tomtespørsmålet kommet et skritt i riktig retning.

En annen oppmuntring sto konkurransen turnerne for. Overtur *Finn Baggerånås* kunne glede seg over at foreningens beste turnere fortsatt viste gode takter. På det norske juniorlaget som stilte i landskampen mot Tyskland og Sveits i Massen utenfor Frankfurt deltok Lars Kolsrud og Espen Eckbo fra Oslo Turnforening. Lars gikk like godt helt til topps i sekskampen. Lagmessig måtte Norge se seg slått av de to betydelige turnnasjonene de konkurrerte mot. Med skadede Jan Ørnholt og *Eddie Pedersen* (Horten) på plass ville det norske laget sannsynligvis ha vunnet.

Konkurranseutøverne sørget for lyspunktene også i 1969. *Unni Holmen* tilhørte nå den absolutte norske og nordiske eliten. Under det nordiske mesterskapet i Skien var det norske laget klart best. Individuelt vant *Helga Braathen* fra Njård - tett fulgt av *Unni*. *Inger Hektoen* refererte i Turnliv:

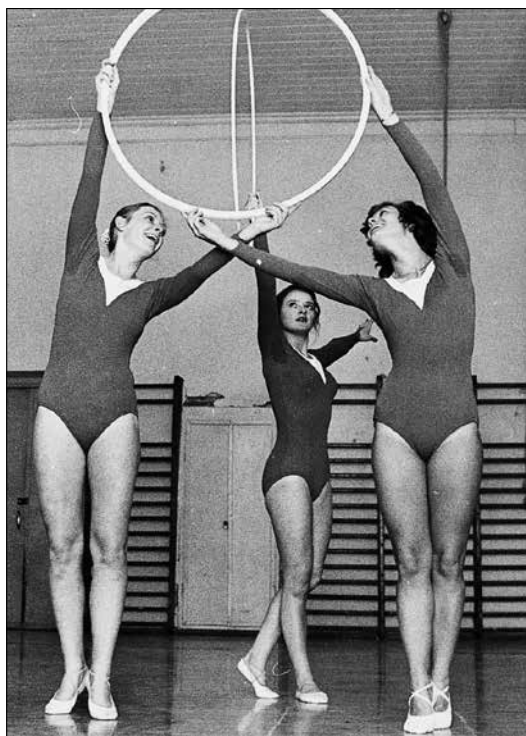
Differansen mellom disse to var 0,2 poeng, men den hadde nok blitt større hvis ikke *Unni* hadde reddet et opplagt fall fra bommen med en baklengs salto som avsprang. Det var dagens største prestasjon, *Unni*. Allikevel tror jeg at akkurat den ustøheten kostet deg mesterskapet.

Jeg traff *Unni* i forbifarten en tid senere og spurte: Hva følte du i det øyeblikk du var på vei ned fra bommen?

"I det jeg merket at jeg satte foten feil på bommen var min første tanke å komme ned på bena og da ble det en baklengs salto ut av det, i tillegg foregikk den med sats på feil ben!!"

Under NM på Eidsvold det samme året var det *Unni*s tur til å gå helt til topps. Dermed vant hun sitt første seniormesterskap. Til junior-NM i Tromsø reiste trener *Vera Stetner* sammen med deltakerne *Trine Andresen*, *Tove Eriksen*, *Mette Svanø* og *Hilde Olafsen*. Norgesmester ble *Njårds Nina Haakonsen*. *Trine* delte andreplassen med arrangørklubbens *Kirsti Olsen*. *Trines* fine innsats skaffet henne en plass i A-landslagsstallen.

Herrenes Forturnerskap ønsket å gjøre konkurransen om Fearnleypokalen internasjonal og inviterte to japanske, to tyske og to svenske turnere til Oslo. Det ble en spennende konkurranse som Sveriges *Christer Jønsson* vant foran japaneren *Satoaki Miyake* og tyske *Bernhard Effing*. *Tore Lie* fra Bergen ble beste nordmann på 5. plass. 17-årige *Jan Ørnholt* ble nr. 9. Kronprins *Harald* overvar konkurransen.

Også Oslo Turnforening startet opp med Gymnastique Moderne.

Jan Ørnholt og *Lars Kolsrud* kom med på landslaget. *Jan* debuterte mot Danmark i Nyköping i mars, *Lars* mot Sverige på Gol i april 1969. *Olav Marthinussen* ble valgt til ny overturner.

Flere av Oslo Turnforenings medlemmer deltok på fellestroppene under Gymnaestradaen i Basel i Sveits. Spesieltroppene kom fra tre andre Oslo-klubber, *Njård*, *Hermes* og *Bjart*. Den store medieoppmerksomheten mot turnsporten medførte en kraftig oppblomstring også i de øvrige foreninger i hovedstaden. Ikke minst hevdet de tre nevnte foreninger seg - både med enkeltgymnaster og med dyktige kvinnetropper - på norsk toppnivå. Disse klubbene satset også på den nye, estetiske konkurranseformen *Gymnastique Moderne*, en gren som med rekordfart vant venner rundt om i Norge. Oslo Turnforening ble med på det lasset og stilte med GM-tropper i Haugesund 1970.

Damekomiteen

Det første damepartiet, A-partiet, ble opprettet alt i 1891 under ledelse av Elisabeth Lampe. Litt senere ble to nye partier, B- og C-partiene til under ledelse av kapteinene Bentzen og *Fabritius*. Disse tre partiene, samt flere andre med stor tilslutning, varte helt frem til 1980-årene da de etter hvert ble nedlagt og erstattet av nye og mere tidsriktige partier.

Ettersom behovet for trening like etter arbeidstid ble etterspurt, ble det opprettet "kontorpartier" allerede i 1950-årene, forteller *Inger-Lise Wilhelmsen*. Det viste seg å være midt i blinken. Tre partier var snart fulltegnet og to av dem er nå i 2005 fortsatt i full virksomhet under ledelse av *Ann-Mari Steinsland*. Jazzpartiet ble også populært, i flere år ledet av *Johanne-Marie Nygaard*.

I 1927 oppsto behovet for å starte et formiddagsparti for damer. I løpet av ganske kort tid meldte det seg så mange interesserte at det ble nødvendig å starte to partier. *Hanna Arnesen* var initiativtaker og hun ble partienes instruktør i 20 år. Ikke minst har formiddagspartiene hatt flotte og svært slitesterke instruktører. Anna Andersen inspirerte i stor grad med sine flotte øvelser - "streck dere mot skjønnheten, mine damer". Etter henne kom festlige og kvikke *Anne-Marie Mejlænder*. Hun var formiddagspartienes instruktør i mer enn 30 år - til hun var 87! I sitt 94. år er hun fortsatt aktiv på sitt elskede parti. Hver mandag og torsdag har damene, som er kjent for sitt store engasjement for foreningen, vært i full aktivitet i gymsalen og hygget seg med kaffe, rundstykker og en hyggelig prat på styrerommet etter treningene.

Damekomiteen ble opprettet i 1966 med *Bjørge Avnskog* som den første formann og *Berit Skarpås* som sekretær. Ytterligere fem medlemmer ble valgt, i hovedsak fra hvert sitt parti. Damekomiteens viktigste

oppgave var å føre tilsyn med mosjonspartiene, og i samråd med instruktørene fastsette treningsprogrammene. En annen viktig oppgave var det å skape god foreningsånd blant medlemmene og å være behjelpelig med praktiske gjøremål som ville gi inntekter til foreningen i dens vanskelige økonomiske situasjon.

Foreningens damer hadde helt fra 1923 vært ivrige med å ta idrettsmerket. Den gang ble det opplyst i Turnliv at man kunne ta gymnastikkprøven til merket. De to første som klarte idrettsmerkestatuetten var *Jenny Haug* og *Sønnøve Lie* i 1946. I 1951 ble det i Turnliv sterkt oppfordret til å ta idrettsmerket fordi det da gikk en kamp mot Sverige om flest avlagte prøver i forhold til folketallet. Svenskene vant knepent, men det var med tilfredshet det kunne konstateres at dette førte til en betydelig økning i antall prøver i Norge.

I 1962 tok *Inger Lorck* initiativet og fikk med seg 10 av foreningens interesserte damer til Bislett for å avlegge prøvene. Tross noe nervøsitet gikk det bra - og så var det hele i gang. I 1969 grep iveren om seg for alvor. Det året møtte ikke mindre enn 80 damer fra Oslo Turnforening opp til prøvene. Gymnastikkprøven ble avlagt i Turnhallen, og på Frogner Stadion var det prøver i 60 meter, ballkast eller kulestøt og stille lengde. Og i Maridalen gikk damene mila. "Alt foregikk i beste kameratånd; vi heiet på hverandre og gleden var stor når vi lyktes", forteller *Inger-Lise Wilhelmsen*. Det året var det 11 stolte Oslo Turn-damer som fikk sin statuett utdelt under en høytidelig seremoni i Rådhuset.

I 1976 overtok *Hilda Tohje* ansvaret for "idrettsmerkegjengen" og i 1979 ble det *Inger-Lise Wilhelmsen*s oppgave. Men etter hvert ble det stadig færre deltakere. De aller fleste hadde nå oppnådd alle utmerkelser som en kunne få: Statuetten Kruset, Ministatuetten, Hedersprisen og Stjernene. I 1995 var en fin epoke over.

Bekymringsfull økonomi

Foreningens drift var ikke enkel ved inngangen til det nye decenniet. Ikke minst vanskelig var den økonomiske situasjonen, noe Arne Sandvold ga uttrykk for i årboken 1970:

Når vi ser på vår egen forenings økonomi, viser det seg at det blir vanskeligere å drive for hvert år som går. På tross av at vi har en solid inntekt i form av kontingent og bortleie. Men slik som situasjonen er i dag later det til at vi har strukket oss så langt skinnfellen rekker. Det vi nå må satse på er å følge opp med indeksregulerte forhøyelser, som det offentlige bruker, på våre bortleiesatser og kontingenter. Man kan vel komme til et metningspunkt også når det gjelder dette, og da er det ingen annen utvei enn å låne penger. Når det gjelder kontingenten, så vil selvfølgelig for store tillegg influere på medlemstallet. Går dette ned kan det få katastrofale følger for foreningens drift.

Ikke lenge etter at formannen skrev dette besluttet avdelingen på Uranienborg, som drev godt og hadde mange medlemmer, å rive seg løs fra moderforeningen og starte egen turnforening, noe som selvsagt førte til et synkende medlemstall, dårligere kontingentinngang og økende problemer for lederne i St. Olavs gate.

Sandvold kom også inn på instruktørproblemet. Det ble stadig vanskeligere å finne instruktører til partiene. En av årsakene til det var at Norges Idretts-høgskole ikke utdannet så mange turninstruktører som Statens Gymnastikkskole gjorde. Dessuten måtte man holde instruktørlønningene på et normalt nivå for å unngå budsjettsprikk. Mange syntes nok timesbetalingen var for liten og ble hjemme.

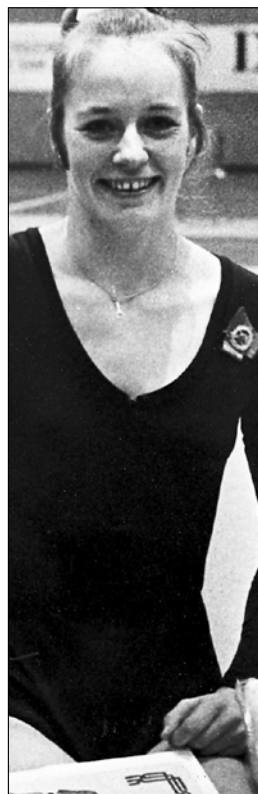
Foreningen ansatte en turninspektør

med ansvar for aktivitetene. *Tor Løvdal* fikk jobben. Turnarbeidet i 1970 ble vesentlig konsentrert om guttepartiene. Løvdal tok seg av aspirantene, Jan Olsen og *Olav Wigaard* av konkurranseguttene. En del av foreldrene til gutteturnerne deltok på kurs for å kunne hjelpe til med treningen. Det ble valgt et interimstyre som skulle forsøke å få valgt en foreldregruppe som kunne bistå ved fester, konkurranser, leire og reiser - og som ikke minst skulle ivareta guttenes interesser. Foreldre skulle snart vise seg å bli en stor, nødvendig ressurs for foreningen. I alle år etter har foreldrenes innsats vært med på å holde hjulene i gang.

I 1970 hadde foreningen ingen seniorturnere med i konkurranser på herresiden. Heldigvis hevdet juniorene seg blant de fremste i landet. Lars Troldmyr var den beste av Oslo Turn-gutta.

Det var konkurransejentenes resultater som gledet. Under Landsturnstevnet i Haugesund sommeren 1970 ble Unni Holmen norsk mester for andre år på rad. Trine Andresen kom på 5.-plass. Denne duoen skulle komme til å holde seg på norsk-toppen i flere år fremover. Høsten 1970 deltok begge på det norske laget under verdensmesterskapet i Lubljana.

Også *Tove Eriksen*, *Mette Svanøe* og søstrene *Marianne* og *Christel Dolles* stilte i nasjonale konkurranser på denne tiden.

Unni Holmen - norsk mester.

Til minne

“I sommer har vår forening lidd smertelige tap” - skrev Turnliv. To av foreningens fremstående ledere døde året 1971. Den 22. juni vaiet foreningsflagget på halv stang etter meldingen om at Karl Ottersen var død, kun 60 år gammel. Ottersen begynte i Oslo Turnforening som 13-åring. Han utviklet seg fort som aktiv gymnast, og kom tidlig inn i forturnernes rekker.

Ottersen var foreningens formann i årene 1950-55 og 1959-60. Han var president i Norges Gymnastikk- og Turnforbund fra 1964 til 1968. Ottersen ble hedret med foreningens fortjenestemedalje i gull i 1958.

7. juli døde Otto Authén, 84 år gammel.

Karl Ottersen, her som ung viseoverturner i 1937.

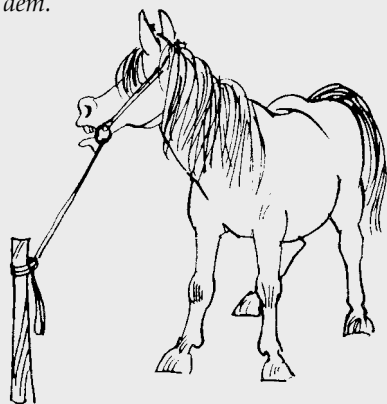
Han vil nok først og fremst bli husket som den skriveglade husdikteren som alltid strødde om seg med sanger, dikt og artikler. Han var foreningens store poet hvis åndsverk vil leve videre. Han var en mester i dikterisk allsidighet; behersket alt fra de stilistiske vers fremført som prologer ved høytidelige anledninger, via morsomme anekdoter fra sitt turnerliv fortalt med sprelsk humor - til festsangene der han briljerte med sin ordrikdom og sin fantafullhet. Han etterlot seg flere hundre dikt og festsanger.

“Authén var uten like som toastmaster og skapte fest og glede omkring seg ved alle anledninger. Ikke minst ved ordenspromisjonene i Den Høie Hest utmerket han seg ved sine festlige og humorfylte trontaler” - skrev Turnliv i sine minneord.

Authéns innsats som turner og turnleder må ikke glemmes. Han ble innmeldt i Oslo Turnforening i 1904 og kom inn i Forturnerskapet tre år etter. I 1913 ble han overturner, et verv han hadde til 1918. Da turnkretsen i Oslo ble dannet i 1919 ble han dens første formann.

I 1962 ble Otto Authén utnevnt til æresmedlem av Oslo Turnforening.

Ikke minst til forturnernes Heste-fester sadlet Otto Authén sin Pegasus. Det er ikke få sanger og dikt han gjennom årene har levert fra seg til glede for de festglade menn i stallen. Her er ett av dem.

Vær Hilset i Foler med skarpskoet Hov som kneggende kommer hver Gang I får Lov med Svanger som skinner av Strigling og Puss og Manker som stritter med fineste Stuss, når krybbene fylles med herligste Fôr og Bukgjorden slakkes vi vrinsker i Kor, velkommen til Beite, sætt Mulen igang, gak hen og bli feite, på duftende Vang.

Og når vi ser Hingster som gumler og glør og prustende stønner ved bugnende Bord, når Velværet stiger og Blikket får Glans, da kneiser vi høyt på vår velbrukte Svans, vi vassbøtter tømmer og skraper med Hov og knegger sandrektig og priser med Lov: Hil være dig Traver som her står på Stall. Hil være hver Spræklegg i Turnernes Hall.

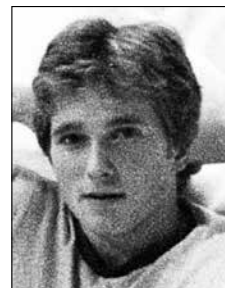
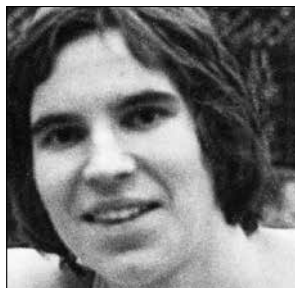
Turnstige-suksess

Det var ikke bare i Oslo antallet konkurranseeturnere skrumpet inn i begynnelsen av 1970-årene. Tilbakegangen gjorde seg gjeldende over hele landet. I junior-NM på Nøtterøy 1971 besatte Oslo Turnforening de fire første plassene. *Lars Trolldmyr* ble mester foran *Espen Eckbo*, *Hein Gulbrandsen* og *Magnar Engebretsen*. Året etter var det sistnevntes tur til å bli norsk juniormester.

Noe må gjøres for å snu den lite gunstige utviklingen, mente *Leif Gulbrandsen*. Han utarbeidet "Turnstigen" - et system med obligatoriske øvelser i 10 trinn fra de helt enkleste til øvelser langt bort i mot landslagsnivå. Leif forklarte systemet slik: "Gjennom kortsiktige mål bygge opp rundt den grunnleggende teknikken, og gi guttene ressurser med tanke på bevegelse, utholdenhet og treningsdisiplin. Ved siden av dette starte det første trinnet så lavt at alle kan være med." Leif fikk forbundet med på systemet som på en skikkelig måte ble presentert for lagene rundt om i hele landet.

Turnstigen ble en formidabel suksess. Lag som aldri hadde drevet med apparatturn startet opp og kom på turnkartet. Nye gutteturnere dukket opp som troll av eske. Guttene klatret oppover stigetrinnene fordi disse hadde en riktig progresjon. Den vanskelige turnsporten begynte så smått å bli en folkeidrett.

Turnstogens suksess skyldtes ikke bare systemets oppbygging, men også konkurranseopplegget. Norge ble delt inn i områder. Konkurransene begynte på kretsplan, der det ble tatt ut et lag til områdefinalen. I den konkurrerte guttene om en plass på områdelaget. De uttatte fikk delta i den avsluttende landsfinalen. For jentegymnastene ble det utarbeidet en egen stige. Dermed fulgte også jentene konkurranseopplegget. Landsfinalene, der dykti-

Hans Petter Nymann og Paul Einar Borgen vant dobbelt i sin klasse i den første landsfinalen 1973. Begge utviklet seg fort til å bli landslagsturnere.

ge turntalenter fra hele landet viste frem sine ferdigheter, ble for norsk turn en begivenhet og et høydepunkt.

Den første landsfinalen ble avviklet i Ekeberghallen i november 1973. I gutteklassen var Oslo med bare Oslo Turngutter på laget favoritter, men måtte overraskende se seg slått av laget fra Buskerud, Telemark og Vestfold. Individuelt vant *Hans Petter Nymann* foran *Paul Einar Borgen* i eldste klassen. I klasse 2 ble *Martin Pregno* nr. 6. Her delte *Nils Didriksen* og *Morten Evensen* 9. plassen. *Espen Bråthen* ble nr. 4 og *Birger Bredesen* nr. 7 i den yngste klassen.

Nye, flotte guttetalenter viste seg frem i Ekeberghallen. Flere av dem skulle senere bli norske mestre. *Finn Gjertsen* fra Sandefjord vant kl. 2 foran *Lars Ivar Pettersen* fra Sandnes. *Geir Skeie* fra Bergen vant kl. 3 foran *Roy Worren* fra Horten og *Bjørnar Larsen* fra Mosserød. Konturene til et sterkt norsk landslag vistest tydelig.

Begeistring sto i taket blant norske turnledere etter å fulgt turnstigeopplegget det første konkurranseåret. Forbundets president *Arne Wold* skrev: "Turnstigen er kommet for å bli. La oss tro og håpe det! Den er intet Sesam-Sesam, ingen trylllenøkkel. Den er et redskap i arbeidet vårt, og brukt og utnyttet riktig vil den utvilsomt systematisere og målsette norsk turnarbeid."

Allerede i 1927 startet foreningen formiddagspartier for damer. Partiene er fortsatt populære. På bildet øverst hylles Anne Marie Mejlænder (sittende) av sine treningsvenninner på formiddagspartiet på sin 90-årsdag i 2001. Fra venstre Marie Steen, Grete Bjerke, Ingeborg Brunæs, Gro G. Hansen, Ellen Gjos Hansen, Mabel Jensen, Vera Gartå, Madel Gjerstad, Edna Svendsby og Bjørg M. Aasen.

Bildet under: Det har alltid vært stor oppslutning om barnepartiene. Her gir noen av piketurnerne oppvisning for kong Olav og prinsesse Astrid da de var gjester i Turnhallen 1958.

Parti-floraen

Oslo Turnforening har i alle år hatt en rik flora av forskjellige aktiviteter og partier. Gymnastikk- og mosjonspartiene skapte sine egne miljøer og holdt sine årlige fester. Navnet på dem var kort og godt en bokstav. De som trente på disse partiene holdt sammen i flere tiår og ble noen av Oslo Turnforenings mest trofaste og lojale medlemmer. Vi bringer her videre noe av det som står i Turnliv i begynnelsen av 1970-årene, og da er det på sin plass å nevne formiddagspartiene først, fordi de to **damepartiene D og E** fortsatt lever videre 78 år etter at de ble startet i 1927. Deltakerne er nok noe eldre i dag, og langt fra så mange i antall, men treningsgløden og entusiasmen er tilstede i fullt mon.

I 1973 presenterte signaturen Kåhå de to partiene i Turnliv:

Vet dere hvilke partier som er de mest populære i Oslo Turn? Jo - du sier sikkert at det selvfølgelig er ditt eget parti - hvilket det nå måtte være - men vi holder nå en knapp på formiddagspartiene da. Ser du en dame som målbevisst går i retning av St. Olavs gate på en mandag eller onsdag formiddag, ja, så skal hun på treningen. Det må være noe ekstra, ekstra som skulle holde henne vekk fra Turnhallen den formiddagen. Det er bokstavelig talt et fornyelsens sted for legeme og sjel hun går til. Og hvem er ikke enige i det? Vi har jo den søtteste og mest inspirerende instruktise som tenkes kan, og dertil den beste musikk. Vi synger og vi traller så det høres lang vei. Vi henger i og svetter ut alle våre bekymringer. Det pustes og peses, så ingen skal få sagt at vi ligger på latsiden.

“Jordklodens nobleste parti - B-partiet” satte partiets mangeårige tillitsmann *Inggolf Sundfør* på innbydelsen til partiets år-

lige fest 1973. Partiet hadde fortsatt et godt fremmøte, på tirsdagene kunne det være rundt 70 deltakere. Treningen gikk med liv og lyst og sang under ledelse av den alltid inspirerende instruktør *Per Platou*. Hvert år i desember hadde partiet en hyggelig sammenkomst, da med fast meny: Flybåren torsk med rødvin. Partiet hadde også sin orden. Den hette “Kjerringa med staven” da partiet, som det eneste, drev med stavgymnastikk.

I 1973 kom det også et hjertesukk fra **Parti L**. Partiet tallet 70 damer og det var trangt i den lille Sal 4: “Parti L mangler ikke muligheten for fysisk kontakt! Vi dytter, dulter og skumper. Godt alle har utviklet et ekstra øye i nakken. Verre er det når de minst hardføre slutter fordi de ikke orker å stå som sild i tønne.” Partiet ønsket å få benytte Storsalen.

Herreparti A er presentert før. Partiet, som i alle år hadde hatt et usedvanlig godt samhold i rekkene, og som med sitt “Stigende Fond” medvirket til å bedre foreningens økonomiske situasjon, begynte nå å eldes og minke. Partiets nestor, *Gudbrand Stenberg*, passerte de 90 i fin form. Han var partiets tillitsmann i 25 år. Han var en flittig skribent i Turnliv, skrev under signaturen “St”. Han diktet sanger og holdt taler. Stenberg hadde sin kjæreste fritidsbeskjeftige på A-partiet, fortalte *Einar Helland* i sin tale til jubilanten. Han sa at Stenberg var like lytefri som grantreet i H. C. Andersens eventyr, som med sine grener vinket til de yngre.

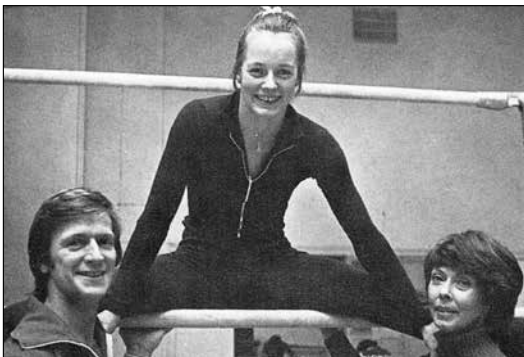
På turnpartiene, der apparater inngikk i programmet, var oppslutningen sterkt synkende. I årboken for 1973 står det at man på herrenes **Parti D** manglet fantasi og idéer til nyskapninger for om mulig å få partiet opp på gamle høyder.

På grunn av foreningens svake økonomi så man seg tvunget til å slå sammen partier. De inntektsgivende partiene ble gitt prioritet ved bruk av salene.

Bykampseier og NM-titler

Overturnere i Herrens Forturnerskap de tre første av 1970-årene var Finn Bagge-rånås og *Odd Evans Nielsen*. De kunne glede seg over gode konkurranseresultater. I en noe spesiell bykamp mellom hovedstedene Helsingfors, Stockholm og Oslo i Stockholm i september 1972, vant Oslo. Lagene besto av tre seniorer, tre juniorer og tre gutteturnere. På Oslos lag stilte Lars Trolldmyr, Lars Kolsrud og *Tore Haldorsen* som seniorer, *Bjørn Tranby*, *Paul Einar Borgen* og *Magnar Engebretsen* som juniorer og *Olav Hansson*, *Jan P. Johansen* og *Hans Petter Nymann* utgjorde guttenes trio. Trener var Jan Ørnholt, leder *Odd Evans Nielsen* og dommer *Harald Wigaard*. De samme juniorene og guttene hadde sommeren før bykampen hevdet seg sterkt i konkurranse med 90 gutter fra hele landet under Ungdommens Lands-turnstevne i Haugesund. Også i 1973 kunne Oslo Turnforenings konkurranse-turnere vise frem flotte resultater.

I 1974 ble Jan Olsen overturner. Året etter ble han etterfulgt av *Harald Wigaard*. Det var nå den yngre garde av forturnere som påtok seg å føre den stolte tradisjonen videre. Flere guttetalenter gjorde seg gjeldende på nasjonalt nivå. Den mest loven-de av dem var *Martin Pregno*. Han skulle da også med tiden bli landslagsturner. Seniorene ble trent av to tilflyttere, *Ragnar*

Unni og hennes trenere "Tobben" og Vera

Wivestad fra Kristiansand og vestlendingen *Rune Steinsland*.

Damenes forturnerskap kunne glede seg over at *Unni Holmen* og *Trine Andresen* fortsatte å imponere utover på 70-tallet. I 1971 vant *Unni* sitt tredje NM på rad, og i tillegg kunne hun smykke seg med tittelen Nordisk mester da hun vant mesterskapet foran *Maria Lundquist* og *Jill Schau*. *Trine* ble samme år norsk juniormester.

I 1972 ble *Unni* på ny norgesmester - men året etter måtte hun se seg slått av *Jill*. Gymnasten fra Bergen, som i flere år hadde representert *Njård*, vant en knepen seier foran *Unni*. *Trine* ble nr. 3 og *Marianne Dolles* nr. 6 i mesterskapet. Dermed ble det et klart lagmesterskap til Oslo Turnforening. I landskampen mot Vest-Tyskland vant tyskerne med små marginer. *Unni* ble nr. 2 individuelt. Den samme plasseringen fikk hun i det nordiske mesterskapet.

Christel Dolles oppnådde gode resultater i juniorklassen. Under trenerekteparet *Vera* og *Thorbjørn Ingvaldsen* viste de fire nevnte gymnaster fin fremgang.

Bak disse var det spinkelt med talenter. Det ble startet et konkurranseparti med 15 jenter. Disse trente først etter det nye stigeprinsippet, men man gikk snart tilbake til de treningsmetoder man brukte før og som hadde gitt gode resultater. Stigen ble med hell brukt på de store pikepartiene.

Trine Andresen

Endelig overskudd

På generalforsamlingen 1974 kunne formann Arne Sandvold og den nye forretningsfører, *Kaare Haslestad*, legge frem et regnskap med overskudd. Det var mange år siden sist. Det gode økonomiske resultatet skyldtes først og fremst et økende bidrag fra Oslo kommune, men også uventede bingoresultater utgjorde en stor del av inntektene. Utleie av Turnhallen ga betydelige beløp. Huset var så fullsatt til alle døgnets tider at nye leietakere måtte avvises.

I Turnliv advarte Sandvold mot for stor optimisme:

Nå må vissheten om at vi i år får et godt regnskap ikke bli en sovepute. Styret må også i tiden som kommer ha øynene åpne for nye muligheter til å øke inntektene. Det viser seg at det store trollet som heter utgifter bare øker år for år. Alle priser stiger og alle avgifter stiger, og hvis vi ikke skjerper oss tilstrekkelig, er vi oppe i samme uføret som tidligere før vi vet ordet av det.

Forslaget om endring av lover for Oslo Turnforening ble livlig diskutert på generalforsamlingen. Fire av Rådets medlemmer, Henry R. Bækken, Thor Barve, Ivar Storsveen og *Paul Lorck* hadde fremmet et forslag om at styret burde deles i to, et økonomistyre og et idrettsutvalg. Forslaget, som ble utsatt på den forrige generalforsamlingen, var nå oppe til realitetsbehandling. Styret kunne ikke gi sin tilslutning. Det mente dette ville gi de tillitsvalgte kvinner og menn dårligere muligheter til å følge med i foreningens virksomhet. Damenes overturner, *Inger Hektoen*, fortalte at fortørnerskapet hadde hatt en egen komité til å vurdere forslaget. Komitéen kom frem til at idretten ble for svakt representert i et økonomistyre, og gikk heller inn for en noe redusert styre-

Foreningens formann Arne Sandvold kunne glede seg over at regnskapet for 1974 viste et overskudd for første gang på mange år.

sammensetning. Også Herrenes Fortørnerskap hadde behandlet forslaget. Overturneren, Odd Evans Nilsen, fortalte at de gikk inn for det, men mente at paragraf 17, som tok for seg idrettsutvalgets sammensetning og virksomhet, burde vurderes nøye og utarbeides mer detaljert.

Styrets viseformann, *Kjell Hillås*, mente det skulle en sterk ryggrad til for å forandre en organisjon, noe han ikke var sikker på at Oslo Turnforening hadde nå. "La oss ta forslaget ad notam, arbeide med det, få tid til å fordøye det, men la det fortsatt være ett styre i foreningen", sa han, noe formann Arne Sandvold og *Justus Knudsen* i Rådet var enige i. Flere av foreningens mest aktive kvinner og menn hadde ordet, blant dem Edith Evjenth, *Odd Hagen*, og *Anne-Marie Baggerånås*. Ved avstemningen ble det et klart flertall for at foreningen skulle ha kun ett styre. Behandlingen av selve lovforslaget ble utsatt.

På generalforsamlingen ble Henry R. Bækken utnevnt til foreningens æresmedlem.

Medlemstallet viste fortsatt en svak nedadgående kurve. Totalt hadde foreningen 2363 medlemmer i 1974. Halvparten av disse turnet på skolepartiene.

Bragder i Tønsberg

På konkurransefronten var det mye å glede seg over året 1974. På kvinnesiden var det riktignok bare to aktive utøvere igjen, men både *Unni Holmen* og *Trine Andresen* representerte foreningen på en strålende måte. Unni vant på ny Kongepokalen under NM.

Konkurranseaktiviteten var stor. Ikke mindre enn fem landskamper deltok duoen i dette året. I NM i enkeltapparater under Landsturnstevnet i Tønsberg ble Trine norsk mester i skranke.

At Leif Gulbrandsen sa takk og farvel som trener for konkurranseutøverne etter å ha stått på i mange år, var et hardt slag for foreningen. Hva han hadde betydd for bredden og nivået på konkurransepartiene ble tydelig dokumentert i Tønsberg, der han hadde med ikke mindre enn tre tropper med 8 turnere på hver tropp. Noen av deltakerne stilte også opp i NM i enkeltapparater. To av troppene stilte i kl. 1. De fikk sterk konkurranse fra Bergen Turnforenings tropp som ble ledet av *Tore Lie*. Etter frittstående og armapparater lå Oslo og Bergen likt. Sprang og matte skulle avgjøre. Spennende var det. Da sluttresultatene forelå viste det seg at Oslo Turnforenings tropp 1 vant med 143,8 poeng mot Bergens 142,7. Tredjeplassen gikk til til vår tropp nr. 2 som i hovedsak besto av juniorer.

I klasse 2 hadde Leif Gulbrandsen klart å samle noen tidligere konkurranse-turnere. Leif stilte også selv på troppen. For å krydre troppsprogrammet og skape noe nytt hadde han fått to av Njårds gym-

Øverst: Trine Andresen ble norsk mester i skranke (Foto: Odiin). Under de åtte spreke gutta som vant tropps-NM kl. 2 under Landsturnstevnet i Tønsberg. Fra venstre Arne Skorge, Harald Jørgensen, Jonny Engedahl, Leif Gulbrandsen, Harald Wigaard, Ingar Lilleåsen, Jan Olsen og Yngve Bakke.

naster, *Kirsten Bjaaland* og *Wenche Sjong*, til å legge inn litt moderne jazzgymnastikk. I et helt år slet de to med gutta for å få dem til å tilegne seg dansetrinnene. Resultatet ble bra. Troppen vant foran Tromsø Turnforening og seks andre tropper.

Året etter fikk troppen delta i "Nordisk Aften" under Gymnaestradaen i Vest-Berlin. 11.000 tilskuere fulgte det storstilte og underholdende showet i Eissporthalle. Oslo Turn-guttene hadde nå tatt med Kirsten og Wenche som deltakere på troppen. At kvinner og menn turnet sammen på oppvisningstropper var ikke helt vanlig på den tiden. Kanskje kan man si at troppen var en forløper til det senere så kjente "Mix"-begrepet?

“Gym og Turn”s utsendte medarbeider, *Bjørn Mack*, rynket nok litt på nesen over troppens program og prestasjon:

Oslo Turnforenings program var et forsøk på å lage humoristisk turn i show-jazz-stil. Selv om programmet både var godt utført og hadde morsomme effekter, falt det ikke helt i min smak. Det ble for lite turn - og for mye dans - i sin koreografi. Noen store dansere er ingen av gutta fra Turnhallen i St. Olavs gate, og på den måten falt programmet mye mellom to stoler. Men dette er min subjektive mening. Publikum mente noe annet - skal vi tyde applausen. Og Oslo-guttene skal ha ros for å forsøke bryte muren til den “gammeldagse” herregymnastikken og for å prøve noe nytt.

Berlin og Skien

Oslo Turnforening stilte med en fyldig tropp i den 6. Gymnaestrada i Berlin, og deltakerne fikk oppleve en strålende fest. “Begeistringen kjenner ingen grenser”-skrev en av Berlins aviser. De 22.000 deltakerne fra hele verden lot seg da også begeistre, over fin idrett, over et storstilt arrangement og over en smilende by. Kvinneveteranene ankom stevnebyen etter en svært så slitsom bussreise. De seks bussene var av elendig kvalitet. Det var bare to stopp på hele den elleve timers lange reisen, og mat var det umulig å få tak i. Alt var stengt midt på dagen.

Veteranene var slitne da de sent på kveld ankom Berlin. Heldigvis var skolen der de ti veteranene fra Oslo Turnforening skulle bo, trivelig og moderne.

Herreveteranene ble som vanlig ledet av *Alf Bøe*, den glade bergenser som med sin spontanitet og muntre replikker fikk turnerne til å yte maksimalt. For første gang stilte Norge med en herretropp, ledet av *Frøydis Haugene*. De 50 deltakerne måtte gjennom flere ekstratreninger, og gjorde store fremskritt i løpet av stevnedagene.

Inger Gundersen ledet den store dametroppen. Den ble som så ofte før Norges flaggskip. Rytmisk og presist gjennomførte de 400 damene fra hele vårt langstrakte land sitt program. Så ble da også troppen uttatt til den avsluttende oppvisningen på Olympiastadion. En av de norske tilskuerne, som fulgte avslutningen, skildret opplevelsen slik: “I et fremmed land å se sitt eget lands flagg vaie høyt og fritt - foran en så imponerende tropp - jo, jeg fikk en klump i halsen som jeg strevet med å få svelget, og da de blå-hvite gled ut til sidene og frem mot ærestribunen under stor jubel og håndklapp fra publikum, da holdt det hardt å holde øynene tørre.”

Gymnaestradaen i Vest-Berlin vil gå over i historien som en av de mest vellykkede. For mange var den nordiske aften høydepunktet. Programmet var variert og underholdende, alt fra det mest estetiske til det mest lattervekkende. *Erik Franklins* rytmegubbar var selve rosinen i pølsa - ju-

Dametroppen imponerte i Berlin

belen ville nesten ingen ende ta. "Hadde det vært is i Eissporthalle ville den smeltet", skrev en Berlin-avis.

Når den vellykkede Gymnaestrada i Berlin nå er nevnt har vi foregrepet begivenhetenes gang. Bort i mot to måneder tidligere var verdens turnøyne retter mot Norge. Europamesterskapet for kvinner gikk av stabelen i Skien. Det var første gang Norge hadde påtatt seg å arrangere et internasjonalt mesterskap, og spenningen var stor i tiden foran avviklingen. Ville de driftige "Odderane" klare denne oppgaven som skulle følges av 500 millioner TV-seere fra hele verden? Arrangementet var planlagt ned til minste detalj, og alt klaffet. Ingen glamour, men et hyggelig mesterskap i Skienshallen, preget av norsk nøkternhet og enkelthet.

Men det var idretten som sto i forgrunnen i disse hektiske mesterskapsdagene. Det ble dramatisk. Toppidrett er ofte hensynsløs. Lørdag mistet *Ludmilla Turitsjeva* sin trone. En bagatell av en øvelse i skranken, inngang til sålesving, gikk ikke slik den skulle. Utallige nedlagte treningstimer var med ett bortkastet. Forventning ble forvandlet til fortvilelse. Slik er internasjonal turn. Selv små feil blir skjebnesvangre. Bare det perfekte er godt nok for å vinne.

Mest av alt var mesterskapet *Nadia Comanecis* - en spinkel 13-års jente fra

”

Her fikk de nå, de som kjemper for at til og med mindre byer - land - kan gjennomføre offisielle mesterskap i turn av typen EM, full støtte i sin argumentering. Avstandene blir mindre, den personlige kontakten større. Man lærer å kjenne menneskene bedre, som individer, ikke som kollektivt begrep. Den trivelige atmosfære bygget på samhold og målbevisst arbeid kan stå som et forbilde for kommende arrangører.

KLAS THORESSON,
VISEPRESIDENT I FIG

Onesti i Romania. Hennes turn påkalte superlativer. Ordet "klikk" syntes ikke å inngå i hennes vokabular. Lille Nadia ble en stor mester. Verden fikk i Skien se et nytt stjernesudd på verdens turnhimmel.

Midt i denne dramatikkk deltok Unni Holmen og Jill Schau. Trine Andresen var reserve. Unni ble dette året på nytt både norsk og nordisk mester, men vi tror kanskje at hennes innsats i dette EM rager høyere. Hun klarte en flott 12. plass og ble dermed beste nordeuropeiske gymnast. Unni var da også strålende glad og fornøyd etter konkurransen. Gymnastikk og Turn skrev: "Joda, dette mesterskapet var ikke bare Nadias - det var også Norges. Norsk turn fikk både i pose og sekk, først den arrangementsmessige suksess, dernest Unni's 12. plass".

For turnsporten ble mesterskapet et vendepunkt. Søkelyset ble nå for alvor rettet mot utviklingen mot stadig yngre toppidrettsutøvere.

I "Adresseavisen" skrev John Larsen:

Å følge dette mini-vidunderet på nært hold er nesten som å lese science fiction. Norske foreldre med 13-årige døtre ville nok ha problemer med å tenke seg sine døtre i samme situasjon, med en slik nervekontroll, målbevissthet og stoisk ro. Her er såvisst ingen barnslighet. Kanskje er det for konservativt, men vi grøsser i hvert fall litt, midt i all beundring over Nadias fantastiske prestasjoner. Det naturlige spørsmål er da: Hvor i all verden skal dette ende?

I Norge hadde barneidrettsproblematikk i flere år vært gjenstand for livlige og til dels harde diskusjoner. Etter Skien-EM fikk motstanderne mot konkurranseidrett for barn i ung alder vann på mølla. Ikke minst ble turnsporten kritisert.

BILDET: Unni Holmen gratulerer Nadia med mesterskapet etter konkurransen.

Alvorlig for Turnhallen

Henry R. Bækkens redegjørelse omkring Oslo kommunes ekspropriasjonssak for foreningens eiendommer St. Olavs gate 25 (Turnhallen) og nabogården Pilestredet 29 var imøtesett med spenning på generalforsamlingen 1975. I august 1974 ble ekspropriasjonssaken fremmet for Oslo Skjønnsrett. Saken skulle opp til behandling den 2. og 3. april. Det hadde blitt sagt at kommunen ville frigi turnhallbygget, men opprettholde ekspropriasjonen for Pilestredet 29, dog med den forutsetning at foreningen ikke skulle få anledning til å foreta noen utbedringer av St. Olavs gate 25. Det var dermed en svært alvorlig situasjon foreningen var oppe i disse månedene.

Bækken fortalte at man hadde skrevet til Skjønnsretten og fremført at en slik løsning ville være ensbetydende med at Oslo Turnforening ville lide kvelningsdøden hvis man måtte opprettholde Turnhallen

Turnhallen i St. Olavs gate var oppe i en svært alvorlig situasjon.

i den forfatning den var i for tiden. Hvis man ikke kunne gjøre noe med bygningen i nær fremtid ville foreningens fremtidige eksistens stå i fare.

Foreningen sendte også et brev til kommuneadvokaten der den alvorlige situasjon ble påpekt. Det resulterte i at Oslo Kommune trakk saken tilbake før den ble behandlet i retten. Bækken avsluttet slik:

Vi mener nå at det foreligger bedre og gunstigere muligheter for foreningens fremtid etter at det har vært lagt en klam hånd over Oslo Turnforenings gjøren og laden i disse årene. Saken ble tatt opp etter en reguleringsplan fra 1957, det er da Hausmannslinjen som har vært det springende punkt og som har gjort at Byplankontoret ikke kunne ta standpunkt til foreningens ansøking, som ble innsendt i 1972, om å foreta ombygning av St. Olavs gate 25. Det er ting som tyder på, etter brev vi har mottatt i dag, at det er muligheter for at denne saken får en lettere behandling i Byplankontoret, og jeg tror det er grunn til for alle å være oppmerksom på den utvikling som nå er i ferd med å skje i forbindelse med utnyttelse av foreningens to eiendommer.

Redegjørelsen ble mottatt med jubel og applaus. På generalforsamlingen ble Arne Sandvold gjenvalgt til formann og Kjell Hillås til nestformann. *Hilda Toje* ledet damekomiteen.

Regnskapet viste et betydelig underskudd.

Jan Olsen og Harald Wigaard skiftet om å være overturnere disse årene. Foreningens konkurranseturnere, Hans Petter Nymann, Paul Einar Borgen, Bjørn Tranby og Martin Pregno var blant landets beste, og nå fikk de en fin tilvekst til miljøet da *Eddie Pedersen* flyttet fra Horten og meldte seg inn i Oslo Turnforening.

Før vi forlater det hektiske turnåret 1975 må det fortelles at Oslo Turnforening hadde turnere med på Ungdommens Landsturnstevne i Haugesund, og at Herrenes Forturnerskap arrangerte en sommerleir på Fjærholmen. Det deltok 32 gutter og 8 piker fra Oslo. Gjester var fem gutter fra Nøtterøy. Flere av foreningens fortunnere stilte gratis opp som instruktører sammen med den tidligere norgesmesteren i stup, *Grunde Vegard*, som lånte ut sin store trampoline og brukte den til daglig trening i volter og skru-teknikk. Lærerikt og populært. En aktiv foreldregruppe sørget for mat og velferd. Et strålende sommervær bidro også til leirens vellykkethet.

Gymnastique Moderne

Som før nevnt ble Gymnastique Moderne innført i Norge rundt 1970. Den nye konkurransegrenen, som honorerte den estetiske, ballettinspirerte gymnastikken, og som stilte store krav til bevegelseskoordinasjon av utøverne, ble straks populær og spredte seg som ild i tørt gress rundt om i landet. Dette var noe helt nytt og spennende. Inspirert ble også tidligere konkurranseturnere som gikk over til å bli GM-instruktører. To av Oslo Turnforenings turnere fra pionertiden for norsk konkurranseturn i begynnelsen av 1950-årene, Grethe Werner og Unni Ottesen, var med på å bygge opp Gymnastique Moderne (som senere fikk navnet Rytmisk Sports gymnastikk og som nå heter Rytmisk Gymnastikk) i Turnhallen. Ikke minst ble Grethe fascinert. Hun skulle senere, med etternavnet Evjenth, bli trener for noen av de beste troppene i landet og var også i flere år landslagstrener i grenen.

Selv om Oslo Turnforening ikke satset for fullt på GM, til det var foreningens økonomi for svak og Turnhallen et ikke helt egnet treningssted, klarte de to ven-

Flere av gymnastene fra pionertiden for konkurranseturn for kvinner i 50-årene fortsatte med å gjøre en innsats for sin forening og sport i mange år fremover. På bildet øverst ser vi tre av dem, Unni Ottesen, Karin Jacobsen og Grethe Werner fotografert under en pokalkonkurranse i Skien 1951. Unni og Grethe var med på å frem et fint GM-miljø i Oslo Turnforening. Under foreningens GM-tropp 1976.

ninnene og deres medhjelpere å skape et fint miljø. Benyttelse av redskap var i bruk i 60-årene og ble benyttet i troppskonkurranser. På den måten ble ikke overgangen til den nye konkurransegrenen for brå og vanskelig.

Oslo Turnforening hadde flere tropper som i mange år stilte opp i nasjonale konkurranser og mesterskap i Gymnastique Moderne. GM-jentene fristet nok en noe anonym tilværelse i foreningen i skyggen av dyktige konkurranseturnere, men de holdt sammen. Troppen i 1976 (bildet) besto av *Åse Danielsen*, *Turid Evensen*, *Grethe Flakstad*, *Ellen Johansen*, *Unn Kristiansen*, *Liv Longva*, *Tove Ruud* og *Mette Svendby*.

Ombyggingsplaner

På generalforsamlingen 1976 sa Arne Sandvold takk for seg etter å ha sittet åtte år i formannsstolen. Hans nestformann de siste to årene, Kjell Hillås, overtok. Også Hillås var en ekte Oslo Turn-gutt, hadde gått gradene fra guttepartiet, ble fortuner i ung alder og var nå mosjonist på D-partiet. Som viseformann ble *Arne Saugstad* valgt.

Dette året ble *Ragnhild Haug* valgt til kvinnes overturner.

På generalforsamlingen året etter, 1977, fikk Oslo Turnforening for første gang en kvinnelig formann da *Inger Hektoen* ble valgt etter en lengre diskusjon. Valgkomiteen var delt, men hadde ikke klart å finne noen motkandidat til ledervervet. Inger takket for tilliten med å si at hun godt kunne forstå at man var betenkt ved å sette en kvinne ved roret når det var så store saker på gang. Hun hadde bare to ting å stille opp med: sin tid og sin vilje til å gå inn for foreningen.

Den største sak som var på gang var en ombygging av Turnhallen. Når nå Oslo kommune endelig hadde klargjort at foreningens to bygninger ikke ville berøre planene for strøket, var det ingen tid å miste. Turnhallbygningen var grunnsolid, men tungdrevet med sin store takhøyde

og dårlige fleksibilitet. En byggekomité ble opprettet. Komiteen fikk i oppdrag å legge frem et grunnlagsmateriale for styret og Rådet, som ville ta en avgjørelse for hva som skulle gjøres.

Foreningens Råd ble valgt på generalforsamlingene og besto av noen av foreningens ledende kvinner og menn. Rådet var, som navnet sier, først og fremst et rådgivende organ som ble kontaktet når spørsmål av betydelig art oppsto. Men styret kunne også gi Rådet oppgaver. En ombygging av Turnhallen var en så viktig og omfattende oppgave at det var naturlig at rådsmedlemmene påtok seg ansvaret for den.

Arne Sandvold ble valgt til formann i Byggekomiteen. Nå ble det snart klart at man ikke klarte å reise tilstrekkelig lånekapital for en større ombygging. Av den grunn konsentrerte komiteen seg om en mest mulig omfattende oppussing av bygningen, samt å foreta mindre forandringer som ville gi bygningen en større bruksverdi. Bl. a. skulle taket repareres, dører og vinduer skiftes, toalettene fornyes, gulvene gis nytt beleg, trappeoppgangene repareres og ventilasjonsanlegget istandsettes.

På en ekstraordinær generalforsamling i 1978 fremmet styret følgende forslag:

1. Ekstraordinær generalforsamling i Oslo Turnforening gir styret fullmakt til å sette i gang arbeidet for omfattende oppussing av St. Olavs gate 25.
2. Generalforsamlingen gir styret fullmakt til å utnytte Pilestredet 29 til finansiering av det nevnte prosjekt.

Forslaget ble vedtatt mot 4 stemmer.

Tre av Oslo Turnforenings ledere i 1970-årene. Fra venstre Kjell Hillås, foreningens formann i sesongen 1975/76. I midten Jan Olsen, overturner i flere perioder. Til høyre Ragnhild Haug, kvinnes overturner 1976-78.

Nye guttetalenter

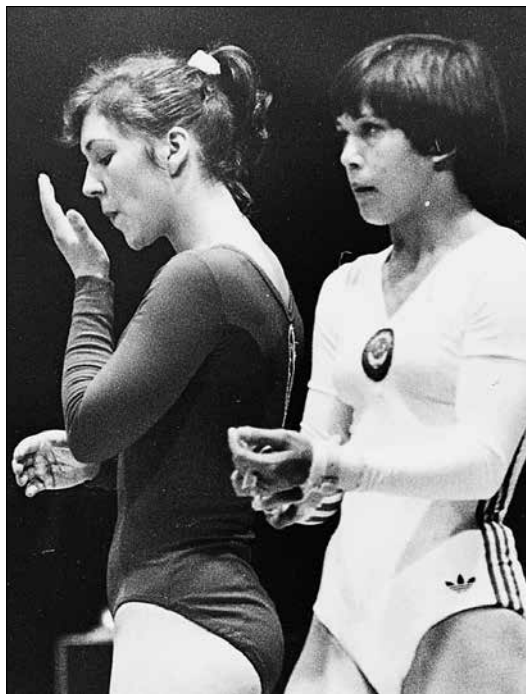
I landsfinalen 1976 stilte Oslo Turnforening med åtte nye, flotte guttetalenter. Martin Pregno vant eldste klasse og kom med i landslagsstallen. I klassen under 14 år ble *Espen Bråthen* nr. 3. Best av Oslo-guttene i klassen under 12 år var *Erik Henie* og *Erik Yssen* på 10. og 11. plass. Trener for guttene var Leif Gulbrandsen, som nok ikke helt hadde klart å holde seg unna treningssalen, og *Guttorm Liebe*. Sistnevnte kom fra det gode herremiljøet i Trondhjems Turnforening, og var en av flere tilflyttere som påtok seg trener- og instruktøroppgaver i foreningen i den tiden de oppholdt seg i hovedstaden.

Leif kunne glede seg over at hans turnstigeopplegg hadde slått gjennom for fullt. Etter tre landsfinaler i Oslo hadde den nå gitt seg ut på vandring og ble perfekt arrangert i Bergen. Deltakerne kom fra hele landet - fra Kirkenes i nord til Mandal i sør.

Den eneste malurt i Oslo-begeret var det svake nivået på jentesiden. Laget fra Oslo ble nestsist av alle de ni områdene. Oslo

Overturner Harald Wigaard sammen med to av foreningens nye, flotte guttetalenter, *Espen Bråthen* og *Martin Pregno*.

Trine Andresen deltok i mange landskamper og internasjonale mesterskap. Her er hun sammen med Sovjets *Nelly Kim* under Europamesterskapet i Praha 1977. Foto: Odiin.

Turnforening hadde ingen jentedeltakere med. Unni Holmen og Trine Andresen var fortsatt de eneste konkurransegymnastene på kvinnesiden i foreningen. I 1977 forsvarte Unni sitt norske mesterskap. Trine ble nr. tre i NM. *Hanne Kraft Johansen* fra Ramstad Turn kilte seg i mellom disse på resultatlisten. Kanskje kan man si at Oslo Turnforening hadde et snev av æren også for henne? Det var to av foreningens tidligere konkurranseturnere, Anne-Lise og Sven-Erik Lilja, som startet foreningen i Bærum og som snart fikk frem gymnaster på toppnivå.

I 1977 deltok Trine i EM i Praha. Mesterskapet vil først og fremst bli husket for dommerkrangelen som førte til at den rumenske delegasjonen reiste hjem i protest. Senere på året, under landskampen mot Vest-Tyskland, ble Trine gjort ære på av Norges Gymnastikk- og Turnforbund. Hun turnet sin landskamp nr. 25.

Damenes fest i Den Hvite Sal

Foreningsånden og samholdet var stort på mosjonspartiene, og de mange trofaste Oslo Turn-medlemmene lot da heller ikke noen anledning gå fra seg for å arrangere festlige sammenkomster. Den 26. november 1976 var det ekstra festlig i Turnhallen. Samtidig som damepartiene feiret at det var 85 år siden stiftelsen av det første damepartiet i Den Hvite Sal, hadde herreparti B sin årlige torskeaften på et annet sted i huset. Ikke noe rart at maten ble noe forsinket på grunn av en overbelastning på kjøkkenet. Det er ingen spøk å skulle servere avkokt torsk og samtidig fra samme kjøkken også servere oksestek - damenes meny. Men heldigvis falt ikke oksesteken i fisk - skrev *Aud Lüttichau* i sitt omfattende og sprudlende referat fra damefesten:

Der var mange skjønne rober at skue. Damene i Turnhallen er bestandig velkledte, dog spesielt elegante ved festlige anledninger. Og det må sies til damenes ros: De holder seg godt, meget godt. De damene som har vært med lengst på turnpartiene ser 10 og 20 år yngre ut enn sine medsøstre på samme alder. Så det var en ungdommelig jublant i festskrud som feiret runde år.

Før desserten grep Damekomiteens formann Inger-Lise Wilhelmsen ordet og knyttet fortid og nåtid sammen. Hun førte tankene tilbake til kvinnesaksarbeidet i England på den tiden da turnforeningens første dameparti ble stiftet. Det arbeidet førte til at kvinnene i den siviliserte del av verden fikk øynene opp for en del av sine rettigheter i samfunnet, noe som har ført til at dagens kvinner er blitt mere frigjorte og klar over sitt eget menneskeverd. - Denne frigjorthet viser seg ikke minst i gymnastikksalen, sa hun.

To andre av de spreke damene, Edith Ev-

jenth og *Elsa Baanrud*, fortalte morsomme episoder fra den gang de deltok i sommerolympiaden i Berlin 1936.

Som seg hør og bør ble flere av de kjente turnsangene sunget til akkompagnement av *Edel Moltzau*, som sporty kom direkte til Turnhallen etter å ha vært med på en anstrengende dag med TV-opptak. En gruppe på ni dansere fra Den Internasjonale Folkedansklubb, iført nasjonaldrakter fra Serbia, Romania, Marokko og Israel, fremførte nasjonaldanser fra de nevnte land. I kontrast til dem viste GM-troppen sitt feiende flotte og jazzbetonte program, elegant utført i røde drakter til fengende musikk. Unni Ottesen ledet sine piker med fast og kjærlig hånd.

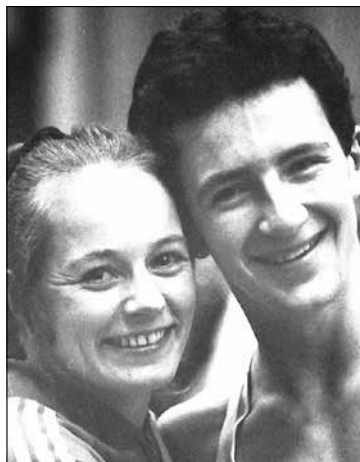
En vellykket aften ble avsluttet med utlodning der hovedgevinsten var en fruktkurv med masse godt og rart.

Landsturnstevnet i Trondheim

I 1978 fortsatte foreningens konkurranse-turnere å fremvise gode resultater. Riktignok måtte Unni Holmen se seg slått av Hanne Kraft Johanssen i NM, men un-

Norge vant dobbelt under det nordiske mesterskapet i Bergen 1977, og det var jubel i leiren. Fra venstre Truls Pedersen, Tore Lie, Lars Ivar Pettersen, Magne Halvorsen, Janne Bore, Hanne Kraft Johansen, Unni Holmen, Linda Gusevik og Siri Stenshorne. (Foto: Odiin).

Unni Holmen og Lars Ivar P. Løge ble norgesmestere i Trondheim. Til høyre: Herretroppen i aksjon.

der det norske mesterskapet i enkeltapparater under landsturnstevnet i Trondheim vant hun tre av de fire appartene. Dette året fikk Oslo Turnforening en fin tilvekst på kvinnesiden. Riktignok kom *Käte Sørhus* fra den driftige avdelingen på Lambertseter, der *Liv Spolén Nilsen* fikk frem dyktige turnjenter, men hun var Oslo Turn-jente så god som noen annen og dermed ble duoen Unni og Trine Andresen til en trio som overlegent vant lagmesterskapet i NM. Disse tre deltok på det norske laget i verdensmesterskapet i Strasbourg. Käte var reserve.

Aud Johansen ble valgt til damenes overturner 1978.

Også herrenes nye overturner *Arnfinn Johannesen* hadde noe å glede seg over det året. Hans Petter Nymann og Martin Pregno deltok i Strasbourg-VM. Martin skadet seg i hånden og måtte følge mesterskapet fra reservebenken. Under junior-EM i Milano tidligere på året var Martin skadefri og i god form, og overrasket med å komme til finalen i ringer. Før finalen lå han på 8. plass i apparatet, men i finalen gjennomførte han prikkfritt og avanserte til 7. plass i konkurranse med hele Europa-eliten.

Oslo Turnforening var fyldig representert på landsturnstevnet i Trondheim der

4180 deltakere fra 196 foreninger deltok. Fra Oslo Turnforening stilte 36 kvinnelige veteraner, 22 mannlige veteraner, 8 på damemosjonstroppen, 17 på dametroppen, 3 på herretroppen, 28 deltok i konkurransene og to var ledere. Med til sammen 116 utøvere på plass i Domens by hadde foreningen det overlegent største deltakertallet av landets foreninger.

Oslo Turnforening stilte med to tropper i Gymnastique Moderne. Troppen i klasse 1, ledet av Unni Ottesen og med *Lasse Nettum* ved pianoet, klarte en fin femteplass. Herretroppen, bestående av tidligere konkurranseturnere med Leif Gulbrandsen i spissen, vant over Stavangers tropp som var eneste konkurrent.

Som vanlig var det de skriveføre og skrivevillige herreveteranene som skildret sine opplevelser fra stevnet i Turnliv. En av dem funderte over hvorfor man drar på stevner, og han ga selv svaret:

Hvorfor drar man på landsturnstevne - fra en komfortabel seng hjemme - for å sove sammen med 20 andre på madrasser i et klasserom, spise en hastig frokost på en korridor for å styrte avsted til trening, komme våt tilbake og lure på hvor man kan få vasket noe av tøyen som trenger en rengjø-

ring? Dessuten er det evig langt avsted til stedet hvor middagen skal inntas.

JO, DET ER GØY Å VÆRE MED! - Og er man først bitt av basillen som heter turning, så henger man med så lenge man orker.

Jeg tror det er fellesskapet og interessen som er drivkraften. Og det er moro å være med på oppvisningen, for det er alltid litt spennende å se om alt klaffer, eller om man får "hetta" et øyeblikk og kommer ut på viddene. Og det er veldig moro å se oppvisninger fra andre partier, andre aldersgrupper - herrer eller damer - og fra andre land som har vært invitert til å delta.

Andre av veteranene hadde innlosjert seg mye flottere på Ringsaker Sommerhotell der det var fritt og festlig, flotte rom, flere spisesaler, dansegulv og dusj, TV og bar. Og så var hotellet reservert bare for turnere med blant annet en dametropp helt oppe fra Hammerfest, en fra Island og en Tyytææ(dame)-tropp fra Suomi. En av veteranene unnlot ikke å fortelle noen ord om egeninnsatsen: "Tilegnelsen av stevneprogrammet, utarbeidet av vår landskjente instruktør Alf Bøe og tålmodigheten fra vår egen Viggo Skar ved å trene oss opp til å nå den fullkomne utførelse (eller i allefall bortimot denne) ble av en for-stå-seg-på-er i bladet "Nordlys" uttalt slik:

Viggo Skar var i flere år Oslo-veteranenes instruktør.

"Spreke er de og turne kan de! Under sin dynamiske leder Alf Bøe turnet de seg inn i publikums hjerter og høstet enorm jubel. Og veteranenes rungende sang "Vi skal leve til de hundrede år" - den lar vi dem tro og leve med".

Oslo-veteranenes trener gjennom mange år, Viggo Skar, var født og oppvokst i Hammerfest. Sin utdannelse tok han i Tromsø, der han fant seg godt til rette i turnforeningen og ble en av Nord-Norges beste turnere. Han hadde solid turnbakgrunn da han i voksen alder flyttet til hovedstaden i 1950-årene og meldte seg inn i Oslo Turnforening. Der fant han seg godt til rette på A-partiet, og da veteranene manglet en instruktør for inntrening av stevneprogrammene, var Viggo den rette å spørre. Han var en dyktig og populær veteran trener i en rekke år.

Til minne

I juni 1978 fikk foreningen denne triste beskjed: Olav Marthinussen var død etter et ulykkestilfelle på sin hytte på Espa. Han ble bare 59 år gammel.

Olav begynte på guttepartiet i Oslo Turnforening under Sverre Grønners ledelse. Det var en frisk flokk som den gang stilte på linja, Jens Borge, Paal Clasen, Odd Bye Nielsen og Rolf W. Johansen.

Etter å ha tatt eksamen fra Statens Gymnastikkskole og Oslo Ortopediske Institutt, startet Olav sitt eget fysikalske institutt på Lambertseter. Han ble den populære leder av morgengymnastikken i radio, han var den selvskrevne speaker ved oppvisninger og stevner - men den kanskje største innsatsen i Oslo Turnforening gjorde han som instruktør på herrepartiene. I 12 år ledet han treningen på B-partiet - og i flere år også på parti F. Hans død medførte da også et savn ikke minst for deltakerne på disse partiene. Fra ett av flere minneord i Turnliv siterer vi: "Det kom som et sjokk på oss å få denne triste melding. Vi skulle ikke lenger få hans blide, vennlige vesen iblant oss. Det fulgte alltid noe godt med i samværet med Martin. Lys og humorfylt i replikken. Han var på så mange måter et verdifullt medlem av vår forening."

Årene fra 1980 til 2005

125-årsjubileet 1980 ble feiret på en enkel måte, i skarp kontrast til 100-årsjubileet 25 år tidligere. Da kom det et eget festskrift, og styret hadde ønske om det samme i 1980. Det ble imidlertid droppet da økonomien bare tillot et utvidet nummer av Turnliv.

Inger Hektoen, foreningens første kvinnelige formann, inviterte til mottagelse i Turnhallen om formiddagen lørdag 12. april, dagen før selve stiftelsesdatoen. Ole Jacob Bangstad hilste fra Norges Idrettsforbund og Brynjulf Nygaard fra Oslo Idrettskrets. Unni Tidem gratulerte fra Oslo Gymnastikk- og Turnkrets. Det samme gjorde representanter fra turnforeningene Oslo-Kvikk og Bjølsen Turnforening som begge hadde gått ut fra Oslo Turnforening. Også Oslo Bys Vel og Oslo Bymuseum var representert. Hektoen mottok en nydelig beltestakk fra Telemark i gave, og sørget for at gjestene skrev seg inn i den eldgamle Stamboken fra 1856. Den ble designet av arkitekt Wilhelm von Hanno og bundet inn av foreningens stifter, Joseph Stockinger.

Idrettspresident Ole Jacob Bangstad signerer i stamboken under 125-årsjubileet. Inger Hektoen følger med.

Lørdag kveld var det jubileumsfest. 120 gjester møttes i vestibylen og gikk samlet opp til annen etasje og Den Hvite Sal, hvor bordene var dekket til en treretters middag. Blant gjestene var Oslos ordfører *Albert Nordengen* med frue og turnpresident *Anne-Ma Thorsen* med mann. Inger Hektoen ønsket velkommen og ble fulgt av mange taler og underholdning til dempet musikk. Gaveoverrekkelsene fortsatte, og den tre timer lange middagen ble avsluttet med ordførerens spirituelle tale. Det ble et høydepunkt da han fortalte at Oslo Kommune ga en million kroner til Turnhallens høyst nødvendige oppussing.

Etter middagen var det kaffe avec og dans i den Gule Sal. De festklede medlemmene fikk en uforglemmelig aften, ikke minst eldste deltager, Gudbrand Stenberg på 98 år.

Kretsturnstevnet 1980

I anledning 125-årsjubileet var Oslo Turnforening arrangør av kretsturnstevnet på Bislet lørdag 31. mai. Det regnet uten stans hele uken i forveien, og alle idrettsbaner i hele Oslo var søkkvåte. Det var så vidt stevnet kunne arrangeres, men akkurat da formann Hektoen holdt sin åpningstale brøt solen gjennom og skinte fra en skyfri himmel under hele stevnet.

De kvinnelige fellestroppene laget fine oppvisninger, og for første gang på elleve år stilte også en herretropp ved siden av veteranene som hadde med seg gjester fra Buskerud, Vestfold og Telemark. Stevnet var en fin markering av breddeidretten i gymnastikk, noe som ble markert med at eldste og yngste deltager, 86 år gamle *Magnus Holm* og en tre år gammel pike defilerende hånd i hånd. I anledning jubileet

fikk Oslo Turnforening ti minutter til en egen oppvisning, i regi av Leif Gulbrandsen, med musikkledsakselse av Sagene Janitsjarkorps. Dagen ble avsluttet med medlemsmiddag i Turnhallen.

Dagen etter kretsturnstevnet laget barne-turnerne og deres foreldre jubileumsfest for seg selv. I Storsalen var det satt opp salgsboder, bord og stoler for servering og avdelinger for leker som ballkast, pilkast og sekkeløp. Barna fikk saft og boller, mens de voksne kunne kose seg med kaffe og vafler, foreningens "livrett". Festen ble avsluttet med at ballonger ble sluppet fra taket slik at deltakerne kunne danse ballongdans. Det ble en festlig dag, både for barna og de voksne, og ikke minst for Oslo Turnforening som fikk noen kjærkomne kroner i en slunken kasse.

Økonomien

Som nevnt var Oslo Turnforenings økonomi dårlig. Driften gikk med store underskudd hvert år. Ikke minst den 79 år gamle, nedslitte bygningen kostet penger. Årlig kostet det 600.000,- kroner å holde foreningen i gang. Vedlikeholdet ble en salderingspost hvert år. Turnhallen forfalt fra år til år. Stadig kom det uforutsatte utgifter, og i 1980 oppsto en betydelig vannskade fra et gjennomrustet metallrør. Millionen som ble mottatt av Oslo kommune skulle brukes nettopp til Turnhallen, og det ble foretatt både en utvendig og innvendig oppussing. Man rakk å lage nytt kontor, inngangsparti, vestibyle og kjellertrapp før pengene var brukt opp.

Medlemsmassen hadde vært synkende i flere år. I 1980 var det 2196 som betalte kontingent. Det utgjorde nærmere en halv million kroner. Utleie ga vel 400.000 i inntekt. Dette var likevel alt for lite til å dekke driften. DnC-filialen i Pilestredet var velvillig og var ikke alltid like nøye

med forfallsdatoer. De sørget også for at regninger ble betalt selv om det var lite penger på kontoen. Underskuddet ble på over 100.000,- kroner. Ved årsskiftet var kassabeholdninger kr 644,- og på en postgirokonto sto det kr 7,28. Gjelden var på 750.000,- kroner og foreningen var i dyp, økonomisk krise!

Nærmest i panikk ble kontingenten hevet to ganger i 1980. Styret vurderte seriøst om konkurransesektoren kunne opprettholdes på sitt nåværende nivå. Den kostet nærmere 300.000,- kroner og kvaliteten på gymnastene var ikke så god som tidligere. Mange av de aktive sluttet. Det gjorde også trenerne Vera og Thorbjørn Ingvaldsen. Marw. Hauges pokalkonkurranse ble avlyst på grunn av manglende deltakelse, og blant de 120 jentene som deltok i OsloPlaketten var ingen fra arrangørklubben Oslo Turnforening. Plakettens initiativtaker, Arne Ruud, trakk seg som giver. Forturnerskapet måtte overta med Den Høye Hest som sponsor for plakettene. Forturnerskapet klarte imidlertid å gjennomføre Aksel Kvams pokalkonkurranse for juniorer.

En lysning var det i alt det negative. Unni Holmen hadde avsluttet sin aktive turnkarriere og ble trener. Det skapte optimisme i jentenes konkurransegruppe. At Unni fortsatte i treningssalen kom ikke som noen stor overraskelse. Hun hadde i alle år vist en stor og ekte interesse for hele foreningsmiljøet. Som et eksempel kan det nevnes at hun på vårparten 1976, midt i konkurransesesongen, hadde krefter nok til å samle konkurransepartiene til en fest. Disse partiene hadde i lang tid eksistert helt uten kontakt med hverandre. Unni fant at noe burde gjøres, og ære være henne for det - skrev Lars Kolsrud i Turnliv. "Ingen kunne vel bedre enn henne ta et slikt initiativ. Alle kjenner henne, hun har lenge vært foreningens gallionsfigur, og det er deilig å vite at hun ikke er blendet av sin "kjendistilværelse",

men har evnen til å brette opp ermene og gjøre en innsats for foreningskameratene.”

Salg av Pilestredet 29

Oslo Turnforening eide som før nevnt Pilestredet 29 som besto av leiligheter. Huset var i dårlig forfatning, egentlig kondemnabelt, men uten at det ble brukt midler til vedlikehold gikk regnskapet i balanse. Beliggenheten var sentral og tomten var derfor verdt en del, kanskje tre millioner som foreningen sårt trengte. På den ekstraordinære generalforsamlingen i 1978 ble det vedtatt å selge bygningen. Leietakeren, A/S Larino ved Steinar Plenby, bestemte seg for å kjøpe selv om den såkalte Hausmannslinjen regulerte en ny gateplan for området. Planene hans var å rive den nærmest felleferdige bygningen og bygge nytt. Kontrakt ble underskrevet i mars 1980. Eiendommen skulle

overtas så snart konsesjon forelå. Det ble søkt, men både sommeren og høsten gikk uten at det kom noe svar. En fortvilt Inger Hektoen søkte til slutt hjelp hos ordfører Albert Nordengen - og 14 dager senere kom konsesjonen. Dermed trodde man at alt var i orden, men nå fikk Plenby vanskeligheter med å få lån grunnet usikkerheten omkring den nevnte reguleringsplanen. I januar 1981 vandret igjen Hektoen til ordføreren og da kom det ganske raskt et svar om at tomten kunne klargjøres og bebygges. Dermed ble eiendommen overdratt 1. mars 1981, nøyaktig ett år etter at kjøpekontrakten var underskrevet.

Uten ordfører Albert Nordengens interesse og hjelp kunne salget blitt en langdryg affære. Nå kom endelig salgssummen på tre millioner kroner inn på konto og en del økonomiske byrder ble fjernet. 2,1 million ble imidlertid reservert til fortsatt rehabilitering av Turnhallen.

Tre av foreningens veteraner fotografert under 125-årsjubiléet i 1980. Alle tre begynte som småjenter i Turnhallen, og til sammen hadde de turnet i 190 år! Fra venstre Aagot Synnestvedt, Edith Evjenth og Ellen Grande.

Den store dametroppen imponerte i ishavnsbyen

Største forening i Tromsø

Landsturnstevnet skulle for første gang arrangeres i Nord-Norge sommeren 1981. Interessen var stor, og styret i Oslo Turn-

forening sponset sine deltakere med 11.500,- kroner for å få med flest mulig til Tromsø. 102 medlemmer dro nordover. Oslo Turnforening var største deltakerforening i ishavnsbyen. Arrangøren hadde

lagt seg i "gym-selen" for at alle skulle trives, og stevnet ble da også en opplevelse for de bort i mot 4500 gymnastene. Stevneavisa "Gymsel Tidende" intervjuet fem av Oslo Turn-guttene, Paul Einar Borgen, Martin Pregno, Hans P. Nymann, Bjørn Persson og Øyvind Slettebø. De hadde funnet seg godt til rette i klasserommet der de bodde på den maritime skolen, og de stortrivdes. Det eneste de hadde å sette fingeren på var at det manglet gardiner til ett av vinduene. Det medførte at de den første natta hadde problemer med å få sove.

Stevneavisa Gymsel-Tidende intervjuet fem av Oslo Turnforenings konkurranseturnere og tok bilde av fire av dem. Fra venstre Paul Einar Borgen, Bjørn Persson og Øyvind Slettebø. Liggende Martin Pregno.

Kostbar rehabilitering

I 1981 gikk *Inger Hektoen* inn i sitt femte år som formann, nå med en av mosjonistene, *Rudolf Jenssen*, som ny nestformann i et ellers stabilt styre. Etter salget av Pilestredet 29 hadde foreningen fått et økonomisk pusterom. Regnskapet gikk nesten i balanse. Underskuddet var på 4000,- kroner. Medlemstallet gikk imidlertid ned for tredje år på rad til under 2000 medlemmer for første gang på flere år.

Styrets viktigste oppgave i 1981 var å fortsette rehabiliteringen av Turnhallen. 2,1 millioner var satt av etter salget av Pilestredet 29. Fra STUI (Statens Ungdoms- og Idrettskontor) kom det 700.000,- kroner som var øremerket oppussing av kjelleren.

I kjelleren ble det bygget en ny trimavdeling. Fire nye varmtvannsberedere ble installert. Fyrkjelene ble reparert og en helt ny oljebrenner kom på plass. I resten av bygningen ble toaletter og garderober bygget om og pusset opp. Ventilasjonsanlegget ble fornyet og et varmegjenvinningsanlegg ble montert. Storparten av det elektriske anlegget ble også fornyet. Dessverre ble det ikke penger nok til å gjøre noe med salen i 3. etasje. Brannvesenet kom på befaring i juni. Det resulterte i en rekke pålegg.

Turnhallens høye alder og noe spesielle karakter gjorde at entreprenør Thor Furuholmen hadde problemer med gjennomføringen av arbeidet. Det resulterte i en del forsinkelsen og ekstra kostnader. Totalt ble det brukt nærmere 3,5 millioner på rehabiliteringen, adskillig mer enn foreningen hadde beregnet.

De to fortturnerskapene begynte etter hvert å samarbeide. I 1981 ble OsloPlaketten arrangert samtidig for gutter og jenter. Fortsatt var det ingen Oslo Turnjenter på resultatlistene, men elleve jenter utviste stor treningsiver i 4. etasje under

Unni's nissegjeng gjorde suksess på juleoppvisningen.

Unni Holmens ledelse. De måtte dele salen med mosjonspartier, ja, judotrening også, og apparatene måtte settes opp før og tas ned etter hver trening, en noe slit-som affære hvor foreldrene gjorde det meste av jobben. Jentene hadde allerede begynt med å gi oppvisninger, både på skoler og på juletreffesten til Renholdsverket. Unnis "nissegjeng" gjorde suksess på foreningens juleoppvisning.

Foreningen arrangerte Aksel Kvams pokalkonkurranse for juniorer for siste gang i 1981. 92 år gamle *Aksel Kvam* var selv til stede og delte ut premiene. Det forteller litt om den manglende interessen at det bare befant seg syv tilskuere på galleriet.

1981 ble et festlig år for Herrenes Fortturnerskap. 125-årsjubiléet ble feiret med en middag. Også Den Høye Hest fylte år. Det var 75 år siden den ble stiftet på fortturnerskapets 50-årsdag i 1906. 42 spreke fortturnere møtte frem. Paal Clasen og *Paul Lorck* ble utnevnt til Storkors.

Aksel Kvam

Fortsatt økonomisk krise

Stabiliteten fortsatte å være bemerkelsesverdig i et styre som fikk stadig større økonomiske utfordringer. I 1982 la styret frem et regnskap som viste nær 150.000,- kroner i underskudd. Medlemskontingenten viste fortsatt nedgang. Men regnskapet viste også positive tall. Den nye trimavdelingen i kjelleren var godt besøkt og bidro med nærmere 100.000,- i pluss. Bingoen slo alle rekorder med en inntekt på 57.000,- kroner.

For å dekke opp de store overskridelsene i 1981 gikk foreningen løs på fondene - enda en bit av arvegodsset. Den tidligere Turnhyttas fond på drøyt 90.000,- kroner ble brukt til å dekke noe av gjelden. I tillegg tok foreningen opp et nytt pantelån i alltid velvillige DnC på 400.000,- kroner. Renten var på skyhøye 14,5 prosent og nedbetalingstiden 20 år. Oslo Turnforenings samlende gjeld kom opp i nærmere en million kroner. Dermed fortsatte den økonomiske krisen til tross for salget av Pilestredet 29 året før. Noen grep måtte tas. Utleieprisen ble hevet med 40 prosent og medlemskontingenten med 8 prosent. Dette var imidlertid bare fortsettelsen av en ond spiral. Færre ville leie og medlemsmassen sank ytterligere.

I 1982 sluttet *Kaare Haslestad* etter å ha vært en trofast medarbeider i nesten ti år. Foreningen foretok to ansettelser, men begge sluttet etter kort tid. Til slutt ble *Baard Scartum Liseth* ansatt som ny forretningsfører i 80 % stilling. Han skulle få en meget tøff tid i årene fremover.

Inger-Lise Wilhelmesen sluttet som formann i Damekomitéen. Ny formann ble *Linnea Engstrøm*.

Til minne

Året 1982 døde tre av foreningens mest markante medlemmer. Lorentz Gulli, som ble utnevnt til æresmedlem i 1964, gikk

bort i en alder av 82 år. Han deltok i foreningens virksomhet på mange områder. Overturner var han fra 1933 til 1936 - deretter styremedlem i årene frem til krigen. Han ble den selvskrevne overturner da krigen var over og virksomheten skulle bygges opp på ny. Etter at han sa fra seg overturnervervet var han viseformann i styret i fem år. "Det som preget Lorentz Gullis arbeidsmåte var hans solide kjennskap til oppgaven, og hans inspirerende evne til å delegere myndighet" - skrev Turnliv.

Ellen Grande var 81 år gammel da hun døde. Hun ble avdelingsfører i 1922, og ble senere formann i damekomiteen. Hun var også i en årrekke medlem av styret i Norges Gymnastikk- og Turnforbund og i Norge Kvinnelige Gymnastikk Veteraner.

Gudbrand Stenberg var aktiv til og med høsten 1981. I januar 1982 døde han, 99 år gammel. Han var i alle år en trofast tjener for sin forening og for sitt parti, A-partiet.

Han var også en god nordmann - den siste gjenlevende grensevakt fra 1905, og av den grunn innbudt til 75-årsmarkeringen av unionsoppløsningen i 1980. Under middagen på Akershus Festning satt han ved siden av Kong Olav, foreningens høye beskytter. Han fikk overbrakt en hilsen fra foreningen, og det fortelles også at han så sitt snitt til å spørre majesteteten om

Gudbrand Stenberg i trening på A-partiet, 98 år gammel.

han ikke kunne begynne å trene i Turnhallen - han bodde jo likevel i strøket. Like før han døde skrev han denne avskjeds-hilsen til sine kamerater på A-partiet: "Kjære turnkolleger. Jeg er overveldet av følelser, jeg er så bundet til hvert eneste ledd i dette parti som fyller meg med så mange kjære minner. Jeg har stor respekt for alle dem, som etterhvert og hver i sær har bidratt til å holde partiets tradisjoner vedlike og i ære. Min tid er nu kommet til evig avskjed etter mange år."

Et begivenhetsrikt år

Året 1982 var et begivenhetsrikt år for norsk gymnastikk og turn. Ungdommens Landsturnstevne ble arrangert i Drammen med 3370 deltakere fra hele landet. Forbundstinget ble avviklet på Røros og åpnet nede i Olavsgruva. Stavanger Turnforening arrangerte et prikkfritt europamesterskap i Rytmask gymnastikk. I Zürich ble en ny Gymnaestrada arrangert. Norge hadde det nest største deltakerantallet. 1985 gymnaster tok turen til Sveits. Bare Nederland hadde med flere av de gjestende nasjonene. Oslo Turnforenings tropp var ikke stor, men de som reiste fikk oppleve flotte stevnedager i stekende sommervarme. Så kunne det gjøres et poeng av at Gymnaestradaens stifter heter nettopp: Sommer! *Johannes H. F. Sommer* startet den første Gymnaestrada i Rotterdam i 1953. Han var til stede som æresgjest i Zürich, 97 år gammel.

Også i Zürich var det "Nordisk Aften" folk ville se, kort og godt fordi det gikk gjetord om denne forestillingen. I sin til fingerspissene planlagte regi og med sine korte, allsidige innslag ga man publikum et fyrverkeri av et show der gymnastikk, turn, musikk, drakter, farger og lys var ingredienser, servert non-stop og uten en dødpause. Billettene til de to forestillingene ble revet bort.

Under NM i Sandefjord turnet Martin

Martin Pregno ble norgesmester og tok med seg kongepokalen hjem til Oslo.

Bildet under: Marit Kalland sa takk for seg som forbundsstyremedlem på Tinget på Røros. Her er hun sammen med Svein Kristiansen fra Tromsø under tingforhandlingene.

Pregno sin livs konkurranseløp og ble mester foran dyktige turnere som *Kjell Rune Johannessen*, *Finn Gjertsen*, *Bjørnar Larsen* og klubbkamerat *Paul Einar Borgen*. Martin og Paul Einar deltok i to landskamper i 1982, mot Spania i Las Palmas og mot Vest-Tyskland i en TV-overført kamp i Sandfjord der tyskerne måtte slite for å slå et sterkt norsk lag.

På forbundstinget på Røros sa Marit Kalland takk for seg etter å ha sittet i Norges Gymnastikk- og Turnforbunds styre i ti år. *Lars Kolsrud* ble valgt til nytt styremedlem, og dermed hadde Oslo Turnforening fortsatt en representant i den viktige, nasjonale turnledelse.

Formannsskifte

I 1983 ble utgiftene skåret inn til beinet. Resultatet ble et regnskap som for første gang på flere år viste et overskudd. Leieinntektene på 750.000,- kroner var rekordhøye. Overskuddet var på 55.000,-. Rengjøringsutgiftene sank til under 100.000,- kroner takket være gratis vaskehjelp fra medlemmene. Trimavdelingen i kjelleren gikk fortsatt med et hyggelig overskudd og forandret navn til "Helsestudio". Inntektene fra bingoen i Majorstuveien og et lotteri ble brukt til oppussing av medlemsværelset og til nyinnkjøp av møbler. Deprimerende var det imidlertid at medlemstallet fortsatte å synke.

Arne S. Horn tok i 1981 initiativ til at foreningen begynte med aerobic. Denne non-stop-gymnastikken til fengende rytmer ble straks populær. Unni Holmen hjalp til med å utarbeide programmene og var selv instruktør den første tiden. Stor suksess!

Etter en formannsperiode på syv år gikk Inger Hektoen på generalforsamlingen 1984 over til å bli medlem av Rådet. For sin innsats ble hun hedret med foreningens gullmedalje. *Rudolf Jenssen* ble valgt til ny formann. Han var en av flere mosjonister som påtok seg lederansvar i Oslo Turnforening. Rudolf var fra Trondheim, men hadde i mange år drevet

Rudolf Jenssen

sitt eget bokforlag i Oslo. Hans evner og erfaring som forretningsmann kom godt med når han nå skulle lede en forening som var i sterk økonomisk krise.

På generalforsamlingen ble foreningens gamle fane fra 1861 på ny avduket

Foreningens første fane fra 1861.

og plassert i en glassmonter i vestibylen. Den er Norges eldste idrettsfane, og hadde vært til restaurering ved Kunstindustrimuseet. Foreningen hadde avsatt 10.000,- kroner til dette arbeidet, og fikk i tillegg støtte av Norsk Kulturråd.

De mange lovende konkurransejentene var på denne tiden et lyspunkt i en ellers grå og problemfylt foreningstilværelse. Unni Holmen og hennes hjelpetrener *Bente Albertsen* og *Hanne Finholt* hadde nå 30 gymnaster i skarp trening i 4. etasje. Etter hvert begynte de å delta i konkurranser, og da Marwell Hauges Pokal-konkurranse ble arrangert i september 1983 håpet Unni at pokalen skulle bli i huset. Det stemte, *Heidi Bach* vant så vidt foran Trøgstads *Hanne Veiby*, og dermed hadde Unnis jenter fått sin første seier!

Da Oslo Turnforening i november 1983 arrangerte juniorlandskamp mot Sverige var Heidi norsk deltaker. Ikke noe rart at hun fikk bli Lucia under juleoppvisningen. OsloPlaketten gikk også i november, nå med mange Oslo Turn-jenter på deltaerlisten i yngste klasse.

Konkurransesgruppe

Etter hvert ble det klart at systemet med fortørnerskap ikke lot seg fortsette. En **konkurransesgruppe** overtok ledelsen av konkurranseaktivitetene. Gruppen, som i stor grad besto av foreldre, fikk i 1984 offisiell status i foreningen og stilte med sin leder på styremøtene, foreløpig uten stemmerett. De valgte nå sitt eget styre med *Helge Karlsen* som leder og *Fred Svendsen* som nestleder.

Gruppen var i sterk utvikling, og nå kom også guttene med. De hadde hittil trent på Idrettshøgskolen og hadde liten kontakt med foreningen sin. Åge Storhaug ble engasjert som trener. Guttene og jentene trente sammen og fikk hele 4. etasje til disposisjon. Det ble foretatt en omfattende ominnredning og oppussing. Nye apparater ble kjøpt inn, blant annet en tumblingbane. I løpet av noen måneder ble den gamle salen gjort om til en treningshall. Dermed fikk gymnastene bedre treningsmuligheter og et fast tilholdssted, noe som straks skapte et bedre sosialt samhold. Ikke minst var foreldrene fornøyd. Med apparatene stående på faste plasser kunne de bruke sin energi på mer givende oppgaver, som å arrangere konkurranser.

Norgesmesterskapet for junior kvinner ble arrangert i Turnhallen våren 1984 med Trøgstads *Helen Østreng* som vinner. Oslo Turnforening stilte med seks gymnaster.

Heidi Bach kom på sjetteplass og *Line Holter* på åttende. Nå kom konkurransearrangementene på rekke og rad. Marwell Hauge og to landskamper før sommeren, og i november som vanlig OsloPlaketten. Alt

Åge Storhaug ble engasjert som trener.

gikk mye lettere siden et frittstående gulv kom på plass i Storsalen. Det kostet kr 122.000,- og ble finansiert av STUI og derfor i navnet turnforbundets eiendom, men det skulle være fast i Turnhallen. Dermed var Oslo Turnforening igjen en arrangør forbundet kunne og ville bruke både til samlinger og internasjonale konkurranser.

Et nytt jubileum

Bare fem år etter det siste jubileet kom det en ny feiring. Foreningen var 130 år i 1985. Et jubileumsnummer av Turnliv kunne fortelle om pressekonferanse, lokalradio og reportasjer i en rekke aviser.

Fredag 12. april arrangerte konkurransegruppen et show i Turnhallen. Sinsen Skolekorps spilte så veggene ristet. Tilskuerne fulgte oppmerksomt med på det som skjedde i salen, og trimme måtte de pent være med på selv også. Åge Storhaug og Unni Holmen serverte showets stor overraskelse, som ble avrundet med at Unni ga en frittstående oppvisning fra konkurransetiden som sikkert kunne gitt medalje fortsatt.

Lørdag 13. april, på selve stiftelsesdagen, var det et Åpent Hus-arrangement i den samme turnhall. Herreveteranene, en dametropp som viste gymnastikk anno 1891, en RS-tropp fra Bjart og turnere fra jente- og guttepartiene ga oppvisning. Det var også komponert en jubileumsfanfare som ble spilt ved alle arrangementene.

Lørdag kveld var det jubileumsbankett for 120 personer i Lillesalen. Blant gjestene var formannen i NIF, *Hans B. Skaset* med frue, presidenten i NGTF, *Ivar J. Mørk* med sin frue *Trude*, nestlederen i OAGTK, *Bjarne Orten*, direktør *Ida Fossum Tønnesen* i Park og Idrett og formannen i Oslo Idrettskrets, *Petter Ludvoigsen*. Det var middag med taler og gaveoverrekkelser. Randi A. Paulsen ble tildelt foreningens gullmedalje.

Fra vondt til verre

Kontrasten fra festlig jubileumsfeiring til regnskapsmessig kostnadskontroll var stor i 1985. Turnhallens driftskostnader var høyere enn budsjettet, leieinntektene lavere - og da måtte det jo gå galt, selv om medlemsinntektene steg til nesten en halv million, 35.000 kroner over budsjettet. Gjelden var økt til 1,2 millioner og foreningen måtte ut med 135.000 kroner i renter. Nei, dette var ingen lystig tid for styret. Den økonomiske situasjonen var mildest talt ubehagelig. Dette ble understreket av at styret ikke lenger fikk autorisere "gratismedlemmer" til å revidere regnskapet, men måtte engasjere en lønnet revisor.

Full oversikt over medlemsmassen hadde ikke forretningsfører Liseth lenger. Flere innbrudd, med hærverk og kostbar ramponering av lokalene, hadde skapt kaos i papirene. Man gjettet, men hadde ingen annen mulighet enn å sette medlemstallet til 1851, det samme som året før. For å hindre slike ting i fremtiden ble medlemsregisteret lagt inn på data, med innbetaling over postgiro. Medlemskontingenten ble igjen hevet med 5 prosent. Det samme med utleiesatsene.

Regnskapene i 1986 viste at økonomien gikk fra vondt til verre. Underskuddet var på hele 431.000,- kroner. Selv om styret jobbet hardt med å redusere kostnadene, kostet Turnhallen 641.000,- kroner å drive selv med minimale vedlikeholdsutgifter. Foreningen hadde simpelthen ikke penger til å holde den ærverdige bygningen i noenlunde stand. Den var et eneste stort pengesluk. De store ekstrakostnadene i 1986 var en gjennomrustet hovedvannledning og en defekt oljetank.

Utleieinntektene dette året ble som budsjettet. Verre var det at kontingenten gikk 50.000 kr under budsjett. Inntektene fra helsestudioet i kjelleren gikk også stadig

nedover etter en lovende start i 1981. Styret mente at reklameinntektene, som i 1986 var på 32.000 kroner kunne økes vesentlig. Derfor ansatte de Åge Storhaug i heltidsjobb. Ved siden av trenergjerningen skulle han arbeide for økede reklame og sponsorinntekter for Oslo Turnforening.

Styret forsøkte å finne en vei ut av uføret. Kommunen planla et større idrettsanlegg ved Bislett. Styret med formann Rudolf Jensen i spissen så muligheten av at Oslo Turnforening kunne bli en del av det prosjektet, og det ble lagt planer for et nytt turnanlegg på 4600 kvm. under Lille Bislett. Turnhallen måtte i tilfelle selges. Planen fikk stor støtte både fra Park og Idrett, Norges Gymnastikk- og Turnforbund og Oslo Idrettskrets. En byggekomité ble opprettet, og Tor Andenæs AS fikk i oppdrag å lage et forprosjekt med kostnadsoverslag.

Initiativ ble også tatt angående salg av Turnhallen. De første estimatene lå på 50-60 mill. Styret så for seg at dette kunne være den "endelige løsningen" på den økonomiske hengemyra foreningen sto i.

I denne vanskelige tiden var det ikke til å unngå at en viss uenighet oppsto. Meningsutvekslingene var til dels harde. På generalforsamlingen i april 1986 oppsto det en konflikt. Hverken Arne Sandvold, som hadde vært Rådets ordfører i flere år, eller *Inger Hektoen* som ble rådsmedlem i 1984, ble gjenvalgt. I stedet kom Arne S. Horn inn som ordfører og Paal Clasen som rådsmedlem. Sandvold og Hektoen godtok ikke valgresultatet og sendte en klage til Oslo Idrettskrets. De mente at en rekke medlemmer hadde betalt kontingenten så sent at de ikke hadde stemmerett. Klagen ble tatt til følge, og dermed ble det en ekstraordinær generalforsamling høsten samme år. Hele 146 stemmeberettigede var til stede, og avstemningen resulterte i at både Sandvold og Hektoen ble gjenvalgt med stort flertall.

Store arrangøroppgaver

Damekomiteen fikk *Aud Lüttichau* som ny forkvinne i 1984. Siden konkurransegruppen hadde fått 4. etasje alene, mistet partiene hennes treningstimene de hadde hatt i salene der oppe, og det var ikke enkelt å skaffe ny plass. Likevel var det fortsatt god oppslutning om mosjonspartiene.

Forturnerskapene hadde i 1985 *Turid Hemer* og *Odd Evans Nilsen* som overturnere. Fremgangen blant konkurranseturnerne var stor. Treningstiden hver uke var på over 20 timer. Noen av gymnastene falt fra etter hvert, men *Unni Holmen* og *Åge Storhaug* var flinke til å rekruttere nye talenter fra barne- og ungdomspartiene. I tillegg kom det turnere fra andre klubber til hovedstaden og meldte seg inn i foreningen. Således kom *André Bach* fra Gjelleråsen, *Espen Jansen* fra Hammer på Lørenskog og *Espen Sørensen* fra Odd i Skien, alle senere norgesmestere for Oslo Turnforening.

Konkurransgruppen påtok seg store arrangøroppgaver. I 1985 arrangerte Oslo Turnforening, i tillegg til de tradisjonelle konkurransene om *Marwell Hauge* og *OsloPlaketten*, også norgesmesterskapet i turn for kvinner og menn junior og senere i sesongen NM for menn senior, en kvinnelandskamp mot Danmark, bykamp

Turid Hemer og Odd Evans Nilsen var i flere år fremtredende i Oslo Turnforenings ledelse.

Forbundets mixtrops laget en flott oppvisning i Kristiansand.

Oslo-Stockholm kvinner og en junior-konkurranse mot tre svenske foreninger.

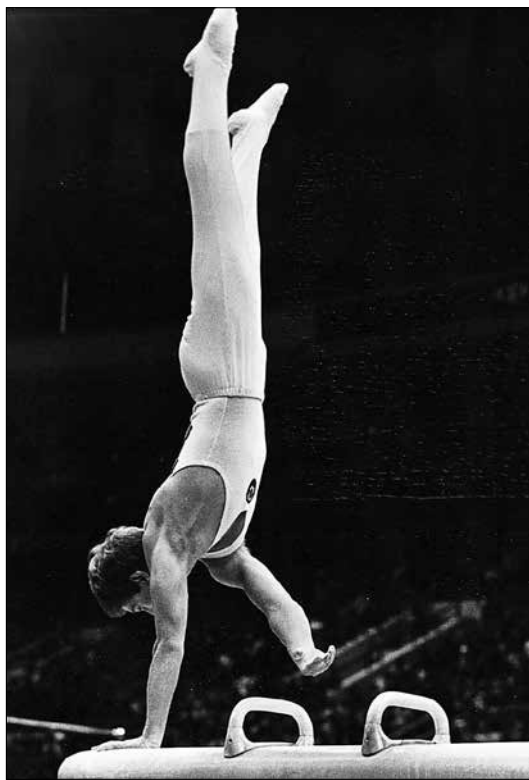
Sommeren 1986 ble landsturnstevnet avviklet i Kristiansand. 5078 deltakere fikk oppleve et stevne i strålende sol og med et til dels nytt innhold. Blant annet ble "Nordisk klasse" innført som troppskonkurransgren. Det var en forløper for "Euroteam"-konkurransene som ble gjennomført i Europa få år senere. Svenskene og danskene hadde lenge konkurrert med sine tropper etter dette reglementet - et reglement *Leif Gulbrandsen* hadde vært med på å utarbeide. Han var leder for forbundets gymnastikk-komité i begynnelsen av 80-årene og samarbeidet med sine kolleger i nabolandene om et lenge ønsket felles reglement for troppskonkurranser. I 1986 tok Norge i bruk reglementet. Det var ikke mange tropper som stilte i Kristiansand, til det var denne form for ny og ukjent. Men det skulle ikke ta lang tid før mange norske foreninger og lag begynte å stille i nasjonale konkurranser i trampett og tumbling, og med "Nordisk klasse" fikk norsk troppsturn et betydelig oppsving. Også for Oslo Turnforening ga den nye konkurranseformen grunnlag for inspirasjon og ny satsing. Foreningen fikk fort frem to kvinnetropper i Euro Team, der også et frittstående program inngikk, tropper som i mange år fremover skulle hevde seg på norsk toppnivå.

Også i Kristiansand hadde Oslo Turnforening med mange deltakere, da først og fremst på fellestroppene. Ingen av foreningens konkurransedeltakere hevdet seg blant de fremste under stevnet.

Til Gymnaestradaen i Herning 1987 reiste 27 deltakere fra Oslo Turnforening.

En fulltreffer av et show

Åge Storhaug var utrolig når det gjalt å etablere kontakter og bekjentskaper. Med sine språkkunnskaper kunne han snakke med alle, og det var få innen den internasjonale turnverden han ikke kjente. I desember 1986 sørget han for at syv jenter, syv gutter, trenere og med Harald Wi-gaard som dommer ble invitert til konkurranser i Ungarn. Medlemmer av forturnerskapene og noen entusiastiske foreldre ble med, og det ble en fin avslutning

Jurij Korolev imponerte i Ekeberghallen.
Foto: Odiin.

på et semester der gymnastene hadde vist bemerkelsesverdig fremgang.

Et turnshow i Ekeberghallen i november 1986 ble noe helt spesielt. Sovjet-russerne dominerte internasjonal turn på den tiden, og det hadde lyktes å få noen av deres verdensmestere med *Olga Bicherova*, *Jurij Korolev* og *Galina Beloglazova* i spissen til Oslo. Det ble en fulltreffer av et arrangement. 3000 begeistrede tilskuere fulgte showet. Det var langt flere enn under europamesterskapet for menn som ble arrangert av Norges Gymnastikk- og Turnforbund året i forveien. Før showet var de russiske gjestene og foreningens styremedlemmer invitert av den alltid interesserte ordfører Albert Nordengen til en stilfull lunsj i Rådhuset.

Konkurransgruppen var nå skikkelig etablert som egen gruppe innen foreningen. Gruppen hadde sitt eget styre og førte sitt eget regnskap. En av pappaene, *Erik Gran*, var i 1987 nyvalgt leder og møtte i foreningens hovedstyre, men fortsatt uten stemmerett. Utgiftene var store og foreningen dekket bare en begrenset del. Likevel var fremgangen stor og resultatene begynte å komme også på den øvre del av resultatlistene. I NM for juniorer ble André Bach mester foran *Anders Gran*. I Nordisk for yngre juniorer i Nadskov tok André Bach, Anders Gran og Espen Sørensen de tre første plassene. I Oslo Plaketten vant Oslo Turn-gutter alle klasser med André Bach, Espen Jansen, *Jon Morten Kaarud*, *Børre Jensen* og *Tommy Sandstad* som klassevinnere. I landsfinalen i Askim vant André og Espen Sørensen dobbelt, og i en juniorlandskamp i Vest-Tyskland vant Espen Sørensen individuelt.

I Norgesmesterskapet for senior tok Sandefjord-turneren Finn Gjertsen sin fjerde mestertittel. Espen Jansen ble nr. 4. Finn var på tampen av sin lange, aktive karriere - og man ante at det snart ville komme et skifte i toppen.

Også jentene hadde stor fremgang. *Kari Therese Mardal* vant sin klasse i Landsfinalen. I OsloPlaketten vant *Bente Hovrud* og *Nina-Marie Nygaard* sine klasser. I NM for junior stilte Oslo Turnforening med seks gymnaster. Bente Hovrud ble best med en femteplass.

I november kom det første nummer av "Turnposten", et lite blad i A4-format. Det ble lansert som "et uhøytidelig organ med stoff som interesserer konkurransegruppen i Oslo Turn" - men det ble populært og lest av medlemmer også i andre grupper og av interesserte i andre foreninger. Initiativtaker og skribent var far til en av konkurransegymnastene, *Sverre Grimstad*. Han fikk god skrivhjelp av en av mødrene, *Birgit Hovrud*. Opplaget kom opp i nærmere 200. Alt arbeid ble gjort på frivillig basis.

Turnhallen vedtatt solgt

Styret ønsket en hurtig avgjørelse på om foreningens medlemmer ga dem fullmakt til å fortsette planene om selge Turnhallen og bygge et nytt turnanlegg på Lille Bislett. På en ekstraordinær generalforsamling i mars 1987 var dette det eneste punkt på dagsordenen. 147 stemmeberettigede møtte frem i Turnhallen for å avgjøre bygningens videre skjebne. Formannen, Rudolf Jenssen, redegjorde for prosjektet på en fyldig og fyldestgjørende måte.

Mange, ja alle medlemmene i salen hadde sterke følelser for Turnhallen. Flere hadde hatt den som tilholdssted i over 70 år. Det ble derfor en het og til dels opprivende diskusjon der motstandere og tilhengere av salg sto steilt mot hverandre. Møteleder Arne S. Horn hadde sin fulle hyre med å holde innleggene og stemningen på et forholdsvis rolig og fornuftig nivå. Stemmegivingen resulterte i 104 for og 43 mot. Dermed var det klart. Den gamle, ærverdige Turnhallen skulle selges! Stemmeresultatet utløste en tung

og vemodig stemning i salen. Flere begynte å se seg rundt med tårer i øynene, som om det var siste gang de var i denne sin kjære turnhall. Likevel, de fleste forsto at dette var en nødvendighet på grunn av foreningens økonomiske situasjon, og at Turnhallen ville gått tapt i alle fall.

Den ordinære generalforsamling ble holdt 29. april. Skolepartiene hadde frem til 1987 en representant i styret. Siden partiene var under avvikling ble denne styreplassen overtatt av en representant for en nyopprettet herrekomite. Ola Haugen var den siste som representerte skolene og ble den første som representerte herrekomiteen. Styret ble samtidig utvidet med en representant.

En lovkomité arbeidet med å justere foreningens lover slik at de ble i samsvar med Norges Idrettsforbunds bestemmelser. Lovforslaget ble lagt frem på generalforsamlingen og det resulterte i lange diskusjoner. Særlig ble lengden av medlemsskap før man fikk stemmerett diskutert. Den gamle regelen var to semestre - forslaget til lovkomiteen var på én måned. Flere hadde synspunkter på dette, men ved avstemningen ble det nye forslaget godkjent med stort flertall.

Regnskapet ble godkjent uten kommentarer. Det fortalte litt om resignasjonen blant medlemmene. Det var nemlig deprimerende dårlig. Foreningen skyldte penger "overalt". Så ille var det at medlemmer måtte betale av private midler for å få levert brenselolje til Turnhallen. Ubetalte regninger ble gjemt unna i skuffer. Forretningsfører ble satt ned på halv stilling, og kontordamen ble sagt opp.

Til minne

Som om ikke vissheten om at Turnhallen måtte selges var tung nok å bære for foreningens mange trofaste, engasjerte medlemmer; i den samme perioden døde også tre av de mest fremtredende lederne, alle

tidligere formenn. Avskjeden med disse forsterket den triste atmosfære som gjorde seg gjeldende i foreningen i årene 1986 og 1987.

Henry R. Bækken ble 79 år gammel. Han ble medlem av Oslo Turnforening som 16-åring i 1924. Han var foreningens første formann etter krigen i 1946, og hadde siden betydelige, ansvarsfulle verv i foreningen. I 60-årene var han også styremedlem i Norges Idrettsforbund.

Bækken var mangeårig ordfører i foreningens Råd, og han påtok seg lederverv i flere byggekomiteer. Han var en pådriver for at turnforeningen skulle få tilbake sin eiendom Pilestredet 29 etter krigen. Firmaet AS VI-Wills kjøpte eiendommen i 1941. Det måtte en rettsak til for å få kjøpet dømt ugyldig. Hans senere innsats er fremhevet i denne boken.

I 1974 hedret foreningen ham ved å oppnevne ham som æresmedlem.

Inger Hektoen døde i april 1987, 64 år gammel. Hun hadde mange år bak seg i foreningens øverste ledelse, var flerårig overturner og ble Oslo Turnforenings første kvinnelige formann. Hun sto hele tiden på også som instruktør. Inger var usedvanlig engasjert i foreningsarbeidet. Turnhallen var hennes annet hjem, og da hjalp det godt å ha sin mann Per med på å trekke lasset. Hun var formann i foreningens tunge, økonomisk vanskelige år. I den perioden instruerte hun flere partier uten honorar. Inger var den drivende kraft ved innredningen av helsestudioet. Hun bestyrte dette, var der fra morgen til langt på kveld - alt på frivillig basis - uten godtgjørelse.

Da Inger i 1976 ga seg som overturner etter å ha hatt vervet i 10 år, karakteriserte Ellen Grande henne slik i sin takk: "Inger er ansvarsbevisst og organisasjonsmessig klar i tankegangen, hun er bestemt og streng, men forståelsesfull og våken for alle problemer, og har en energi som kan ta pusten fra noen hver."

Inger Hektoen døde i 1987. Hun ble utnevnt til æresmedlem post mortem.

Inger var fra Halden og hadde solid turnbakgrunn fra Fredrikshald Turnforening da hun i 1953 flyttet til Oslo og begynte i Oslo Turnforening der hun snart ble oppnevnt som avdelingsfører og påtok seg instruktøroppgaver på pike- og damepartier.

Inger Hektoen ble begravet fra Høybråten kirke. Et vell av kranser og blomster fylte kirken og mange av foreningens medlemmer møtte frem for å følge henne til hennes siste hvilested. På generalforsamlingen året etter ble hun utnevnt til æresmedlem post mortem.

Også Ivar Storsveen døde i 1987. Han var foreningens formann i årene 1957 til 1959, deretter Rådets ordfører i tre år. Foreningens gullmedalje fikk han i 1970.

Turnhallen brenner!

Sent på kvelden tirsdag 16. februar 1988 hadde foreningens eliteturnere nettopp avsluttet en ny, hard treningsøkt. Først litt over klokken 21.30 forlot de treningssalen i fjerde etasje. Fire gutteturnere, som fortsatt trente i tredje etasje, sprang da opp en etasje og lånte turnapparatene. Det viste seg senere at brannårsaken skyldtes sigarrettrøyking fra noen av disse guttene.

Vaktmester *Niels Aas* gikk sin vanlige kveldsrunde før stengetid, oppdaget de fire og jagde dem ut. Det var ingen andre i bygningen, og klokken 22.10 slukket han og låste. Han gikk for å handle litt. Tredve minutter senere passerte han på nytt Turnhallen. Der så han brannbiler i gaten og brannmenn i ferd med å bryte seg inn i den brennende bygningen. Han låste opp for dem og slokningen startet. Slokningsarbeidet gikk greit, og rundt en halvtime senere så det ut til at brannmennene har ilden under kontroll. Da slo flammene på ny gjennom taket og seks minutter senere raste det ned i Storsalen. Gnistregnet sto høyt til himmels. Brannen spredde seg nå med eksplosiv hastighet.

Overturner *Turid Hemer* kjørte drosje denne kvelden. Klokken 22.45 kom det melding på internradioen at St. Olavs gate var stengt på grunn av brann i Turnhallen. Hun isnet til og kjørte øyeblikkelig til brannstedet der *Niels Aas* ventet. De starter straks med å bære ut premiesamlingen, maleriene og andre klenodier. Snart kom også formann *Rudolf Jenssen*, husinspektør *Thor Løkkeberg*, overturner *Odd Evans Nilsen* og flere medlemmer til og tok del i redningsarbeidet. Sammen fikk de ut mange verdisaker før taket ramlet ned. Deretter fikk bare brannfolkene gå inn i bygningen. De sendte inn røkdykkere, som hadde fått forklart hvor de skulle lete etter flere verdifulle gjenstander. Det hele var over ved totiden.

Allerede kl. 03.00 den samme natt innkalte formannen til et styremøte. Følgende punkter ble gjennomgått:

1. Registrering av verdier.
2. Skaffe treningslokaler og kontorer.
3. Erstatningsoppgjør med Storebrand.

Dagen etter var Turnhallen en brannruin, men hallens vakre fasade hadde nektet å bøye seg for flammens rov og sto igjen som et høyreist monument over foreningens stolte historie. En æra for Oslo Turnforening var slutt. Aftenpostens journalist *Thore Erik Thoresen* tok en tur for å se på skadene. Han skrev at et stykke norsk idrettshistorie var lagt i aske. "Det var et trist syn. Den røde musteinsbygningen liknet et tomt skall. Taket var borte. Sur røyk steg opp mot den grå februarhimmelen."

Nå ble det lagt store byrder på styremedlemmer og andre ressurspersoner. Lille Bislett-prosjektet ble straks forlatt. Byggekomiteen fikk mandat til snarest å utrede mulighetene for et nytt turnanlegg i St. Olavs gate. Allerede den 26. mars kunne arkitekt *Gunnar Dyrø* på foreningens vegne sende inn byggemelding til Byplankontoret om gjenoppbygging. Det ble stilt som en forutsetning at hele tomtearealet skulle utnyttes og at en del av et nybygg skulle anvendes til næringsvirksomhet.

Forsikringsoppjøret med Storebrand tok tid, ikke minst på grunn av byantikvarens steile holdning angående byggets verneverdige fasade. Foreningen ønsket å rive fasaden sten for sten med merking, for så å gjenoppbygge den. På den måten kunne foreningen friere utnytte arealet og bygge en moderne hall. Ved å slippe å støtte opp fasaden ville man også spare åtte millioner kroner. Byantikvaren var imidlertid urokkelig. Fasaden skulle stå slik den var og måtte ikke røres!

Bildet på neste side: Turnhallen var et flammehav. (Foto: Per Svensson)

Nomadetilværelse

Kort tid etter brannen ble en rekke hurtigarbeidende komiteer opprettet. Viktigst av alt var det å skaffe treningslokaler for foreningens forskjellige partier og aktiviteter. Mange positive krefter med gode forbindelser kom i virksomhet. En støttebehøvde man ikke å bekymre seg over: Oslo Brannvesen. De gjorde en kjempeinnsats under selve brannen og fikk stor anerkjennelse for sitt arbeid. Nå tilbød de gymsalen i Hovedbrannstasjonen til midlertidig bruk, slik de gjorde det under krigen da nazistene overtok Turnhallen. Kjelleren i Turnhallen ble "bare" vannskadet, og det ble satt inn store ressurser for å få helsestudioet i brukbar stand igjen. En annonse i Aftenposten, hvor foreningen beklaget sin nød, ga fin respons. Det kom inn over 30 henvendelser. Dermed løste det seg for de fleste partiene.

For mosjonspartiene ble det en vanskelig tid, men medlemmene sviktet ikke foreningen. Det første året trente noen i kjelleren under restene av Turnhallen. Det gikk bra en stund, men utover vinteren og våren når snøen begynte å tine og vannet dryppet ned ble det etter hvert ganske utrivelig. Formiddagspartiene leide lokaler i Uranienborg Menighetshus og Lektorenes Hus i Wergelandsveien. Det ble

Turnhallen lå i ruiner. Foreningen måtte finne nye steder for sine aktiviteter.

bedre for alle da man fikk mer egnede lokaler i Pilestredet 27 i 5. etasje, noe som ga ekstra trening i å forsere alle trappene. Herrepartiene benyttet Akershus Festning, Pilestredet 27 og etter hvert også kjelleren i Turnhallen. Pikepartiene holdt til på Hovedbrannstasjonen og senere på Myhrens Verksteder.

Verst ut kom konkurransegruppen. Fra en trygg tilværelse i 4. etasje i Turnhallen hadde de etter brannen ingenting. Norges Idrettshøgskole ble nødløsningen. Der var det både apparater og grop, men samtidig mange andre som trente. Det passet ikke ambisiøse trenere som Unni Holmen og Åge Storhaug. Dermed startet nomadetilværelsen: Njårdhallen, Holtet skole og så Midtstuen skole som var flunkende ny og skulle åpnes til høsten. Gymnastikksalen var imidlertid ferdig i mai. Samtidig ankom flunkende nye turnapparater for en halv million kroner fra Tyskland. Her ble de plassert i tre sommermåned, og deretter flyttet til Myhrens Verksteder i Sandakerveien, tett ved Akerselven. Konkurransegruppen hadde en anelse om at her skulle de bli en stund, og hallen ble pusset opp i stor stil på dugnad. Først ett år senere, sommeren 1989, flyttet de over til Tennissenteret på Hasle. Her ble de frem til Oslo Turnforenings egen hall, vegg i vegg med tennishallene, sto ferdig i mars 1991.

Oslo Turnforening hadde påtatt seg en rekke arrangementer i 1988. Den første, en landskamp for junior menn mot Israel tidlig i mars måtte avlyses. Alle de øvrige konkurransene ble gjennomført som planlagt i leide lokaler. Sent i mars gikk juniorlandskampene Norge-Sveits kvinner og Norge-Danmark menn på Idrettshøgskolen. Marwell Hauge gikk i Skedsmohallen i mai, og i oktober leide foreningen Sofiemyrhallen i Kolbotn, først til Oslo-Plaketten og deretter juniorlandskampen for menn mot Sverige. En ny juniorlandskamp ble arrangert i Skedsmohallen i november. Nå møtte guttene Tyskland og

Belgia. NM for kvinner og menn senior ble arrangert i Ekeberghallen.

Listen over konkurranser arrangert i fire forskjellige haller er direkte imponerende. Alt ble gjennomført med dugnadsånd, først og fremst av de aktives foreldre. Også økonomisk klarte konkurransegruppen seg bra. 1988-årets overskudd var på 40.000,- kroner.

Hvorfor påtok Oslo Turnforening seg så mange arrangøroppgaver? Hadde ikke foreningens trenere og ledere nok med å makte sin egen tilværelse i denne strabasiøse og omflakkende tid? Kunne ikke andre norske foreninger i større grad påta seg å arrangere konkurranser og mesterskap? Norsk gymnastikk- og turnsport kom ned i en kraftig bølgedal etter at 70-årene var over. Norges Gymnastikk- og Turnforbunds medlemstall stupte i denne perioden. Det ble på kort tid nesten halvert, fra 114.000 medlemmer til litt over 60.000. Etter at turn som konkurranseidrett ble borte fra fjernsynsskjermen og fra avisenes sportssider forsvant også i stor grad rekrutteringen. Det var bare et fåtall foreninger i Norge som satset på å få frem konkurranseutøvere på elitenivå, og som hadde krefter og muligheter til å avvikle store, nasjonale konkurranser. De toppmotiverte lederne i Oslo Turnforening måtte, for å få opprettholdt et minimum av konkurranseoppgaver for sine turnere, i stor grad være med på å trekke lasset.

De sportslige resultatene ble stadig bedre. Espen Sørensen sørget for at foreningen fikk sin andre norgesmester på rad for junior, knapt foran fjorårvinner André Bach. Deretter fulgte flere Oslo Turngutter på rekke og rad. Anders Gran tok bronse, Jon-Morten Kaarud fjerdeplass og Per Chr. Grimstad ble nummer syv. I jentenes mesterskap ble *Aina Roald* nr. 3, *Linda Ruud* nr. 4 og *Bente Hovrud* nr. 6.

Sesongens høydepunkt var NM senior. Arrangøren hadde nok å stå i med. Flere

Espen Jansen med sin første Kongepokal. Det skulle bli mange flere i årene som fulgte.

billass med apparater måtte flyttes fra Myhrens Verksted til Ekeberghallen. *Helen Østreng* fra Trøgstad ble norgesmester etter tøff kamp med Laksevåg's *Kari Erichsen*. Deretter fulgte Oslo Turns *Aina Roald*, *Linda Ruud* og *Kari Therese Mardal* på de neste plassene.

Så var det mennene. Ville Oslo Turnforening få sin første mester siden Martin Pregnos seier i 1982? Espen Jansen, nå 19 år, ville så gjerne vinne og slå fjorårets mester og favoritt *Paul Hetland* fra Stavanger. Opptakten var dårligst mulig. Fem uker tidligere rev han av tre leddbånd i ankelen. Han stilte omhyggelig tapet i konkurransen. Insidere på tribunen satt med hjertet i halsen hver gang han landet på gulvet, men benet holdt. Espen ble foreningens tiende norgesmester i kl. A! Anders Gran tok bronse og *Henrik Halvorsen* fjerdeplass.

Etter at NM-konkurransens første dag var over ble et nytt show med russisk deltakelse arrangert i Ekeberghallen. Denne gang var det bare noen få hundre tilskuere på tribunen, og det de fikk se var det heller ikke mye futt i. "Stemningen var ikke så stor, for, når sant skal sies, var det lite show over det de unge russiske

turnerne presterte”, skrev Gymnastikk og Turn. Ja, det var faktisk småjentene fra Oslo Turnforening som stjal popularitet fra russerne og seniorturnerne. Ballettpedagog *Esther B. Hoff* hadde gjennom hele høsten instruert jentene for denne oppgaven, og de lagde da også en flott oppvisning.

Foreningene i Oslo følte at det kunne være lønnsomt å få inn utenlandsk kompetanse på trenersiden og fikk Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets til å ta et initiativ. I august 1987 kom *Tai Lai Liu* til Norge. I sin aktive karriere var han i verdensklasse. Han var fast deltaker på det kinesiske landslaget og deltok i flere internasjonale mesterskap. Som 42-åring kom han til Norge, og siden har han blitt her. Etter hvert ble han ansatt som fast trener i Oslo Turnforening, noe han fortsatt er nå i 2005.

Ny hall planlegges

Valgkomiteen foreslo på generalforsamlingen 1988 gjenvalg på Rudolf Jenssen og Ragnhild Haug som formann og nestformann. Slik gikk det ikke. Det kom benkeforslag på Odd Evans Nilsen og Inger-Lise Wilhelmsen til de to ledende rollene, og begge vant avstemningen. Bakgrunnen var Nilsens tidligere yrke som forsikringsmann, noe som etter sigende skulle gjøre ham bedre skikket som formann i tiden fremover. Rudolf Jenssen uttrykte etter valget en lettelse over resultatet, da de siste årene hadde vært en stor belastning for ham på grunn av foreningens svake økonomi.

Regnskapet for 1987 ble da heller ikke godkjent. Harald Wigaard, godt hjulpet av Alf Teigen, fikk i oppdrag å gå gjennom tallene, bearbeide dem og legge frem et mer oversiktlig regnskap senere. Såpass omstendelig og omfattende var arbeidet at en positiv revisorerklæring ikke kom før ut på nyåret 1989. Da viste den et un-

derskudd på 1,2 millioner kroner. Det ble godkjent uten kommentarer på generalforsamlingen 1989. Man ventet en ny tid med helt andre, positive regnskaper.

Like før brannen bestemte styret seg for å kutte ut forretningsførerstillingen helt. I mars 1988, like etter brannen, oppsto et stort behov for å rydde opp i den noe kaotiske regnskapssituasjonen. Derfor ble Jan Olsen, tidligere konkurransegymnast og overturner, ansatt på en ettårskontrakt som forretningsfører.

Nye kontorlokaler ble midlertidig innredet i St. Olavs gate 26, tvers over gaten for den nedbrente turnhall. Mot slutten av året flyttet administrasjonen til de nyoppussede lokaler i Pilestredet 27. Ved hjelp av midler fra forsikringspengene ble den langsiktige gjelden på 1,6 millioner kroner slettet. Løse regninger på til sammen en million, som ble funnet i et tidligere uorganisert system, ble betalt. Turnapparater og annet nødvendig utstyr ble bestilt og betalt med kr 714.000. Viktig var det også å få orden på medlemsregisteret som var svært mangelfullt. Bare 973 medlemmer var registrert. Først når dette var gjort kunne Jan Olsen begynne å konsentrere seg om den rent administrative delen og koordineringen av byggesakene.

Et arbeidsutvalg med Erik Gran som leder begynte umiddelbart etter brannen å se seg om etter en tomt hvor en midlertidig hall kunne bygges. En ekstraordinær generalforsamling i juni 1988 ga utvalget en ramme på seks millioner.

Arbeidet skulle vise seg å bli en ørkesløs vandring mellom bydelene. De første tankene var å bygge en hall i forbindelse med Idrettshøgskolen ved Sogsvann, men skolens direktør, *Thor Volla*, viste merkelig nok ingen stor interesse. Oslo kommune tilbød en grusbane på Voldsløkka, men lokale krefter gikk i mot. Sagene Idretteslag ville heller ha en ishockeybane der, og et positivt bydelsutvalg snudde i siste liten. Det neste prosjektet var Berg-

banen ved Ullevål Stadion. En sports-hall til i underkant av åtte millioner ble tenkt satt opp. Beløpet ble godkjent av en ny ekstraordinær generalforsamling høsten -89, men igjen oppsto problemer, denne gang med innkjøringen til tomten over arealene til Ullevål Stadion.

Erik Gran ledet utbyggingsutvalget.

Hittil hadde arbeidsutvalget prioritert en raskt ferdigstillelse av den midlertidige hallen, dernest sentral beliggenhet. Nå begynte en viss håpløshet å bre seg i foreningen. Konkurranseturnerne slet med vanskelige treningsforhold, og "Turnposten" skrev i januar 1989 at konkurransegruppen var lei av å vente. "Glem beliggenheten, få spaden i jorda og sett opp et bygg, hvor det enn blir". Park og Idrett foreslo Østensjø, men de lokale protestene kom umiddelbart og fikk støtte av Norges Naturvernforbund på grunn av det rike fuglelivet i området. Etter en avisdebatt droppet foreningen Østensjø. Hvem ville vel bygge en idrettshall der du ikke var ønsket av lokalbefolkningen?

Neste forslag var Hasle, nærmest i bakgården til Riksanlegget for tennis. Dette var en godt gjemt tomt, man måtte nesten være lokalkjent for å finne den. Dermed kom det da heller ingen innsigelser. Konkret planlegging kunne begynne og byggemelding ble sendt inn i desember 1989. En ekstraordinær generalforsamling i januar 1990 godkjente beliggenheten. Byggekostnadene var på 15 millioner kroner og det skulle være en permanent hall på ca. 3000 kvadratmeter. Totalentreprisen fikk A/S Veidekke. Et drøyt år senere, i mars 1991, ble den etterlengtede hallen åpnet.

Dramatikk på styreplan

Odd Evans Nilsen ble valgt til formann etter brannen primært fordi han hadde bakgrunn som forsikringsmann. Han var derfor sterkt involvert i forhandlingene om forsikringsoppgjøret med Storebrand i startfasen, men ble etter hvert tatt av saken da fremtredende styremedlemmer hadde andre løsninger for hvordan det skulle gjennomføres. Dermed oppsto det samarbeidsproblemer med resten av styret, og på et felles styrerådsmøte i februar 1990 valgte Evans Nilsen å nedlegge vervene sine. Inger-Lise Wilhelmsen ble fungerende formann frem til generalforsamlingen i april samme år, der hun ble valgt til formann. Med seg fikk hun *Alf Teigen* som nestformann. På generalforsamlingen ble det første fullstendige regnskap etter brannen lagt frem. Det viste 1,5 millioner i driftsinntekter og nesten fem millioner i driftskostnader. Underskuddet ble dermed på 3,5 millioner kroner, noe som ville vært en katastrofe før brannen. Nå var det i stedet et budsjettert minusregnskap. Med de store finansinntektene tatt med ble det et overskudd på hele 3,6 millioner!

Flotte konkurranseresultater

Konkurranseturnere fremviste flotte resultater. USA-gymnasten *Siri Irgens Larsen* konkurrerte for Oslo Turnforening når hun var i Norge. I junior-NM i Eidanger 1989 vant hun suverent. *Anita Tomulevska* hadde nettopp fylt 12 år, og ble regnet for norsk turns største talent på mange år. Nå slo hun til og tok sølvmedaljen foran *Marit Roxrud* fra Drøbak/Frogn. Oslo Turnforening hadde seks jenter blant de ti beste. I guttenes mesterskap vant *André Bach* for andre gang, knepent foran "coming star" *Flemming Solberg* fra Drammen. *Henrik Halvorsen* ble nr. 3 og *Per Christian Grimstad* nr. 4.

Anders Gran og Anne Farstad fra Eidanger ble norgesmestre 1989.

NM for senior gikk i Molde 1989. Tilskuerne, blant dem flere Oslo Turn-foreldre, opplevde et nervepirrende mesterskap i kvinneklassen. Oslo Turnforenings Linda Ruud ledet knapt foran *Anne Farstad* etter seks øvelser (obligatorisk og selvvalgt). I hallen var stemningen nærmest elektrisk før avslutningen. Spenningen var i å ta og føle på. Pappa *Erland Ruud* orket ikke å se på, og vandret ut av salen før siste apparat. Anne fra Eidanger vant til slutt med 0,125 poeng.

Regjerende norgesmester Espen Jansen skadet seg underveis i mennenes konkurranse, og dermed var det duket for klubbkamerat Anders Gran som ny senior-mester. Henrik Halvorsen kom på fjerdeplass.

Fem Oslo Turn-gutter var fast på juniorlandslaget i 1989. Anders Gran og Linda Ruud deltok i VM i Stuttgart og Espen Jansen i VM i Stockholm. Som et eksempel på fremgangen for norsk turn kan nevnes juniorlandskampen mot Spania. I 1988 var de norske guttene i Madrid og tapte med 10 poeng. Ett år senere arrangerte Oslo Turnforening returlands-

kamp i Skedsmohallen. Nå vant Norge med over tre poeng! Marwell Hauge ble arrangert på Myhren. To av hallene var i bruk. Tilløpet i hopp startet i den ene hallen, mens hesten sto i den andre. Via et lyssignal i døren mellom hallene ga dommerne beskjed om når gymnasten kunne starte. Et slikt originalt innslag har neppe verken før eller senere vært brukt for å få gjennomført en konkurranse.

Også i 1990 måtte foreningen ty til leide haller for å få gjennomført sine konkurranser. Norgesmesterskapet for junior ble avviklet i Nye Njårdhallen i april. Alle apparatene måtte flyttes fra Tennissen-teret på Hasle. Denne gang fikk man hjelp fra Garden. Likevel ble det mye kveldsarbeid. Over 40 frivillige funksjonærer var i virksomhet.

I kvinneklassen vant Oslo Turnforening tredobbelt ved *Siri Irgens Larsen*, Hilde Hovrud og *Anita Tomulevska*. Juniorguttene hadde et visst frafall i 1990. André Bach og Per Chr. Grimstad sluttet, mens andre hadde blitt seniorer. Dermed var det fritt frem for drammenseren *Flemming Solbergs* første NM-tittel.

Norgesmesterskapet for senior gikk i Laksevåg. Oslo Turnforening hadde ikke hatt en kvinnelig seniormester siden Unni Holmen vant i 1977. Det var derfor gledelig at Unnis egen elev, Linda Ruud, ble etterfølgeren 13 år senere. Når så også Espen Jansen ble mester, fikk foreningen både i pose og sekk i Laksevåghallen. Anders Gran sørget for dobbeltseier.

Det nordiske juniormesterskapet ble arrangert i Sandnes med flere norske triumfer. Anita Tomulevska kjørte gjennom alle øvelsene uten klikk og ble nordisk mester foran Drøbaks *Marit Roxrud* og Oslo Turns *Hanne Øverby*.

Flemming Solberg ble juniormester etter en del dramatik. I siste øvelse, svingstang, falt han ned og en finsk journalist på tribunen mente han brukte mer enn de tillatte 30 sekunder på å starte igjen, og forlangte at Flemming skulle diskas. En finsk gymnast lå på andre plass og ville ha vunnet hvis han hadde fått gjennomslag for klagen. Journalisten ble imidlertid bryskt vist opp på tribunen igjen hvor han rettelig hørte hjemme. Espen Jansen klarte bronse i seniorklassen.

I kvinnes seniorkonkurranse misset Siri Irgens Larsen på et Thatschev-overhopp i skranke og dermed røyk gullet individuelt.

I 1990 ansatte Oslo Turnforening to nye utenlandske trenere. Først kom *Ionasiu Octavian*. Han fikk jobben gjennom sitt bekjentskap med Åge Storhaug. De kjente hverandre godt fra konkurranser og mesterskap i utlandet. Pintea hadde bl. a. deltatt i to verdensmesterskap for Romania. Ikke lenge etter kom hans landsmann *Valentin Pintea* til Oslo da foreningen søkte etter en dyktig kvinnetrener. Han hadde sin kone og sin ett år gamle datter med til Norge. Også hans kone *Felicia* var toppidrettsutøver. Hun kom blant annet til finalen i sviktstup i Moskva-lekene 1980. Også hun fikk etter hvert jobb i Oslo Turnforening som leder av bassengaktivi-

tetene da den nye Turnhallen ble tatt i bruk noen år senere.

Forbundet jubilerer

Norges Gymnastikk- og Turnforbund feiret sitt hundrede år med brask og bram i tre hektiske maidager 1990.

Fredag 25. mai var det kongelig festforestilling i Konserthuset. Da Kong Olav gjorde sin entré sto en nærmest fullsatt sal i stram giv akt på ekte turnervis. Fra scenen fikk tilskuerne se en kavalkade over sportens utvikling. Hele 270 utøvere på forskjellige nivåer og alder deltok, blant dem var Oslo Turns damer som iført stramme matrosdresser viste gammel-dags, militær kvinnegymnastikk under Turid Hemers ledelse.

Et annet Oslo Turn-medlem, Lars Kolsrud, var en munnrap og dyktig konferansier - og enda ett, Bjørn Persson, hadde ansvaret for apparatene under showet, en ansvarsfull og ikke helt enkel oppgave.

Lars Kolsrud var en sprudlende konferansier under jubileumsshowet i Konserthuset. Her intervjuer han veteran-kvinnenes nestor, Valborg Hagfelt fra scenen.

Fra sin plass "backstage" i Konserthuset skildret han sin jobb: "Å ha en forestilling på en scene med lyssetting, musikk, lyd og apparater er noe helt annet enn juleoppvisning eller kretsturnstevne. Det er liten plass, her skal alt gå fort og det skal helst ikke synes at vi jobber. Det er trangt og det er stressende, og av og til var ikke alle klar over hva de skulle gjøre, men det er da heller ikke så rart. Vi hadde bare hatt én ordentlig gjennomkjøring på forhånd og det var generalprøven før forestillingen."

Før jubileumsshowet i Konserthuset hadde det vært mottakelse i regjeringens representasjonsbolig med kulturminister *Eleanore Bjartveidt* som vert; deretter tok ordfører *Albert Nordengen* i mot spesielt inviterte i Rådhuset. Lørdag var det så fanetog oppover Karl Johan til Spikersuppa, der det var oppvisninger. Anders Gran bar foreningens fane med *Kim Holmen* og *Irene Lao* på hver sin side. Masse mennesker fulgte oppvisningene i det flotte været.

Jubileumsballet lørdag kveld på SAS-hotellet var en fin avslutning på 100-årsmarkeringen. Lange kjoler og smoking dominerte, godt humør likeså. Stemningen ble spesiell høy da forbundets fortjenestemedalje i gull skulle deles ut. Fstedeltakerne fra Oslo Turnforening jublet da både *Unni Holmen* og *Åge Storhaug* var blant de seks hedrede. *Unni* var vel den yngste som hadde fått medaljen med sine 37 år. Ikke noe rart at hun var rørt!

Sommeren 1990 arrangerte Haugesund Turnforening, med driftige *Sverre Meling* i spissen, et nytt landsturnstevne. 53 fra Oslo Turnforening dro med leid buss den over 10 timer lange turen over Haukefjell. Foreningen stilte med en tropp i konkurransen om Amanda-trofeet, men kom ikke til finalen. *Hanne Finholt* og *Ester Hoff* ledet en kvinnetropp i nordisk klasse.

Idrettshistorie

I 1989 ble Oslo Turnforening tildelt arrangementet av kvinnelandskampen mot

Øst-Tyskland (DDR) som skulle finne sted i oktober året etter. Planleggingen startet i god tid. Den nye Njårdhallen og Smestad hotell ble bestilt, med Garden som hjelpemannskap. En verdenshistorisk begivenhet skulle komme til å forandre hele opplegget. Drøye 14 dager før landskampen skulle avvikles falt Berlin-muren. Tyskland var igjen samlet til ett rike etter å ha vært adskilt i 45 år. Noen hektiske dager fulgte. Endelig kom bekrefnelsen på at landskampen skulle gå som planlagt, nå mot et felles tysk lag.

Foreningen forsto at dette ville bli en idrettshistorisk begivenhet, og handlet deretter. Flagg, nasjonalsang, taler og presseinformasjon ble raskt forandret.

Dagbladet var en av flere aviser som møtte opp på Fornebu for å ta i mot det tyske laget. Her er en faksimile av reportasjeoppslaget.

Kong Olavs død

Onsdag 16. oktober var alt klart, og om ettermiddagen ankom det tyske laget Fornebu. Det ble møtt av en masse pressefolk. TV og alle riksdekkende aviser var der for å motta den første fellestyske idrettstroppen i utlandet siden krigen. Oslo Turnforenings ledere var selvfølgelig tilstede. Syv små, bleke turnjenter fra 14 til 16 år fikk favnen full av blomster overrakt av Unni Holmen. Blomster fikk de øvrige i delegasjonen også, og det fellestyske flagget vaiet i ankomsthallen. "En herlig mottakelse", strålte den tyske lederen dr. Harry Schwars.

Syv av jentene på laget kom fra østsonen, to fra vest. Over natten var de blitt et felles lag. Dagen etter var sportssidene preget av begivenheten. Aftenpostens *Thore-Erik Thoresen* skrev i sin forhåndsomtale at man nå bokstavelig talt kunne hevde at tysk turnsport var på bommen. "Den bommen man primært tenker på er den inne i turnhallen, men økonomisk sett har den gamle, øst-tyske storhet måttet gå over på sparebluss. Dermed burde Norge og Tyskland i utgangspunktet kjempe på likere fot enn på lenge."

Han fikk rett på direkten. Riktignok vant Tyskland landskampen med over syv poeng, men hele fem av dem tapte Norge i den obligatoriske skrankeøvelsen. Resten av konkurransen var jevn, og individuelt vant sensasjonelt 13-år gamle Anita Tomulevska. Hun satte ny "pers" i den selvvalgte firekampen med poengsummen 37.50. Aftenpostens *Nils E. Risvand* skrev: "Plutselig skulle både aviser og TV snakke med lille Anita, bare 1,48 meter høy og 40 kilo lett. Det ble nesten for mye for en turner som før helgen var ukjent for alle unntatt noen få i turnmiljøet."

De øvrige på det norske laget var Oslo Turn-jentene Linda Ruud, Hanne Øverby og Mari Asp, dessuten Marit Roxrud fra Drøbak/Frogn, Annette H. Pettersen fra Stavanger og Lotte C. Berger fra Asker.

Den 18. januar 1991 kom den triste meldingen om at *Hans Majestet Kong Olav* var død. Ikke minst blant Oslo Turnforenings medlemmer ble meldingen mottatt med sorg. Kongen hadde, som sin far, kong Haakon, stilt seg til rådighet som foreningens høye beskytter, noe som gjorde ham ekstra aktet i turnmiljøet. Kongen og hans familie var da også i alle år flittige gjester ved turnarrangementer, enten det nå var ved jubileer, stevner, konkurranser eller oppvisninger.

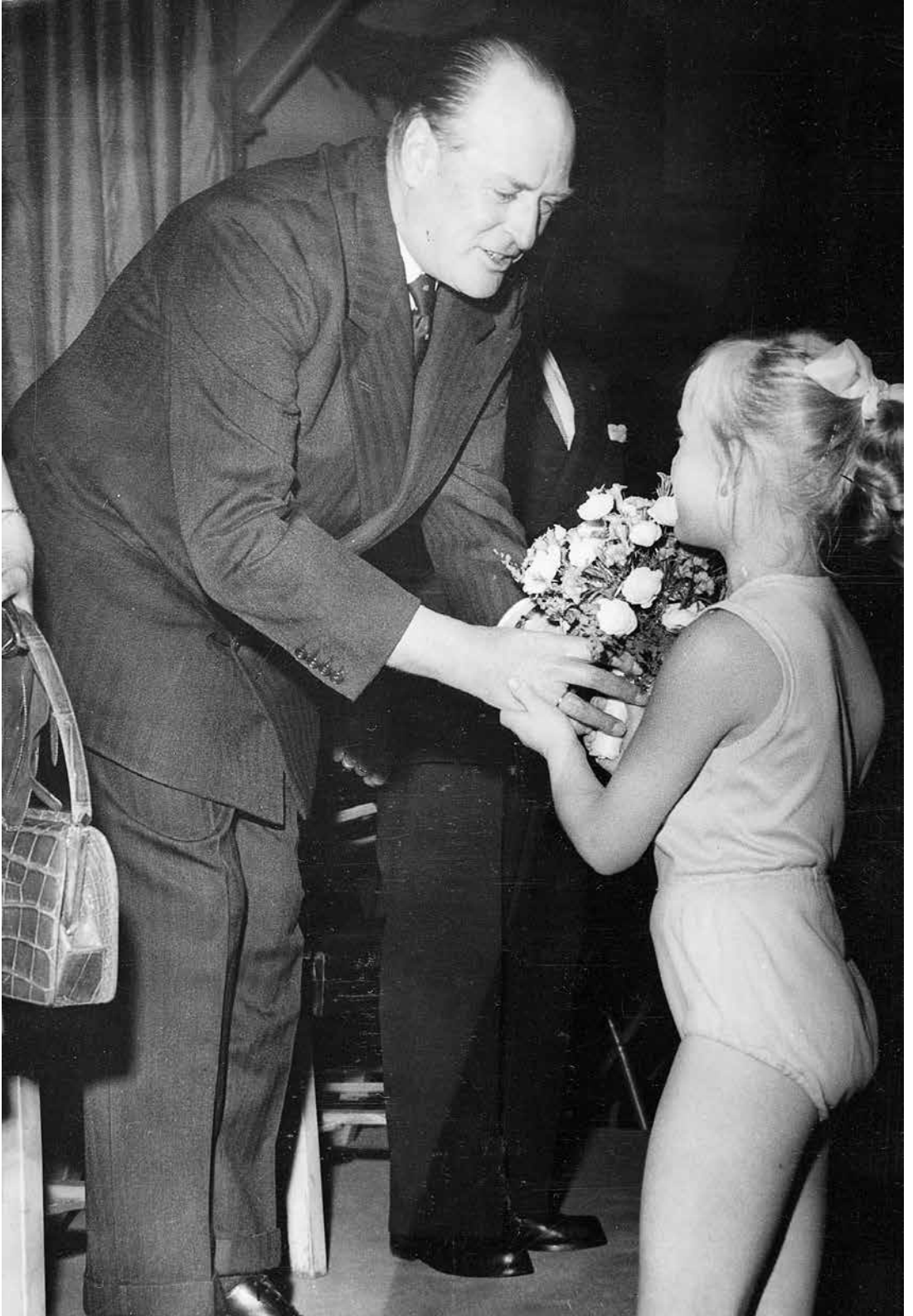
Kong Olav ble tidlig i livet kjent med Oslo Turnforening og med turnsporten generelt. I 1914 satt han flere dager sammen med sin far på tribunen på Bislet under Det Nationale Turnstevnet. Siden den gang har Kong Olav, alene eller sammen med andre representanter for kongehuset, ved svært mange andre anledninger vært foreningens gjester.

Oslo Turnforenings formann, Inger-Lise Wilhelmsen, sendte kondolansetelegram til Slottet og skrev i Turnliv:

Oslo Turnforenings høye beskytter, Kong Olav V, er gått bort. Etter et besøk i Turnhallen i oktober 1958 erklærte Kongen seg villig til å etterfølge sin far, Kong Haakon VII, som Oslo Turnforenings høye beskytter. Vi har selvsagt følt dette som en stor ære og forpliktelse for oss som landets eldste turnforening. Kongen var jo meget interessert i sport og idrett, og var selv en fremragende idrettsmann på meget høyt plan. Oslo Turnforening deltar i sorgen over en kjær konges bortgang, og vi lyser fred over hans minne.

Da kongen nå var blitt den høye beskytter for hele norsk idrett, gikk ikke beskytterrollen for Oslo Turnforening videre.

Bildet til høyre: Kong Olav mottar blomster av en turnjente under 100-årsjubileet 1955.

Haslehallen åpnes

Byggeplanen for Haslehallen, med en kostnad på 15 millioner kroner, ble godkjent på en ekstraordinær generalforsamling i januar 1990. Selskapet Haslehallen AS ble opprettet. Aksjekapitalen på 100.000 kroner skulle i sin helhet eies av Oslo Turnforening. Styret i foreningen var generalforsamling for det nye selskapet.

Den ordinære generalforsamlingen i april ble avviklet på en time. Oslo Turnforening kunne nå tillate seg å drive med et budsjettert underskudd på nærmere tre millioner. Finansinntektene førte til at overskuddet ble på 6,5 millioner, hvorav fem millioner ble overført til byggefondet. Det tok bare minutter å få regnskapet godkjent. Også styret ble gjenvalgt uten innsigelser.

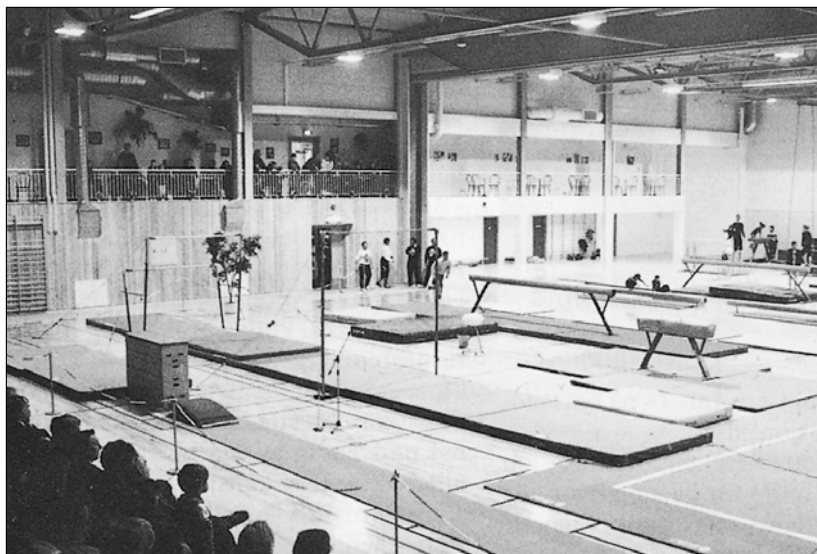
Lørdag den 2. mars 1991 var en stor dag i Oslo Turnforenings historie. Haslehallen ble innviet. 3000 kvadratmeter hadde foreningen fått, hvorav 1900 kvm var ren gulvflate til glede for byens idrettsliv, uten at det hadde kostet Oslo kommune en krone. Mange celebriteter møtte opp med blomster og presanger under åpning-

gen. Fra kommunen møtte varaordfører *Leif Nybø* og byråd *Merete Johnsen*. Norges Gymnastikk- og Turnforbunds president *Olav Karlsen* møtte med frue. Oslo Idrettskrets var representert ved *Thorvald Larsen* og *Finn Hauger*. *Svein Hagberg* representerte Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets. Norsk turns nestor *Valborg Hagfelt* var spesielt invitert.

Formann *Inger-Lise Wilhelmsen* holdt åpningstalen og fikk deretter foreningens fane overrakt av byggekomiteens formann, *Erik Gran*, og med den alt det ansvar og de forpliktelser som ville følge med bygget. Deretter fulgte et variert oppvisningsprogram med dans, lek, tropps- og apparatturn. Noen av foreningens tidligere norgesmestre ble presentert. Instruktørene ble også vist frem, før det hele ble avsluttet med en oppvisning i trampett. Det hele var satt sammen av *Odd Hagen*, som også styrte mikrofonen på en myndig måte.

Hele tiden hadde deleveggen mellom sal 1 og sal 2 vært nede. Publikum flest visste ikke at det var noe bakenfor. Stor var derfor overraskelsen da deleveggen i avslutningsfasen gikk opp og avslørte en konkurransehall med grop og apparater på faste plasser, og med turnere spredt omkring, en effektiv avslutning på en vellykket åpningsseremoni.

Om kvelden var det medlemsfest i den nye hallen. *Per Hektoen* tok i mot de 150 gjestene på vegne av festkomiteen. En treretters middag ble servert, og det var mange taler. *Linda Ruud* fikk mest oppmerksom-

Haslehallen under åpningen i 1991

het da hun på vegne av gymnastene fortalte hvilken pris de satte på de voksnes innsats for foreningen. Inger-Lise Wilhelmsen holdt hovedtalen. Hun overrakte byggekomiteens leder, Erik Gran, et nydelig krus som takk for innsatsen. *Tor Næss* representerte veteranene på tallelisten. *Per Hektoen* var selv toastmaster, og hadde overlatt takk-for-maten-talen til foreningens nestformann Alf Teigen. Det ble ingen tale, men et stev, gudbrandsdøl som han er. En populær avslutning på middagen som foregikk i sal 3 og 4.

Men slutt var det ikke! Med dempet belysning og levende musikk var det dans nede. Espen Jansen og Anders Gran ga oppvisning i breakdance, før resten av festdeltakerne slapp til på dansegulvet.

Søndag var det "Åpent Hus" i Haslehallen. Foreningen ville gjerne vise frem sin nye flerbrukshall, og publikum strømmet til. Over 200 mennesker var innom i løpet av de fire timene hallen var åpen. Haslehallen ligger ved inngangen til Gro Ruddalen med 100.000 innbyggere, og det var viktig for foreningen å markere sin tilstedeværelse. Det ble derfor utdelt en presentasjonsbrosjyre med innlagt timeplan for neste semester.

For å forberede åpningen krevdes det innsats og store doser med dugnadsånd. Utrolig mange detaljer svirret i luften de fire siste ukene før åpningen, for til sist å bli plukket ned og satt på rett plass. Størst jobb var det å rengjøre hallen. Konkurransgruppen påtok seg oppgaven, som viste seg å bli en kjempejobb som måtte gjøres flere ganger. Håndverkere kom og gikk, og ble tilsynelatende aldri ferdige. Håndverkere er ikke akkurat kjent for å rydde etter seg. Medlemmene plukket ledningsstumper, matpapir, tomme colaflasker og sopte gulvet uendelig mange ganger for sagflis. Gulvene ble bonet, veggene støvsuget, rørene malt, gropen spikret. Såpe, toalett og tørkeholdere ble skrudd opp. Bygningen virket gigantisk

med sine 3000 kvadratmeter. Jobbegjen- gen i konkurransegruppen trodde de aldri ville bli ferdige i tide. Torsdag kveld før åpningen var det fortsatt kaos, men natt til fredag forsvant håndverkerne og foreningen hadde huset for seg selv. Plutselig kom alt på plass. Blomster, bord og stoler på galleriet, bilder på veggene, skilt på dørene, tribune, møbler, oppvaskmaskin, resepsjonsdisk, fylling av grop - oppgavene var mange.

Kl. 22.30 dro dugnadsarbeiderne hjem. Men - to ble igjen! To flittige sjeler, Unni Holmen og *Kari Amundsen*, benket seg til med litt mat, nål og tråd, og før morgengry var huset forsynt med fargesprakende, draperte gardiner i alle viktige rom. Kl. 03.30 vandret de hjem mens de gledet seg til åpningen - og til fremtiden. Det kom nok en tåre fra øyekroken da de så hvilke resultater alle dugnadstimene hadde skapt. Det var en drøm som gikk i oppfyllelse. Nå kunne Oslo Turnforening tilby gamle og unge medlemmer landets beste treningslokaler.

Endelig skulle Oslo Turnforening arrangere et norgesmesterskap i egen hall igjen.

Anita Tomulevska fikk en ny offroadsykel.

Da mesterskapet startet fredag 25. mai var alt klappet og klart, og det var mye folk på tribunen. Presis kl. 18.00 marsjerte Sinsen Ungdomskorps inn i hallen og ga med sitt spill startskuddet til et fint mesterskap. At arrangørforeningen vant tredobbelt både i kvinne- og herreklassen var en bekreftelse på at det ble trent ambisiøst og godt i Oslo Turnforening, men det bekreftet nok også norsk konkurranseturnets svake stilling på den tiden. Deltakelsen var dårlig og nivået ujevnt. Anita Tomulevska ble mester foran Linda Ruud og Hanne Øverby. I herrenes oppgjør vant Espen Jansen foran Anders Gran og Henrik Halvorsen.

Premiene var spesielle under dette mesterskapet. Åge Storhaug var mannen bak dem, og han hadde virkelig lagt seg i selen. Han hadde kontaktet sine mange forbindelser. Det resulterte i at gavekort fra Hennes & Mauritz, kamera, walkman med mere lå på premiebordet ved siden av de offisielle medaljer og diplomer. Selve rosinen i pølsa kom søndag, da alle trodde at mesterskapet var over. Trenerne Liu og Valentin kom overraskende syklende inn i hallen på nye offroadsykler. Norgesmestrene Anita og Espen ble kalt frem, fikk syklene, laurbærkranser og beskjed om å sykle hjem!

Foruten NM arrangerte foreningen sine to faste konkurranser, Marwell Hauge og OsloPlaketten, i 1991 - og i tillegg landskamper mot Estland, Sverige og Finland - og en bykamp mellom Oslo og Berlin. Konkurransegygnastene hadde det travelt. De deltok i alle nasjonale pokalkonkurranser, foruten i internasjonale i Ungarn, England, Portugal, Tyskland og Sverige. Anita Tomulevska vant Nordisk på Island, med Hanne Øverby på tredje-plass. På de norske lagene under verdensmesterskapet i Indianapolis i USA deltok syv Oslo Turn-gymnaster.

Den 9. Gymnaestrada ble arrangert i Amsterdam sommeren 1991. Det deltok

Det norske kvinnelandslaget som møtte Vest-Tyskland 1990. Fra venstre Anita Tomulevska, Hanne Øverby, Mari Asp, Lotte Berger, Linda Ruud, Annette Pettersen og Marit Roxrud.

22.000 fra 28 nasjoner. Nesten 2000 kom fra Norge, av dem 30 fra Oslo Turnforening.

Kretsstevne og damejubileum

Begivenhetene i 1991 sto i kø. Oslo Turnforening hadde i tillegg til alt annet også påtatt seg å arrangere kretsturnstevnet. Tusen deltakere samlet seg på Youngstorget og marsjerte opp til Bislett i strålende vær. Foran gikk Kampen Janitsjar og politi til hest. Oslos ordfører *Peter N. Myhre* åpnet stevnet. Siden det var 100 år siden det første damepartiet startet, fikk tilskuerne se en historisk kavalkade av dameturn gjennom tidene. Særlig troppen som illustrerte gymnastikk anno 1895, ledet av "kaptein" Turid Hemer, fikk stor applaus. 1950-årenes grasiøse damer i lyseblått ga også en fin oppvisning.

Foreningen fikk skryt for arrangementet. Kretsen sendte et takkebrev til arrangøren: "Vi burde ikke si det, men det er mange år siden vi har opplevd et turnstevne som på Bislett denne gang. Det var sus av gamle storhetsdager, med mange mennesker på hovedtribunen, tindrende sol og glade turnere. Arrangementsstaben fortjener vår takk for et praktfullt stevne."

Nøyaktig på 100-årsdagen for starten av det første damepartiet i Oslo Turnforening, den 15. oktober 1991, samlet 140 av foreningens spreke damer seg til en feiende flott fest på hotell Royal Christiania. Damekomiteen og Damenes Forturnerskap sto for arrangementet. Kjente turndamer fra andre foreninger, blant dem den alltid sprudlende *Valborg Hagfelt*, var invitert. *Ingeborg Brunæs* ønsket velkommen og var selv toastmaster. Aud Lüttichau hadde forberedt en prolog som ga en fin oversikt over utviklingen av dameturn gjennom tidene, med særlig vekt på det som skjedde innen Oslo Turnforening. Inger-Lise Wilhelmsen holdt kveldens hovedtale. Hun ga dagens kvinnelige medlemmer ros for godt samarbeid og aktiv innsats. Unni Holmen, Linda Ruud og ti troppsjenter underholdt. *Veslemøy Viervoll*, som representerte turnkretsen, konkluderte med at dette var en verdig feiring av en viktig begivenhet.

Året etter hadde damene nye grunner til å feire. Det var da 90 år siden Avdelingsførerlaget ble stiftet, og ordenen Balansen, som ble stiftet på avdelingsførerlagets 30-årsjubileum i 1933, var således 60 år. Det var to grunner til at navnet Balansen ble valgt. 1. Det å balansere er en vanskelig kunst, både rent gymnastisk og i livets skole, og 2. Det er viktig å finne likevekten. Ordenen hadde to grader, Kommandør og Ridder. Jubileene ble feiret på Hasle 8. oktober 1993. Stormester i jubileumsåret var *Aslaug Kvernbo*.

Mange av damene i turnforeningen begynte som småjenter og var like ivrige livet ut. Under foreningens 125-årsjubileum i 1980 ble *Aagot Synnestvedt* intervjuet. "Treningen og foreningen er blitt mye av mitt liv. Jeg skal turne så lenge bena holder!" Hennes mann brukte på spøk å si at hun burde ta divanen med til Turnhallen, fortalte hun, og la til at kameratskapet og treningen hadde hjulpet henne både psykisk og fysisk.

Herrekomiteen

I flere år hadde mosjonspartiene for kvinner hatt sin egen damekomité, der lederen var fast styremedlem. Mosjonspartiene for herrer hadde ingen slik organisasjon, men da bydelspartiene forsvant i 1988 fant foreningen det riktig å opprette en herrekomité, hvis leder overtok skolepartienes plass i foreningens hovedstyre. Komiteens første formann var Ola Hauge. Deretter overtok først Per Hektoen og siden Thor Løkkeberg vervet. Etter turnhallbrannen i 1988 hadde herrepartiene sin trening i Pilestredet 27 og på Akershus Festning.

Herrekomiteen overtok forvaltningen av Herreparti A's stigende fond. Avsetningen av fondet skulle etter statuttene fortrinnsvis gå til premier til foreningens pike- og gutteturnere.

Herreparti A, landets eldste turnparti, ble opprettet i 1858 under navnet "eldre herreparti". I 1914 gikk man over til bokstavbenevnelser på alle partiene. Ved en festlig sammenkomst våren 1915 kom A-partiets Stigende Fond i stand nærmest som et spøkefullt veddemål. Innsatsen var fem kroner. Under krigen ble fondet, som da var på kr 20.000, beslaglagt av nazistene. Et medlem av NS, som også var medlem av foreningen, tok vare på pengene og leverte dem tilbake i sin helhet etter krigen.

Herreparti B ble opprettet i 1893. Partiets første instruktør var premierløytnant C. *Halvorsen*. Partiet var det andre av de to store herrepartiene som satte sitt preg på herregymnastikken gjennom mer enn 140 år. Partiets orden, Kjærringa med Staven, ble innstiftet i 1931. På partiets årsmøte ble Staven, under en høytidelig seremoni, overrakt en verdig mottaker. Staven skulle være symbolet på "den frie mands underkastelse under sundhetens og disiplinens lover".

Et annet herreparti, med bokstavbetegnelsen F, ble opprettet i 1946. På den tiden måtte de fleste arbeide til kl. 16.00. F-partiet startet sin trening kl. 15.45. De som møtte opp hadde det med andre ord noe friere. Derfor ble F-partiet i lang tid kalt "Direktør-partiet". Det gikk da også mange kjente menn på partiet, blant annet en skattedirektør, en politimester og noen skipsredere.

F-partiet var det første av Oslo Turnosjonistene som hadde oppvisning i Fjernsynet. Skattedirektør *Syver Fagernes* var blant deltakerne, og programmet ble avsluttet med at han og den kjente programleder *Odd Grythe* kappsto på hodet på hver sin pute.

Det har vært mange interessante "typer" på F-partiet. En av dem er *Egil Schelderup* som ustanselig fortok underlige skiturer, f. eks. til Plaza Hotell på Lillestrøm. Reserveinstruktør *Per Backe-Wiig* var et ivrig meditasjonsfantom og hadde helse råd mot alle plager. Viktigste medikament: Lakserolje!

F-partriet var forøvrig det første herreparti som tillot damer å bli med. På partiet kom det etter hvert noe få kvinner som partitro medlemmer.

For å gjøre listen over herrepartier kom-

plett må morgenpartiet nevnes. To ganger i uken møttes en god del morgenfugler til trening. På slutten av 1970-årene var Jan Olsen instruktør. I sine memoarer i Turnliv 2004 skrev han:

To ganger i uken var jeg instruktør på morgenpartiet. GGG-partiet. Gamle, gode, gullgutter. Der var det beintrening for birkebeinere, treningsnarkomane, topp forretningsfolk og LO-NAF-ansatte.

Oppvarming. Løping, gymnastikk med jernstokker, tempotrening og ikke minst sirkeltrening, tre runder på tid. Disse litt opp i årene-gutta fikk ikke nok hardtrening. På slutten av treningen ble det ofte lagt inn litt ekstra kjørr i form av statiske øvelser med hoppedau, for så å avslutte med tauhopping. Alt dette til musikk spilt av Goggen, den lille, halvalkoholiserte kafé-pianisten. Han hadde en innlevelse i sitt spill som var en fryd for den som skulle bøye og tøyse. Hver tirsdag og fredag kom han kl. 07.35 med sin slitte veske og tykke frakk. Satte seg ned ved pianoet, spilte kongesangen og vi var i gang. Dette holdt han og jeg på med i årrekker. Mange fra partiet den gang trener der den dag i dag.

På mosjonspartiene deltar flere til de er oppe i høy alder. På bildet får Arne Nielsen blomster fra instruktør Guro Westad på 90-årsdagen i januar 2000. På bildet til høyre ser vi Anne Marie Mejlænder. Hun var instruktør til hun var 85 år, etter det mosjonerte hun selv på partiet. 90 år fylte hun i 2001.

Et turbulent år

Helga Sigurbjarnardottir var konkurransegruppens leder i 1992. Sammen med sitt styre opplevde hun et turbulent år. Mange gymnaster sluttet.

En ny, moderne treningshall og toppkvalifiserte trenere førte til en ambisiøs målsetting. Nå var mulighetene åpne. Det skulle satses for fullt på å få frem gymnaster på internasjonalt topp-plan. Det ble trent mye og hardt. Snart ble det klart at ambisjonene nok var i overkant høye. Foreldrene protesterte mot all hardt trening - og de unge talentene ga opp.

Hvordan kan denne lite hyggelige utviklingen forklares? En del av forklaringen er nok den at treningsmetoden de utenlandske trenerne hadde med seg fra Kina og Romania ikke uten videre lot seg overføre til norske forhold. Det oppsto en form for kulturkollisjon. At både foreningens og konkurransegruppens styrer for det meste besto av mosjonister og foreldre uten bakgrunn fra konkurranseturn gjorde ikke situasjonen lettere. De som skulle lede aktivitetene manglet nødvendig ekspertise og dermed også autoritet. Motsetninger oppsto. Konkurransmiljøet var ikke slik det burde være.

I tillegg til dette hadde foreningen i noen år neglisjert rekrutteringsarbeidet. Til junior-NM i Trøgstad 1992 sendte Oslo Turnforening en tynn tropp. Tommy Sandstad ble nr. 2 og *Elisabeth Amundsen* nr. 5.

Noe måtte gjøres for å forbedre situasjonen. Møtevirksomheten var stor. Det ble foretatt en samordning mellom jente- og guttesiden, hvor det de siste årene hadde vært en viss rivalisering, ikke minst om økonomiske midler. Innsatsen på dugnadsplan var synkende. Totalt gikk konkurransegruppen på et underskudd på 35.000 kroner. Unni Holmen ble hovedansvarlig for all trening, med rumenerne Valentin og Octavian som trenere for hen-

holdsvis jentene og guttene. Åge Storhaug sluttet.

Anita Tomulevska, nå 15 år gammel, ble i 1992 norsk mester i Mandal og nordisk mester for senior i Ålborg. Mesterskapet i Ålborg ble en norsk suksess. Herrene ble lagmestre. Individuelt vant svenske *Johan Johansson*. Anders Gran tok sølv. Espen Jansen klikket i bøylehøst og måtte nøye seg med en femteplass.

Anita var eneste norske turndeltaker under sommer-OL i Barcelona. Hun turnet helt opp mot sitt beste og satte ny personlig rekord i åttekampen med 75,697 poeng. Likevel ble hun bare nr. 79! Unni Holmen var med til Barcelona som leder og trener.

Også dette året var Haslehallen flittig brukt som konkurransearena. Bl. a. ble Nordisk for tropper og landsfinalen for jenter og gutter arrangert i hallen.

Ny organisasjon

Styret hadde i lengre tid arbeidet med et nytt lovforslag som i større grad ville være tilpasset idrettsforbundets lover. Det førte til en organisasjonsmessig endring i et hovedstyre og et idrettsstyre. Hovedstyret skulle ha ansvaret for den økonomiske driften og de to eiendommene. Inger-Lise Wilhelmsen var formann på fjerde året, og hadde med seg Alf Teigen som nestformann. Idrettsstyret skulle ha ansvaret for foreningens aktivitetstilbud. Det fikk Turid Hemer som sin første leder og Sverre Grimstad som nestleder. Idrettsdelen ble inndelt i fire grupper, en gym- og mosjonsgruppe, en barne- og ungdomsgruppe, en konkurransegruppe og en gruppe for troppskonkurranser.

Det innebar at de to fortørnerskapene ble borte i styresammenheng. Det samme ble dame- og herrekomiteen, som ble en del av den nye gym- og mosjonsgruppen.

At troppsturn nå fikk sin egen gruppe var på sin plass. Interessen for denne kon-

kurransform hadde blusset opp etter at Nordisk klasse ble innført. Under NM i Laksevåg 1993 stilte Oslo Turnforening med tre tropper. Dametroppen vant. Herretroppen og mixtroppen tok sølv. Damentroppen var også med i nordisk mesterskap på Island, der de klarte en fin femteplass.

Anne-Grethe Sandin ble den nye troppsgruppens første leder.

I senior-NM i Stavanger 1993 vant Anita Tomulevska sitt tredje mesterskap på rad. Elisabeth Amundsen kom på sjetteplass. På tribunen i Stavanger satt en entusiastisk heiagieng fra Oslo Turnforening og trodde at også Espen Jansen skulle vinne for tredje gang på rad, men den gang ei! Nærmest på hjemmebane kom Sandnesguttene *Tor Einar Refsnes* som ei kule i siste apparat, svingstang, og turnet til stevnets høyeste karakter, 9,50! Neste dag ble det for første gang arrangert NM i enkeltapparater, og Espen fikk en "grusom" hevn. Full av glød og innsats vant han fire gull og to sølv. Også Anita vant fire gull, altså full pott.

Dette året forsvant pokalkonkurransen Marwell Hauge fra terminlisten. I stedet kom Oslo Turn Pokalen, så Oslopokalen, før det hele i 1995 ble samordnet i Unni og Haralds Pokalkonkurranse.

Foreningens daglige leder *Lars Erik Wærstad* og hans medarbeider Bjørn Persson sluttet dette året. Diplomøkonomen *Anne Messelt* ble ansatt som ny daglig leder med kontor i Turnhallen. Den NIH-utdannede trønder *Torstein Lund* ble organisasjonsleder for idrettsdelen med kontor på Hasle.

Turnhallen åpner

Arbeidet med oppbyggingen av Turnhallen i St. Olavsgate var ferdig på slutten av året 1993. Bare den gamle, staselige fasaden minnet om gamle dager. Innvendig var alt nytt og annerledes med moderne

saler og interiør. De tre nederste etasjene på rundt 3000 kvm var forbeholdt foreningen med gymnastikksaler, helsestudio, basseng, garderober, kafé, møterom og kontor. De øverste etasjene på totalt 7000 kvm ble leid ut forretningsmessig til kontorer. Entreprenørselskapet Selmer AS, som hadde satt opp bygget, leide selv hele utleiedelen til sitt hovedkontor.

En ekstraordinær generalforsamling i mars 1992 gjorde følgende vedtak: "Styret i Oslo Turnforening får fullmakt til å gjenoppbygge St. Olavs gate 25 til allmennyttig idrett og forretningsbygg. Styret kan bruke inntil 49 millioner kroner av egne midler og gis anledning til å ta opp lån på inntil 40 millioner kroner". Dermed var klarsignalet gitt.

Lørdag 4. desember var den store åpningsdagen. Den høytidelige mottakelsen var om formiddagen, med mange celebre gjester tilstede, blant dem Oslos ordfører *Ann-Marit Sæbønes*, *Svein Hagberg* fra NGTF, *Veslemøy Viervoll* fra turnkretsen, *Thorvald Larsen* og *Finn Hauger* fra Oslo Idrettskrets. Fra Selmer møtte adm. dir. *Sigmund Bjørgum*. Tilstede var også representanter fra arkitektfirmaet Arcasa og foreningens bank- og forsikringsforbindelser.

Inger-Lise Wilhelmsen ønsket velkommen, før de mange hilsninger og gaveoverrekkelser. Selmers direktør roste foreningens byggekomité og ga dem en solid kniv hver fordi de hadde maktet å skjære ned på alle tegn på tids- og kostnadsoverskridelser. Dessuten var det en garanti for byggets soliditet at entreprenøren selv tok i bruk utleielokalene! Så var det en underholdende og variert oppvisning. Paal Clasen var konferansier.

Om kvelden var det stor innvielsesfest. 180 medlemmer satt rundt bordene og hygget seg med rekecocktail, elgstek og multekrem. Gavedryset fortsatte og av talene kan nevnes formannens rosende omtale av byggekomiteen, som det siste

Direktøren i Selmer A.S, Sigmund Bjørgum, overleverer nøkkelen til en nyoppbygget turnhall til Oslo Turnforening ved Harald Wigaard under åpningen i desember 1993. Paal Clasen (sittende) og Alf Teigen følger begivenheten.

året var skrumpet inn til Alf Teigen, Harald Wigaard og Odd Eide. De ble behørig hyllet for sin iherdige innsats, sitt pågangsmot og sin overvåking av at de økonomiske rammene ble holdt, og at fremdriften gikk etter planen.

Siden festen gikk i eget hus og medlemmene selv bestemte, var det full fart med dans og moro i den mørke desembernatten frem til den lyse morgen.

En måned etter var det full aktivitet i hallen. Mosjonspartiene gledet seg over å være tilbake i eget hus etter sin omflakkende tilværelse. I april 1994 avholdt den nye gym- og mosjonskomitéen sitt første årsmøte. Formann Ingeborg Brunæs kunne ønske 94 medlemmer velkommen i Turnkroa der en representant fra Oslo Brannvesen, brannmester Kjetil Bratlie, viste et bilde av Turnhallen som sto i lys lue og fortalte litt om et vanskelig og til dels farlig slukningsarbeid. Han fikk stor

applaus, en vakker blomsterbukett og hilsen med til sine kolleger som for seks år siden hjalp til med å redde verdier for Oslo Turnforening.

Først ut for å ta den nye hall i bruk var imidlertid fortunerne. Allerede i januar 1994 ble deres ærverdige orden Den Høye Hest avholdt. Det ble en fullblods hestefest i tradisjonell stil i en ny stall. 40 smok- ingkledte turnkamerater møttes rundt svømmebassenget til en liten velkomstdrink. Bassenget var pyntet med flytende, levende lys. Gjensynet skal, i følge Turnliv, ha vært oppløftende, og atmosfæren var som i den gamle turnhallen. Beundringen for det nye hus var stor. En ny æra for foreningen og ordenen ble poengtert.

Også Oslo Turnforenings generalforsamling var tilbake i St. Olavs gate. Vel 40 personer møtte, og som vanlig de siste årene ble møtet avviklet på under en time.

Inger-Lise Wilhelmsen gikk i 1994 av som formann etter fire år og Alf Teigen overtok. Sverre Grimstad overtok lederjobben i idrettstyret, med Morten Braaten som nestleder.

For å styre den forretningsmessige driften ble Oslo Turn AS stiftet som et heleid datterselskap av Oslo Turnforening, samtidig som selskapet også sto som eier av bygningene. Styret i foreningen var generalforsamling i Oslo Turn AS. Alf Teigen var leder også her, og hadde med seg Harald Wigaard, Erik Gran, *Odd Eide* og *Eigil Flaathen*.

Foreningen kunne nå drive med et budsjettert driftsunderskudd på nærmere to millioner kroner, og likevel makte å betale ned 3,5 millioner i avdrag på gjelden som var på snaue 40 millioner. Medlemstallet var igjen stigende, og var nå på over 1700. Siden treningstilbudene var vesentlig større enn tidligere, var det forventet at økningen ville fortsette også i årene som kom. Og ganske riktig, grensen på 2000 medlemmer ble passert året etter.

Oslo Turnforening deltok med 73 personer i landsturnstevnet i Bodø i månedskiftet juni-juli 1994. Foreningens deltaker

Den avtroppende formann, Inge-Lise Wilhelmsen, får blomster av den nyvalgte, Alf Teigen, på generalforsamlingen 1994.

re stilte på veterantrupper, oppvisningstrupper, troppsgymnastikk og i konkurranser. I tillegg var det med ti observatører som også skulle informere og reklamere for det neste landsturnstevne, som Oslo Turnforening skulle arrangere fire år etter. Foreningen hadde en egen stand i Nordlandshallen, der det ble delt ut brosjyrer og solgt T-skjorter og collegegensere. En båttur til øya Landegod, der havørner fantes i flokker, ble arrangert for foreningens deltakere. Det dårlige været, med mye regn og lave temperaturer, la ingen stor demper på det minnerike oppholdet.

Under defileringen åpningsdagen marsjerte foreningens medlemmer under sin helt nye, praktfulle fane. Den hadde da vært under arbeide i ca. 8 år. Den er den fjerde i rekken av foreningens faner og er en kopi av fane nr. 2. Den første fanen, som nå henger utstilt i Turnhallen i St. Olavs gate, ble tegnet av arkitekt von Hanno, brodert av foreningens damer og ble innviet 6. mai 1861.

Inger Hektoen tok initiativet til anskaffelsen av en ny fane da den gamle var helt utslitt og reparert flere ganger. Hun gikk løs på oppgaven med glød og iver, et tidkrevende arbeid som også krevde stor nøyaktighet og flid. Etter nøye å ha undersøkt og avfotografert den gamle fanen, kjøpte hun inn materialene for egne midler, laget mønster og tegnet av på stoffet. Hun var så vidt kommet i gang da hun plutselig gikk bort så alt for tidlig et halvt års tid før turnhallbrannen i 1988.

Arbeidet med fanen ble da lagt bort for en tid. Men nødvendigheten for å anskaffe en ny ble påtrengende. Hilda Tohje, tidligere leder av damekomiteen og mangeårig instruktør, påtok seg å fortsette arbeidet. Hun fullførte den ene siden, og det er et mesterstykke hun har prestert. Den andre siden ble påbegynt av *Marie Steen*, damekomiteens sekretær, men hun fant arbeidet for tidkrevende. En av Hei-

men Husflids medarbeidere, *Tove Broch*, fullførte fanen Deretter ble fanen montert og utstyrt med nye stenger og dusker, klar til bruk i Bodø.

Norgesmesterskapet i troppsturn ble arrangert under stevnet i Bodø. Oslo Turnforening klarte andreplasser både for kvinner og menn, samt i gymmixklassen. Såpass ustabile var imidlertid disse troppene at selv om de var tatt ut til det nordiske mesterskapet i Finland senere på året, klarte de dessverre ikke å stille lag.

Anita Tomulevska ble nordisk mester for andre gang på rad i Västerås. Hun og Espen Jansen deltok i VM i Australia. Under EM i Stockholm var både Anita og Elisabeth Amundsen med. Norgesmesterskapet arrangerte foreningen i Haslehallen i november. Anita tok her sitt tredje norske mesterskap på rad. Også Espen vant for tredje gang. I finalene vant Espen fem apparater. Bare i skranke måtte han se seg slått av Flemming Solberg. Anita fikk det ikke helt til den dagen og vant "bare" skranke. Elisabeth var fornøyd med sølv i bom og bronse i skranke. NM-banketten var i Turnkroa i Turnhallen, hvor det samtidig var omvisning i det flotte bygget.

En helt ny tid!

Foreningens turnmessige del og de store barnepartiene, sammen med noen få mo-

Her viser Jorunn Ø. Wigaard, Harald Jørgensen og Elisabeth Gaathje frem foreningens flotte fane før defileringen under Landsturnstevnet i Trondheim 2001.

sjonspartier, var lagt til Haslehallen. Turnhallen i St. Olavs gate var i sin helhet innredet som et treningshus. Studentidretten i Oslo leide saler og flyttet sine aktiviteter til Turnhallen. Salene ble også leid ut til noen bedriftsidrettslag, men lett var det ikke å få til den ønskede oppslutning i en tid da de kommersielle treningsinstituttene hadde vunnet terreng og tilbød sine

Turnhallen Treningssenter og foreningens hovedinstruktør Kjersti Ågedal ble kåret som "Best i Test" i en faglig undersøkelse over treningssteder i Oslo som Aftenposten foretok i februar 2000. På bildet er det full innsats med Kjersti i front. (Foto: Ørn E. Borgen).

tjenester over hele byen. Man var inne i en helt ny tid!

Villig til å bruke mye penger på PR og reklame var ikke styret de første årene, men etter hvert som tilbudene i Turnhallen ble kjent steg likevel oppslutningen jevnt. Aktivitetene i det lille bassenget var populært fra starten av. Lekepartiene for barn hadde bra oppslutning. Det hadde treningsstudioet også. Dyktige instruktører sørget for at aerobicpartiene ble fylt opp. Nå heter aktivitetene Stram opp, MRL (mage-rumpe-lår), Combo, Step, Kondis, Spin og annet; et variert tilbud med alt fra øvelser i stort tempo og med kompliserte dansetrinn - til enkel styrketrening.

Aerobicinstruktørene ble hentet dels utenfra, dels fra foreningens egne rekker der flere av de tidligere konkurranse-turnere påtok seg å lede slike aktiviteter.

Året før hundreårsskiftet ble *Stig Morten-*

sen ansatt som daglig leder. Hans samboer *Kjersti Ågedal* fikk ansvaret for aerobicaktivitetene. Begge kom fra solide turnmiljøer i Sandefjord og Kristiansand, men hadde i noen år bodd i Oslo og påtatt seg leder- og instruktøroppgaver i foreningen. Kjersti klarte å samle aerobicinstruktørene, fikk dem til å føle et fellesskap og dermed en større tilhørighet til foreningen. De laget et egen troppsprogram som de deltok med i oppvisninger; slik fikk de vist at aerobic - med sitt tempo, sin rytme og sine hurtige forflytninger - i tillegg til sin store treningsverdi også kunne være god underholdning for et publikum.

En gledelig overraskelse fikk foreningen da Aftenposten Aften i februar 2000 over en dobbeltside fastslo at Turnhallen og Kjersti hadde vunnet en test. " Vil du mer enn å veive med armer og ben? Vær nøye med valg at *trener!* Det er konklusjonen etter vår test av seks enkle treningstimer.

Best utbytte fikk vi i Oslo Turnforening" skrev avisen i sin ingress. Journalist *Åshild Breian* og idrettsprofessor *Kari Bø* hadde i hemmelighet besøkt seks av byens treningssteder, og de fant treningen på en stram-opp-time i Turnhallen riktignok og mer stimulerende enn på de andre stedene de besøkte. En fin fjær i hatten til Kjersti og en verdifull PR for foreningen.

I 1995 ble det på ny endringer i organisasjonen. Oslo Turn A/S overtok de mere forretningsmessige oppgavene, som økonomi og eiendomsforvaltning. Dermed fikk foreningens hovedstyre større tidsmessig anledning til å bli mer faglig orientert igjen. Foreningens idrettsstyre ble oppløst og hovedstyret utvidet fra seks til elleve medlemmer.

Dramatikk på Stord

Rekrutteringen på konkurransesiden begynte å bli bedre. Nye navn gjorde seg gjeldende i de aldersbestemte klassene. *Marie-Eve Boisvert*, *Irene* og *Yvonne Lao*, *Elisabeth Ruud*, *Kim Holmen* og tvillingene *Christian* og *Andreas Wiik* klatret stadig høyere på resultatlistene i de nasjonale konkurransene.

I NM på Stord 1995 var det fremdeles de etablerte som dominerte, denne gang med dramatikk i herrenes konkurranse. *Flemming Solberg* og *Espen Jansen* fulgte hverandre som skygger. Foran siste apparat svingstang ledet *Flemming* med tre tiendedeler, og de fleste trodde det ville holde til seier. *Espen* turnet imidlertid prikkfritt, mens *Flemming* falt ned i en Jaeger. Det var stille i salen da han var ferdig med sin øvelse. Alle trodde at *Espen* hadde vunnet, men dommerne ville det annerledes. De ga *Flemming* 9,00 - noe som gjorde at de to konkurrentene kom likt ut i sammendraget. *Flemming* ville bli mester på grunn av at han hadde beste enkeltkarakter i et apparat - 9,50 i hopp. Det ble musestille, både på tribunen og

blant deltakerne. Pinlig stemning! Oslo Turnforening protesterte skriftlig, men protesten ble utrolig nok avvist. Verbalt ga imidlertid ikke Oslo Turn-lederne opp, og dommerne - med overdommer fra *Flemmings klubb Drammen Turnforening* - måtte til slutt gi etter for presset og vurdere karakteren på ny. De fant ut at de hadde feilbedømt visse deler av *Flemmings* svingstangøvelse, og forandret karakteren til 8,60. Dermed fikk mesterskapet en riktig vinner. *Espen* ble norsk mester for femte gang. Det samme ble *Anita Tomulevska*. *Elisabeth Amundsen* ble nummer tre og nummer syv i mesterskapet, og dermed vant Oslo Turnforening også lagmesterskapet.

I august 1995 ble den første *Unni* og *Harald Pokalkonkurranse* avviklet, navngitt etter foreningens mest profilerte turnere gjennom tidene. Sølvpokaler, som en norsk turner måtte vinne tre ganger for å få den til odel og eie, ble satt opp. *Espen* og *Anita* ble vinnere i konkurransen. Begge representerte Norge under verdensmesterskapet i Japan senere i sesongen.

Anita Tomulevska og Espen Jansen tok begge sin femte NM-tittel på Stord.

Oslo Turnforenings mixtrops under landsturnstevnet i Tromsø 1981.

Det gode troppsmiljøet

Med den store bredden Oslo Turnforening hadde av konkurranseturnere av begge kjønn i årene etter krigen var det ikke vanskelig å få frem dyktige konkurransetropper. Rundt 1980 begynte man også å konkurrere med gutter og jenter på samme tropp. "Gymmix" besto av akrobatikk, turn og bevegelse til musikk. Det var stor frihet til å velge tema.

En av dem som gjennom alle år har deltatt på mixtrops er Harald Jørgensen. Han forteller: "Det var Leif Gulbrandsen som tok initiativet til Gymmix. Troppen ga muligheter for tidligere konkurranseturnere til å fortsette med trening og konkurranser i et trivelig miljø, og det ga også andre som ikke hadde vært

konkurranseturnere anledning til å delta i et program ut fra sine ferdigheter. Det var først et prøve-NM under landsturnstevnet i Tromsø 1981. Da vant Oslo Turnforening med et program laget av *Håvard Engell*, danser og koreograf ved operaballetten. Han var kreativ og tok inn trampett som en del av programmet. Ja, vi fikk også inføring i grunnleggende jazzdans og litt klassisk også.

Vi har hatt mye moro gjennom årene og har deltatt i mange NM, stevner og Gymnaestradaer med ulike program. Kjempe-trivelig miljø der vi kunne spille på våre ulike ferdigheter. Også publikum likte Gymmix-konkurransene - det var mye liv og moro i programmene."

Oslo Turnforenings tropp deltok i norgesmesterskapene i klassen fra 1982 og til

Fire gymnaster som har vært med å prege troppsmiljøet. Alle fire begynte å turne på barnepartier i Oslo Turnforening. Fra venstre Ingar Lilleåsen, Nina-Marie Nygaard, Elisabeth Amundsen og Bente Christensen.

langt opp i 1990-årene. Som tidligere fortalt ble "Nordisk klasse" innført på slutten av 1980-tallet. Den er blitt en suksess og har ført til en økende oppslutning om troppskonkurranser i Norge.

I Oslo Turnforening kom oppsvinget først og fremst på kvinnesiden. I tillegg til foreningens egne gymnaster har troppsgruppen fått en betydelig tilvekst av dyktige gymnaster fra andre foreninger i Norge. Turnere som kom til hovedstaden for arbeid eller studier oppsøkte gjerne Haslehallen. Der fant de seg hjemme, og har i stor grad vært med på å prege det flotte troppsmiljøet. Dessuten har flere av dem påtatt seg trener- og instruktøroppgaver i foreningen. Noen har tatt på seg lederansvar og latt seg velge inn i foreningens styre. Før og etter hundreårsskiftet har *Marianne F. Furuseth*, *Dag Henning Edvardsen* og *Merete Fosshagen Wickman* innehatt nestleder vervet, *Sissel Tangen*, *Trond Bådstangen* og *Ann-Cecilie Joa Dahl*

har vært styremedlemmer.

I 1994 ble en egen troppsgruppe opprettet. Gruppens leder møter i foreningens styre. Den første leder var *Anne-Grethe Sandin*, deretter har *Bente Christensen*,

sen, *Ingar Lilleåsen*, *Jannicke Meyer Christensen* og *Jannicke J. Pedersen* vært ledere av troppsgruppen. Nå i jubileumsåret 2005 er det *Tore Klevenberg*, fjerde generasjon av turnfamilien Klevenberg på Gjøvik, som innehar vervet.

Trenerne må nevnes. At *Schirin Zorriassateiny* de siste årene har vært koreograf og tatt seg av inntreningen av frittståendeprogrammene har vært sterkt medvirkende til kvinnetropp 1's flotte resultater i konkurranser og mesterskap. For å forbedre utøvernes prestasjoner i tumbling og sprang har herrene hjulpet til. *Axel Wickstrøm* var på slutten av 90-tallet troppsgruppens hovedinstruktør. Etter at han flyttet tilbake til Trondheim har flere av de mannlige konkurranseturnerne stilt opp som trenere for troppsdamene.

Også foreningens kvinnetropp 2 stiller i Team Gym (Euroteam) og holder et fint nivå. Jentene er nesten alle tidligere konkurranseturnere. At det oppstår midlertidige frafall av vordende mødre har ikke svekket troppen nevneverdig. Jentene kommer tilbake og trives i treningsmiljøet.

På herresiden har *Espen Jansen* i flere år slitt med å samle turnere nok til en tropp. Det er imponerende at han orker ved siden av sin egen trening som konkurranseturner. De få som møter opp hygger seg med treningen og stiller gjerne opp i konkurranser i trampett og tumbling.

Til venstre *Schirin Zorriassateiny* i kjent positur. Videre *Jannickje Meyer Christensen* som ledet troppsgruppen i 2000 til 2003. *Marianne F. Furuseth* var foreningens nestleder i 1999 og 2000. *Merete Fosshagen Wickman* er nestleder nå i jubileumsåret 2005.

Stevneforberedelser

På generalforsamlingen 1996 ble Sverre Grimstad ny formann. Alf Teigen fortsatte i styret som økonomiansvarlig. Erik Gran ble nytt styremedlem.

På forbundstinget 1992 ble Oslo Turnforening tildelt landsturnstevnet 1998. Det gjaldt nå å få valgt en effektiv hovedkomité for stevnet. Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets ble trukket inn. Inger-Lise Wilhemsen påtok seg en ny stor og ansvarsfull oppgave for foreningen da hun sa ja til å være stevnets leder. Med seg i styret fikk hun *Svein Hagberg* (salg, markedsføring), *Frøydis Ruud* (velferd), *Turid Hemer* (innkvartering), *Alf Teigen* (økonomi), *Unni Holmen* (teknisk, transport) og *Laila Edvardsen* (informasjon og service).

Det var et enormt arbeide som ventet og det gjaldt å komme tidlig i gang. For første gang skulle samtlige offisielle norgesmesterskap i alle grener tilsluttet NGTF arrangeres samtidig med et landsturnstevne. Det skulle dermed kjempes om hele 135 NM-titler i løpet av tre hektiske stevnedager. Det var derfor viktig å få selve tidsplanen på plass slik at et informasjons- og påmeldingsprogram kunne sendes ut til klubbene i god tid. Selve åpningsseremonien fikk landsturnstevnekomiteen en mini-generalprøve på da den

var sterkt delaktig i kretsturnstevnet på Bislett med over 1000 deltakere.

1997 ble et stille år for Oslo Turnforening. Stille i den forstand at alle aktiviteter skjedde med tanke på å være best mulig forberedt til den store, utfordrende oppga-

Sverre Grimstad ble formann i 1996.

ven et landsturnstevnearrangement er. Ellers var alt som normalt dette året. *Turid Hemer* trakk seg som nestleder i styret for å konsentrere seg fullt og helt om stevneoppgaven. Hun ble erstattet av *Elisabet Jenssen*.

Dette året vant foreningens kvinnetropp 1, ledet av *Bente Christensen*, et nytt norsk mesterskap. Også herretroppen vant i Molde. Kvinnetropp 2 ble nr. 3.

Unni og Harald-konkurransen hadde deltakere fra Romania, Nederland, Finland og Danmark. *Flemming Solberg* ble bare slått av rumenske *Sucio Silviu*. *Marny Østreng* fra Trøgstad vant kvinneklassen.

NM dette året ble arrangert i Haslehallen. For første gang gikk junior- og seniorklassene samlet. *Tvillingene Christian* og *Andreas Wiik* ble nr. 2 og 3 av juniorene. *Trønderen Kristian Solem* vant klassen.

På generalforsamlingen 1998 ble det vedtatt at det sittende styret skulle sitte frem til 31. juli. På den måten kunne man holde kontinuiteten i det gode samarbeidet som var etablert med LT-komiteen. *Harald Wigaard* ble valgt til foreningens nye leder. Også i administrasjonen ble det forandringer. Alle de tre medarbeiderne, *Anne Messelt*, *Torstein Lund* og *Morten Braaten* sluttet. Det nye styret valgte ikke å erstatte dem, men heller ansette *Anne Grethe Sandin* som økonomimedarbeider, og benytte gruppene til en del av administrasjonsarbeidet. Etter hvert skulle det vise seg at dette opplegget fungerte dårlig og *Stig W. Mortensen* ble ansatt som daglig leder året etter.

Landsturnstevnet 1998

Så var tiden inne. Den endelige påmeldingen til landsturnstevnet viste 3222 deltakere, noe skuffende siden det var over 4000 i Bodø fire år tidligere. Foreningen justerte budsjettet fra 7 til 5,6

millioner kroner. I midten av juni var det meste klart. Hovedkomiteen og 200 frivillige funksjonærer sto klare til å motta landets turnere. Alle sentrale personer hadde fått mobiltelefoner fra Netcom slik at informasjonen kunne bringes begge veier. I datasystemet lå det opplysninger om hva deltakerne hadde meldt seg på, og alt var gjort for at de skulle få sine ønsker oppfylt. 1300 ville på fjordcruise, mens bare fem modige personer hadde meldt seg på til ballongferden. 2000 skulle bo på skoler. Akkrediteringskort og billetter lå klare da deltakerne ankom.

Åpningsdagen var onsdag 24. juni. Klokket 17.00 var det mottakelse i Oslo Rådhus for spesielt inviterte. En snau time senere var det oppstilling på Rådhusplassen av samtlige deltakere for defilering opp til Bislett Stadion. Først i toget gikk Oslo Ridende Politi, deretter Kampen Janitsjar fulgt av en flaggborg. Så kom hovedkomiteen i sine flotte, røde drakter og mørkegrønne dresser. Så fulgte fanen til Norges Gymnastikk- og Turnforbund, med president *Britt Mellegaard* i spissen for styret, offisielle komiteer og dommere. På rekke og rad marsjerte kjempetroppen til Norges Kvinnelige Gymnastikkveteraner, ledet av *Ragnhild Nordengen*, Norges Turnveteraner, 97 staute mennfolk med *Ingolf Toppe* og *Odd Michelsen* i spissen, deretter 18 kretser i alfabetisk orden og til slutt arrangør Oslo Turnforening med 95 deltakere.

Været var strålende og folkemengden langs ruten fikk oppleve et fargerikt skue. Ankomsten til Bislett skulle vært klokken 20, men var en halv time forsinket. På stadion ventet foreningens formann, Sverre Grimstad, tålmodig. Han skulle være stevnets speaker. *Atle Falkanger* styrte musikken og var en nær medarbeider under hele stevnet. Jubelen var stor da toget endelig viste seg i maratonporten og marsjerte inn på gressteppet for der å ta oppstilling for åpningsseremonien. Først

kom nasjonalsangen, deretter holdt Oslo varaordfører *Svenn Kristiansen* og stevnekomitéleder Inger-Lise Wilhelmsen velkomsttaler. Siste arrangør, Bodø & Omegn Idrettsforening, overleverte fanen til NGTF, som igjen overleverte den til Oslo Turnforening. Etter utmarsjen var det oppvisninger av kvinneveteranene, fellestroppen til Oslo og Akerhus Gymnastikk- og Turnkrets og til slutt diverse sportsdansere. Klokket 21.45, fortsatt en halv time forsinket, avsluttet speakeren med å si at deltakerne hadde gjort et strålende og fargerikt inntrykk i det vakre været, og at alle var en pryd for norsk idrett. Til slutt lød den spesialkomponerte stevnesangen ut over høyttalerne. Med den fengende melodien og lette teksten kunne alle synge med. Den eneste uforutsette hendelsen var at fallskjemhopperne kom i samsvar med den opprinnelige tidsplanen og landet nærmest i hodet på Inger-Lise mens hun holdt åpningstalen sin.

Torsdag braket det løs på samtlige arenaer. På Ekebergsetta var det bygget opp tribuner med plass til 1200 tilskuere rundt et ekstra stadion på størrelse med en fotballbane. I tillegg var det aktiviteter på Rådhusplassen, Aker Brygge, Tennissen-teret, Haslehallen, KFUM-hallen, Bekkelagshallen, og selvsagt i Ekeberghallen. Her var hovedkvarteret med stevnekontor og salgsboder. Utenfor var teltrestauranten med utvidet serveringstilbud, happy hour og underholdning. I selve hallen ble alle norgesmesterskapene arrangert. Aktivitetene var mange, tidsskjemaet strengt og tempoet høyt.

Om ettermiddagen og kvelden var det utflukter. Mange dro ut på Oslofjorden, til holmer og skjær, på cruise med middagservering eller på nattcruise. Andre holdt seg på landjorden og dro på fantefølge til Vestmarka, smaragdtur til Mjøsa eller krystalltur til Hadelands Glassverk ved Randsfjorden. Været var fortsatt bra

Inger-Lise Wilhelmsen ledet hovedkomiteen. Hun hadde god hjelp av sine turnvenninner på veteranthropen. Foran fra venstre Turid Hemer, Kari Riise Winther, Wenche Johansen og Mebel Bråten. Bak fra venstre Inger-Lise, Olga Enger, Marit Sørensen og Solveig Hjelt.

og deltakerne koste seg. Senere på kvelden var det turnrevy. På grunn av pågangen ble den flyttet fra Bryggeteatret til det større ABC-teatret for å få plass til alle.

Fredag morgen startet regnet, ja det øste ned! Plan B ble satt i verk, og stevneprogrammet forandret. Utendørsaktivitetene ble redusert til et minimum, og innendørshallene fylt opp. Ekstramannskap ble satt på for å rydde og klargjøre hallene mellom øvelsene slik at arrangementene ikke skulle bli alt for forsinket. Stevnekontoret fikk en stor oppgave med å informere deltakerne om hvor deres alternative opptreden skulle være. Det var nok noen som ikke rakk frem i tide. Transportbussene mellom arenaene ble stappfulle.

Konkurransene gikk så godt som etter planen. Helt nye turnapparater var innkjøpt fra Mitufa. Marny Østreng fra Trøgstad og Flemming Solberg fra Drammen ble som ventet norgesmestere i turn. Oslos kvinnetropp 1 og herretroppen ble

norgesmester i Euroteam. I Sports Aerobics ble Oslo Turnforening vinner i trio med Elisabeth Amundsen, Nina-Marie Nygaard og *Christine Norvang* på laget.

Hovedkomiteen gikk utmattet til sengs sent på kveldene. En hadde alltid nattevakt. Den oppgaven gikk på omgang.

I kjelleren i Ekeberghallen hadde *Svein Hagberg* sørget for et lager av tørrvarer, snacks, sjokolade og andre nødvendige varer. Svein var av yrke driftsleder for Ekeberghallen. Han åpnet mange dører som var til stor hjelp under stevnet. Erik Gran var leder for depotet. Like fullt var han opptatt det meste av døgnet med pakking og utkjøring av varene. *Olga Enger* var Turid Hemers høyre hånd og gjorde en kjempejobb for at frokosten skulle stå ferdig senest klokken 7.00 rundt om på skolene, og for at alle skulle trives og ha det bra. TV-apparater skaffet hun også. Fotball-VM gikk nemlig samtidig.

De oppblåsbare madrassene var et mi-

nus. De hadde en spesiell lukt som plaget mange av brukerne.

Lørdag fortsatte regnet. Mye måtte improviseres og forandres. Konkurransene gikk mot slutten og oppvisningene overtok. Store og små tropper dominerte nå arenaene. Dessuten var det stor oppslutning til "lær på stedet" aerobic og dans under *Linda Ødegaard Tenolds* og Schirin Zorriassateinys ledelse.

Hovedoppvisningen lørdag skulle utvikles under åpen himmel, men denne kvelden var det ikke mulig. Banen var gjennomvåt og alt ble i en fart flyttet inn i Ekeberghallen. Der måtte hallen ryddes for alle apparater og tunge matter. Foreningens funksjonærstab sto på for fullt, og fikk god hjelp fra velvillige tilskuere på tribunen. Et godt eksempel på at samarbeidsånden rådet disse regntunge dagene. Innen en halvtime var jobben gjort, og hovedoppvisningen kunne starte.

Søndag var avslutningsdagen. Tre arrangementer skulle gjennomføres. Først foreningskonkurransen om St. Hallvard-pokalen, så turngallaen og til slutt turnfesten. Konkurransen om St. Hallvard-pokalen var landsturnstevnets høydepunkt. Klassen var åpen for alle foreninger. Programmet var valgfritt, men måtte ikke overstige åtte minutter. Bedømmelsen gikk på fantasi, skaperglede, stor aktivitet, originalitet og mangfold. Premien var en pokal, gitt av Oslo kommune. Ni foreninger deltok, blant dem Oslo Turnforening. De ti dommerne var tatt ut fra forbundets styre, forskjellige idrettsgrener og journalister. De skulle kåre én vinner. Alle de andre troppene ville dele andreplassen.

Sem IL fra Vestfold, under sin leder *Bitte Sanne Melvold*, var først ut. 50 gymnaster viste publikum et feiende flott program med tema Amerikas utvikling. Programmet ble gjennomført med smil, glede og entusiasme. Musikken var fengende og fikk publikum i full bevegelse. Det var en kjempestart på konkurransen, og da de andre

deltakende foreninger hadde vist sine programmer, var det nettopp Sem som sto igjen som vinner. Byrådsmedlem *Merethe Agerbak Jensen* delte ut pokalen under stor jubel.

To timer senere var det Turngalla. Klokken var blitt 17, og igjen ble Ekeberghallen fylt opp av et entusiastisk publikum. Det hadde vært opp til arrangøren å plukke ut de beste innslagene, og samtidig sørge for at det ble et variert og underholdende show. Det ble det da også. Turngallaen ble avsluttet med at fanen til Norges Gymnastikk- og Turnforbund ble gitt tilbake til forbundet. Det hele var over.

Nå var planen at deltakere og publikum skulle rykke utendørs til en kjempemessig grillfest. Regnet øste imidlertid fortsatt ned, og i stedet måtte Ekeberghallen på ny ryddes og klargjøres til fest.

Oppryddingsarbeidet startet allerede samme natt. Ekeberghallen skulle være klar til nye oppgaver neste dag. Det ble bevilget taxi hjem for de siste av ryddemannskapet, uten at den utgiften belastet regnskapet vesentlig. Det endelige overskuddet av stevnet ble på 1,2 millioner kroner, dobbelt så mye som budsjettet. Det resulterte i at styret besluttet å takke frivillige og flittige funksjonærer for en strålende jobb med en tur til Kina året etter, for der å overvære VM. De femti deltakerne fikk et uforglemmelig opphold fordelt på to byer.

Mixtroppensom deltok i landsturnstevnet: Janne Adolfsen, Robert Skaanes, Trude Løvlien, Ingar Lilleåsen, Jill Schau, Hein Gulbrandsen, Berith Pettersen og Harald Jørgensen.

Øverst marsjerer flaggborgen inn på Bislett under åpningen av landsturnstevnet 1998. Under Oslo Turnforenings deltakere i stevnet.

Fire tiendedeler skilte

Oslo Turnforening arrangerte norgesmesterskapet i tropp 1999. Med *Connie Hegemsnes* som motor ble det en godt gjennomført konkurranse. Foreningens kvinnetropp 1 ble norgesmestre for fjerde år på rad, og gymnastene dro til det nordiske mesterskapet i Euroteam i juni med stor selvtillit. Kristiansand Turnforening hadde klart å få NRK til å stille med fire kameraer på plass i Gimlehallen, og TV-seerne fikk ta del i et mer spennende oppgjør i kvinneklassen enn noen på forhånd kunne ane.

Oslo Turn's tropp gjennomførte sin beste internasjonale konkurranse noensinne. Starten i frittstående var kanskje noe skuffende sammenliknet med det de tidligere hadde prestert. Karakteren ble 8,60 - nest sist av de deltagende troppene. Men tumbling ble fint gjennomført til 8,2. Bare de to beste svenske troppene fikk en bedre karakter. Muligheten til en medalje var innen rekkevidde, men kunne jentene takle nervene i trampett? Joda, endelig satt sprangene slik de skulle i en viktig konkurranse. Troppen vant trampett med 8,6, og dermed ble det sølv til troppen, bare slått med fire tiendedels poeng av Gymnosflickorna.

På troppen deltok Anita Tomulevska, Bente Christensen, Elisabeth Amundsen, Nina-Marie Nygaard, *Anne Sandbæk*, *Cecilie Holmkvist*, *Hege Amundsen*, *Helle Tofte*, *Jannicke R. Meyer*, *Kristine Pedersen*, *Therese Solvågseide* og *Tone Farstad*. Reserve var *Lin Silje*. Også trenerne må nevnes: *Schirin Zorriassateiny*, *Axel Wickstrøm* og *Morten Braaten*.

På turnsiden fikk Oslo Turnforening junior-norgesmesteren. *Christian Wiik* vant i Stavanger, og sammen med sin bror *Andreas* og *Kim Holmen* ble foreningen også lagmestre.

Flere av av foreningens tropper og gymnaster deltok i kretsens 80-års jubileums-

show i Ekeberghallen i november; en stort anlagt forestilling med 450 små og store aktører, og med den bulgarske RS-mester *Proletina Kaltcheva* som et ekstra trekkplaster.

Av de 1290 turnerne fra Norge som reiste til den 11. Gymnaestrada i Gøteborg sommeren 1999 var bare 33 fra Oslo Turnforening. De deltok i Norgestroppen "De fire årstider", et program satt sammen av *Solveig Kjøraas* fra Horten. Foreningen hadde også med en særtropp der *Schirin Zorriassateiny* hadde komponert programmet.

I 1999 begynte "Turnliv" å komme ut regelmessig igjen. Det første nummer av bladet kom ut i januar 1922. Det ble populært fra første stund. Hvor stort behovet var for et slikt informasjonsorgan viser utgivelsestakten. I mange tiår kom det ut ett nummer hver måned. Redaktørene skiftet, men dyktige skribenter og flere meningsinnlegg fra medlemmene gjorde bladet levende og innholdsrikt. Etter hvert som foreningens økonomi ble svakere ble det lenger og lenger mellom numrene. På 1980-tallet var målsettingen å gi ut fire nummer årlig, men også det ble for ambisiøst.

I 1999 ble *Bjørn Mack* styremedlem i foreningen. Han var avismann av yrke og hadde blant annet tidligere redigert forbundets organ "Gymnastikk og Turn" i en åtte-årsperiode. Da styret savnet det viktige bindeleddet mellom foreningen og medlemmene som Turnliv alltid hadde vært, var det naturlig å spørre ham om han kunne trå til som redaktør. Det gjorde han. Bladet har i de siste årene kommet ut med tre nummer i året.

Høydepunktet for barna

Harald Wigaard tok på generalforsamlingen i år 2000 gjenvalg som leder. Ingar Lilleåsen hadde i en periode ledet troppsgruppen og var dermed medlem av hovedstyret. Nå fortsatte han som vanlig styremedlem.

I mange år hadde de som hadde vært medlemmer lenger enn 25 år fått tildelt et diplom på generalforsamlingene. Styret vedtok nå at de som hadde mer enn femti års uavbrutt medlemsskap skulle hedres med et stort, flott tinnfat. 24 medlemmer var kvalifisert med en gang. Eldst av dem var *Aslaug Kvernbo*. Hun hadde vært medlem siden 1922.

Stig W. Mortensen

I årene før hundreårsskiftet strømmet nye barnemedlemmer til foreningen i stort antall. Den daglige lederen, *Stig W. Mortensen*, var en dyktig aktivitetsleder. I sesongen 1999/2000 fikk foreningen 300 nye medlemmer, de fleste var barn og ungdom. For første

gang på over tyve år hadde foreningen mer enn 2000 medlemmer. Det sto 64 personer på lønningslisten, de fleste instruktører på deltid.

Høydepunktet for de mange barnemedlemmene var utvilsomt juleoppvisningene. I år 2000 var det over 1500 mennesker i Haslehallen under oppvisningen. På tribunen, galleriet og ellers spredt rundt i salen satt foreldre og andre tilskuere, rundt 800 i tallet, og fulgte nøye med på det som skjedde. De strakte nok ekstra hals når deres håpefulle viste sine ferdigheter.

Det ble som alltid en variert og under-

Oppvisningens mest populære person

holdende forestilling, der spennvidden i sporten fullt ut ble demonstrert. Det hele åpnet på tradisjonelt vis med at Lucia gled inn i en mørk sal, med lys og terner på slep. Hun fikk overlevert et nydelig sølvsmykke før prosesjonen vandret ut igjen.

Så fulgte oppvisningene slag i slag. Alle foreningens barneturnere fikk vist litt av det de har holdt på med på treningene. Selvfølgelig deltok også konkurranseturnerne. Både de små og store imponerte stort, og da foreningens landslagsjenter avsluttet med skyhøye, pikerte doble baklengssaltoer på tumblingbanen, gikk det et gisp gjennom salen. Troppene viste sine programmer. Guttene til Espen Jansen laget crazyoppvisning. Aerobicinstruktørene under ledelse av Kjersti Ågedal deltok med et eget program.

Forestillingens mest populære person var som alltid julenissen. Han delte ut pakker til alle etter at de var ferdige med sine oppvisninger. Noen pakker fikk ikke tilskuerne, men det var kafé i annen etasje der de fikk kjøpt kaffe, vafler med mere.

Konkurranser i år 2000

I år 2000 fikk Oslo Turnforening en fin tilvekst til sitt konkurransemiljø på kvinnesiden. En av landets beste gymnaster,

Foreningens fire utenlandske trenere i jubileumsåret 2005. Øverst TaiLai Liu med sin elev Henrik August Thoresen. Under til venstre Inasiu Octavian. Til høyre Bai Yuping. Nederst Felicia Pintea som leder bassengaktivitetene i Turnhallen og er instruktør for morgenpartiet.

Siri Sjetne Lund, skiftet klubb fra Asker til Kolbotn for å kunne trene med sin landslagskollega Pia Sjøvall under ledelse av kinesiske Bai Yuping, populært kalt Ping. Da Ping ble ansatt som trener i Oslo Turnforening fulgte både Siri og Pia med. Ping fikk ansvaret for jentenes trening sammen med rumenske Valentin Pintea. Foreningens andre rumenske trener Iona-siu Octavian tok seg av juniorene av begge kjønn. Guttene ble trent av Liu TaiLai, som var gift med Ping. Dermed hadde Oslo Turnforening fire internasjonale trenere på høyt nivå.

Siri hadde allerede vunnet Unni og Haralds pokalkonkurranse og stilte opp i det nordiske mesterskapet i Helsingfors som en av favorittene. Håpet om å vinne brast i bom der det ble flere fall. Det ble en bronseplass, men trøsten var at Norge vant tredobbelt med Asker-jentene Therese Meholm og Lotte C. Berger på de to første plassene.

NM gikk i Oslo like etter at det nordiske mesterskapet var avviklet i den finske hovedstaden. Siri var innstilt på revansj. Bomøvelsen satt perfekt denne gangen

med 9,30 i karakter. Dermed ble hun norsk mester og kongepokalvinner. Marie-Eve Boisvert, som også representerte Oslo Turnforening, var fortsatt kanadisk statsborger og deltok derfor utenfor konkurransen. Hun turnet til en uoffisiell bronseplass, og ville fått medalje i alle finaler om hun hadde fått stått på resultatlistene. Pia vant hoppfinalen.

Marie-Eve Boisvert og Pia Sjøvall.

Tropp 1 fotografert i Birmingham. Bak fra venstre Therese Solevågseide, Annett Risåsen, Elisabeth Ruud og Nina-Marie Nygaard. I midten Kristine Pedersen, Hege Amundsen og Tone Farstad. Foran Bente Christensen, Irene Lao, Siri Sønnes, Trude Elisabeth Johansen, Cecilie Holmquist og Christine Gudim Karlsen. Jannicke Meyer Christensen var ikke til stede da bildet ble tatt.

Kim Holmen vant junior-NM i Trøgstad. Også foreningens juniorjenter begynte å vise seg frem igjen. *Sandra Linløyken* tok sølv og *Linn Agathe Staven* bronse i mesterskapet.

Oslo Turnforening arrangerte landsfinalen, et stort arrangement med 180 deltakere. *Henrik August Thoresen* vant kl. 1 (13-14 år) og *Ingeborg Ora* ble nummer tre i samme aldersklasse.

Best i Europa - i ett døgn!

I NM for tropper, som ble arrangert i Laksevåg i år 2000, ble foreningens kvinnetropp 1 mester på ny. Tropp 2, ledet av *Marianne Frisvold Furuseth*, tok bronse.

I oktober ble europamesterskapet i Euroteam avviklet i Birmingham. Tropp 1, nå trent av trioen Schirin Zorriassateiny, Tor Einar Refsnes og Espen Jansen, dro over Nordsjøen for å forsvare de norske fargene. Troppen hadde trent hardt og målrettet hele sommeren og høsten for å være best mulig forberedt. To uker før avreisen skadet Tone Farstad seg, men med gode reserver ble ikke troppen neverdig svekket.

Fredag var det kvalifisering. 16 tropper kjempet om å bli blant de åtte finalistene. Oslo Turn-troppen var avhengig av å gjennomføre uten klikk for å klare det. Troppen startet i tumbling, hvor alle gjorde det de skulle. Det fortsatte bra i trampett, (unntatt et fall i tilløpet) og dagens siste innsats ble en god fremvisning av "Tarzan-programmet". At disse prestasjonene holdt til en finaleplass var alle klar over, men overraskelsen var stor da det viste seg at Oslo Turnforenings dametropp 1 faktisk ledet etter kvalifiseringen.

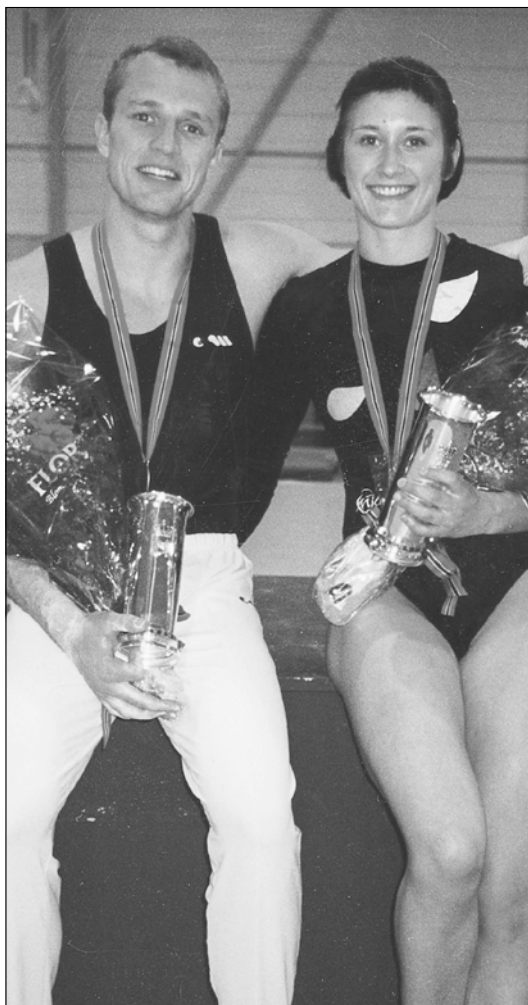
Noen litt nervøse gymnaster startet dagen etter som siste tropp i finalen. Et klikk i den første tumblingserien førte til en dårligere start enn dagen før, men gjennomføringen i frittstående og trampett ble heldigvis ikke preget av det. Allikevel, det var veldig jevnt i toppen, og lite skulle til for å bli forbigått. Det endte til slutt med en 6. plass. For første gang ble de to svenske troppene slått.

Innsatsen til jentene var klart over forventningene, og i tillegg kunne de leve lenge på å ha vært best i Europa i ett døgn!

EM-bronse i Bremen

Europamesterskapet i turn for senior og junior ble avviklet i Bremen i mai 2000. Norge sendte et fullt seniorlag. Det ble nummer 19 av 38 deltagende nasjoner. Individuelt ble Flemming Solberg fra Drammen nummer 14.

Den største oppmerksomheten sett med norske øyne gikk mot vår eneste juniordeltaker, den 17 år gamle Kim Holmen. I mangekampen ble han nummer 35 av 113 deltakere, men det var i hopp det skulle skje. Hans høye, strake Katamatsu

To glade kongepokalvinnere etter NM 2000, Flemming Solberg og Siri Sjetne Lund.

med helskru ble nydelig utført. Karakteren 9,425 var den nest beste i konkurransen, og dermed ble det finaleplass på Kim.

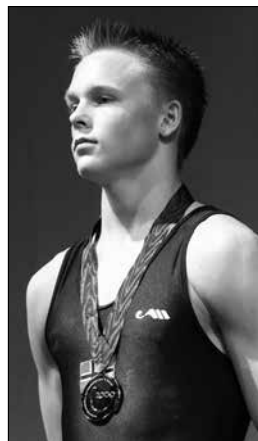
Finalen gikk tre dager senere. Mamma Unni var kommet til Bremen for å være med på begivenheten. Kims førstehopp var på ny en helskrudd

Katsamatsu. Kim plantet den og fikk dagens høyeste karakter med 9,537. Imidlertid besto finalen av to hopp som måtte være forskjellige. Som andrehopp valgte Kim en strak Katamatsu uten skru. Også det spranget ble flott utført, men vanskelighetsgraden var lavere. Han fikk 8,775 i karakter. Det holdt til en bronsemedalje. Det var lenge siden en norsk turner hadde vunnet en medalje i et internasjonalt mesterskap, og den intense spenningen blant de norske på tribunen ble utløst i et jubelbrus.

Kim var en stilig og teknisk briljant turner, men dessverre orket heller ikke han den hardtreningen som skal til for å hevde seg i den krevende turnidretten. Som så mange andre ga han seg før senioralderen satte inn.

I 2001 var det mannefall blant Norges turnere. Flere av landets beste la opp. Det gjorde ikke Oslo Turn-tvillingene Christian og Andreas Wiik, som fortsatt - nå i jubileumsåret 2005 - er blant de beste gymnastene i landet.

Veteranen Espen Jansen representerte nå Njård. 32-åringen hadde hatt noen varierende sesonger siden han sist ble norgesmester i 1995. Dessuten hadde han foretatt et par klubbytter. Først gikk han fra Oslo Turnforening til Tromsø Turnforening i 1999, som det samme året arran-

Kim Holmen

gerte norgesmesterskapet. Foreningen i ishavsbyen håpet på å vinne lagmesterskapet på hjemmebane, men mislyktes. I stedet vant Oslo Turnforening. Så skiftet Espen klubb igjen, og nå var det hans gamle trener Åge Storhaug som lokket i Njård, der han hadde startet en konkurransegruppe. Også den lovende Tommy Sandstad, som året etter ble norsk juniormester, ble med Åge, som dermed fikk en "flying start" på sin virksomhet i Njård. Der bygget han opp sin egen gruppe med turnere, slik han gjorde det ti år tidligere i Oslo Turnforening.

Norgesmesterskapene 2001 ble arrangert i Trondheim under Landsturnstevnet. Turnkonkurransene ble avviklet i Trondhjem Turnforenings nye hall vis-a-vis den gamle i Prinsens gate. Den egnet seg dessverre ikke helt til formålet. Publikumskapasiteten var mildest talt begrenset. Å legge et norsk mesterskap til en slik hall var stevnets eneste tabbe. Det ble på alle andre måter et strålende stevne i Domens by. Oslo Turnforenings konkurransegymnaster på kvinnesiden innfridde forventningene. Pia Sjøvall og Siri Sjetne Lund vant dobbelt. Høyest poengsum hadde imidlertid Marie-Eve Boisvert, men norgesmester ble hun fortsatt ikke på grunn av sitt kanadiske statsborgerskap. Lagmesterskapet gikk også til Oslo Turn-

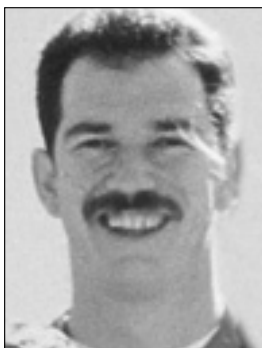
forening med *Christina Fosshaug* som tredje kvinne på laget.

Av konkurransene ellers dette året må det nevnes at Sandra Linløkken ble norsk juniormester. Sammen med Hege Svansrud og Ingeborg Ora vant Oslo Turnforening også lagmesterskapet.

Stor idrettsglede i Trondheim

Under Landsturnstevnet i Trondheim stilte Oslo Turnforening med 70 spreke gymnaster i alle aldre. Norgesmesterskapene i troppsturn ble avviklet i Nidarøhallen. Oslo Turnforenings to kvinnetropper viste at de holder et høyt nivå. Nå måtte Tropp 1 se sin lange seiersrekke brutt i Euroteam. Troppen ble nummer to etter Asker Turnforening, men det var ingen grunn til å henge med hodet. Askers unge gymnaster var dyktige. Ikke minst på tumblingbanen imponerte de.

Herretroppen viste betydelig fremgang, men kunne likevel ikke hevde seg blant de aller beste. At foreningens mixtropp, bestående av konkurransedeltakerne Pia, Marie-Eve, Christian, Andreas, Kim og Tor Einar, vant tumbling kom ikke som noen overraskelse. Oslo Turnforening stilte også med en tropp i crazyturn. Troppen, ledet av Espen Jansen, viste frem en lang rekke med gale påfunn som fikk

Bildene fra venstre: Britt Lao ledet konkurransegruppen i årene fra 1996 til 2002. Rumeneren Valentin Pintea var trener for konkurransejentene fra 1990-2002. Til høyre foreningens to dyktige konkurranseturnere, tvillingbrødrene Christian og Andreas Wiik.

De fleste av foreningens deltakere reiste med buss. Her er de fotografert på hjemturen. Foran f. v.: Sverre Hjorthaug, Bjørn Mack, Marie-Eve Boisvert, Berit Pettersen, Elisabeth Gaathje, Irene Lao, Kari Ødegaard, Pia Sjøvall, Jorunn Ø. Wigaard, Elisabeth Ruud, Leif Gulbrandsen, Tone Farstad, Merete Fosshagen, Jannicke Pedersen, Kristin Axberg, Carine Berg, Ranveig Wilhelmsen, Toril Nordseth, Anja Hagen, Erik Trillo, Sissel Tangen og Yvonne Bø.

Bak f. v.: Edel Iversen, Rolf Berggren, Olga Enger, Siri Sønes, Inger-Lise Wilhelmsen, Siri Sjetne Lund, Turid Hemer, Mebel Bråten, Kari Riise Winther, Jan Magnus, Ingar Lilleåsen, Andreas Wiik, Harald Wigaard, Lars Petter Jensen, Martin Tesaker, Tor Einar Refsnes, Erlend Evensen, Anett Risåsen, Folke, Tore Klevenberg, Jan Arild Nessjøen, Stig W. Mortensen, Th. Kristensen, Alf Andresen, Jørgen Kjørven, Solveig Hjelt, Harald Jørgensen og Christian Wiik.

folk i salen til å gispe. Alt fremført med dyktighet og gjøglerglede. Kanskje ble det for mye av det gale? Dommerne likte Trondheim-troppens mer tradisjonelle klovnerier best. Det tok Oslo Turn-gutta med et smil.

Oppvisningene utendørs foregikk i byens hjerte; på et lite felt på Torvet med Olav Trygvason som tronende tilskuer, og på Marinen, en slette som ligger flott til ved Nidelvens bredd og med Nidarosdomens praktfulle gotikk som nærmeste nabo. Skråningen ned mot sletta egnert seg ypperlig som tribune. Det var særlig i de vakre omgivelsene på Marinen troppene kom til sin rett, og da særlig de store fellestroppene. Ikke minst var veteranroppen for kvinner i sine lyseblå drakter og fargerike bånd et vakkert skue mot elven i bakgrunnen.

Deltakergleden var stor. Turid Hemer kom til stevnet med krykker etter en lår-

halsoperasjon. Så oppholdt hun seg vel for det meste blant tilskuerne? Neida, Turid deltok i defileringen med sine krykker og fulgte alle veteranroppens treninger og oppvisninger fra sidelinjen. En liknende situasjon hadde Leif Gulbrandsen. Han hadde en dårlig hofte, sto i kø for operasjon, men debuterte som herreveteran i Trondheim og kom seg gjennom samtlige treninger og oppvisninger. Når ordet deltakerglede er nevnt må fire navn fremheves: Alf Teigen, Sverre Grimstad, Erik Gran og Harald Wigaard. De deltok både på kretstroppen og på veteranroppen. I løpet av de fire stevnedagene gjennomførte de seks treningsøkker og like mange oppvisninger. Sprekt gjort!

Stevnet ble en strålende opplevelse. Alle stortrivdes under solen. *Elisabeth Gaathje* og Ingar Lilleåsen hadde ansvaret for at hele turopplegget for Oslo Turn-folket forløp uten stilfeil og klikk.

Turnhallen i hundre

Turnhallen i St. Olavs gate ble innviet den 10. november 1901. I 100 år hadde den tjent foreningen og byens idrettsliv, noe som selvsagt måtte feires. Foreningens nestleder Bjørn Mack sa seg villig til å stå i spissen for en jubileumskomiteé, som forøvrig besto av Jan Olsen, Inger-Lise Wilhelmsen, Leif Gulbrandsen og Turid Hemer. Det var fra begynnelsen klart at markeringen måtte ha en form av mottakelse med innbudte gjester. Noe åpent hus ville det ikke bli plass til i dagens turnhall. Det var foreningens stolte historie foreningens styre ønsket å få frem, presentert som en slags kavalkade med korte innslag der historien ble levendegjort av gymnaster som i tidsriktige drakter viste gymnastikken fra de forskjellige epokene. Innslagene skulle suppleres med bilder vist på en storskjerm.

Regien ble gitt til Schirin Zorriassateiny. Hun hadde holdt på med bevegelse fra hun var liten jente. I mange år var hun Norges klart beste utøver i Rytmisk Sportsgymnastikk. Hun hadde utdanning fra Norges Idrettshøgskole og Den Norske Balletthøgskole. I Oslo Turnforening koreograferte hun programmet til foreningens dyktige kvinnetropp i Euroteam. Schirin var således riktig kvinne på riktig plass for den viktige regioppgaven.

Invasjonene til de innbudte gjestene ble sendt ut før sommerferien, og utover høsten var store deler av Oslo Turnforening engasjert i forberedelsene.

Kl. 17.00 den 6. november 2001 satt de 120 innbudte gjestene på sine plasser da *Kronprinsesse Mette-Marit* gjorde sin entré i hallen. Hun fikk overrakt blomster av den 7-årige turnguttene *Geir Kristian Teigeland* før hun inntok sin plass på første benkerad. Harald Wigaard ønsket velkommen og ga ordet til Sverre Grimstad, som på en ledig måte loset de tilstedeværende gjennom turnhistorien. Etter

Bjørn Mack og Harald Wigaard var tilstede da kronprinsesse Mette-Marit satte sitt navn i stamboken. (Foto: Jonny Engedahl).

å ha fortalt om starten til Christiania Turnforening i 1855 (stifteren Joseph Stockingers oldebarn Ulf var tilstede og ble behørig presentert) og den første turnhallen i Christian IV's gate var det klart for det første innslaget "live" på parketten. *Torun Eeg* og *Leif Gulbrandsen* hadde samarbeidet om programmet som besto av løft og akrobatikk, et program som ble flott utført av *Harald Jørgensen*, *Hein Gulbrandsen*, *Ingar Lilleåsen*, *Flemming Solberg*, *Jill Schau* og *Janicke Sandvik*.

Nå var "showet" i gang. De første midlene til byggefondet for den nye turnhallen ble skaffet ved å gjøre den gamle om til et forlystelsessted kaldt Cirkus Turnique. Dette ble illustrert ved at tre av guttene (*Christian Mejsal*, *Bernt Rølland* og *Thomas Kristensen*) gjorde enkle, akrobatiske klovnestreker på gulvet. De tre had-

de på de samme buksene som ble brukt ved turncirkusene rundt det forrige århundreskiftet. Deretter ble det fortalt om byggekomiteen og dens sentrale medlem, Emil Petersen. Petersens to barnebarn, *Siri Winther-Larsen* og *Lars Steensgaard*, var til stede og ble presentert.

For å illustrere den høytidelige innvielsen av Turnhallen i 1901 utgjorde fem av troppsguttene en flaggborg som i likhet med åpningsseremonien for 100 år siden taktfast marsjerte inn til tonene av Oscar Borgs kjente "Norsk Turnermarsj". Landstads spesialskevne sang fra den gang ble fremført av sangeren *Nils Erik Steinsbø*.

Damene kom for fullt med i foreningen først på 1900-tallet. En dametropp, iført tidsriktige drakter, demonstrerte den tids militære gymnastikk under sin stramme kommandant Stig W. Mortensen. For å vise litt av ritualet til Forturnerskapets spesielle sammenkomst "Den Høye Hest", utnevnte dagens stormester, Jan Olsen, en av de tidligere forturterne, Jonny Engedahl, til Ridder.

Seks herreveteraner marsjerte inn på parketten og viste to av øvelsene fra årets landsturnstevneprogram. De aller minste konkurransejentene kom overraskende inn og danset sammen med dem. Et innslag som man kanskje kan si hadde en slags symbolikk i seg; et møte mellom den gamle og den nye tid, der småjentene representerte fremtiden og ga håp om at foreningen vil leve i "nye sekler frem".

Nå fulgte flere korte oppvisninger. Innslaget med foreldre/barn gjorde som alltid lykke. Konkurranseturnere, små og store, viste sine ferdigheter på matte. Senere fikk vi se Marie-Eve Boisvert på bom, samtidig som Hege Svansrud, iført en gammeldags turndrakt, viste øvelser fra kvinneturningens barndom på en lavere bom. Espen Jansen holdt et forrykende show på bøylehest. Forrykende kan også være betegnelsen til aerobictroppen.

Her var det fart, tempo og presisjon som imponerte. Nina-Marie Nygaard sto for koreografien.

Troppsgutta laget en ellevill crazyoppvisning. Både kassen og minitrampen ble utsatt for harde påkjenninger, og ikke minst guttene selv fikk gjennomgå etter alle slags snev med tøffe, skeive landinger. Crazyoppvisningen sto i en fin kontrast til den estetiske, stilfulle avslutningen. Schirins program med bånd var nydelig, og den samme betegnelsen må gis til foreningens to Euroteam-tropper.

På den tekniske siden betjente *Odd Wangen* musikkanlegget og *Christine Wigaard* lysbildeprosjektøren.

Før gjestene bega seg inn i Turnkroa for kanapeer, Mozell og hyggelig prat var det hilser og gaveoverrekkelser fra presidenten i Norges Gymnastikk- og Turnforbund, Britt Mellegaard, fra Oslo Idrettskrets ved *Rolf Nyhus* og fra lederen i Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets, *Heidi Holm*. Andre gjester var byråd *Hilde Barstad* i Oslo Kommune, *Rigmor Duun Grande* fra Kulturdepartementet, *Grethe Fossli* fra Norges Idrettsforbund og *Børre Rognlien* fra Oslo Idrettskrets.

Et møte mellom den gamle og den nye tid. Herreveteraner og små turnjenter danser sammen.

Inger-Lise ble æresmedlem

På generalforsamlingen i 2002 gikk Harald Wigaard på en ny periode som formann. Oslo Turnforenings økonomiske resultater var tilfredsstillende. Foreningen drev nå med utgifter som var 3,2 millioner større enn driftsinntektene, og likevel var overskuddet på 3,1 million. Gjelden var nede i 7,5 millioner, og på bankkontoen sto det 5,5 millioner. Foreningen var ytterst likvid.

Sterkt medvirkende til det gode økonomiske resultatet var en stadig tilgang av medlemmer. Særlig strømmet barna til partiene i Haslehallen. Medlemstallet i 2002 var 2510.

Den store begivenheten på generalforsamlingen var da formannen kalte frem Inger-Lise Wilhelmsen og utnevnte henne til det 13. æresmedlemmet i Oslo Turnforening. Utnevnelsen var i høyeste grad velfortjent. Inger-Lise hadde en lang farts-tid i foreningen; hadde vært medlem si-

den 1937. Det er gymnastikken og foreningsmiljøet som alltid har stått hennes hjerte nærmest. Sterkt engasjert hadde hun gjennom årene påtatt seg en hel rekke forskjellige verv og oppgaver. Hun var også i flere år instruktør på mosjonspartier i Turnhallen. Nestformann ble hun i 1988, og to år etter ble hun formann, et verv hun hadde i fire år. Med sikker hånd ledet hun arbeidet med å gjenreise foreningen etter turnhallbrannen.

Etter å ha forlatt styret i 1994 påtok Inger-Lise seg den krevende oppgaven å være hovedleder for landsturnstevnearrangementet i 1998. Hun hadde selv deltatt på stevner i inn- og utland, og hadde også på den måten en erfaring og en forståelse for hvordan et nasjonalt stevne med over 3000 deltakere skulle avvikles.

Etter at nestleder Bjørn Mack på generalforsamlingen hadde æret henne på versføtter, ble hun møtt med stående applaus og varm hyllest fra de tilstedeværende medlemmene.

Av aktivitetene ellers i året 2002 kan det nevnes at foreningen arrangerte troppskonkurransen Oslo Open for andre år på rad. Det deltok tropper fra syv foreninger i Norge. Kvinnetropp 1 kvalifiserte seg for EM i Euroteam i Chalons i Frankrike. Troppen kvalifiserte seg for finalen og ble nr. 6. En fin prestasjon! Turnlivs redaktør var til stede og kommenterte slik: "I den sjarmerende by Chalons ved elva Marne i det franske champagnedistriktet fikk jeg se en forholdsvis ny gren som nivåmessig passer til det som drives i Vest-Europa, og som der-

Portrettet av Inger-Lise Wilhelmsen, malt av Marit Aabel, ble avduket på generalforsamlingen 2004. Det henger nå på veggen på styrerommet i Turnhallen sammen med 16 andre portretter av foreningens mest fremtredende medlemmer gjennom tidene.

Feiende flott var avslutningen til Oslo Turnforening-troppens frittståendeprogram i EM i Frankrike. Foran fra venstre: Linn Sandnes, Elisabeth Amundsen, Elisabeth Ruud og Toril Nordseth. I midten Cecilie Holmquist, Kristian Axberg og Ranveig R. Wilhelmsen. Bakerst Nina-Marie Nygaard, Anett Risåsen, Irene Lao, Kristine Pedersen og Siri Sjetne Lund.

med appellerer til våre gymnaster. Norden fører an og tok medaljene i EM. Den nordiske dominans ble lagt merke til. "La ballade des Vikings" var en av titlene i den lokale avis. Andre vesteuropeiske nasjoner kommer etter. Noen få tropper var nok med for moro skyld. Det kunne jo passe i hallen som er oppkalt etter Pierre de Coubertin, hvis motto var at det viktigste ikke er å vinne, men å delta."

Gjensynsglede!

I 2002 var Oslo Turnforening igjen arrangør av det norske seniormesterskapet i turn. Få nye gymnaster var kommet til, og det var rutinen som seiret, med Espen Jansen, Njård (34) og Lotte Carita Berger fra Asker (28) som vinnere. På tribunen satt mange tidligere kvinnelige norgesmestere og landslagsturnere. De var i Oslo for å feire at det var 50 år siden det første offisielle norske mesterskapet for kvinner ble arrangert i Moss i 1952. Initiativtaker var Ann-

Mari Steinsland, som hadde lagt opp til et skikkelig bursdagsparty. Nærmere 100 gymnaster møtte opp i Turnhallen fredag den 18. oktober. Blant dem var tre av Oslo Turnforenings deltakere fra NM i 1952, Marit Johnsen, Unni Ottesen og Bergljot Sandvik Johansen. En av foreningens trenere fra pionertiden for norsk kvinneturn i 1950-årene, Atle Bolstad, hadde tatt turen fra Bergen. Han var langt fra den eneste som hadde reist langt. Turnfolk fra fjern og nær var samlet. Etter hvert som gjestene ankom sto gjensynsgleden i taket. Presidenten i Norges Gymnastikk- og Turnforbund, Stig Nilssen, stilte opp.

Det var ikke lagt opp til store jubileumstaler og hilsninger. Det var gjensynsgleden som var det viktigste. Ann-Mari Steinsland ønsket velkommen. Marit Johnsen overrakte henne blomster som takk for initiativet. Visepresident Veslemøy Viervoll hilste fra forbundet. Turn-sangen ble sunget og Tor Stein Osland underholdt. Det ble pratet og mimret til langt

Noen av deltakerne på 50-årsfeiringen for norsk kvinnelig konkurranseturn.

ut i de små timer. Praten og mimringen fortsatte lørdag formiddag i Haslehallen. En av salene var gjort om til en slags kafé der bilder fra tidligere norgesmesterskap var montert, og der flere av deltakernes utklippbøker var lagt ut for nostalgisk gjennomsyn. Etterpå tok som nevnt flere plass på tribunen og overvar NM.

Treningshus i St. Olavs gate

I 2003 rettet foreningens styre oppmerksomheten mot aktivitetene i Turnhallen i St. Olavs gate. Med lederen, Harald Wigaard, som pådriver vedtok man ikke å fornye leieavtalen med Universitetsidretten og i stedet satse for fullt og drive Turnhallen som et eget treningscenter. Avtalen med Universitetsidretten hadde gitt en sikker leieinntekt på 1,2 millioner kroner med minimal administrasjon. Prosjektet ville kreve en større ombygging av hallens inngangsparti, og i tillegg måtte det ansettes flere medarbeidere. Økonomisk var dette et dristig eksperiment. Det ble da også sett på som en risiko av flere medlemmer,

som heller ønsket å rette oppmerksomheten mot allerede etablerte aktiviteter og det interne miljøet.

Skulle man lykkes måtte det satses fullt og helt. Konkurransen fra de private treningsinstituttene var hard. En markedsføringskomité ble nedsatt. Leder var en av styremedlemmene, *Stein Finstad*, reklame-mann av profesjon. Navnet ble "Treningshuset Turnhallen" og markedsføringsbudsjettet var på 250.000 kroner. Ombyggingen og innkjøp av nye treningsapparater kom på 2,5 millioner.

Turnliv skrev: "Hvis det hele lykkes - hvis treningshungrige mennesker strømmer til hallen i St. Olavs gate - vil suksessen være et faktum. Oslo Turnforening vil da få mange nye medlemmer og en forbedret økonomi. Det er å håpe at dette skjer også av en annen grunn. Det er på høy tid at idretten begynner å ta opp konkurran-

sen mot Sats og de øvrige private treningssentrene som i noen tiår har tappet ikke minst vår sport for medlemmer på gymnastikk- og mosjonssiden.”

I januar 2004 startet man opp før prosjektet på demokratisk vis var godkjent av en generalforsamling. Dette ble da også klart påpekt av representantene på generalforsamlingen fire måneder senere.

Når dette skrives i jubileumsåret 2005 er det en glede å kunne konstatere at tilstrømmingen til treningshuset i St. Olavs gate har vært god og gitt Oslo Turnforening rundt 600 nye medlemmer.

2003 - et aktivt år

Tilbake til året 2003 som på mange måter ble aktivt for foreningen. Det var ikke bare i Turnhallen det skjedde ting på mosjonsfronten. På Hasle startet man opp med et formiddagsparti for folk som hadde gjennomgått en hjerteoperasjon, eller som på grunn av andre helseplager hadde behov for rehabilitering. Initiativet tok en av foreningens ledere etter at han selv hadde vært gjennom et infarkt. Han mente at flere i samme situasjon lettere ville makte å motivere seg til den viktige

egentreningen hvis de hadde noe fast å gå til, og slik ble aktiviteten Hjertergod startet opp. Et tyvetalls nye mosjonister, de fleste i 60-årene, møtte frem. Det ble trent av hjertens lyst, og trivselen og samholdet deltakerne i mellom ble snart svært så hjertelig.

28 gymnaster fra Oslo Turnforening dro til Gymnaestradaen i Lisboa og fikk oppleve flotte stevnedager i Portugals hovedstad. Det ble tid nok til både å delta på egne treninger og oppvisninger, se på galforestillingene i det flotte Expo-senteret og til å være turist. Sommervarmt, som det var, ble mye av tiden tilbrakt på badestranden Estoril.

På konkurransesiden gledet juniorene med gode resultater. Norgesmesterskapet

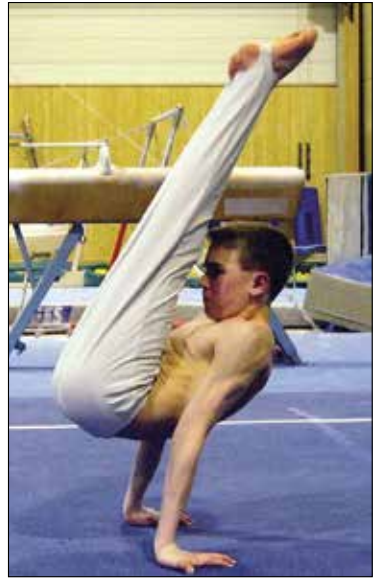
Bildene på neste side er fra året 2003. Øverst til venstre de fire som vant lagmesterskapet under junior-NM i Tromsø, Katrina Hoelseter, Julie Onsager, Hege Svansrud og Emilie Torstensen. Til høyre Christian Eggesbø.

Bildene i midten er fra Hjertergod-treningen. Til venstre 82-årige Halvor Ueland, en av de sprekeste på partiet. Til høyre: Strekk hører med. Elisabeth Amundsen instruerer.

Nederst foreningens deltakere i Lisboa fotografert før innmarsjen på stadion.

Treningsglade folk strømmet til Treningshuset Turnhallen helt fra starten av. Her er noen av deltakerne på “Stram opp”-partiet som Marit Lindland (foran) ledet.

Deltakerne på Forturnerskapets tradisjonsrike Den Høye Hest-fest i Turnhallen i februar 2003.

ble arrangert i Tromsø. Jentelaget vant en overlegen seier. Individuelt ble Julie Onsager nr. 2, Katrina Hoelseter nr. 3, Hege Svansrud nr. 4 og *Emilie Torstensen* nr. 6. Beste Oslo Turn-gutt i ishavsbyen var *Christian Eggesbø*. Han kom på femteplass. Også i det nordiske guttemesterskapet i Gøteborg ble han nummer fem.

I mai 2003 brakte Oslo Turnforening et nytt stort arrangement vel i havn. I det nordiske juniormesterskapet i Haslehallen ble det norsk lagsølv både i kvinne- og herreklassen. Oslo Turnforenings tre jentedeltakere gjorde en flott innsats med Katrina Hoelseter (bor og trener i Oklahoma, har norsk far og norsk statsborgerskap) på tredje plass, Hege Svansrud på sjette og Julie Onsager niendeplass i den sterke konkurransen.

Også landsfinalen ble avviklet i Tromsø. Både jente- og guttelaget til Oslo og Akershus vant lagmessig. Fra Oslo Turnforening deltok tre jenter og fire gutter, og resultatene var til å glede seg over. Linn Agathe Staven og *Emilie Torstensen* vant sine klasser, *Christian Eggesbø* og *Henrik August Thoresen* ble nr. 2 i sine, *Sandra Ostad* kom på 3.plass og det ble 6. plasser til *Halvor Eid Nielsen* og *Erik Gulbrandsen*.

Troppskonkurransen Oslo Open ble i februar arrangert for tredje gang, og nå var konkurransen blitt internasjonal. Den engelske troppen OLGA stilte opp i Euro-teams kvinneklasse og ble nr. tre etter Askers og Oslo Turns tropp. NM i trops-gymnastikk gikk i Bergen i mars. Kvinnetropp 1 måtte på ny se seg slått av Asker Turnforening. Endelig deltok foreningen med en herretropp igjen. Troppen ble nr. 2 etter suverene Stag, Stavern.

Før året 2003 satte inn hadde en hel rekke gamle fortunnere fått en innbydelse i posten: "Hans Majestet Den Høie Hest ønske å se sine undersåtter trave til stallen for glitrende ordenspromosjeri og samlet stallknegg med etterfølgende Hestekur og Gallataffel". Lørdag 15. februar dukket de ene turnkjendisen etter den andre opp i Turnhallen med - fortsatt i følge innbydelsen - stål i ben og armer, og der-til blankpussede hover og dekorasjoner. Festkomiteen, med stormester Jan Olsen og furasjemester Sven-Erik Lilja i spissen, tok i mot. Tre bla Arne, med etternavn Ruud, Sandvold og Saugstad, hadde alle passert 80 uten at alderen på noen måte så ut til å tyngre. En annen veteran, *Jan Henrik Magnus*, var jublant, 82 år på dagen. Mest overraskende var nok gjensynet med *Karl*

Damene hygger seg på Gym- og Mosjonsgruppens årsmøte i Turnkroa 2005.

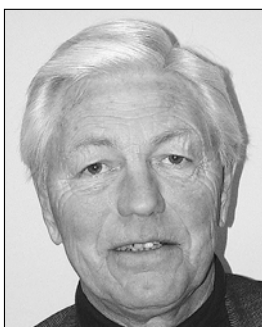
Breng. Han hadde ikke satt sin fot i Turnhallen på 40 år. Etterhvert var førti kjente turnfolk samlet i stallen. De vanlige ritualene ble gjennomført nøyaktig slik de oppsto for første gang for 97 år siden; man hilste ærbødig på Hans Høyhet Hesten, den flotte kantaten ble sunget, det ble utnevnt riddere og kommandører og det ble spist og drukket godt. En ny hestefest ble gjennomført med stil og verdighet.

I 2003 ble det gjort endringer i administrasjonen. Oslo Turnforening og Oslo

Turn AS fikk nå en felles daglig leder. *Eigil Thorberg*, med erfaring fra det private næringsliv, ble ansatt på en midlertidig kontrakt på 6-9 måneder. Primært skulle han forberede starten på Treningshuset Turnhallen. Driftssjef for bygningene hadde siden år 2000 vært *Bjørn Haaavik*.

Stig W. Mortensen sluttet i desember 2003. Elisabeth Amundsen overtok som daglig leder. Som senterleder i Turnhallen ble *Guri Brekke* ansatt. Hun er utdannet ved Norges Idrettshøgskole.

Gym- og Mosjonsgruppen opprettholdes med tillitsvalgte fra de gamle, etablerte mosjonspartiene. Selv om nye toner og nye takter preger aktivitetene i foreningens to haller, driver gruppen på tradisjonelt vis. Høydepunktet er et årsmøte på vårparten med kaffe og snitter og utlodning og hyggelig prat, - og med et foredrag der temaet slett ikke har noe med turn eller trening å gjøre. I 2005 fikk de tilstedeværende høre om frigjøringen i 1905, aktuelt i anledning 100-årsmarkeringen.

Solveig Hjelt ledet Gym- og Mosjonsgruppen fra 1999 til 2002, da Just Siversten overtok.

Øverst Petter Buer i svingstang. Under trener Tai Lai Liu med fem av sine elever, fra venstre Halvor Eid Nielsen, Christian Eggesbø, Henrik August Thoresen, Tai Lai, Jens H. Seiertun og Erik Gulbrandsen.

Lovende juniorer

Etter seks år som leder gikk Harald Wi-gard av på generalforsamlingen i 2004. Erik Gran overtok. Oslo Turnforening hadde nå nær 100 medarbeidere, de fleste instruktører på deltid. Lønnsutgiftene var på nærmere 3,8 millioner kroner. Medlemstallet var fortsatt i sterk vekst og nærmet seg 3500.

I Treningshuset Turnhallen er det fullt belegg i kjernetiden om ettermiddagen og kvelden. På formiddagstid er det imidlertid ledig kapasitet både i St. Olavs gate og på Hasle. Her kan mulighetene utnyttes bedre.

I år 2004 var det fortsatt prestasjonene til juniorene som gledet mest. I NM i Tromsø ble det et spennende oppgjør mellom Oslo Turnforenings Henrik August Thoresen og arrangørklubbens Runar Dahl-Hansen. Henrik August ledet med 1,25 poeng foran siste apparat, svingstang.

Svingstang er Runars favorittapparat, og etter en flott øvelse til 7,80 i karakter vant han et knepent mesterskap foran Oslo-gutten. Også Sandra Ostad klarte en sølv-plass i mesterskapet etter Askers *Kristine Høgsaas Opsahl*.

Sandra og *Petter Buer* ble klassevinnere i landsfinalen som gikk i Trøgstad. Petter ble beste norske deltaker med en sjet-teplass i det nordiske mesterskapet for gutter som ble arrangert på Elverum. På det norske laget deltok også Oslo Turn-guttene *Alexander Thoresen* og *Alexander Cornejo*. Europamesterskapet gikk i Ljubliana. Christian Wiik (senior) og Henrik August Thoresen (junior) deltok på de norske lagene.

Også på jentesiden viste nye, flotte talen-ter seg frem i 2004.

Det var fortsatt foreldrene som utgjorde styret i konkurransegruppen. Sammen med Unni Holmen, som den erfarne, administraive leder for konkurransedelen, påtok de seg store, viktige oppgaver for foreningen. Ikke minst krevde konkurransearrangementene stor innsats og dug-nadsånd. Foruten de årlige konkurran-sene om Unni og Haralds pokaler og om Oslo Plaketten er ofte et nasjonalt mester-skap avviklet i Haslehallen.

I 2004 ga *Heidi B. Eggesbø* seg som leder for gruppen. Ny leder ble *Ragnar Sondov*. Den store oppgaven for konkurranse-gruppen vil fortsatt bli å finne svar på spørsmålet: Hvordan få gymnastene til å holde ut lenger som aktive utøvere? De fleste begynner å trene i tidlig alder, og når senioralder-inntre orker de ikke den store treningsmengden som skal til for at de skal å utvikle seg videre som turnere, og de

Heidi B. Eggesbø ledet konkurranse-gruppen i 2003 og 04.

Øverst er fysioterapeut Jan Ørnholt i ferd med å utøve sitt fag under en konkurranse i Haslehallen. Under fire lovende konkurransejenter som imponerte i Unni og Haralds Pokalkonkurranse 2005. Fra venstre Siren Bøe, Karoline Sondov, Sandra Ostad og Lotte Bøe.

gir seg. Et annet moment som spiller inn er de mange skadene. At utøverne skader seg er ikke til å unngå i en krevende prestasjonsidrett. For å forebygge og behandle er foreningens tidligere norgesmester *Jan Ørnholt*, fysioterapeut av yrke, engasjert.

Det store jubileumsåret

Høsten 2002 vedtok Oslo Turnforenings styre å utnevne et jubileumsutvalg som skulle komme med forslag for 150-årsmarkeringen to og et halvt år senere. Utvalget, bestående av Erik Gran, Sverre Grimstad og Ann-Mari Steinsland satte energisk i gang med forberedelsene og hadde en innstilling klar i januar 2003. Det tok imidlertid tid før styret fant anledning til å behandle den, og først i april kom det forslag om en jubileumskomiteé. Fortsatt gikk det tregt med å komme i

gang med konstruktive forberedelser, og først etter generalforsamlingen våren 2004 skjøt arbeidet fart. Man valgte å konsentrere seg om fire hovedelementer:

1. Oslo kommunes mottakelse i Rådhuset på stiftelsesdagen 13. april.
2. Jubileumsmiddag i Turnhallen 15. april.
3. Kretsturnstevne på Nye Bislett 4. september.
4. Utgivelse av en jubileumsbok.

Unni Holmen og Sverre Grimstad fikk ansvaret for mottakelsen i Rådhuset. Oslo kommune sa seg straks villig til å være verkskap for inntil 200 gjester, og innbydelser ble sendt ut.

På selve 150-årsdagen for stiftelsen av Christiania Turnforening, 13. april, innfant de innbudte seg og fikk overvære en seremoni helt i et jubileums ånd. Forsamlingen bar preg av tradisjon og gammel historie. Blant de 148 inviterte gjestene var det mange av de medlemmene som har tjent turnforeningen og turnidretten gjennom årrekker, fint blandet sammen med de mennesker som i dag er fremtredende og som skal bære tradisjonen videre.

Oslos varaordfører *Svønn E. Kristiansen* ønsket alle velkommen til Rådhuset. Han sa at mye hadde endret seg i løpet av disse 150 årene, men det som ikke hadde endret seg var selve idrettsgleden. Fortsatt er folk fulle av engasjement og entusiasme, og varaordføreren fremførte en spesiell takk til de mange som gjorde en frivillig innsats.

Erik Gran, ønsket alle velkommen. Etter ham fulgte taler, hilsninger og lykkønskninger på rekke og rad. Oslo Idrettskrets leder Rolf Nyhus sa at det var med stolthet han hilste foreningen som gjennom alle år hadde gjort en enorm innsats for Oslo-idretten, og som i dette sitt jubileumsår kunne vise frem en solid økning i sitt medlemstall.

Presidenten i Norges Gymnastikk- og Turnforbund, Stig Nilssen, avduker bysten av Joseph Stockinger. Til høyre Erik Gran.

Statssekretær Berit Øksnes Gjerløw sa blant annet i sin hilsen:

Det som ikke har endret seg siden 1855 er den viktige rollen Oslo Turnforening og lokale idrettslag spiller i norsk idrett. Visjonen for den statlige idrettspolitikken er "idrett og fysisk fostring for alle". Det er nettopp på lags- og foreningsnivå aktivitet skapes. Livskraftige og levende idrettslag som Oslo Turnforening er bærebjelke i den organiserte idretten. Det er lav terskel for den som vil ha aktivitet på tross av alder og yteevne. Oslo Turnforening er en viktig bidragsyter til å oppfylle visjonen om at idrett og fysisk aktivitet skal være for alle!"

Hilsninger også fra visepresidenten i Norges Idrettsforbund, *Odd-Roar Thorsen*, og fra lederen av Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets, Heidi Holm. Selvsagt kunne man ikke unngå å trekke frem starten av foreningen og sette stifte-

ren, Joseph Stockinger, i forgrunnen. Den østerrikske bokbinder med de store gründerevner ble som kjent ikke lenge i Christiania. Etter et par år bosatte han seg i Arendal der han startet eget firma og startet Arendals Turnforening. Tilstede i Rådhuset var hans oldebarn Ulf Stockinger, denne gang beskjedent tilbake trukket uten å ønske den oppmerksomhet han har hatt i tilsvarende jubileumsmarkeringer.

Flere av Arendals medlemmer var tilstede som gjester i Rådhuset. En av dem var presidenten i Norges Gymnastikk- og Turnforbund, Stig Nilssen. I sin tale var det naturlig for ham å dvele ved Stockingers innsats, en innsats som resulterte i starten av hele den organiserte idretten i Norge. Høydepunktet under mottakelsen var utvilsomt da presidenten avsluttet med å avduke en byste av Joseph Stockinger. Bysten er en avstøpning av den kunstneren Trygve Thorsen laget for Arendals Turnforening, og som står plas-

Unni Holmen og Harald Wigaard ble utnevnt til æresmedlemmer.

sert på to steder i sørlandsbyen, en ute på Kanalplassen i parken foran byens kirke, en inne i byens turnhall. Det er all grunn til å takke lederne i Arendals Turnforening for den hjelp og bistand de ga for at også Oslo Turnforening kan smykke seg med en byste av sin stifter. Bysten er nå sentralt plassert utenfor bassenget i Turnhallen i St. Olavs gate.

Etter at talene var over hygget gjestene seg og lot gjensynsgleden råde.

Tre dager etter var det jubileumsball i Turnhallen. Alle aktiviteter i treningshuset var avsluttet tidlig på dagen, og da gjestene kom var den store salen i tredje etasje flott pyntet til fest. Festkomiteen, med Marianne F. Furuseth som leder, hadde da vært i aktivitet i flere timer for å rigge til lokalet med bord, duker, blomster og det som ellers hører til ved en slik anledning. Også gjestene hadde pyntet seg. Staselig festkledte var de da de sto og pratet over et glass musserende vin i gangen utenfor kafeen - herrene i mørk dress

eller smoking, damene i lange kjoler - før alle beveget seg inn i festsalen der festkomiteens leder ønsket velkommen og skålte for en hyggelig kveld, før hun ga ordet til toastmaster Harald Jørgensen som på en utmerket måte bandt kveldens program sammen.

Ved bordet hygget alle de 120 festdeltakerne - unge som eldre, den eldste var 92 år gammel - seg med god mat og drikke, og som seg hør og bør ved en jubileumsfeiring var det taler og hyllester.

Kveldens hovedtaler, Sverre Grimstad, fortalte på sin sjarmerende måte om utviklingen etter turnhallbrannen i 1988, og delte ut roser til noen av dem som hadde stått sentralt i foreningen i disse årene. En fin tale, selv om det nok var noen av de eldre medlemmene som ble skuffet over at ikke deres tid i foreningen ble nevnt. Blant dem var det flere som var med i pionertiden for konkurranseturn for kvinner i Norge i 1950-årene, det var norgesmestre og landslagsturnere, instruktører og fremtredende ledere.

Jubileumsballets høydepunkt var utvilsomt utnevnelsen av Unni Holmen og Harald Wigaard til æresmedlemmer. Etter at foreningens leder, Erik Gran, hadde delt ut fortjenestemedaljen i gull til Sver-

Jubileumsballets festkomité. F. v.: Janne K. Adolfsen, Merete Fosshagen Wickman, Lars Klevenberg og Marianne F. Furuseth.

De to nye æresmedlemmene takket sine trenere. Øverst til venstre er det Arne Ruud og Leif Gulbrandsen som får sin velfortjente takk av Harald. Til høyre blir Vera Ingvaldsen hjertelig takket av Unni. På bildet under jentene fra ungdomstroppen som var flinke servitører.

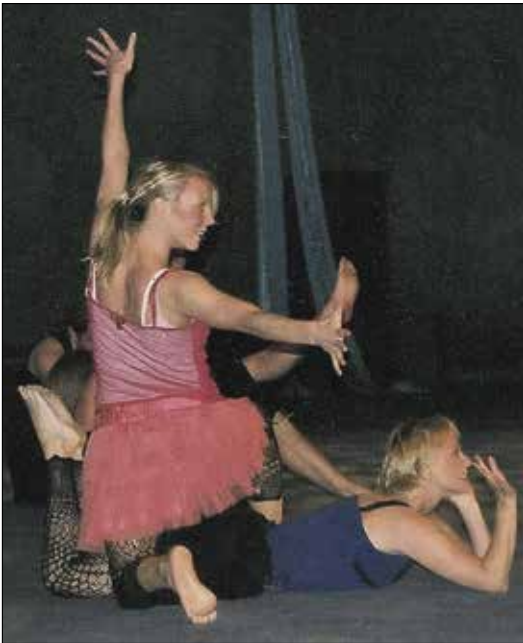
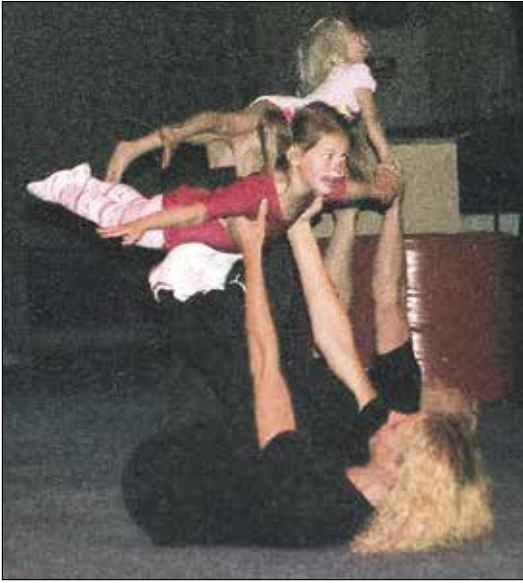
re Grimstad og i sølv til *Mabel Bråten* og Bjørn Mack, ble våre to landskjente profiler under stående applaus utnevnt til foreningens 14. og 15. æresmedlemmer. At Unni og Harald fikk denne utmerkelsen samtidig var i høyeste grad passende. Begge ble i ung alder turnere på nordisk toppnivå; begge påtok seg trener- og lederoppgaver lenge før deres aktive periode var over, og begge har i alle år levet og åndet for sin sport og sin forening. Et beveget øyeblikk var det da Unni i sin takk ba sin mangeårige trener Vera

Ingvaldsen komme frem. Da de omfavnet hverandre var det tårer i øyekrokene til begge, og heller ikke tilskuerne unngikk å bli rørt. Også Harald trakk frem to av de som har betydd mye for hans utvikling som turner, Leif Gulbrandsen og Arne Ruud.

Flere tok ordet før Elisabeth Ruud og Kristine Haug Pedersen i felles opptreden takket for maten. Aftenen fortsatte med dans og åpen bar hvor *Lars Klevenberg* var barkeeper av det romslige slaget. Det ble en festaften som vil bli husket lenge.

Jubileumsshow på Hasle

Som et ledd i jubileumsfeiringen skulle Oslo Turnforening arrangere kretsturnstevne for Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets i 2005. Stevnet blir tradisjonelt gjennomført på forsommeren, men

Det var fart, show og sprek underholdning i Haslehallen.

etter litt tautrekking med kretsen ble det flyttet til søndag 4. september for å kunne benytte Nye Bislett som arena.

På lørdag den samme helg ble det arrangert et stort jubileumsshow i Haslehallen, etterfulgt av et utendørs grillparty. 400 tilskuere møtte opp og fikk se et underholdende show satt sammen av *Lisbeth Rønning*. Innslagene ble på en utradisjonell og gøyale måte presentert av *Anne Kathrine Akselsen* og *Oddvar Thorbjørnsen*. Alle tre profesjonelle aktører og innleid for anledningen. Det samme var de som betjente det tekniske opplegget. Dermed skulle en forvente at alt var klappet og klart da showet skulle starte kl. 18.00. Men som så ofte før klikket lydanlegget. Publikum ble pent bedt om å gå ut i solen og vente der mens man forsøkte å få anlegget i orden. Tilskuerne skal ha ros for at de tok situasjonen sporty, ja, de så faktisk ut til å ha det riktig trivelig der de sto og småpratet utenfor hallen i det flotte været. Slik ble pausen et slags sosialt hyggetreff i den timen det tok før alt var klappet og klart igjen og showet kunne begynne.

Showet sto i jubileets tegn. Filmklipp og stillbilder fra foreningens siste år ble vist på en storskjerm, noe som på en fin måte bidro til å illustrere forestillingens historiske tilsnitt.

Folk hygget seg ute mens de tålmodig ventet på at showet kunne begynne. Fra venstre Torill S. Uggen, Morten Pettersen, Ranveig Pettersen og Kari Nygaard.

På bildet øverst demonstreres dagens rytmiske gymnastikk. Under er det moteoppvisning. Turndraktene fra de forskjellige epokene blir vist frem.

Programmet var allsidig og variert. Innslagene hadde et spenn fra gammel militær damegymnastikk anno 1900 til dagens fartsfylte, rytmiske form for gymnastikk. Turid Hemer, iført offisersuniform, ledet det førstnevnte innslaget med stram kommandostemme. Elisabeth Ruud hadde ansvaret for presentasjonen av gymnastikken i dag. To vellykkede innslag som tydelig viste utviklingen i kvinnegymnastikken gjennom de siste hundre år. Et artig påfunn var det også å vise turndraktenes utvikling i en moteopparade på parketten.

Fornøylelig også å se oppvisningen med

foreldre og barn, der smårollingene for anledningen var sminket og kledd ut i klovnedrakter.

Bare det beste er godt nok i et jubileumsår, må fore-

Festlig kledd i klovnedrakter var smårollingene i foreldre/barn-innslaget. Her er Anne-Grethe Sandin med sin lille datter Camilla.

ningens styre ha tenkt da de inviterte Nordens beste turnere til Oslo. Finnen *Jani Tanskanen* - verdensmester i svingstang 1997 - sammen med tre landsmenn, en danske og islandske *Runar Alexandersson* viste at de holder en høy internasjonal klasse. Det samme viste vår nordiske mester *Charlotte Buer* fra Trøgstad. Hun gjennomførte sin vanskelige skrankeøvelse med en frapperende teknikk.

Imponerte gjorde troppen som er europamester i Team Gym. De danske drenge fra Huleby-Slagelse viste frem sine skrudde volter og sprang med stor sikkerhet og presisjon. En klar publikumstreffer.

Selvsagt deltok også Oslo Turnforenings egne konkurranseturnere. Her fikk tilskuerne se at jubelanten har en solid stall med talenter som holder et høyt prestasjonsnivå.

Espen Jansen ønsket både velkommen til showet og presenterte turnerne. Han trakk ned de tidligere turnstorhetene Unni Holmen, Anita Tomulevska, Harald Wigaard og Åge Storhaug fra tribunen og intervjuet dem samtidig som det ble vist utdrag av deres øvelser på storskjermen. Marit Johnsen fikk blomster for sine fem norgesmesterskap for Oslo Turnforening i 1950-årene.

Showet ble avsluttet med at Espen Jansen turnet bøylehest med stjerneskudd festet til bena. Det ga en artig lysvirkning i en mørklagt hall. Da var det gått halvannen time. En voldsom applaus brøt løs da foreningens leder, Erik Gran, rettet en takk til Elisabeth Amundsen som var ansvarlig for hele jubileumsshowet. Både applausen og blomsterbuketten hun fikk var vel fortjent.

Så var det grillfest utendørs. 90 barn hadde allerede fått sine burgere og pølser før showet. Nå var det de voksnes tur. 120 personer ble traktert med indrefilet, kylling og annen grillmat. Litt kjølig ble det etterhvert i den tidlige septemberkveld, og ved 23-tiden var festen over.

Kretsturnstevnet på Bislett

Søndag 4. september 2005 var dagen for selve kretsturnstevnet. Forberedelsene hadde pågått i månedssvis og alle detaljer var på plass da 1300 glade og positive deltakere samlet seg på festningsplassen for å gå i tog gjennom byen opp til Bislett Stadion. Hovedansvarlig Ann-Cecilie Joa Dahl, godt hjulpet av Unni Holmen, ordnet rekkene og sørget for at toget kom av gårde på minuttet 12.15 som planlagt. Først to politihester, så en flaggborg med hvitkledte og stramme fortunnere med røde skjerf, alle i velvoksen alder. Deretter styret og gymnastikkutvalget i Oslo og Akershus Gymnastikk- og Turnkrets, fulgt av Kampen Janitsjar med tamburmajor *Ivar Røgeberg* som leder. Det var ett av hele ti musikkorps i toget. Så fulgte Oslo Turnforenings deltakere med Harald Wigaard som fanebærer, deretter kvinnelige veteraner og herreveteranene med inviterte turnere fra hele landet. Så kom 33 foreninger på rekke og rad. Turntogets lengde var på minst en kilometer.

Toget gikk opp Karl Johans gate til Fredriks gate, videre forbi SAS-hotellet og opp til Bislett. Da toget marsjerte inn ma-

Det var grillfest for barn utenfor Haslehallen før jubileumsshowet.

Øverst er deltakerne oppstilt på det flotte, nye stadion etter innmarsjen. I midten barna fra Oslo Turnforening. Nederst er barna i gang med sin oppvisning ledet av Marianne F. Furuset.

Den islandske mester Runar Alexandersson imponerte stort både under turnshowet på Hasle og stevnet på Bislett. På bildet ser vi ham utføre helikopterkreter på bøylehest. Bak ham venter Espen Jansen på tur.

ratonporten ble det tatt i mot av tilskuere på en fullsatt hovedtribune. Etterhvert som lagene marsjerte inn på banen ble de behørig presentert av speaker *Tove Paule*. Før kretsens veteraner var defileringen inn på det nye, flotte stadion ren nostalgi. Akkurat dette hadde de opplevd mange ganger som gymnaster. Bislett var, som før fortalt, hovedarena for kretsturnstevnene i mange tidligere år.

Heller ikke de mange foreldrene på tribunen unngikk å bli følelsesmessig påvirket der de satt og fulgte opptoget som til klingende spill passerte foran dem; et betagende og fargerikt skue som nådde helt inn til hjerteroten, vil vi tro. Ja, selv værguden må ha blitt revet med av det praktfulle syn og all denne idretts glede. Ikke før var alle deltakerne stilt opp på banen før det lette skylaget revnet og solen kom frem. Den strålte og varmet i de drøyt to timene stevnet varte.

Deltakere og publikum ble ønsket velkommen av kretsleder Heidi Holm før Erik Gran åpnet stevnet. Så kom nasjonalsangen med hevede flagg og faner før medaljer og lenker ble delt ut til de som hadde klart kravene i 2005. Oppvisnin-

gene startet klokken 13.15 og arrangøren lå faktisk foran sitt tidsskjema.

Oslo Turnforenings barnedeltakere, ledet av Marianne Frisvold Furueth, fikk æren av å være første oppvisningstropp. Deretter fikk publikum se et program som fullt ut demonstrerte idrettens allsidighet. De to store troppene med barn og ungdom - Idrettens grunnstige og Salto - fylte hele banen og ga - sammen med de tre store aldersbestemte fellestroppene - en tydelig manifestasjon på det sosiale og samfunnsmessige arbeid turnforeninger og lag utfører rundt om i lokalmiljøene.

Flere foreninger ga spesialoppvisninger. Ramstad Turnforenings mange pike-turnere viste gymnastikk i nydelig utførelse. Turngruppene i Romsås IL, Ski IL og Klemetsrud IL viste sine programmer. Foreningen på Manglerud, som har forandret navn til Nordstrand Turnforening, viste at det fortsatt er stor breddeaktivitet i bydelen. Konkurranseturnerne til Høybråten og Stovner deltok også.

I sterk alderskontrast til de mange barneturnerne viste Bjarts "Nostalgia"-tropp sitt flotte program signert *Titteliten Hagfors*, og selvsagt var kvinne- og herreveteranene med. Inn i mellom alle massetroppene ga *Jani Tanskanen* og *Espen Jansen* en kort bøylehestoppvisning, og den danske gjestetroppen viste sine sprang- og voltserier.

Kretstroppen, med 210 gymnaster ledet av Laila Edvardsen og *Iris Dokken*, var sist ut. Troppens finale, med *Kari Nygaard* tronnende øverst i en pyramide, satte et fint punktum på et vellykket stevne.

Bildene til høyre: Flaggborgen besto av forturnere, forrest fra venstre Paal Eckbo, Harald Jørgensen, Hein Gulbrandsen, Espen Eckbo, Ivar Wigaard, Bjørn Tranby, Per Ove Asbjørnsen, Gunnar Stensrud, Anders Eckbo, Morten Bråten, Leif Gulbrandsen og Jan Olsen.

Under kretstroppen til Oslo og Akershus.

(Foto: Sverre Grimstad)

Ikke minst de mange barnemedlemmene bærer bud om en trygg fremtid for Oslo Turnforening. På bildet ser vi noen av dem under innmarsjen på Bislett Stadion.

De to avsluttende jubileumsarrangementene en klar bekreftelse på at 150-åringen Oslo Turnforening ikke på noen måte er tynget av alderen. Arrangementene på Hasle og Bislett var krevende, men de ble avviklet på beste måte og viste at foreningen fortsatt har medlemmer som med glede og entusiasme stiller opp og tar skippertak når det gjelder. Dugnadsånden var i høyeste grad til stede de to godværsdagene i september 2005.

I stevneprogrammet takket foreningens leder Erik Gran: "I jubileumsåret har svært mange stått på og gjort en glimrende jobb. Vår administrasjon, som er liten, har hatt et enormt arbeidspress og fortjener virkelig honnør."

Årene som kommer

Denne boken forteller om en idrettsforening som i kanskje større grad enn de fleste andre har hatt et omskiftende liv; i perioder høyt oppe, i andre perioder dypt nede. Ikke minst i de siste femti årene har svingningene vært store. 100-årsjubileet i 1955 ble markert på en glansfull måte. Dyktige, fremstående medlemmer gikk inn for sin sport og sin forening med en glød og en entusiasme som var enestå-

ende. Men det skulle ikke gå mange år før problemene oppsto, problemer som i første rekke skyldtes en stadig svakere økonomi. Det kostet å holde en gammel turnhall vedlike. Midt på 80-tallet var det, som før fortalt, klart at turnhallen måtte selges. Så kom Fru Fortuna inn i bildet. At hallen en kald vinterdag 1988 brant ned skulle vise seg å være et lykketreff for en forening i dyp krise. Forsikringspenger og utleieinntekter sørget for å få økonomien på fote igjen. Pessimisme ble snudd til optimisme.

Det er i dag mye å glede seg over. Medlemstallet har økt betydelig og er oppe i 3500. Ikke minst øker antallet barn. Flere barnepartier er fulltegnet, og nye partier startes.

I et jubileumsår blir naturlig nok fortiden viet mest oppmerksomhet, men det kan også være riktig å stoppe opp og forsøke se fremover. De medlemmer som skal føre foreningen videre får ingen lett oppgave selv om utgangspunktet er det beste. Vi er inne i en ny tid som gir nye utfordringer. Mye vil avhenge av om man finner medlemmer som vil bruke av sin fritid på sin sport og sin forening. Nøkkelord vil fortsatt være de noe forslitte uttrykkene *fellesskap*, *samhold* og *dugnadsånd*.

Et naturlig spørsmål er dette: Hvor finner vi de mennesker som vil engasjere seg i foreningsarbeidet fremover? Hvor finner vi mennesker som trives så godt sammen i treningsmiljøet at de av den grunn også vil føle en sterk tilhørighet til foreningen? I de tre siste tiårene har Oslo Turnforening hatt slike medlemmer på mosjons- og gymnastikkpartiene. Fra disse partiene er ledere og styremedlemmer rekruttert. Nå er imidlertid strukturen på mosjonssiden forandret. Turnhallen er blitt et treningssenter der folk kommer, trener og går igjen uten å vie foreningen en tanke. De fleste av dem regner seg nok mer som kunder enn som medlemmer. Må det være slik? - og hvis ikke, hva skal til for å forandre denne innstillingen? Det vil være avgjørende om styret, gym- og mosjonskomiteen og treningssentrets administrasjon ser problemet og evner å gjøre noe med det. Miljøskapende tiltak i form av hyggelige sammenkomster, valg av tillitsmenn på partiene etc. kan muligens gi resultater.

Foreldre er en sterk ressurs. Ikke minst påtar konkurranse-utøvernes foreldre seg oppgaver og ansvar. Med få unntak forsvinner dessverre disse når deres datter eller sønn gir seg som aktiv, og så tøff som turnsporten er blitt rent treningsmessig legger de fleste talentene opp før senioralderen. På ny melder spørsmålet seg: Må det være slik? Hvis ikke, hva kan gjø-

Guri Brekke er i dag senterleder i Turnhallen. Bjørn Haavik er driftssjef i Oslo Turn A.s.

res for å beholde gymnastene lenger i konkurransemiljøet? Også her tror vi svaret dekkes av begrepene *samhold* og *felleskap*. Eller kort og godt: *Kameratskap!* Det er viktig at man hele tiden stimulerer til trivsel i treningsmiljøet.

Oslo Turnforening har et aktivt og godt troppsmiljø. Å delta i troppskonkurranser krever ikke så mye hardtrening som det konkurransegymnastene må gjennom. Dermed gis det rom for deltakelse også for dem som tar treningen noe lettere og som ikke har oppnådd det helt store prestasjonsnivået som turnere. Flere av konkurranseturnerne som ikke orker den mengdetreningen som skal til i apparatene, fortsetter gjerne som troppsturnere. Dermed opprettholder de kontakten med sine treningsvenner, og de blir i foreningen.

Hovedstyrets kanskje viktigste oppgave fremover blir å forsøke binde sammen de forskjellige gruppene slik at de tenker på sin forening som en helhet.

Må Oslo Turnforening også i fremtiden regne med en berg- og dalbanetilværelse - i perioder høyt oppe - i andre perioder langt nede? Det heter at historien gjentar seg. Det tror vi den vil gjøre også for landets eldste idrettsforening. Å vedlikeholde to store bygninger krever en solid økonomi. Nå i jubileumsåret 2005 har foreningen et betydelig problem. Skanska (tidligere Selmer), som har vært leietaker siden åpningen i 1993, flytter ut. Det er derfor særdeles viktig at nye leietakere kan finnes i et stramt marked.

Nå er problemer til for å overvinnes. De som har lest denne boken vil ha lagt merke til med hvilken enorm energi og entusiasme foreningens ledende kvinner og menn har lagt for dagen, og som har ført til at Oslo Turnforening seiglivet har overvunnet motgang og vanskeligheter. La oss sende dem alle en varm tanke, og optimistisk ønske Oslo Turnforening lykke til i årene som kommer.

Oslo Turnforenings styre 1955-2005

- 1954/55** Henry R. Bækken, formann. Ivar Storsveen, nestformann. Ulf Stockinger, overturner. Gudrun Hexeberg, damekomitéen. Bjarne Olafsen, materialforvalter. Dag Torp, husinspektør. Arne Ruud, idrettspartiet. Bjørn Baunan, sekretær.
- 1955/56** Henry R. Bækken, formann. Ivar Storsveen, nestformann. Ulf Stockinger, overturner. Gudrun Hexeberg, damekomitéen. Bjarne Olafsen, materialforvalter. Dag Torp, husinspektør. Arne Ruud, idrettspartiet. Bjørn Baunan, sekretær.
- 1955/56** Ivar Storsveen, formann. Lorentz Gulli, nestformann. Arne Sandvold, overturner. Edith Evjenth, damekomitéen. Thor Barve, materialforvalter. Odd Larsen, husinspektør. Kåre Holtskog, idrettspartiet. Bjørn Baunan, sekretær.
- 1957/58** Ivar Storsveen, formann. Lorentz Gulli, nestformann. Arne Sandvold, overturner. Edith Evjenth, damekomitéen. Thor Barve, materialforvalter. Odd Larsen, husinspektør. Kåre Holtskog, idrettspartiet. Bjørn Baunan, sekretær.
- 1958/59** Karl Ottersen, formann. Thor Barve, nestformann. Arne Sandvold, overturner. Edith Evjenth, damekomitéen. Karin Jacobsen, materialforvalter. Kjell Iversen, husinspektør. Kåre Holtskog, idrettspartiet. Helge Løvland, sekretær.
- 1959/60** Thor Barve, formann. Odd Evans Nielsen, nestformann. Arne Sandvold, overturner. Edith Evjenth, damekomitéen. Karin Jacobsen, materialforvalter. Kjell Iversen, husinspektør. Kjell Nordsveen, idrettspartiet. Helge Løvland, sekretær.
- 1960/61** Thor Barve, formann. Odd Evans Nielsen, nestformann. Gunnar Sverre Pettersen, overturner. Bjørg Avnskog, damekomitéen. Karin Jacobsen, materialforvalter. Odd Hagen, materialforvalter. Kjell Nordsveen, husinspektør. Helge Løvland, sekretær.
- 1961/62** Thor Barve, formann. Odd Evans Nielsen, nestformann. Gunnar Sverre Pettersen, overturner. Bjørg Avnskog, damekomitéen. Karin Jacobsen, materialforvalter. Odd Hagen, materialforvalter. Arne Ruud, idrettspartiet. Egil Stein Johansen, husinspektør. Helge Løvland, sekretær.
- 1962/63** Thor Barve, formann. Arne Sandvold, nestformann. Arne Ruud, overturner. Bjørg Avnskog, damekomitéen. Karin Jacobsen, materialforvalter. Odd Evans Nielsen, styremedlem. Egil Stein Johansen, idrettspartiet. Arne Ruud, husinspektør. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1963/64** Thor Barve, formann. Arne Sandvold, nestformann. Arne Ruud, overturner. Bjørg Avnskog, damekomitéen. Karin Jacobsen, materialforvalter. Justus Knudsen, styremedlem. Arne Ruud, husinspektør. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1964/65** Thor Barve, formann. Arne Sandvold, nestformann. Jens Borge, overturner. Synnøve Velvang, damekomitéen. Justus Knudsen, styremedlem. Aase Skarpaas Berg, styremedlem. Arne Ruud, husinspektør. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1965/66** Thor Barve, formann. Arne Sandvold, nestformann. Finn Baggerånås, overturner. Inger Hektoen, overturner. Bjørg Avnskog, damekomitéen. Arne Ruud, idrettspartiet. Aase Skarpaas Berg, husinspektør. Arne Ruud, materialforvalter. Knut K. Abrahamsen, styremedlem. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1966/67** Thor Barve, formann. Arne Sandvold, nestformann. Finn Baggerånås, overturner. Inger Hektoen, overturner. Bjørg Avnskog, damekomitéen. Torbjørn Ask, idrettspartiet. Aase Skarpaas Berg, materialforvalter. Arne Ruud, materialforvalter. Knut K. Abrahamsen, styremedlem. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1967/68** Arne Sandvold, formann. Sigurd Feiring, nestformann. Finn Baggerånås, overturner/materialforvalter. Inger Hektoen, overturner. Olaug Hetting, damekomitéen. Aase Skarpaas Berg, materialforvalter. Finn Teien, husinspektør. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.

- 1968/69** Arne Sandvold, formann. Sigurd Feiring, nestformann. Olav Marthinussen, overturner. Inger Hektoen, overturner. Olaug Hetting, damekomitéen. Bodil Midtstue, materialforvalter. Synnøve Velvang, styremedlem. Finn Teien, husinspektør. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1969/70** Arne Sandvold, formann. Sigurd Feiring, nestformann. Olav Marthinussen, overturner. Inger Hektoen, overturner. Solveig Schreier, husinspektør. Olaug Hetting, damekomitéen. Synnøve Velvang, styremedlem. Chr. Finckenhagen, styremedlem. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1970/71** Arne Sandvold, formann. Sigurd Feiring, nestformann. Finn Baggerånås, overturner. Inger Hektoen, overturner. Solveig Schreier, husinspektør. Hilda Toje, formann i damekomitéen. Ellen Wiig, styremedlem. Chr. Finckenhagen, styremedlem. Gunnar Sverre Pettersen, sekretær.
- 1971/72** Arne Sandvold, formann. Per-Arnt Pettersen, nestformann. Odd Evans Nilsen, overturner. Inger Hektoen, overturner. Solveig Schreier, husinspektør. Hilda Toje, formann i damekomitéen. Ellen Wiig, styremedlem. Chr. Finckenhagen, styremedlem.
- 1972/73** Arne Sandvold, formann. Chr. Finckenhagen, nestformann. Odd Evans Nilsen, overturner. Inger Hektoen, overturner. Per-Arnt Pettersen, husinspektør. Hilda Toje, formann i damekomitéen. Lill Gro Brustad og Anne-Marie Baggerånås, styremedlemmer.
- 1973/74** Arne Sandvold, formann. Kjell Hillås, nestformann. Jan Olsen, overturner. Inger Hektoen, overturner. Hilda Toje, husinspektør. Arne S. Horn, materialforvalter. Inger Lise Wilhelmsen og Anne-Marie Baggerånås, styremedlemmer.
- 1974/75** Arne Sandvold, formann. Kjell Hillås, nestformann. Harald Wigaard, overturner. Inger Hektoen, overturner. Hilda Toje, formann i damekomitéen og husinspektør. Inger Lise Wilhelmsen, Astrid Dessingtho og Elly Krade, styremedlemmer.
- 1975/76** Arne Sandvold, formann. Kjell Hillås, nestformann. Harald Wigaard, overturner. Inger Hektoen, overturner. Hilda Toje, formann i damekomitéen og husinspektør. Inger Lise Wilhelmsen, Astrid Dessingtho og Elly Krade, styremedlemmer.
- 1976/77** Kjell Hillås, formann. Arne Saugstad, nestformann. Jan Olsen, overturner. Ragnhild Haug, overturner. Inger Lise Wilhelmsen, damekomitéen. Hilda Toje, materialforvalter. Arne S. Horn, husinspektør. Jack Warren Larsen, skolepartiene.
- 1977/78** Inger Hektoen, formann. Arne Saugstad, nestformann. Arnfinn Johannesen, overturner. Ragnhild Haug, overturner. Inger Lise Wilhelmsen, damekomitéen. Hilda Toje, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Jack Warren Larsen, skolepartiene. Elly Krade, varamann.
- 1978/79** Inger Hektoen, formann. Ernst Myhrvold, nestformann. Arnfinn Johannesen, overturner. Aud Johansen, overturner. Inger Lise Wilhelmsen, damekomitéen. Ragnhild Haug, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Arne S. Horn, skolepartiene. Elly Krade, varamann.
- 1979/80** Inger Hektoen, formann. Ernst Myhrvold, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Inger Lise Wilhelmsen, damekomitéen. Ragnhild Haug, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Jack Warren Larsen, skolepartiene.
- 1980/81** Inger Hektoen, formann. Rudolf Jensen, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Inger Lise Wilhelmsen, damekomitéen. Arnfinn Johannesen, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Jack Warren Larsen, skolepartiene.
- 1981/82** Inger Hektoen, formann. Rudolf Jensen, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Inger Lise Wilhelmsen, damekomitéen. Arnfinn Johannesen, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, skolepartiene.
- 1982/83** Inger Hektoen, formann. Rudolf Jensen, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Linnea Engstrøm, damekomitéen. Ragnhild Haug, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, skolepartiene. Sissel Styrmo, styremedlem. Baard S. Liseth, forretningsfører.

- 1983/84** Inger Hektoen, formann. Rudolf Jenssen, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Linnea Engstrøm, damekomitéen. Ragnhild Haug, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, skolepartiene. Sissel Styrmoie, styremedlem. Baard S. Liseth, forretningsfører.
- 1984/85** Rudolf Jenssen, formann. Ragnhild Haug, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Aud Lüttichau, damekomitéen. Bjørn Tranby, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, skolepartiene. Baard S. Liseth, forretningsfører.
- 1985/86** Rudolf Jenssen, formann. Ragnhild Haug, nestformann. Arne S. Horn, overturner. Turid Hemer, overturner. Aud Lüttichau, damekomitéen. Bjørn Tranby, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, skolepartiene. Baard S. Liseth, forretningsfører.
- 1986/87** Rudolf Jenssen, formann. Ragnhild Haug, nestformann. Odd E. Nilsen, overturner. Turid Hemer, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Bjørn Tranby, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, skolepartiene.
- 1987/88** Rudolf Jenssen, formann. Ragnhild Haug, nestformann. Odd E. Nilsen, overturner. Turid Hemer, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Bjørn Tranby, materialforvalter. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, herrekomitéen. Solveig Hassfjell, styremedlem.
- 1989/90** Odd Evans Nilsen, formann. Inger-Lise Wilhelmsen, nestformann. Alf Teigen, materialforvalter. Turid Hemer, overturner. Harald Wigaard, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Thor Løkkeberg, husinspektør. Ola Haugen, herrekomitéen. Solveig Hassfjell, styremedlem. Erik Gran, konkurransegruppa.
- 1990/91** Inger-Lise Wilhelmsen, formann. Alf Teigen, nestformann. Erik Gran, husinspektør. Birgit Hovrud, materialforvalter. Gunnar H. Ramdahl, styremedlem. Ragnhild Haug, overturner. Harald Wigaard, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Per Hektoen, herrekomitéen. Erland Ruud, konkurransegruppa.
- 1991/92** Inger-Lise Wilhelmsen, formann. Alf Teigen, nestformann. Erik Gran, husinspektør. Sverre Grimstad, materialforvalter. Jan Olsen, styremedlem. Ragnhild Haug, overturner. Harald Wigaard, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Per Hektoen, herrekomitéen. David Øverby, konkurransegruppa.
- 1991/92** Inger-Lise Wilhelmsen, formann. Alf Teigen, nestformann. Erik Gran, husinspektør. Sverre Grimstad, materialforvalter. Jan Olsen, styremedlem. Ragnhild Haug, overturner. Harald Wigaard, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Thor Løkkeberg, herrekomitéen. Helga Sigurdbjarnardottir, konkurransegruppa.
- 1992/93** Inger-Lise Wilhelmsen, formann. Alf Teigen, nestformann. Erik Gran, husinspektør. Sverre Grimstad, materialforvalter. Jan Olsen, styremedlem. Ragnhild Haug, overturner. Harald Wigaard, overturner. Ingeborg Brunæs, damekomitéen. Thor Løkkeberg, herrekomitéen. Helga Sigurdbjarnardottir, konkurransegruppa.
- 1993/94** Inger-Lise Wilhelmsen, formann. Alf Teigen, nestformann. Erik Gran, hus og hallansvarlig. Harald Wigaard, økonomiansvarlig. Turid Hemer, idrettsstyret. Sverre Grimstad, nestleder idrettsstyret.
- 1994/95** Alf Teigen, leder. Turid Hemer, nestleder. Erik Gran, hus og hallansvarlig. Harald Wigaard, økonomiansvarlig. Sverre Grimstad, leder idrettsstyret. Elisabet Jenssen, varamann.
- 1995/96** Alf Teigen, leder. Turid Hemer, nestleder. Harald Wigaard, økonomiansvarlig. Sverre Grimstad, styremedlem. Elisabet Jenssen, styremedlem. Morten Bråten, idrettsleder. Kari Amundsen, konkurransegruppa. Anne-Grethe Sandin, troppsgruppa. Stig W. Mortensen, barn og ungdom. Inger-Lise Wilhelmsen, gym og mosjon.
- 1996/97** Sverre Grimstad, leder. Turid Hemer, nestleder. Alf Teigen, økonomiansvarlig. Erik Gran, styremedlem. Elisabet Jenssen, styremedlem. Morten Bråten, idrettsleder. Britt Lao, konkurransegruppa. Bente Christensen, troppsgruppa. Atle Alvær, barn og ungdom. Bodil Knutsen, gym og mosjon.

1997/98 Sverre Grimstad, leder. Elisabet Jenssen, nestleder. Alf Teigen, økonomiansvarlig. Erik Gran, styremedlem. Dag Henning Edvardsen, styremedlem. Britt Lao, konkurransegruppa. Bente Christensen, tropsgruppa. Atle Alvær, barn og ungdom. Bodil Knutsen, gym og mosjon.

1998/99 Harald Wigaard, leder. Elisabet Askildsrud, nestleder. Trond Bådstangen, økonomiansvarlig. Marianne F. Furuseth, styremedlem. Dag Henning Edvardsen, styremedlem. Britt Lao, konkurransegruppa. Ingar Lilleåsen, tropsgruppa. Janne Adolfsen, barn og ungdom. Solveig Hjelt, gym og mosjon.

1999/00 Harald Wigaard, leder. Marianne F. Furuseth, nestleder. Trond Bådstangen, økonomiansvarlig. Ann-Cecilie Joa Dahl, styremedlem. Bjørn Mack, styremedlem. Britt Lao, konkurransegruppa. Ingar Lilleåsen, tropsgruppa. Janne Adolfsen, barn og ungdom. Solveig Hjelt, gym og mosjon.

2000/01 Harald Wigaard, leder. Marianne F. Furuseth, nestleder. Trond Bådstangen, økonomiansvarlig. Ingar Lilleåsen, styremedlem. Bjørn Mack, styremedlem. Britt Lao, konkurransegruppa. Jannicke Christensen, tropsgruppa. Solveig Hjelt, gym og mosjon.

2001/02 Harald Wigaard, leder. Bjørn Mack, nestleder. Trond Bådstangen, økonomiansvarlig. Ingar Lilleåsen, styremedlem. Sissel H. Tangen, styremedlem. Britt Lao, konkurransegruppa. Jannicke Christensen, tropsgruppa. Just Siversten, gym og mosjon.

2002/03 Harald Wigaard, leder. Bjørn Mack, nestleder. Alf Teigen, økonomiansvarlig. Nina-Marie Nygaard, styremedlem. Sissel H. Tangen, styremedlem. Britt Lao, konkurransegruppa. Jannicke Christensen, tropsgruppa. Just Siversten, gym og mosjon.

2003/04 Harald Wigaard, leder. Merete Fosshagen Wickman, nestleder. Alf Teigen, økonomiansvarlig. Nina-Marie Nygaard, styremedlem. Stein Finstad, styremedlem. Heidi B. Eggesbø, konkurransegruppa. Jannicke J. Pedersen, tropsgruppa. Just Siversten, gym og mosjon.

2004/05 Erik Gran, leder. Merete F. Wickman, nestleder. Alf Teigen, økonomiansvarlig. Morten Bråten, styremedlem. Stein Finstad, styremedlem. Heidi B. Eggesbø, konkurransegruppa. Elisabeth Svansrud, (til 1/11-04) Tore Klevenberg (etter 1/11), tropsgruppa. Just Siversten, gym og mosjon.

2005/06 Erik Gran, leder. Merete F. Wickman, nestleder. Alf Teigen, økonomiansvarlig. Morten Bråten, styremedlem. Marianne F. Furuseth, styremedlem. Ragnar Sondov, konkurransegruppa. Tore Klevenberg tropsgruppa. Just Siversten, gym og mosjon.

Oslo Turnforenings æresmedlemmer

James Wilson	1855
Johan Sverre	1912
Emil Petersen	1917
Oscar W. Bye	1924
A. Frisch	1926
Einar S. Ween	1938
Torleif Torkildsen	1938
Elisa Platou	1945
Otto Authén	1961
Lorentz Gulli	1965
Henry R. Bækken	1974
Inger Hektoen (post mortem)	1988
Inger-Lise Wilhelmsen	2002
Unni Holmen	2005
Harald Wigaard	2005

Turnere, trenere og foreldre fotografert utenfor Gyllenborg Turnhall i Tromsø under junior-NM i april 2005.

Da Oslo Turnforening har mange medlemmer med over 50 års medlemskap vedtok styret i 1999 å hedre disse med et flott tinnfat som skulle deles ut på generalforsamlingene. Her er de fire som fikk fatet i jubileumsåret 2005. Fra venstre Rudolf Jenssen, Marie Steen, Ingeborg Brunæs og Arne Årle.

Referanser

Bø, K. og Kamhaug, E-L.: **Gymnastikk i tiden.** Universitetsforlaget 1994

Barlaup, A.: **Oslo Turnforening. Festskrift utgitt i anledning av 100 års jubileum 13.april 1955.** Emil Moestue A/S, Oslo 1956

Ween, E. S.: **Oslo Turnforening 1855-1930. Festskrift.** Utgitt av Oslo Turnforening i anledning av 75 årsjubileet 13.april 1930. Fabritius og Sønner, Oslo 1930

Holand, Aa.: **Statens Gymnastikkskole under okkupasjonen 1940-1945.** Høgskolen i Bodø rapport 4/2004.

Hauge-Moe, P.: **Også vi, naar det blir krævet.** Norges Gymnastikk og Turnforbund 100 år, 1890-1990. Gan Grafisk A.S. Oslo 1989.

Mack, B.: **Skrudde sprang over turnhistorien.** Norsk Gymnastikk og Turn 150 år. Eget forlag. 2004.

Hansen; H.: **Landsturnstevnets minne-bok.** Med utdrag av Norges Gymnastikk- og Turnforbunds historie 1890-1950. Utgitt av Lillehammer Turnforening 1950.

Aas, E K.: **Norges Gymnastikk og Turnforbund 50 år. 1890-1940.** Utgitt av Norges Gymnastikk- og Turnforbunds Turnveteraner. Tønsberg 1941.

Steen, R.: **Fra Centralskole til Gymnastikkskole.** Bakgrunn og forarbeid til nyordning av gymnastikk-lærerutdanningen i 1915. Utarbeidelse av planen og den betydning den fikk. Elverum 1979.

Wergeland; H.: **100 år Den Gymnastiske Centralskole 1870-1915.** Statens gymnastikkskole 1915-1968. Norges idrettshøgskole 1968-1970. Oslo 1970